

Київський національний лінгвістичний університет
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

МАРТИНЕНКО ОЛЕНА ЄВГЕНІВНА

УДК 378.147.091.33 – 028.17:811.111'25]:37.018.43 (043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В АУДІОВАННІ
В УМОВАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

13.00.02 – теорія та методика навчання: германські мови
Галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка (011 – освітні, педагогічні науки)

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 — О. Є. Мартиненко

Науковий керівник Писанко Марія Леонідівна, кандидат педагогічних наук,
доцент

Київ – 2017

АНОТАЦІЯ

Мартиненко О. Є. Методика формування англомовної компетентності майбутніх перекладачів в аудіюванні в умовах заочної форми навчання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання: германські мови, Київський національний лінгвістичний університет, Київ, 2017.

Наукове дослідження присвячено створенню методики формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання. Розглядаючи **зміст дисертації**, зазначимо, що у *першому розділі* роботи розглядаються теоретичні передумови формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання, а саме: розглянуто стан дослідження проблеми формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів, визначено методичний підхід і принципи навчання аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання, проаналізовано результати проведеного тестування, що мало на меті з'ясування рівня розвитку аудитивних вмінь студентів другого року навчання заочної форми навчання, а також Робочі програми навчальної дисципліни "Перша іноземна мова (англійська)" п'яти закладів вищої освіти України, визначено зміст і структуру англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів, уточнено практичну, розвивальну, виховну, лінгвосоціокультурну і професійну мету формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів, виділено специфічні знання, навички, вміння, комунікативні здібності і стратегії аудіювання, якими мають оволодіти майбутні перекладачі, проаналізовано особливості формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів, розглянуто дистанційні технології навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів англійською мовою. У першому підрозділі першого розділа представлений аналіз Робочих програм навчальної дисципліни "Перша іноземна мова" (англійська) п'яти закладів вищої освіти України: Житомирського

державного університету імені Івана Франка, Київського національного лінгвістичного університету, Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Також надано результати анкетного опитування серед викладачів, які мають досвід викладання англійської мови на заочному відділенні, та майбутніх перекладачів англійської мови 2 курсу заочної форми навчання у чотирьох закладах вищої освіти України: Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Київському національному лінгвістичному університеті, Національному технічному університеті України "Київський політехнічний інститут" та Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. У другому підрозділі першого розділу уточнено практичну, розвивальну, виховну, лінгвосоціокультурну та професійну мету навчання аудіювання, виділено специфічні знання, навички, вміння, комунікативні здібності і стратегії аудіювання. А також проаналізовано методичні підходи навчання аудіювання, виділено специфічні принципи обраного метакогнітивного підходу навчання аудіювання текстів різних жанрів. У третьому підрозділі першого розділу проаналізовано лінгвістичні, лінгвопсихологічні, фізіологічні та психічні особливості аудіювання. У четвертому підрозділі першого розділу розглянуто технології дистанційного навчання, подано загальну характеристику віртуального навчального середовища Moodle з точки зору навчання аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання.

У *другому розділі* наукової роботи представлено технологію формування у майбутніх перекладачів англійської мовної компетентності в аудіюванні: визначено критерії і описано процедуру відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання в умовах заочної форми навчання, розроблено підсистему вправ для формування англійської мовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів і створено комплекси вправ на основі вищезгаданої підсистеми, детально описано модель організації навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної

форми навчання. У першому підрозділі другого розділу дисертації описано критерії відбору аудіотекстів: автентичності (структурна, лексична, граматична, функціональна і культурологічна), критерій відповідності програмним вимогам, який включає такі складові: а) відповідність мовного матеріалу; б) тематичну відповідність; в) жанрову відповідність; критерій новизни і мотиваційної цінності; критерій вільного доступу до Інтернет ресурсів; критерій урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту.

У другому підрозділі другого розділу представлено підсистему вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів, яка складається з 5 груп вправ: вправи для набуття знань, вправи для формування навичок, вправи для розвитку вмінь, розвитку здібностей і вмінь використання стратегій аудіювання. Засобом реалізації моделі відповідного навчання, яка описана у третьому підрозділі другого розділу, стали: автентичні аудіотексти таких жанрів, як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення, відібрані за методично обґрунтованими критеріями; підсистема вправ; опитувальник "Використання стратегій аудіювання майбутніми перекладачами" (Strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for Future Interpreters); заключний тест на знання стратегій аудіювання (Final Listening Comprehension Strategy Test); післяекспериментальний опитувальник (Post-experiment questionnaire); опитувальник "Прочитай, проаналізуй і уклади" (Remember to read, analyze and compile); методичні пам'ятки "Як досягти успіху в аудіюванні оголошень" (How to succeed in listening to the announcements), "Як стати експертом в прослуховуванні інтерв'ю" (How to be an expert in listening to the interviews), "Найкращі поради щодо аудіювання новин" (Best advice on listening to the news), "Як стати найкращим слухачем лекції" (How to make the best listener to the lecture); "щоденник аудіювання" (Listening Comprehension Diary).

Третій розділ дисертаційного дослідження присвячено експериментальній перевірці ефективності методики навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання. У цьому розділі описано організацію та проведення експерименту, показано хід експериментального

навчання та проаналізовано результати експерименту. Також автором надано методичні рекомендації щодо навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання. У першому підрозділі третього розділу описано структуру проведення експерименту, подано формати тестових завдань для перевірки умінь в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень у передекспериментальному і післяекспериментальному зрізах. Середні показники рівня сформованості умінь в аудіюванні по групах (передекспериментальний і післяекспериментальний зрізи), хід експерименту, який відбувався відповідно до визначених автором етапів навчання аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) та їх змісту, а також перевірка достовірності отриманих результатів експерименту за допомогою математичних методів обробки даних (кутового перетворення Фішера) подано у другому підрозділі третього розділу. Запропонована у дослідженні методика навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою (варіант В) в умовах заочної форми навчання є ефективною та призводить до покращення результатів розвитку умінь студентів в аудіюванні текстів різних жанрів. В останньому підрозділі третього розділу подаються методичні рекомендації для навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою текстів різних жанрів в умовах заочної форми навчання засобами віртуального навчального середовища Moodle у відповідності до початкового, основного і завершального етапів навчання аудіювання текстів різних жанрів. Метою експериментального навчання з точки зору стратегічного компоненту були: вільне володіння стратегіями аудіювання текстів різних жанрів, вміння відбирати стратегії у відповідності до жанру, оцінка успішності оволодіння стратегіями аудіювання і продуктивності своєї аудитивної діяльності в реальних умовах студентами.

В межах наукового дослідження зазначимо, що **наукова новизна** одержаних результатів полягає в тому, що: вперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методика формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми

навчання шляхом розробки підсистеми вправ для формування у майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання; вдосконалено критерії відбору навчального матеріалу для формування у майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання; уточнено особливості формування англomовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах заочної форми навчання.

Практичне значення отриманих результатів наукового дослідження полягало у: 1) відборі автентичних текстів для формування англomовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів другого року навчання в умовах заочної форми навчання; 2) розробці комплексів вправ для аудіювання, розміщених у віртуальному навчальному середовищі Moodle; 3) створенні та впровадженні моделі організації навчання аудіювання майбутніх перекладачів; 4) розробленні пам'яток для аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин: "How to be an expert in listening to the interviews", "How to make the best listener to the lecture", "How to succeed in listening to the announcements", "Best advice on listening to the news"; 5) укладанні методичних рекомендацій щодо організації навчання аудіювання текстів різних жанрів студентів заочної форми навчання.

Кожний розділ супроводжується висновками, які містять основні положення кожного з параграфів. У додатках дисертації представлено форму щоденника аудіювання (Listening Comprehension Diary), подано перелік сайтів для розвитку вміння використовувати стратегії аудіювання (Listening Comprehension Strategies Sites), транскрипти аудіо- та відеоматеріалів текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення), використаних у передекспериментальному і післяекспериментальному зрізах, а також у комплексах вправ, приклад опитувальника самооцінки знань стратегій аудіювання (Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire) та список шляхів покращення використання стратегій аудіювання (Ways of listening comprehension strategy improvement), заключний тест на перевірку знань стратегій аудіювання

(Final Listening Comprehension Strategy Test), післяекспериментальний опитувальник (Post-experiment questionnaire), опитувальник "Прочитай, проаналізуй і уклади" (Remember to read, analyze and compile), пам'ятки.

Ключові слова: англomовна компетентність в аудіюванні, майбутні перекладачі, заочна форма навчання, віртуальне навчальне середовище Moodle, інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення, дистанційне навчання, дистанційний курс, стратегії аудіювання.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ

1. Мартиненко, О. Є. (2014a). Дистанційне навчання іноземних мов з використанням програми Skype. *Іноземні мови*, 3, 45-47.

2. Мартиненко, О. Є. (2014b). Психолінгвістичні передумови формування англomовної аудитивної компетентності у майбутніх перекладачів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету, Серія: Педагогічні науки*, 119, 181-184.

3. Мартиненко, О. Є. (2015a). Аналіз доцільності розробки дистанційного курсу з навчання аудіювання англійською мовою для майбутніх перекладачів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*, 28, 80-86.

4. Мартиненко, О. Є. (2015b). Сучасний стан навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету, Серія: Педагогіка та психологія*, 24, 46-55.

5. Мартиненко, О. Є. (2016a). Критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах заочної форми навчання. *Іноземні мови*, 2, 40-47.

6. Мартиненко, О. Є. (2016b). Процедура відбору англomовних аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Серія: педагогіка*, 1, 95-100.

7. Мартиненко, О. Є. (2016с). Стратегії подолання труднощів англомовного аудіювання у майбутніх перекладачів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, Серія: Педагогічні науки, 141*, 113-116.

8. Мартиненко, О. Є. (2017а). Експериментальна перевірка ефективності методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія, 26*, 123-135.

9. Мартиненко, О. Є. (2017б). Система вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання. *Іноземні мови, 2*, 23-33.

10. Martynenko, O. Y. (2017). Organization of a distance listening comprehension course for future interpreters. *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology, V (51), 112*, 43-46.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

11. Мартиненко, О. Є. (2015с). Аналіз доцільності застосування системи управління навчанням Moodle для навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. А. Щербина (Ред.), *MoodleMoot Ukraine 2015. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle*. Збірник матеріалів Третьої міжнародної науково-практичної конференції (с. 52). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного університету будівництва і архітектури.

12. Мартиненко, О. Є. (2015d). Аналіз сучасного стану навчання аудіювання англійською мовою майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 01-03 квітня 2015 р. (сс. 600-602). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.

13. Мартиненко, О. Є. (2016с). Відбір англомовного матеріалу для навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-

практичної конференції, 30 березня - 01 квітня 2016 р. (сс. 633-634). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.

14. Мартиненко, О. Є. (2016d). Стратегії навчання англомовного аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання. В О. А. Мацнєва (Ред.), *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, Чернігів, 29 березня 2016 р. (сс. 43-45). Чернігів, Україна: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка.

15. Мартиненко, О. Є. (2017c). Використання методичних пам'яток для навчання стратегій англомовного аудіювання майбутніх перекладачів. В О. А. Мацнєва (Гол. ред.), *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, Чернігів, 28 березня 2017 р. (с. 54). Чернігів, Україна: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка.

16. Мартиненко, О. Є. (2017d). Зміст стратегічного компонента навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 29-31 березня 2017 р. (сс. 601-603). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.

17. Martynenko, O. Ye. (2015). The problem of listening comprehension Moodle courses development for future interpreters. Modern Communicative Methods of Teaching English: All Ukrainian Scientific and Methodological Conference, Zhytomyr, October 30, 2015 (pp. 53-55). Zhytomyr, Ukraine: Zhytomyr State Technological University.

18. Martynenko, O. Y. (2017b). A model of a Moodle listening comprehension course for prospective interpreters. In L. F. Mogelnytska (Ed.), *Current Trends in Young Scientists' Research*. IV All Ukrainian Scientific and Practical Conference, Zhytomyr, April, 12, 2017 (pp. 257-260). Zhytomyr, Ukraine: Zhytomyr State Technological University.

ABSTRACT

Martynenko O. Methodology of Forming Prospective Interpreters' English listening comprehension competence in distance learning. – A qualified research, manuscript.

The dissertation for PhD degree on 13.00.02 speciality – "Theory and methodology of education" (foreign languages) (015 – Professional education (by specialities)). – Kyiv National Linguistic University, Kyiv, 2017.

The research is focused on creating a subsystem of exercises for listening comprehension competence formation in English for extramural prospective interpreters. According to the contents of the dissertation, theoretical background of listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters in distance learning is analyzed. It encompasses the research problem genesis, the contents and structure of listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters, psycholinguistic peculiarities for listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters, distance learning types and methods for prospective interpreters in English. The analyzed peculiarities of the current specific listening comprehension requirements to the second-year students of five Ukrainian universities' syllabi are represented in the first subsection of the first part of the thesis. The results of the surveys on the students' listening comprehension skills taken among the second-year students at four universities (the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Ivan Franko Zhytomyr State University, Kyiv National Linguistic University, Chernivtsi National University) show that the students have little practice on listening comprehension techniques and consider lectures, interviews and news as the most difficult audio messages to perceive. The gist of practical, lingvosociocultural, developmental, pedagogical and professional aims of listening comprehension are characterized in the second subsection of the first part of the thesis. The classification of listening comprehension knowledge, skills, abilities, and strategies is presented in detail. Linguistic, lingvopsychological, physiological, and mental characteristics of listening comprehension process are described. The fourth subsection of the first part of the dissertation describes distance

learning pedagogical and information technologies characteristics, analyzes general features of the modular object oriented distance learning environment (Moodle) from the future interpreters listening comprehension teaching perspective.

In the second part of the dissertation, the technology of distance listening comprehension competence organization for prospective interpreters is described; audiotexts' selection criteria and procedure in English for teaching correspondence future interpreters listening comprehension in English is represented; a subsystem of exercises for listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters in distance learning is created; the process of organization of a distance listening comprehension course for future interpreters is described. Among the suggested audiotexts' selection criteria are structural, lexical, grammatical, functional and cultural authenticity, compliance with the students' English language level program requirements and genre correspondence, novelty and motivation criterion, open source Internet criterion, phonetic and acoustic peculiarities.

The suggested subsystem of exercises for listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters in distance learning contains exercises for acquiring knowledge on different genres of audio texts, on various kinds of strategies for overcoming listening comprehension difficulties, for acquiring phonetic, lexical and grammar listening skills of audio texts of different genres, for the elaborating on such types of listening as understanding gist, understanding details, identifying specific information, understanding attitude, for improving specific interpreting abilities on listening, for developing the strategies aimed at overcoming listening comprehension difficulties. The process of teaching listening such genres as the news, interviews, extracts from lectures and announcements should be realized on the initial, basic and advanced stages. It is worthy to be noted that the means of realization of the listening comprehension course organization are the following: the authentic audio and video texts (interviews, extracts from lectures, announcements, the news) selected according to the criteria, and the subsystem of exercises for development listening skills and strategies, strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for future interpreters, Final Listening Comprehension Strategy Test,

Post-experiment Questionnaire, Remember to Read, Analyze and Compile Form, Memos "How to succeed in listening to the announcements", "How to be an expert in listening to the interviews", "Best advice on listening to the news", "How to make the best listener to the lecture", Listening Comprehension Diary.

The third part of the thesis reveals experimental testing of the effectiveness of distance learning methodology of teaching listening comprehension in English to prospective interpreters. Presentation of the stages of the methodological experiment which tested the efficiency of the distance learning methodology of teaching listening comprehension in English to prospective interpreters is presented. The two suggested variants of the methodological experiment organized in order to estimate the effectiveness of the distance learning methodology of teaching listening comprehension in English to prospective interpreters are analyzed. The results of the methodological experiment allow to state a rising level of listening comprehension ability of prospective interpreters to understand audio texts of different genres (announcements, interviews, extracts from lectures, the news). The students in both experimental groups have advanced significantly in comprehending all four types of listening: understanding for gist, understanding for detail, identifying specific information and understanding attitude. The scientific research has shown that the methodological experiment data confirmed with mathematical statistics allow to state that both experimental variants of the methodological experiment are efficient. However, the second variant of the developed methodology, which involves the prepared Listening Comprehension Strategy Memos, has been proven to have a higher effect. The aim of the experimental testing from the strategic point of view is to make the prospective interpreters understand the necessity of selecting the relevant listening comprehension strategies according to the genre, teach the students to assess their ability to apply corresponding listening comprehension strategies.

It is worthwhile mentioning that in the thesis framework the scientific novelty is as follows: for the first time methodology of listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters in distance learning has been theoretically proven; audiotexts' selection criteria for teaching correspondence future

interpreters listening comprehension in English has been updated; a problem of creating a system of exercises for listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters in distance learning has been partially solved.

The practical value of the scientific research results is in the following aspects: audiotexts' selection according to the generated criteria for teaching correspondence future interpreters listening comprehension in English has been accomplished; a subsystem of exercises for listening comprehension competence formation in English for prospective interpreters in distance learning has been created and placed in Moodle; a model of a distance listening comprehension course for future interpreters has been developed; methodological guidelines on listening comprehension strategies have been placed in Moodle.

Each part of the dissertation is accompanied by the conclusions which contain main aspects of the subsections. In the Appendix there is the following supplementary material: Listening Comprehension Diary, a list of listening comprehension strategies sites, audio and video transcripts of the texts of different genres (the news, interviews, lectures, announcements) used in the pre- and post-experiment questionnaires and in the complexes of exercises, an example of a Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire, a list of the ways of Listening Comprehension Strategy Improvement, a Final Listening Comprehension Strategy Test, a Post-experiment Questionnaire, a Questionnaire "Remember to read, analyze and compile", methodological memos.

Keywords: listening comprehension in English, prospective interpreters, correspondence education, Moodle, interviews, extracts of lectures, the news, announcements, distance learning, distance course, listening strategies.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ	
У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	
В АУДІЮВАННІ В УМОВАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	
28	
1.1. Історія дослідження питання формування англомовної	
компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів	28
1.2. Структура англомовної аудитивної компетентності майбутніх	
перекладачів	51
1.3. Особливості формування англомовної компетентності в	
аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах	
заочної форми навчання	77
1.4. Технології дистанційного навчання майбутніх перекладачів	
аудіювання англійською мовою	90
Висновки до розділу 1	97
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ	
ПЕРЕКЛАДАЧІВ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	
В АУДІЮВАННІ В УМОВАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	
100	
2.1. Критерії і процедура відбору аудіотекстів для навчання	
майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах	
заочної форми навчання	100
2.2. Підсистема вправ для формування англомовної компетентності	
в аудіюванні майбутніх перекладачів в умовах заочної форми	
навчання	115
2.3. Модель організації навчання майбутніх перекладачів аудіювання	
англійською мовою в умовах заочної форми навчання	151
Висновки до розділу 2	162

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В УМОВАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		167
3.1.	Організація та проведення експерименту	167
3.2.	Хід та аналіз результатів експериментального навчання	176
3.3.	Методичні рекомендації з навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою текстів різних жанрів в умовах заочної форми навчання	189
Висновки до розділу 3		200
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ		202
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		206
ДОДАТКИ		231

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АКА – англomовна компетентність в аудіюванні

ДН – дистанційне навчання

ДО – дистанційна освіта

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗН – зміст навчання

ЗФН – заочна форма навчання

ІМ – іноземна мова

КМС – кредитно-модульна система

ЛО – лексична одиниця

СтА – стратегії аудіювання

Moodle – Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment

ВСТУП

Можливості сучасних інформаційних технологій у процесі навчання розкривають нові обрії в українській освіті. Зокрема, студенти заочної форми навчання (ЗФН) мають можливість отримувати якісну освіту дистанційно шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Відповідно до Закону України про вищу освіту для студентів ЗФН отримання знань відбувається дистанційно і характеризується як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу.

В Україні запровадження і швидкий розвиток дистанційного навчання (ДН) зумовлені відповідною нормативно-правовою базою та передбачені такими правовими документами: Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 №466 "Положення про ДН у навчальних закладах", в якому директором Департаменту вищої освіти Ю. М. Коровайченко зазначені реалізація і забезпечення ДН, Наказом Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 №40 "Про затвердження Положення про ДН", "Концепцією розвитку дистанційної освіти (ДО) в Україні", від 20.12.2000 р., яка визначає ДО, як форму освіти, а технології ДН – як допоміжні навчальні технології. В Україні станом на 2016-2017 н.р. зафіксовано близько 50 вищих закладів освіти (ЗВО), в яких запроваджено факультети заочно-дистанційного навчання для студентів, які здобувають професію перекладача.

У зв'язку із прагненням України до інтеграції в європейській освітній простір зростає потреба у професійних перекладачах. Соціальне замовлення суспільства передбачає підготовку висококваліфікованих перекладачів, яка неможлива без сформованої у студентів компетентності в аудіюванні. Проте беручи до уваги те, що усне повідомлення навіть рідною мовою не завжди сприймається у повному обсязі, у майбутніх перекладачів ЗФН англомова компетентність в аудіюванні (АКА) формується з певними труднощами. Тому

процес підготовки перекладачів ЗФН залишається на недостатньо якісному рівні і не завжди відповідає реальним потребам ринку праці у різних країнах світу.

Розглядаючи питання методики навчання аудіювання перекладачів і ДН, науковцями було виокремлено складники компетентності в аудіюванні, визначено етапи формування аудитивної компетентності та вправи для її формування, охарактеризовано засоби формування іншомовної компетентності в аудіюванні (О. Б. Бігич (2012)), детально висвітлено етапи формування фахової компетентності перекладача (Л. М. Черноватий (2013)), виокремлені принципи навчання та мовленнєві навички й уміння в аудіюванні, які мають сформуватися у майбутніх перекладачів (П. К. Корнаков (Kornakov, 2000)), розглянуті проблеми формування іншомовної аудитивної компетенції з метою навчання перекладу на слух (І. Ф. Ісаєва, Н. М. Сабанська (2013)), розкриті фактори професійної підготовки перекладачів у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів (О. В. Мартинюк (2014), Л. М. Черноватий (2013)), лінгвістичні засади усного двостороннього перекладу, практики перекладу і методики його викладання (О. В. Алікіна (Аликина и Швецова, 2011), Л. К. Латишев (Латышев, 2000)), С. Є. Максимов (2012)), обґрунтовано трактовку внутрішнього мовлення як механізму мовно-мисленнєвої діяльності (М. І. Жинкін (Жинкин, 1958)), проведено психолінгвістичний аналіз появи та сприйняття мовлення (О. О. Леонт'єв (Леонтьев, 1969)), представлена лінгвопсихологічна трактовка мовленнєвої діяльності (І. О. Зимня (Зимняя, 2001)), розглянуто питання психологічних засад ДН (М. І. Жалдак, Ю. І. Машбиць, М. Л. Смульсон (Смульсон та ін., 2012)), сформульовано поняття "ДН" (Д. Кіган (Keegan, 1996), Дж. Мілер (Miller, 1989), М. Мур (Moore, 1990)), проведено моніторинг розвитку ДН в Україні (М. О. Іщенко, Л. Ф. Іщенко (2011)), розглянуті технології розробки дистанційних курсів (ДК) та наукове забезпечення ДН (В. Ю. Биков (2008), Т. І. Коваль (2011), В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко (2002)).

Проблемі формування АКА присвятили свої роботи багато дослідників. Л. Ю. Куліш (1982) досліджувала залежність сприйняття повідомлення від

звукових характеристик індивіда. О. Б. Бігич (2012), О. Ю. Бочкарьова (2007), М. Андервуд (Underwood, 1990) вивчали особливості процесу навчання сприймання і розуміння іншомовного мовлення на слух. Дослідження В. В. Черниш (2001) пов'язані з проблемою англomовного аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів. Л. П. Баженова (Кулезньова і Баженова 2010), І. Л. Бім (Бим, 1998), Н. Д. Гальскова (2009), Н. Г. Іщенко (2012), С. С. Кулезньова (Кулезньова і Баженова, 2010) вивчали мотиваційну базу формування вмінь аудіювання, теоретичні передумови та методичні засади організації контролю рівня сформованості вмінь аудіювання. А. Андерсон (Anderson & Lynch, 1988), Н. В. Єлухіна (Елухина 1991), І. О. Зимня (Зимня 2011), Т. Лінч (Anderson & Lynch, 1988) займалися вивченням труднощів аудіювання, розробкою вправ для аудіювання, націлених на розуміння повідомлення. Різні рівні розуміння аудіотекстів і види аудіювання досліджували: І. Л. Бім (Бим, 1997) аудіювання з повним розумінням, з розумінням основного змісту, з вибіркоким змістом; І. А. Дехерт (1984) із загальним розумінням змісту, з повним розумінням змісту; Л. Ю. Куліш (Кулиш, 1991) фрагментарне, загальне (глобальне), повне (детальне), критичне аудіювання; Н. В. Єлухіна (Елухина 1996), Н. Д. Гальскова (Гальскова и Гез, 2008) аудіювання з глобальним (загальним) розумінням, з детальним (повним) розумінням, критичне розуміння; М. Рост (Rost, 2010), П. Ур (Ur, 1997) глобальне, детальне, пошукове аудіювання.

Створенням методик навчання аудіювання займалися різні науковці. Так, Я. А. Крапчатова (2014) створила методикy організації само- і взаємоконтролю рівня сформованості англomовної компетенції в аудіюванні у майбутніх філологів; дослідження Н. С. Левчик (2015) спрямовані на формування англomовної аудитивної компетентності майбутніх учителів англійської мови; Л. В. Шевкопляс (2014) розглядала питання формування англomовної компетенції в аудіюванні майбутніх вчителів у процесі самостійної роботи; О. Я. Пантєєва (Пантєєва, 2012) досліджувала проблемний підхід в організації навчання аудіювання студентів молодших курсів мовного факультету; І. І. Халєєва (Халєєва, 1990) вивчала аудитивну підготовку перекладачів, теоретичну

концепцію навчання аудіювання ІМ перекладачів; наукові розвідки В. О. Цыбаньової (Цыбанёва, 2009) націлені на вивчення модульного навчання іншомовної аудитивної компетенції студентів-лінгвістів. Щодо навчання аудіювання текстів різних жанрів, слід зазначити дослідження Р. І. Вікович (2010), яка вивчала проблему навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англomовних теленовін; М. І. Заболотної (2013), наукові розвідки якої спрямовані на навчання аудіювання англomовних публіцистичних текстів старшокласників в умовах профільного навчання; О. М. Колесової (2015), дослідження якої стосуються навчання студентів мовного вузу аудіювання на матеріалі аутентичних радіопередач інформаційних жанрів в рамках інтегративного підходу. Стосовно розробки методики ДН ІМ і підготовки перекладачів в умовах ЗФН, зазначимо дослідження Н. В. Єлашкіної (Єлашкіна, 2006), яка розробила модель технології формування навчальної компетенції при дистанційно-заочному навчанні іноземної мови в лінгвістичному ЗВО; Н. В. Майєр (2011), яка розробила методику самостійного оволодіння майбутніми документознавцями франкомовним діловим писемним спілкуванням на основі принципу взаємопов'язаного навчання читання та письма з використанням дистанційних технологій; Н. М. Мекеко (2007), яка теоретично обґрунтувала і створила іноваційну модель заочного навчання професійно орієнтованої іноземної мови на основі комп'ютерних технологій; Н. І. Муліної (2001), яка запропонувала методику організації навчальної роботи з використанням ДК за умов очної форми навчання у вигляді навчальних циклів); В. П. Свиридюк (2007), яка створила методику навчання написання реферату німецькою мовою студентів ЗФН з використанням ДК.

Успішне навчання аудіювання текстів різних жанрів можливе за умови використання студентами стратегій аудіювання (СтА), які є предметом дослідження різних науковців. Так, Г. Букк (Buck, 2001) аналізував когнітивні і метакогнітивні СтА, дослідження С. В. Говорун (2015) присвячені розгляду стратегій формування навичок і розвитку вмінь аудіювання на основі механізмів сприйняття і розуміння мовлення на слух, розвідки О. В. Мартинюк (2014)

націлені на вивчення стратегій формування іншомовної аудитивної компетенції, в наукових роботах А. Е. Міхіної (Михина, 2009) досліджено методику формування СТА у студентів немовного ЗВО: англійська мова, праці Д. Нуна (Nunan, 1997) присвячені розвитку когнітивних СТА, в роботах Т. В. Фінаєвої (Финаева, 2017) проведено аналіз СТА, які використовують студенти першого курсу мовних факультетів університетів), Л. Вандергріфт (Vandergrift, Goh, Mareschal, & Tafaghodtari, 2006), Дж. Кемп (Kemp, 2009), Ф. Серрі (Serri, 2012) досліджували зв'язок між аудитивними здібностями студентів і їх вмінням використовувати СТА.

Навчання аудіювання студентів ЗФН текстів різних жанрів ефективно здійснювати за допомогою дистанційних технологій навчання (кейс-технології, Інтернет-технології, ТВ-технології), які вивчалися О. О. Андрєєвим (Андреев, 1997, Т. І. Коваль (Коваль, Сисоєва і Сущенко, 2009), В. М. Кухаренко (2002), Н. В. Майєр (2012), Є. С. Полат (1998), А. В. Хуторським (2002) тощо. Кейс-технологія передбачає використання "кейсів" – розміщених в мережі Інтернет комп'ютерних засобів навчання, які містять комплекти навчально-методичних матеріалів (Майєр, 2012).

Аналіз досвіду створення і впровадження ДК і електронних кейсів в сучасних ЗВО світового рівня показує, що у Стенфордському, Іллінойському університетах, Відкритому університеті, університеті Глазго, Массачусетському технологічному інституті, Австралійському національному університеті, Единбурзькому університеті, Тайському технологічному університеті, національному американському технологічному університеті та інших впроваджено ДК, за якими студентство навчається у віртуальному середовищі Moodle багато років поспіль. Окремо виділимо університет Атабаски (AU), провідний університет ДО в Канаді, у якому в 1980 р. вперше стали використовувати комп'ютери для викладання онлайн-курсів. Студенти із 87 країн світу вивчають понад 850 курсів (Щербина, 2015, с. 16).

Серед ЗВО України ми прослідкували зростаючу тенденцію створення факультетів заочно-дистанційного навчання і навчально-методичних комплексів

для студентів: у навчальному комплексі Харківського гуманітарного університету "Народна українська академія" засновано структурний підрозділ – факультет заочно-дистанційного навчання, який забезпечує підготовку бакалаврів і спеціалістів спеціальності "Переклад" та надає студентам можливість участі в зарубіжних стажуваннях і програмах з метою отримання професійного і соціального досвіду; викладачами національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут" впроваджено мережу ДК з англійської мови для студентів технічних спеціальностей; кафедрою міжкультурної комунікації та іноземної мови Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" розроблено декілька ДК ("Interactive English Grammar", "Internet Communication" та ін.); на сервері електронних курсів Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка представлено ряд навчальних дисциплін, що пропонуються на факультеті ІМ для майбутніх перекладачів очної форми навчання; викладачами Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка впроваджено ДК "Основи прикладної лінгвістики для перекладачів денної форми навчання", "Практика мовлення для англійських філологів 3 курсу заочної форми навчання", наповнюється навчальний курс з дисципліни "Теорія та практика перекладу англійської мови для філологів-магістрів ЗФН"; у червні 2013 р. Сумський державний університет започаткував проект відкритого доступу до окремих ДК на зразок MOOCs (Massive Open Online Courses), 900 безкоштовних курсів яких пропонують більш ніж 150 ЗВО для 8 млн. студентів з усього світу; із другого семестру 2014-15 н. рр. запроваджені ДК для студентів очної форми навчання в Інституті іноземної філології Житомирського державного університету ім. І. Франка; у вересні 2014 р. в Київському національному лінгвістичному університеті під керівництвом доктора педагогічних наук, професора Т. І. Коваль створено міжфакультетську секцію для викладачів "Впровадження навчально-методичних комплексів в Moodle в навчальний процес". Також у доступі для студентів є навчально-методичні комплекси з дисциплін кафедри інформаційних технологій у віртуальному

навчальному середовищі Moodle. Ми підтримуємо ініціативу М. В. Мокрієва стосовно українізації програмного забезпечення Moodle і створення власного простору Moodle на сайті www.moodle.org з метою підвищення рівня доступності сайту і простоти використання для української спільноти (Щербина, 2015, с. 14). Проте через швидке збільшення обсягів інформації, відсутності нормативної бази, застарілі педагогічні підходи та низьку якість навчання ініціативи розвитку ДН в Україні відбуваються в уповільненому темпі (Щербина, 2015, с. 55).

Не зважаючи на те, що ЗВО вже працюють над розробкою комплектів навчально-методичних матеріалів з англійської мови для студентів мовних факультетів університетів, проблема створення і впровадження електронних кейсів з дисципліни "Перша іноземна мова (англійська)" для майбутніх перекладачів в умовах ЗФН залишається теоретично малодослідженою і практично нерозробленою. За результатами анкетування у 2014-2015 н. р. у чотирьох ЗВО, проведеного нами серед викладачів, які готують майбутніх перекладачів на ЗФН, визначено, що студенти другого року навчання демонструють повну готовність до навчання аудіювання текстів різних жанрів дистанційно за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на противагу студентам першого року навчання. Саме тому розроблена нами методика спрямована на навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН другого року навчання.

Таким чином, актуальність дослідження проблеми формування у перекладачів другого року навчання АКА із застосуванням сучасних дистанційних технологій навчання в умовах ЗФН зумовлюється низкою факторів: реформуванням системи освіти України, розвитком наукової й інноваційної діяльності в освіті та оновленням державних стандартів; низьким рівнем сформованості у студентів ЗФН компетентності в аудіюванні англійською мовою (згідно з результатами тестування і анкетування, проведених у чотирьох ЗВО України у 2014-2015 н. р.); відсутністю методики формування АКА у майбутніх перекладачів ЗФН та розробкою відповідного електронного кейсу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: вибір напрямку дослідження пов'язаний з науковою темою кафедри "Методика навчання іноземних мов і культур у системі неперервної освіти" Київського національного лінгвістичного університету (протокол № 4 від 27.10.2014) та з вимогами до оволодіння іноземною мовою (ІМ), що зазначені в чинних навчальних програмах. Тему дисертації затверджено вченою радою КНЛУ (протокол № 7 від 25.12.2014) і міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 140 від 13.02.2015).

Об'єктом дослідження є процес формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні.

Предметом дослідження виступає методика формування англомовної компетентності в аудіюванні засобами дистанційних технологій у майбутніх перекладачів заочної форми другого року навчання.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці та експериментальній перевірці ефективності методики формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1) дослідити історію розвитку проблеми формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН: проаналізувати методичні підходи до навчання аудіювання та визначити релевантні підходи щодо формування АКА в умовах ЗФН, описати спеціальні принципи та технології ДН; 2) конкретизувати мету і зміст навчання аудіювання англійською мовою майбутніх перекладачів ЗФН та провести анкетне опитування та тестування студентів для визначення рівня розвитку аудитивних вмінь студентів і їх відповідність меті і змісту навчання згідно з програмними вимогами, охарактеризувати особливості формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН; 3) розробити методику формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН: визначити критерії відбору аудіоматеріалів для навчання аудіювання майбутніх перекладачів, відібрати

відповідні навчальні матеріали, створити підсистему і на її основі комплекси вправ для формування у майбутніх перекладачів АКА, укласти пам'ятки для аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин; 4) описати особливості застосування віртуального навчального середовища Moodle та розробити модель організації формування АКА майбутніх перекладачів засобами віртуального навчального середовища Moodle в умовах ЗФН; 5) підготувати і провести методичний експеримент для перевірки ефективності методики формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН; за результатами методичного експерименту укласти методичні рекомендації для викладачів щодо організації процесу формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН.

Вирішення поставлених завдань потребувало застосування таких **методів дослідження**: *теоретичних* – вивчення та критичний аналіз наукової літератури з методики викладання іноземних мов і суміжних наук з теми дослідження з метою виявлення теоретичних передумов формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН; моделювання процесу з використанням підсистеми і комплексів вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів в умовах ЗФН; аналіз чинних програм щодо навчання аудіювання; вивчення та узагальнення досвіду викладачів щодо організації навчання аудіювання майбутніх перекладачів в умовах ЗФН; *емпіричних* – анкетне опитування студентів та викладачів з метою дослідження їхніх мотивів і ставлення до навчання аудіювання в умовах ЗФН, тестування студентів для визначення рівня сформованості АКА студентів ЗФН та відповідності мети і змісту навчання аудіювання перекладачів ЗФН; опитування викладачів, які працюють зі студентами ЗФН другого року навчання на мовних факультетах університетів (майбутніх перекладачів англійської мови) з метою дослідження їхнього ставлення до організації навчання аудіювання в умовах ЗФН, визначення труднощів, які виникають у студентів ЗФН під час аудіювання; спостереження за навчальним процесом у трьох ЗВО; *експериментально-статистичних* – проведення експерименту з метою перевірки ефективності запропонованої методики; проведення передекспериментального та післяекспериментального

зрізів; використання методу математичної статистики для обробки результатів експериментального навчання і перевірки достовірності експериментальних даних, їх кількісного і якісного аналізу.

На захист виносяться такі **наукові положення**:

1. Успішне формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів ЗФН можливе за умови розвитку вмінь використовувати стратегії подолання: індивідуально-особистісних труднощів аудіювання; труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів і труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотекстів.

2. Ефективна організація навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання текстів різних жанрів реалізується в межах метакогнітивного підходу до навчання аудіювання шляхом використання: пам'яток для аудіювання (інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин); щоденника аудіювання; опитувальника щодо використання стратегій аудіювання.

3. Досягнення мети навчання забезпечується дотриманням специфічних принципів, які відображають особливості навчання аудіювання: системності; реалізації стратегій аудіювання; індивідуального вибору стратегії засвоєння навчального матеріалу; валідності аудіотекстів; інтеграції різних видів дистанційних технологій.

4. Запорукою успішного формування АКА у студентів ЗФН є використання електронного кейсу як засобу для навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН текстів різних жанрів, відповідно до якого навчання відбувається поетапно. Метою початкового етапу (під час настановчої сесії) є набуття знань про різні жанри аудіотекстів та СтА для подолання труднощів аудіювання; формування фонетичних, лексичних, граматичних навичок аудіювання; основного (у міжсесійний період) – розвиток умінь глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання текстів різних жанрів; розвиток специфічних аудитивних перекладацьких здібностей, розвиток вмінь використання стратегій подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів, а також труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту; завершального (під

час сесії) – вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей, розвиток вмінь використання стратегій подолання індивідуально-особистісних труднощів аудіювання.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у тому, що в дослідженні вперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методику формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН; вдосконалено критерії відбору навчального матеріалу для формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН; уточнено особливості формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН.

Структура й обсяг дисертації зумовлені її цілями і завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 27 додатків. Повний обсяг дисертації – 390 сторінок. Список використаних джерел розміщений на 24 сторінках і налічує 250 найменувань. Робота містить 19 таблиць та 16 рисунків.

Практичне значення полягає у: 1) відборі автентичних текстів для формування АКА у майбутніх перекладачів другого року навчання в умовах ЗФН; 2) розробці комплексів вправ для аудіювання, розміщених у віртуальному навчальному середовищі Moodle; 3) створенні та впровадженні моделі організації навчання аудіювання майбутніх перекладачів; 4) розробленні пам'яток для аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин: "How to be an expert in listening to the interviews", "How to make the best listener to the lecture", "How to succeed in listening to the announcements", "Best advice on listening to the news"; 5) укладанні методичних рекомендацій щодо організації навчання аудіювання текстів різних жанрів студентів ЗФН.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ В УМОВАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Розділ присвячено дослідженню теоретичних передумов формування у майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні в умовах ЗФН: на основі аналізу генези підходів до навчання аудіювання й існуючих методик навчання аудіювання виділено підхід, релевантний для методики навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання; обґрунтовано спеціальні методичні принципи навчання; визначено мету і зміст навчання; представлено результати тестування, метою якого була перевірка розвитку вмінь аудіювання текстів різних жанрів майбутніх перекладачів другого курсу ЗФН, а також результати анкетного опитування викладачів і студентів, які здобувають професію усного перекладача з метою практичного дослідження відповідності мети і змісту навчання, пошуку шляхів мотивації, оптимізації та активізації аудитивних умінь студентів, визначення рівня володіння аудитивною компетентністю студентів та перевірки готовності викладачів до застосування сучасних технологій у викладанні англійської мови; розглянуто особливості формування англomовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН, розкрито технології ДН майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою

1.1. Історія дослідження питання формування англomовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів

Методика формування АКА у студентів, які здобувають професію перекладача, є актуальним питанням у методиці навчання іноземних мов. Професійна діяльність усного перекладача передбачає сприйняття та відтворення повідомлення. У процесі усного перекладу саме аудіювання відіграє домінуючу роль, а спільною рисою розроблених методик для навчання іншомовного

мовлення майбутніх перекладачів є першочергове навчання аудіювання й створення відповідного аудіосередовища під час навчання іноземних мов (Кулезньова і Баженова).

Аналіз наукових праць дослідників, які вивчали значення і роль аудіювання, зокрема для усних перекладачів (О. В. Алікїна (Аликина и Швецова, (2011), О. Б. Бігич (2012), М. І. Жалдак (Смульсон та ін., 2012), М. І. Жинкін (1982), І. О. Зимня (Зимня, 2001), І. Ф. Ісаєва (Сабанська і Ісаєва, 2013), П. К. Корнаков, Л. К. Латишев (Латышев, 2000), О. О. Леонт'єв (Леонтьев, 1969), С. Є. Максимов (2012), О. В. Мартинюк (2014), Н. М. Сабанська (Сабанська і Ісаєва, 2013), О. В. Федоров, Л. М. Черноватий (2013)), свідчить, що для майбутніх перекладачів аудіювання є невід'ємною складовою професійної діяльності, яка передбачає одночасне сприйняття мовної форми і розуміння змісту повідомлення. Ефективність діяльності усного перекладача в умовах білінгвальної комунікації залежить від того, як він слухає, чує, осмислює і розуміє інформацію партнерів по спілкуванню (Серова и Руцкая, 2012).

В межах теми нашої дисертації ми аналізували доробки вчених, предметом дослідження яких були різні аспекти **навчання аудіювання**: вивчення особливостей процесу навчання сприймання і розуміння іншомовного мовлення на слух (О. Б. Бігич (2012), К. В. Ваценко (2012), М. Андервуд (Underwood, 1990), вивчення теоретичних передумов та методичних засад організації контролю рівня сформованості вмінь аудіювання (Б. Б. Бистрова, Л. Й. Іщенко (2013)), навчання аудіювання в руслі комунікативно-орієнтованої методики, вивчення труднощів аудіювання (Н. В. Єлухїна (Елухина, 1991), М. Л. Вайсбурд (1965), організація завдань для аудіювання, націлених на максимальне розуміння повідомлення, розгляд вправ на етапах до, під час і після прослуховування аудіотекстів (А. Андерсон (Anderson, 1999), Т. Лінч (Lynch, 2004), дослідження предметно-інформаційної і ситуативно-функціональної, звуко-орфографічної практики аудіювання (К. Морлі (Morley, 1995)), градація процесу аудіювання чотирьох видів: глобальне аудіювання з метою визначення змісту тексту, інтенсивне аудіювання із фокусом на формі, вибіркоче аудіювання з метою

виділення специфічної інформації, інтерактивне аудіювання, націлене на розвиток стратегій аудіювання, формулювання інструкцій до аудіювання, за допомогою яких аудитивна діяльність слухача стає вмотивованою (М. Рост (Rost, 2010)), П. Ур (Ur, 1997). Створенням методик навчання аудіювання для майбутніх учителів займалися Я. А. Крапчатова (2014) (організація само- і взаємоконтролю рівня сформованості англомовної компетенції в аудіюванні у майбутніх філологів), Н. С. Левчик (2015) (формування англомовної аудитивної компетентності першокурсників – майбутніх учителів англійської мови), Л. В. Шевкопляс (2014) (формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх вчителів у процесі самостійної роботи), О. Я. Пантеева (Пантеева, 2012) (дослідження проблемного підходу в організації навчання аудіювання студентів молодших курсів мовного факультету), К. О. Руцька (Серова и Руцкая, 2012) (відбір відеодискурса під час навчання аудіювання майбутніх перекладачів); навчання аудіювання текстів різних жанрів досліджували Р. І. Вікович (2010) (навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англомовних теленовін), М. І. Заболотна (2013) (навчання аудіювання англомовних публіцистичних текстів старшокласників в умовах профільного навчання) та інші.

Зазначимо, що навчання аудіювання текстів різних жанрів ми вбачаємо у вивченні питання використання **стратегій аудіювання** студентами, яке є предметом дослідження багатьох науковців. Так, Г. Букк (Buck, 2001) аналізував когнітивні і метакогнітивні стратегії аудіювання, дослідження С. В. Говорун (2015) націлені на розгляд стратегій формування навичок і розвитку вмінь аудіювання на основі механізмів сприйняття і розуміння мовлення на слух, наукові розвідки О. В. Мартинюк (2014) розкривають дослідження стратегій формування іншомовної аудитивної компетенції, роботи А. Е. Міхіної (Михина, 2009) орієнтовані на створення методики формування стратегій аудіювання у студентів немовного ЗВО: англійська мова, дослідження Д. Нунан (Nunan, 1997) розкривають розвиток когнітивних стратегій, розвиток аудіювання у поєднанні з іншими видами мовленнєвої діяльності, Т. О. Олійник досліджувала особливості формування навчально-стратегічної компетентності, Т. В. Фінаєва (Финаева,

2017) аналізувала стратегії аудіювання, які використовують студенти першого курсу факультету лінгвістики, Л. Вандергріфт (Vandergrift et al., 2006), Дж. Кемп (Kemp, 2009), Ф. Серрі (Serri, 2012) досліджували зв'язки між аудитивними здібностями студентів і їх вмінням використовувати стратегії аудіювання: низьковмотивовані слухачі використовують неефективні стратегії, такі як дослівний переклад, високовмотивовані студенти використовують метакогнітивні стратегії (детальніше див. в 1.2).

Зважаючи на *предмет* нашого дослідження, окрім питання навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання текстів різних жанрів, значущими також є розвідки щодо уточнення понять "заочне" і "дистанційне" навчання. *Заочне навчання* передбачає поетапне отримання знань під час настановчої сесії, самостійне засвоєння матеріалу у міжсесійний період і перевірку результатів навчання у сесійний період. У міжсесійний період для студентів ЗФН передбачені дистанційні консультації, які проводяться онлайн ("Верховна Рада України", 2014). Таким чином, ДН є варіантом реалізації ЗФН і ґрунтується на використанні специфічних освітніх технологій із технічними засобами зв'язку та передачі інформації із застосуванням нормативної бази ЗФН (Сидоренко і Грищенко, 2017). Наукові розвідки, які здійснювали А. А. Андрєєв (Андрєєв, 1997), В. Ю. Биков (2008), В. Н. Кухаренко (Кухаренко, Рибалко і Сиротенко, 2002), Є. С. Полат (1998), С. О. Сисоєва (Коваль та ін., 2009), А. В. Хуторського (Хуторской, 2002), а також дослідження А. М. Аврамчука (2017) і Т. І. Коваль (2011) щодо створення електронних інформаційно-методичних пакетів з навчальних дисциплін у віртуальному навчальному середовищі Moodle свідчать про ефективність застосування цієї системи для навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН (детальніше див. в 1.4).

Теоретико-методологічну базу дослідження складатимуть концептуальні ідеї: 1) метакогнітивного підходу навчання аудіювання (Осадчая, 2017; Mideros, 2015; Vandergrift & Goh, 2009, 2012), який орієнтований на когнітивну і соціальну сторони процесу сприйняття іншомовного мовлення на слух. В межах метакогнітивного підходу викладач зосереджує увагу студентів не тільки

на результаті, тобто, розумінні змісту висловлювань, а і на процесі сприйняття мовлення на слух, під час якого студенти самостійно оцінюють свої аудитивні можливості.

2) підходу "знизу вверху" (bottom - up approach) (Vandergrift & Goh, 2009, 2012; Young, 2012), який передбачає розпізнавання студентами звуків, лексичних одиниць з метою інтеграції смислу всього висловлювання.

3) підходу "зверху вниз" (top-down approach) (Vandergrift & Goh, 2009, 2012; Young, 2012), який опирається на сприйняття мовлення з опорою на фонові знання і знання фонетики, лексики, граматики, синтаксису. Сприймаючи контекст аудіотексту, діяльність студентів орієнтована на розпізнавання і виділення ключових слів і фраз аудіотексту, здогадку значення нових слів.

4) рефлексивно-культурного підходу (Борисова, Суворина, Ткаченко и Комогорцева, 1992; Гончар, 2010), який поєднує всі аспекти навчання аудіювання і розглядає знання, вміння і навички не як мету навчання, а засіб засвоєння іншомовної культури. В основі підходу є самостійне рефлексивне осмислення студентами своєї аудитивної діяльності.

5) психолінгвістичного підходу (Семенов, 2013; Khuziakmetov & Porchesku, 2016), дотримання якого означає розпізнавання мовного матеріалу в мовленні шляхом створення системи вправ, націленої на розвиток здібностей студентів розподіляти увагу між змістом і формою під час сприйняття мовлення. Керуючись цим підходом, студенти вчаться сприймати найбільш вживані слова, фрази, синтаксичні структури, інтонаційні моделі.

Поєднання різних методичних підходів забезпечує оптимальність навчання аудіювання (Говорун, 2015). Проте для навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання текстів різних жанрів ми дотримуватимемось *метакогнітивного підходу*, серед переваг якого виділяємо такі: забезпечення активної ролі студентів ЗФН під час аудіювання, розвиток вміння студентів аналізувати власну навчальну діяльність, зняття тривоги і невпевненості студентів під час аудіювання. В межах даного підходу ми пропонуємо виконання студентами таких завдань: 1) ведення студентами щоденника аудіювання (Listening Comprehension Diary), в якому

вказується назва тексту, обраний для прослуховування сайт, опис змісту прослуханого тексту, використані студентами СтА; 2) заповнення опитувальника самооцінки знань СтА (Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire) для аналізу труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту, індивідуально-особистісних труднощів, труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотексту; 3) індивідуальне визначення студентами стратегій аудіювання, націлених на розуміння різних жанрів аудіотекстів.

Методичний підхід покликаний охоплювати всі сторони оволодіння видом мовленнєвої діяльності (Пассов, 2009), що можливо досягти за умови сукупності *принципів*, які даний підхід передбачає. *Принципи навчання* визначають як певні положення, які демонструють залежність між цілями і закономірностями навчання (Майер, 2012). Чітко сформульовані принципи навчання аудіювання допомагають визначити зміст навчання і навчальні матеріали. Для метакогнітивного підходу навчання ми вважаємо за доцільне запропонувати *специфічні принципи*, які відображають особливості навчання аудіювання студентів ЗФН аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин): *системності; реалізації стратегій аудіювання; індивідуального вибору стратегії засвоєння навчального матеріалу; валідності аудіотекстів; інтеграції різних видів дистанційних технологій*. Розглянемо характеристики кожного із принципів.

1. Найважливішим із принципів навчання аудіювання в межах метакогнітивного підходу вважаємо дотримання *принципу системності*. Підтримуючи думку Гончар І. О, зазначимо, що принцип системності полягає у взаємозв'язку розвитку і вдосконалення аудитивних умінь під час виконання аудиторних і самостійних завдань з аудіювання (Гончар, 2010). Для майбутніх перекладачів ЗФН принцип системності є домінуючим, зважаючи на можливість нерегулярної практики аудіювання студентів через відсутність мотивації, зайнятість на роботі чи паралельне навчання в іншому закладі освіти. Метою принципу системності є необхідність попередити нерегулярний і випадковий характер виконання завдань з аудіювання майбутніми перекладачами ЗФН.

2. Слідом за системністю ми виділяємо *принцип реалізації СтА*. Розвиток вміння майбутніх перекладачів сприймати на слух автентичні, цікаві аудіотексти можливий за умови використання студентами СтА відповідно до жанру тексту: інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошення, новин. Даний принцип вимагає від студентів ЗФН розуміння, що таке СтА і які комбінації СтА забезпечують подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів, а також вміння використовувати необхідні СтА.

3. Беручи до уваги принцип забезпечення індивідуальної тректорії учіння студента, виділений Н. В. Майер (2012), вважаємо на необхідне дотримуватися *принципу індивідуального вибору стратегії засвоєння навчального матеріалу*. Майбутні перекладачі ЗФН, отримавши доступ до електронного кейсу з навчання аудіювання текстів різних жанрів, можуть на власний розсуд вибирати, яку стратегію обрати для прослуховування аудіотекстів і виконання завдань до них. Ми пропонуємо такі стратегії засвоєння навчального матеріалу: за жанрами і за темами. Якщо студент вибирає стратегію прослуховування аудіотекстів за жанрами, тоді необхідно знайти і виконати в кожному тематичному блоці ("Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина") завдання для певного жанру, наприклад, для інтерв'ю. Потім завдання для іншого жанру, наприклад, фрагментів лекцій тощо. Студенти також можуть дотримуватися іншої стратегії: прослуховування аудіотекстів і виконання завдань до них згідно з тематичним блоком, а не жанром. Наприклад, спочатку студенти виконують завдання до аудіювання текстів всіх жанрів: інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин в межах однієї теми, наприклад, "Засоби масової інформації". Після цього майбутні перекладачі прослуховують і виконують завдання до аудіотекстів теми "Театр" і "Медицина".

4. Принцип *валідності аудіотекстів* (Гончар, 2010), який передбачає використання в навчальному процесі автентичних і цікавих за контентом текстів. Обрані викладачем тексти для аудіювання студентами повинні бути озвучені носіями мови і розкривати актуальні для них проблеми, викликати бажання у майбутніх перекладачів мислити, розмірковувати над темою аудіювання під час сприймання аудіоінформації і виконання вправ.

5. Слідом за Майєр Н. В., ми розглядаємо *принцип інтеграції різних видів дистанційних технологій* як поєднання кейс-технології та Інтернет-технології. "Кейсом" називають комплект навчальних матеріалів, представлених на друкованих чи електронних носіях, для самостійного опрацювання студентами. За допомогою використання Інтернет-технології студенти отримують доступ до навчально-методичних матеріалів (далі – електронний кейс), розміщених онлайн, а також мають можливість інтерактивно взаємодіяти із викладачем та іншими студентами (Майєр, 2012). Слідом за дослідженнями Н. В. Майєр, *електронним кейсом для навчання майбутніх перекладачів ЗФН англомовного аудіювання текстів різних жанрів* називаємо розміщений в мережі Інтернет комп'ютерний засіб навчання, який містить комплект навчально-методичних матеріалів для формування АКА у майбутніх перекладачів ЗФН. Пропонуємо використовувати віртуальне навчальне середовище Moodle для розміщення електронного кейсу для навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання текстів різних жанрів. Ознайомитися з розробленим нами "Електронним кейсом для навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, оголошення, новини)" можна за адресою: <http://knlu.edu.ua/course/view.php?id=87>.

Взаємозв'язок визначених принципів, а також дотримання викладачем специфічних принципів навчання аудіювання текстів різних жанрів забезпечує успішність і ефективність формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН.

Розглянемо значення понять, важливих для здійснення процесу аудіювання майбутніх перекладачів. *Аудіювання* характеризують як рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який належить до усної форми мовлення; як процес розуміння сприйнятого на слух мовлення на відміну від *слухання*, яке є лише акустичним сприйманням звукоряду без розуміння змісту (Бігич та ін., 2013, сс. 280-298; Тарнопольський, 2006, сс. 124-182; Brown, 1956). Виділяють також *словесне розуміння тексту*, підґрунтям якого є мовленнєвий досвід студентів і предметне розуміння, яке базується на життєвому досвіді і знаннях ситуацій спілкування (Азимов и Щукин, 2009). Поняття "*перекладацьке аудіювання*" характеризують як вид усної рецептивної діяльності, націлений на формування

висловлювання перекладу через смислові вербальні рішення та супроводжується письмом-фіксацією і референтним читанням за ключовими словами (Серова и Рущкая, 2012).

Професійна аудитивна підготовка майбутніх перекладачів охоплює широку сферу комунікації в різних галузях народного господарства, науки, техніки, освіти, культури (Петренко). Студенти повинні мати відповідний рівень філологічної, етичної та психологічної культури, сформоване філософське, економічне, політичне мислення з метою розуміння проблем ринкової економіки, соціальних, національних, історичних і демографічних процесів розвитку суспільства. Досягнення професійних вимог для майбутніх перекладачів означає високий рівень вміння сприймати на слух аудіотексти різних тем, передумовою чого є систематична підготовка та вправлення студентів в аудіюванні.

Виділяють три етапи формування мовленнєвої компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів, згідно з якими ЗВО складають робочу навчальну програму дисципліни (Тарнопольський, 2006, с. 146). Майбутні перекладачі другого року навчання знаходяться на основному етапі формування мовленнєвої компетентності в аудіюванні тривалістю 2 – 2,5 роки, на кінець якого за вони оволодівають рівнем мовлення С1 – С1.1 просунутий (досвідчений) користувач (Ніколаєва, 2003). Метою цього етапу є зняття всіх обмежень для студентів з точки зору мовної та мовленнєвої складності оригінальних автентичних аудіотекстів. Рівень розвитку вмінь аудіювання майбутніх перекладачів основного етапу передбачає сприймання на слух переважно автентичних аудіотекстів професійної тематики, а саме: інтерв'ю, новин, оголошень, фрагментів лекцій. При темпі звучання 180 – 200 складів на хвилину студенти повинні сприймати, вміти осмислити та розуміти не менш ніж 60 – 80% лексичних одиниць інформації у межах комунікативних сфер, які передбачаються Програмою (Крапчатова, 2015).

З метою визначення рівня розвитку вмінь аудіювання англійською мовою студентів другого року навчання ЗФН та перевірки відповідності визначеного програмою рівня сформованості мовленнєвої компетентності в аудіюванні

майбутніх перекладачів англійської мови реальному рівню володіння вмінням аудіювання, протягом 2014/2015 н. р. ми провели тестування та анкетне опитування серед студентів II курсу ЗФН та викладачів у ЗВО України. Загальні відомості проведеного анкетного опитування студентів та викладачів подано у табл. 1.1 та у Додатках А1, А2.

Таблиця 1.1

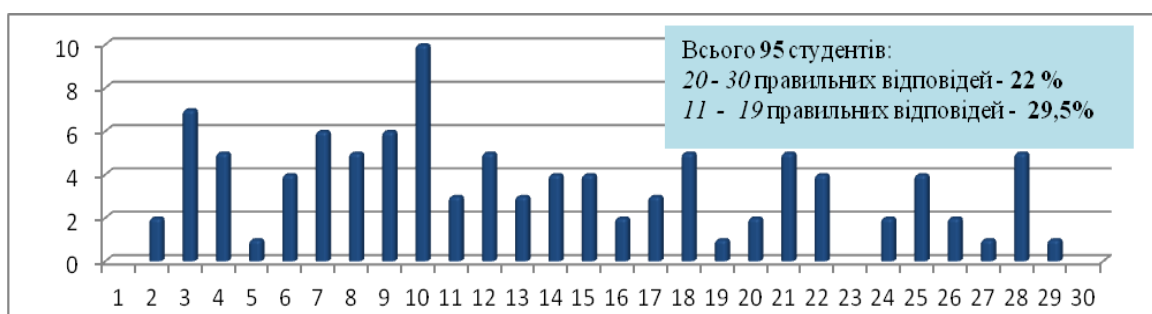
**Загальні відомості щодо дослідження стану навчання аудіювання
майбутніх перекладачів у ЗВО України**

Вид дослідження	Респонденти	Мета	Кіль-ть респондентів	Кіль-ть запитань
Тест	Майбутні перекладачі і 2 року ЗФН	Визначення рівня розвитку умінь аудіювання англійською мовою студентів другого курсу ЗФН, перевірка рівня сформованості мовленнєвої компетентності в аудіюванні	95	30
Анкетне опитування		Визначення ставлення до навчання аудіювання у ЗВО	95	10
Анкетне опитування	Викладачі	Визначення ставлення до викладання аудіювання у ЗВО	50	6
Аналіз робочих програм	ЗВО* України	Визначення відповідності Типовій Програмі щодо змісту та відведених годин для навчання аудіювання	-	-

* ЗВО: Житомирський державний університет імені Івана Франка; Київський національний лінгвістичний університет; Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут"; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

Загальна кількість учасників перевірки рівня сформованості аудитивних вмінь студентів – 95 студентів ЗФН, яким було запропоновано 16 аудіофрагментів екзаменаційного матеріалу з аудіювання міжнародного іспиту FCE (First Certificate in English), створеного для кандидатів з рівнем володіння мовою B2. Завдання тестування відповідали вимогам базових навчально-методичних матеріалів з дисципліни "Перша іноземна мова (англійська)" для студентів другого року навчання напряму підготовки "Філологія" ("Переклад"). Для перевірки вміння сприймати і розуміти інформацію на слух глобально, детально і вибірково було використано наступні тестові завдання: множинний вибір (multiple choice), завдання на заповнення пропусків у тексті (gap filling), множинне зіставлення (multiple matching). Зразок тестових завдань подано у додатку А3.

Для визначення середньоарифметичного показника успішності за В. П. Беспальком тестувальної групи визначимо загальну кількість правильних відповідей. Для цього помножимо загальну кількість запитань на загальну кількість студентів, які пройшли тестування. Отже, 30 (загальна кількість запитань) $\cdot 95$ (загальна кількість студентів, які пройшли тестування) = 2850 – така кількість правильних відповідей становить 100% . Під час тестування 95 студентів дали 1379 правильних відповідей. Відповідно до коефіцієнта навченості за В. П. Беспальком визначаємо середньоарифметичний показник успішності всієї тестувальної групи: $1379/2850 = 0,48$. На рис. 1.1 подано аналіз результатів тестування з аудіювання майбутніх перекладачів другого року навчання, де на горизонтальній осі представлено кількість запитань, на вертикальній – кількість студентів, які дали правильні відповіді на кожне із запитань (див. рис. 1.1).

Рис. 1.1 Аналіз результатів тестування з аудіювання майбутніх перекладачів другого року навчання

Зазначений результат, який виявився нижче 0,7, доводить, що рівень розвитку вмінь в аудіюванні англійською мовою майбутніх перекладачів другого року навчання ЗФН недостатній. Це пояснюється низкою причин, серед яких під час проведення дослідження ми виділили наступні: відсутність вміння виділяти ключові слова, фрази та зосереджуватися на варіантах відповідей; невміння студентів ефективно використовувати час, виділений на ознайомлення із завданнями до тесту; складність розуміння стилю вимови; індивідуальні, діалектичні, акустичні характеристиками мовлення, яке сприймається на слух; систематичне відволікання від процесу аудіювання; безвідповідальне ставлення до виконання завдання, спроби списати відповіді інших; низький рівень теоретичної і практичної підготовки з навчання аудіювання; невміння самостійно організувати навчальну діяльність у міжсесійний період.

З метою дослідження сучасного стану навчання аудіювання майбутніх перекладачів англійської мови, співставлення теоретичних положень навчальної програми (Ніколаєва, Соловей і Головач, 2001) з реальними вимогами, що висуваються до студентів ЗФН та подальшим внесенням змін до змісту навчання цього виду мовленнєвої діяльності, встановлення преференцій майбутніх перекладачів у навчанні аудіювання, підвищення якості підготовки перекладачів та удосконалення процесу навчання АКА ми проаналізували *Робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови"* (англійська) п'яти ЗВО України: Житомирського державного університету імені Івана Франка, Київського національного лінгвістичного університету, Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича протягом 2014/2015 н. р. та провели анкетне опитування серед *викладачів*, які мають досвід викладання англійської мови на заочному відділенні, та *майбутніх перекладачів* англійської мови 2 курсу ЗФН у чотирьох ЗВО України: Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Київському національному лінгвістичному університеті, Національному технічному університеті України "Київський політехнічний інститут" та Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Аналіз кількості годин Робочих програм навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" (англійська) за напрямом підготовки "Філологія" зазначених вище навчальних закладів довів, що на кафедрі англійської філології та перекладу імені Д. І. Квеселевича у *Житомирському державному університеті імені Івана Франка* на практичні і семінарські заняття виділяють на другому році навчання для студентів ЗФН 26 год (3-й семестр) і 28 год (4-й семестр), на самостійну роботу – 140 год. (3-й семестр) і 160 год. (4-й семестр), на індивідуальні завдання – 70 год. (3-й семестр) і 80 год. (4-й семестр). Робочою програмою цього ЗВО визначено 5000 лексичних одиниць для вивчення майбутніми перекладачами протягом 2 року навчання (Вискушенко, 2013).

Для порівняння на кафедрі методики та практики викладання іноземної мови у *Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна* на практичні і семінарські заняття виділяють на 2 році навчання для студентів ЗФН 32 год (3-й семестр), 40 год (4-й семестр), на самостійну роботу – 400 год. (3-й семестр) і 392 год. (4-й семестр), на індивідуальні завдання кількості годин не зазначено. Робочою програмою цього ЗВО визначено 3000 лексичних одиниць для вивчення майбутніми перекладачами протягом 2 року навчання на відміну від 2500 нових слів, визначених робочою програмою Київського національного лінгвістичного університету, кафедрою англійської мови (Рубцова, 2013).

У робочих програмах *Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*, *Київського національного лінгвістичного університету*, *кафедри англійської мови*, *Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*, *кафедри теорії і практики перекладу* не визначено кількість годин, відведених для практичних, семінарських занять, самостійної роботи та індивідуальних занять. Отже, відсутність інформації у Робочих навчальних програмах зазначених вище ЗВО щодо кількості годин, відведених для практичних, семінарських занять, самостійної роботи та індивідуальних занять, а також різна кількість годин, відведених для вивчення першої іноземної мови у ЗВО свідчить про розрізненість у складанні навчальних документів ЗВО.

Щодо вимог програм до знань та вмінь студентів з аудіювання, згідно з робочою програмою *Житомирського державного університету імені Івана Франка*, у результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні вміти аудіювати в межах тем, що вивчаються, розуміти короткі тексти наукового характеру, зміст поширених повідомлень, котрі включають складні типи аргументації, більшість теле- та радіо новин і програм, пов'язаних із поточними подіями. Самоосвіту визначають як провідний спосіб підготовки студентів ЗФН, основою якого є нерозривний зв'язок фонетичного, лексичного і граматичного матеріалу англійської мови під час навчання аудіювання. Тому самостійна підготовка майбутніх перекладачів має бути досконально спланована викладачами і мати практичну спрямованість. Проаналізувавши робочу програму навчальної дисципліни (Крапчатова, 2015), ми з'ясували, що на опрацювання матеріалу з аудіювання кожної з тем виділяють по 0,5 год (всього 3 год.), проте лише у Модулі 1. Теми для самостійної роботи з аудіювання у програмі відсутні, для індивідуального опрацювання виділено 20 завдань, серед яких прослуховування новин BBC, CNN, занотовування інформації, порівняння українських і американських телепрограм, використання відеофільмів.

Слід звернути увагу на те, що майже всі завдання на розвиток вмінь аудіювання подані у переліку вправ на індивідуальне опрацювання, що означає самостійний пошук і відбір майбутніми перекладачами другого року навчання аудіо- та відеозаписів у різних джерелах інформації: програмах цифрового/ супутникового телебачення, всесвітньої мережі Інтернет. Беручи до уваги той факт, що студентам другого року навчання важко оцінити і підібрати релевантний навчальний матеріал самостійно, ми переконані, що завантаження викладачами навчальних матеріалів з аудіювання (відео-, аудіо- і презентаційні матеріали) у віртуальне навчальне середовище Moodle спростить процес підготовки студентів до занять, надасть можливість майбутнім перекладачам другого року навчання розвивати вміння аудіювання за рахунок систематизованого та структурованого аудіоматеріалу у Moodle.

Згідно з робочою навчальною програмою кафедри методики та практики викладання іноземної мови *Харківського національного університету імені*

В. Н. Каразіна, майбутні перекладачі другого року навчання повинні розуміти основний зміст складних текстів на конкретні та абстрактні теми, дискусії за фахом. Завдання з аудіювання для практичних занять представлені у кожному модулі 3 і 4 семестрів та передбачають прослуховування аудіокниги "The Secret Formula". Відповідно до програми, самостійна робота студентів 2 курсу ЗФН полягає у роботі з наступними аудіоматеріалами: аудіокнига "Simon Decker and the Secret Formula by Jenny Dooley", сайти <http://www.bbc.co.uk/learningenglish/>, <https://www.englishclub.com/> (Рубцова, 2013).

У Робочій програмі *Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"* згадується про те, що навчання мовленнєвої діяльності в іншомовному аудіюванні передбачає розуміння будь-якого мовлення, включаючи трансляцію в прямому ефірі по телебаченню чи радіо, продюзованого в наближеному до природного темпу. Серед індивідуальних семестрових завдань для студентів, зазначених у програмі, не передбачено специфічних завдань з аудіювання (Н. Г. Іщенко, 2012).

У базових навчально-методичних матеріалах з дисципліни "Перша іноземна мова (англійська)" для студентів 2 курсу напряму підготовки "Філологія" ("Переклад") *Київського національного лінгвістичного університету* подано перелік вмінь аудіювання, якими студенти ЗФН повинні оволодіти до кінця 2 курсу: розуміння загальної та детальної інформації, поданої в інтерв'ю, текстах наукового характеру, поточних новинах, об'явах, бесідах, розповідях в межах тем, передбачених навчальною програмою; здогадування про значення ненаголошених слів у висловлюванні, про значення невідомих слів, поширених ідіом; слідкування за розвитком дискусії; визначення зміни тем розмови; за допомогою фонових знань та контексту здогадування про двозначність повідомлень; вміння відрізнити факти від думок, точок зору; занотовування почутого та порівняння інформації; виокремлення головної думки серед другорядних; розуміння основного змісту розмови, її функції, тону, ключового повідомлення, ідентифікацію змісту та значення усного дискурсу носіїв англійської мови різних географічних регіонів на сегментному рівні. Навчання

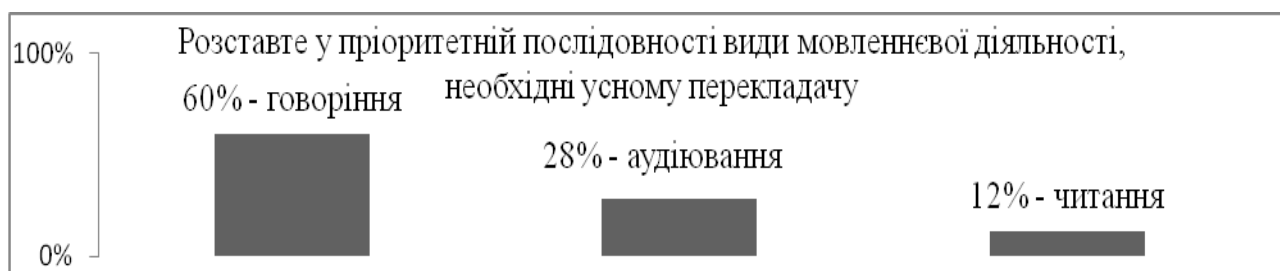
аудіювання студентів під час практичних занять у КНЛУ відбувається на основі автентичних матеріалів, серед яких перегляд навчальних та документальних відеофільмів, прослуховування аудіозаписів та презентацій. Теми з аудіювання для самостійної роботи майбутніх перекладачів у програмі відсутні. У розділі “Аудіювання” Робочої навчальної програми КНЛУ розкрито типи практичних завдань та характерні вміння аудіювання чотирьох основних категорій, якими повинні оволодіти майбутні перекладачі 2 року навчання, серед яких: *розуміння основного змісту; розуміння деталей; визначення спеціальної (специфічної) інформації; розуміння стосунків та відношень*. **Розуміння основного змісту (*understanding gist*)** передбачає виконання завдань на множинний вибір (*multiple choice*), на співставлення (*matching*), визначення правильних і хибних стверджень (*true/false*). **Розуміння деталей прослуханого тексту (*understanding details*)** майбутні перекладачі здійснюють через виконання завдань на множинний вибір (*multiple choice*), на співставлення (*matching*), доповнення речень (*sentence completion*) та визначення правильних і хибних стверджень (*true/false*). **Визначення специфічної інформації (*identifying specific information*)** реалізується у вправах на вписування інформації (*labeling*), слідування маршруту (*following a route on a map*), заповнення таблиць (*filling in a table/chart*), класифікацію подій, назв, предметів. Вміння студентів визначати **стосунки та зв'язки між комунікантами (*understanding attitude*)** формується шляхом виконання завдань на множинний вибір (*multiple choice*), доповнення речень (*sentence completion*) та відповіді на відкриті запитання (*open-ended answers*). Студенти слухають двічі тексти на аудіювання з різними акцентами тривалістю не більше 3-х хвилин. Оцінювання розуміння студентами монологічного і діалогічного мовлення на слух відбувається з урахуванням повного, неповного і відсутності розуміння змісту тексту (Крапчатова, 2015).

Робоча програма навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича передбачає розуміння коротких озвучених автентичних текстів середньої складності, вилучення фактичної інформації із озвучених діалогічних

та монологічних текстів навчального характеру, відтворення почутої інформації у текстовому форматі (Головащенко, 2013). Наше дослідження показує, що проаналізовані робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" для студентів напряму підготовки "Філологія" спеціальності "Переклад" мають розрізнений характер через відсутність уніфікованих вимог щодо структури, кількості годин, відведених для практичних, семінарських, самостійних та індивідуальних занять, вимог до текстів для аудіювання майбутніх перекладачів.

За результатами анонімного **анкетного опитування**, проведеного з метою визначення ставлення до навчання і викладання аудіювання у ЗВО протягом 2014/2015 н.р. серед 50 викладачів і 95 студентів другого курсу ЗФН, 100% студентів-респондентів відповіли, що відчувають брак практики аудіювання, проте 95% з них зауважили, що щодня вони не працюють над розвитком умінь у цьому виді мовленнєвої діяльності. Водночас 100% викладачів, як і студентів, погоджуються, що майбутнім перекладачам ЗФН бракує практики аудіювання. Незважаючи на низькі показники тестування з аудіювання англійською мовою (0,48 за В. П. Беспальком), 60% студентів стверджують, що вміють працювати з аудіоматеріалами; такий же відсоток респондентів розуміє носіїв мови на 75%. Отримані результати анкетного опитування доводять, що у переважній більшості студентів завищене сприйняття власних умінь сприймати і розуміти аудіотексти.

У процесі здійснення усного перекладу саме аудіювання відіграє домінуючу роль (Кулезнёва, Баженова), а спільною рисою розроблених методик для навчання іншомовного мовлення майбутніх перекладачів є першочергове навчання аудіювання й створення відповідного аудіосередовища під час навчання іноземних мов. Проте розставляючи у пріоритетній послідовності види мовленнєвої діяльності, необхідні усному перекладачу, 60% студентів віддали першу позицію компетентності в говорінні, на відміну від 28% студентів, які вважають компетентність в аудіюванні першочерговою у їх професійній діяльності (див. рис. 1.2).

Рис. 1.2. Пріоритетне розташування видів мовленнєвої діяльності майбутніми перекладачами

Домінуюча позиція говоріння для усного перекладу, з точки зору студентів, свідчить про те, що майбутні перекладачі лише частково усвідомлюють роль кожного з видів мовленнєвої діяльності у своїй професійній сфері і, відповідно, не спроможні усвідомити важливість аудіювання як провідного виду мовленнєвої діяльності для усного перекладача.

Досліджуючи рівень сприйняття аудіоповідомлень студентами в залежності від форми занять, ми визначили, що на думку 62% опитаних викладачів, студентам важче розуміти аудіотекст під час аудиторних занять, на противагу 38% опитаних викладачів, які вважають, що під час позааудиторних занять сприйняття майбутніми перекладачами змісту аудіозаписів погіршується. Водночас 75% студентів відчувають більший дискомфорт, виконуючи завдання на аудіювання в аудиторії. Аналізуючи основні прогалини аудиторного навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН, як викладачі, так і студенти, виділили брак уваги до формування аудитивних навичок студентів (слухових, лексичних, граматичних), нерегулярність виконання вправ з аудіювання, прослуховування аудіозапису обмежену кількість разів (згідно з інструкціями). Майже 17% студентів зазначили, що відчувають труднощі при аудіюванні та відволікаються від прослуховування через присутність в аудиторії інших студентів.

Отже, з одного боку, можна зробити висновок, що під час аудиторних занять студенти роблять більше помилок в аудіюванні текстів через відволікання та недостатню концентрацію уваги на завданнях та процесі прослуховування. Хоча перебування викладача в аудиторії передбачає безпосередню допомогу студентам, а саме: зняття лексичних та граматичних труднощів, виконання

завдань, які передують аудіюванню (pre-listening tasks), обговорення рекомендацій щодо процесу аудіювання. З іншого боку, здатність студентів краще сприймати і розуміти аудіотексти у позааудиторних умовах означає, що самостійне прослуховування є більш комфортним і ефективнішим для опитуваних. Проте результати анкетного опитування як викладачів, так і студентів, доводять, що під час аудиторних занять у студентів виникає у 2 – 3 рази більше труднощів, ніж під час прослуховування аудіозаписів в позааудиторних умовах, де допомога викладача відсутня. Отож, майбутнім перекладачам англійської мови другого курсу ЗФН потрібно працювати над розвитком таких професійних особистісних якостей, як вміння зосередитися на головному, сконцентруватися, перебуваючи у групі, серед інших людей та не відволікатися на зовнішні подразники.

У пошуках шляхів мотивації, оптимізації та активізації аудитивних умінь студенти і викладачі назвали такі: уважне систематичне прослуховування англійськомовних теленовін; перегляд серіалів, фільмів; вивчення пісень англійською мовою спілкування з носіями мови; подорожі до англійськомовних країн; відвідування спеціалізованих сайтів для аудіювання; опрацювання аудіоматеріалів Oxford Exam Excellence; застосування методики "тіньового повторювання"; відвідування університетських гуртків з аудіювання. Під час анкетного опитування викладачі, які мають досвід викладання англійської мови на заочному відділенні, для розвитку умінь аудіювання порадили студентам щодня переглядати, прослуховувати, аналізувати аудіо- та відеоматеріали з англійськомовних сайтів, зокрема, www.breakingnewsenglish.com, також спілкуватися англійською мовою з носіями та друзями з інших країн, записувати своє мовлення на диктофон та прослуховувати запис, порівнюючи власну вимову з оригінальною, намагатися створювати модель мовного середовища, сприймати мову не як предмет, а як засіб спілкування.

Результати проведеного нами **тестування з аудіювання та анкетного опитування з аудіювання** майбутніх перекладачів II курсу ЗФН довели, що згідно з навчальним планом збільшення практики аудіювання має відбуватися поступово, переходячи від паритетної комбінації оволодіння базовими вміннями

протягом перших двох років навчання до специфічної ціленаправленої підготовки, оволодіння специфічними вміннями під час наступного – третього року навчання (Кулезньова і Баженова). Відповідно, слідом за висновком І. І. Халєєвої (Халєєва, 1990) наше емпіричне дослідження доводить, що давати прослуховувати фонетично забарвлені тексти студентам рекомендовано з другого курсу, оскільки саме на цьому етапі лексичний запас студентів зростає до 2500 – 3000 одиниць, а також удосконалюються мовленнєві навички й уміння аудіювання монологічного та діалогічного мовлення, що, безсумнівно, забезпечує більшу вірогідність розуміння оригінальних текстів. Регулярне самостійне прослуховування аудіозаписів, виконання вправ для розвитку аудитивних вмінь студентів ЗФН зумовлені необхідністю систематичного вправляння з метою самовдосконалення і формування професійних якостей, а також недостатньою кількістю годин, виділених на аудиторну роботу під час сесійно-екзаменаційного періоду.

Окрім анкетного опитування з навчання аудіювання протягом 2014/2015 н. р. ми провели **анкетне опитування** серед студентів та викладачів чотирьох ЗВО України з метою аналізу сучасного **стану використання інформаційних технологій** для навчання аудіювання у ЗВО України, визначення готовності майбутніх перекладачів розвивати аудитивні вміння англійською мовою дистанційно, визначення готовності викладачів до викладання аудіювання англійською мовою із застосуванням дистанційних технологій, виявлення передумов розробки і впровадження електронного кейсу з аудіювання з предмету "Перша іноземна мова" (англійська) у віртуальному навчальному середовищі Moodle. В опитуванні брало участь 50 викладачів, які мають досвід викладання англійської мови на заочному відділенні для майбутніх перекладачів, та 95 студентів другого курсу ЗФН. Аналіз відповідей показав, що серед *переваг дистанційного виконання завдань на ЗФН* викладачі виділяють наступні: навчання студентів за вільним графіком, можливість підтримувати зв'язок зі студентами онлайн та працювати в декількох ЗВО одночасно, надання студентам вільного доступу до різноманітних навчальних онлайн курсів. Водночас, серед *недоліків*

аудиторного навчання аудіювання студенти ЗФН зазначають такі: неможливість прослуховувати аудіозапис студентами необхідну для розуміння кількість разів із паузами, вплив на розуміння аудіоповідомлення індивідуальних особливостей студентів, таких як відсутність концентрації уваги, невміння зосередитися через факт присутності інших студентів на занятті; недостатня кількість аудиторних годин, виділених на предмет "Перша іноземна мова" для студентів ЗФН. Зауважимо, що для майбутніх перекладачів вміння зосередитися та абстрагуватися від оточення під час сприйняття аудіоповідомлення та здійснення перекладу є визначальними для професійної діяльності. Відповідно, викладачам ЗВО під час аудиторного аудіювання необхідно акцентувати увагу студентів саме на цих якостях та сприяти їх розвитку.

Аналіз результатів анкетування показав, що для студентів другого року навчання із головних переваг ДН є можливість підтримувати зв'язок з викладачем онлайн, отримувати вільний доступ до різноманітних навчальних онлайн курсів, навчання за вільним графіком, можливість працювати і навчатися одночасно, контролювати час на підготовку до занять, навчатися паралельно на іншому факультеті. Незважаючи на те, що сучасна система освіти передбачає використання інформаційних технологій у процесі викладання англійської мови і 100% опитаних викладачів і студентів погодилися із тим, що використання інформаційних технологій є актуальним сьогодні і надало б мотивації та збільшило б ефективність підготовки студентів з аудіювання англійською мовою в умовах ЗФН, результати анкетного опитування свідчать про те, що 14% викладачів ЗВО не мають досвіду використання жодних із запропонованих у анкеті телекомунікацій; деякі викладачі не знайомі із такими поняттями, як "хмарні технології" та "подкасти", що свідчить про низький рівень професіоналізму та підготовки до занять.

У процесі викладання англійської мови 70% викладачів віддають перевагу використанню електронної пошти, у той час як 12% спеціалістів користуються чатом для обміну навчальною інформацією зі студентами. Аналіз результатів анкетного опитування свідчить, що 42% фахівців мають досвід роботи

зі студентами дистанційно за допомогою програми Скайп, 22% викладачів під час підготовки до занять відвідують спеціалізовані сайти для пошуку матеріалу для навчання аудіювання, 20% спеціалістів пропонують студентам переглядати та обговорювати на заняттях онлайн новини. У ході анкетування ми з'ясували, що 16% викладачів використовують подкасти, які пропонують широкий вибір цифрових медіафайлів на різноманітні теми, а 12% навчаються на вебінарах з метою підвищення рівня професіоналізму та отримання досвіду і додаткового навчального матеріалу для занять.

Як свідчать результати анкетного опитування, студенти проявляють більшу активність у використанні телекомунікацій, ніж викладачі. Дослідження показує, що лише 3% майбутніх перекладачів не мають досвіду навчання за допомогою хмарних технологій у порівнянні із 14% викладачів ЗВО, які не мають досвіду викладання мови онлайн. Готуючись до занять, приблизно половина респондентів (52%) переглядають онлайн новини, 33% – використовують чат для вивчення англійської мови. 29% – мають досвід навчання за допомогою програми Скайп, 17% – відвідують спеціалізовані сайти для навчання аудіювання з метою покращення вмінь аудіювання, 11% – навчаються на англійськомовних вебінарах, 16% студентів віддають перевагу прослуховуванню подкастів.

Для сучасних ЗВО і для нашого дослідження є актуальним створення освітньо-наукових середовищ, тому анкетні запитання для студентів і викладачів стосувалися також віртуального навчального середовища Moodle. Результати анкетного опитування доводять, що 38% викладачів та 4% студентів мають досвід роботи з Moodle. Переважна більшість респондентів-викладачів погодилися, що дистанційне навчання забезпечує постійне активне спілкування студентів із викладачами незалежно від місця їх перебування та визнали, що у процесі навчання аудіювання віртуальне навчальне середовище Moodle полегшує організацію взаємодії між викладачем та студентами завдяки наступним характеристикам: легкому обміну аудіо- та відеофайлами, встановленню обмеження часу на виконання завдань з аудіювання, оперативній організації навчального обговорення завдань з аудіювання, зручній автоматичній системі оцінки виконаних студентами завдань.

Отже, для майбутніх перекладачів ЗФН впровадження в навчальний процес електронного кейсу, розміщеного у віртуальному навчальному середовищі Moodle, сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розвитку уваги, уваги, спостережливості, інтересу до навчання, вихованню системності, логічності, критичності і креативності мислення, розвитку умінь самонавчання, саморозвитку, самовдосконалення (CILT, 2006). Тому розробка та впровадження електронного кейсу з аудіювання у ЗВО України спростять процес підготовки майбутніх фахівців з перекладу, підвищать аудитивну компетентність студентів і мотивацію та дозволять студентам дистанційно і самостійно вдосконалювати вміння аудіювання у зручний для них час.

Студенти ЗФН навчаються дистанційно з використанням інформаційних технологій і для організації такого навчання викладачі мають керуватися певними *вимогами*, серед яких: спрямованість на іноваційний, інтегративний та комунікативний принципи навчання, урахування психологічних особливостей студентів, їхньої готовності до самонавчання з використанням засобів інформаційних технологій, готовність викладачів та ЗВО до впровадження електронних кейсів з англійської мови (CILT, 2006). Аналіз результатів анкетного опитування показав, що 74% викладачів вважають за доцільне викладати англійську мову в умовах ЗФН; як викладачі (92%), так і студенти (78%) висловили бажання мати доступ до електронного кейсу з аудіювання з предмету "Перша іноземна мова" (англійська).

Результати аналізу сучасного стану навчання аудіювання майбутніх перекладачів та аналізу доцільності розробки електронного кейсу для студентів з аудіювання, доводять, що 60% студентів, виконуючи завдання з аудіювання, не потребують допомоги викладача, водночас, на думку 82% викладачів, студенти ЗФН, керуючись вказівками, спроможні виконувати завдання з аудіювання англійською мовою дистанційно. Відповідно, студенти другого року навчання готові самостійно здобувати знання та удосконалювати вміння аудіювання дистанційно за умови детальних інструкцій до вправ з аудіювання. Електронний кейс дає можливість студентам ЗФН не тільки підтримувати комунікацію

з викладачем у сесійно-екзаменаційний та міжсесійний періоди, а також спростити процес самоосвіти за рахунок електронних навчальних засобів та вільного доступу до навчальних матеріалів з аудіювання. Можливості тестування у Moodle дозволяють проводити контроль даних у великої кількості студентів ЗФН у короткі строки, що значно знижує навантаження на викладачів.

Отже, на основі викладеного вище можна стверджувати, що проведений аналіз доцільності впровадження електронного кейсу для навчання аудіювання англійською мовою для майбутніх перекладачів виявив сприятливі передумови для використання у сучасних ЗВО України. Водночас, описані у цьому підрозділі методичні підходи (зокрема, обраний нами метакогнітивний підхід) до навчання аудіювання, специфічні принципи (системності, реалізації СтА, індивідуального вибору стратегії засвоєння навчального матеріалу, валідності аудіотекстів, інтеграції різних видів дистанційних технологій), а також аналіз вивчення проблеми формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН допоможуть нам здійснити відбір матеріалів і розробити підсистему вправ для формування в майбутніх перекладачів компетентності в аудіюванні. Наступним кроком у теоретичному обґрунтуванні вищезазначеної методики є визначення структури англомовної аудитивної компетентності майбутніх перекладачів, чому і присвячено наступний підрозділ.

1.2. Структура англомовної аудитивної компетентності майбутніх перекладачів

Розкриваючи структуру англомовної аудитивної компетентності майбутніх перекладачів, визначимо зміст понять "*мета навчання*" та "*мета навчання аудіювання*". У сучасній методиці викладання іноземних мов *мета навчання* розглядається як завчасно спланований результат педагогічної діяльності, який досягається за допомогою різних прийомів, методів і засобів навчання (Азимов и Щукин, 2009). *Метою навчання аудіювання* вважають: оволодіння студентами такими аудитивними вміннями, які дозволятимуть їм не розчленяти форму

і зміст усного повідомлення, а сприймати їх цілісно (Азимов и Щукин, 2009); оволодіння аудіюванням як складовою частиною усного англомовного спілкування (Назаренко); навчання різних видів аудіювання з метою отримання необхідної інформації різних обсягів згідно із завданням і мовленнєвою задачею (Соловова, 2013); формування здатності розуміти живе мовлення носіїв мови в неуповільненому темпі (Халеева, 1990). Отож, в межах нашого дослідження **метою навчання аудіювання майбутніх перекладачів** ми називаємо цілісне, професійно-спрямоване, змістовно-структурне сприймання і розуміння усного повідомлення, націлене на формування у студентів компетентності в аудіюванні текстів різних жанрів у відповідності до конкретних цілей аудіювання.

У формуванні компетентності в аудіюванні розрізняють *практичну, розвивальну, виховну* (Бігич, 2012) та *лінгвосоціокультурну* мету (Бориско и Ишханян, 1997). Формування *професійної* мети навчання аудіювання майбутніх перекладачів ми також вважаємо невід'ємною складовою компетентності в аудіюванні. Розглянемо, насамперед, *практичну мету* навчання аудіювання майбутніх перекладачів, яка полягає у формуванні у студентів компетентності в аудіюванні. По закінченню другого року навчання студенти факультетів іноземної філології мають досягти рівня B2+ в аудіюванні (Ніколаєва, 2003). Студенти другого року навчання знаходяться на рубіжному етапі між незалежним і досвідченим користувачем, що передбачає їх вміння вільно аудіювати оригінальні автентичні інтерв'ю, театральні постанови, радіооголошення, короткі тексти наукового характеру, новини та ставить за мету зняти обмеження з точки зору мовної та мовленнєвої складності оригінальних автентичних аудіотекстів. На цьому етапі викладачі пропонують студентам ретельно відібраний мовний та мовленнєвий матеріал (Сабанська і Ісаєва, 2013; Тарнопольський, 2006, с. 146). Зазначимо також, що *практичною метою* у процесі навчання аудіювання майбутніх перекладачів виступає не стільки вміння встановити соціально-культурну приналежність співрозмовника, скільки вміння розпізнавати в слуховому контексті соціально-культурну специфіку змісту та тексту, що звучить (Халеева, 1990, с. 18).

З метою визначення рівня розвитку умінь в аудіюванні англійською мовою студентів другого курсу ЗФН та з'ясування відповідності практичної мети і вимог до аудіювання студентів 2 курсу мовних ЗВО ми провели порівняльний аналіз робочих програм навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" п'яти ЗВО України. У розділі "Мета та завдання навчальної дисципліни" кожної з робочих програм укладачі висвітлили вимоги щодо рівня сформованості аудитивних умінь у майбутніх перекладачів. Згідно з робочою програмою навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" *Житомирського державного університету імені Івана Франка*, у результаті вивчення навчальної дисципліни студенти 2 курсу повинні вміти аудіювати в межах тем, що вивчаються, розуміти зміст поширених повідомлень, котрі включають складні типи аргументації, розуміти короткі тексти наукового характеру, більшість теле- та радіо новин і програм, пов'язаних із поточними подіями.

Навчальна програма дисципліни "Іноземна мова (основна, практичний курс)" *Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"* передбачає розуміння майбутніми перекладачами будь-якого мовлення, включаючи трансляцію в прямому ефірі по телебаченню і радіо, продюкованого в наближеному до природного темпу.

Студенти *Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича* у відповідності до Програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" повинні вміти розуміти короткі озвучені автентичні тексти середньої складності, а також вилучати фактичну інформацію із озвучених текстів навчального характеру та відтворювати почуту інформацію у текстовому форматі.

Робоча навчальна програма дисципліни "Перша іноземна мова" (англійська) *Київського національного лінгвістичного університету* передбачає розуміння майбутніми перекладачами загальної та детальної інформації, поданої в інтерв'ю, текстах наукового характеру, поточних новинах, об'явах, бесідах в межах тем, передбачених навчальною програмою.

Згідно з робочою програмою навчальної дисципліни "Англійська мова" *Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, студенти другого року навчання мовного ЗВО повинні розуміти основний зміст складних текстів на аудіювання на конкретні та абстрактні теми та дискусії за фахом. Отже, відповідно до практичної мети навчання майбутніх перекладачів, робочі програми згаданих ЗВО передбачають розуміння студентами автентичного мовлення на рівні B2+ та оволодіння студентами аудитивним матеріалом наукового та офіційно-ділового характера переважно через засоби масової інформації, а саме, радіо, телебачення та Інтернет.

Розуміння висловлювання іноземною мовою стає можливим у процесі набуття студентами другого року навчання знань, формування навичок, розвитку аудитивних вмінь, здібностей, знань про використання СтА, через сприймання аудіо- і відеоінформації, бесіди з носіями та не носіями англійської мови (Бігич та ін., 2013, с. 288). Погоджуючись із висновками О. Я. Пантєєвої (Пантєєва, 2012), яка констатує, що нестача аудиторного часу на заняттях з практики мовлення першої іноземної мови не дозволяє організовувати прослуховування текстів у повному обсязі з наступним їх обговоренням, та, аналізуючи розподіл навчального часу робочих навчальних програм дисципліни "Перша іноземна мова" п'яти ЗВО України, зауважимо, що реалізація *практичної мети* аудіювання студентів другого курсу здійснюється переважно під час їхньої самостійної підготовки. Водночас, самостійна робота студентів з розвитку аудитивних вмінь має бути скерована кваліфіковано-підготовленими викладачами, а міцна аудитивна база майбутніх перекладачів за умови раціональної та методично грамотної побудови курсу навчання слухового сприймання повинна забезпечити подальший саморозвиток і самовдосконалення студентів, що є обов'язковими умовами для професійного перекладача (Халеева, 1990). Зауважимо, що для студентів ЗФН особливої важливості набуває самоосвіта, тобто, методично-правильно організована самостійна робота з аудіювання, ефективність якої визначається систематичним переглядом і прослуховуванням сучасних автентичних аудіо-та відео медійних джерел (Wallace, 2014). Отже, висновки

науковців та проведене нами дослідження сучасного стану навчання аудіювання студентів на мовних факультетах ЗВО України (див. 1.1) зумовили створення нами електронного кейсу для майбутніх перекладачів ЗФН.

Під *професійною метою навчання аудіювання майбутніх перекладачів* ми вбачаємо оволодіння студентами специфічними аудитивними здібностями, а також всебічну підготовку майбутнього спеціаліста до здійснення *професійної аудитивної діяльності*, яку ми, слідом за Н. М. Гавриленко (Гавриленко, 2010), визначаємо як *готовність і здатність* майбутніх перекладачів сприймати, розуміти усне повідомлення з метою її подальшої передачі мовою перекладу. Важливою умовою формування аудитивної компетентності перекладачів, слідом за І. Ф. Ісаєвою, Н. Б. Сабанською (2013), О. І. Назаренко (2014), Дж. Валлас (Wallace, 2014), ми називаємо *мотивацію* студентів до формулювання та вираження думок, а також власну впевненість та здатність до самоаналізу, що є нелегким завданням для студентів ЗФН. Також ми поділяємо думку О. Я. Пантєєвої, яка наголошує на створенні оптимальних психолого-дидактичних умов заради особистісного і професійного розвитку студентів та на оптимізації професійної підготовки перекладачів, яка можлива за рахунок перегляду пріоритетів, систематизації та побудови цілісного міждисциплінарного змісту мовної освіти, спрямованої на формування основ професійної культури майбутнього спеціаліста (Пантєєва, 2012).

Розвивальна мета навчання аудіювання майбутніх перекладачів передбачає розвиток у студентів когнітивних процесів, які беруть участь в аудіюванні (уваги, слухового сприймання, уяви) (Бігич, 2012) та мисленнєвих і мовленнєвих здібностей (різних видів аудитивної та словесно-логічної пам'яті, рефлексії, продуктивного інтелектуального мислення, емоцій, мотивації, активності особистості), відсутність яких унеможливило б досягнення визначеної мети (Курило, 2014). Саме напружена робота пам'яті та складна розумова діяльність супроводжують процес аудіювання. Ми також поділяємо думку Н. М. Гавриленко (Гавриленко, 2011) стосовно того, що глибина та рівень розуміння змісту тексту іноземною мовою визначаються накопиченими предметними знаннями

та життєвим досвідом перекладача, доречним використанням студентами екстралінгвістичних знань, розпізнаванням інтенцій співрозмовника та відстежуванням логіки прослуханого аудіо повідомлення (Гавриленко, 2010).

Лінгвосоціокультурною метою навчання аудіювання студентів ЗФН текстів різних жанрів є розвиток вмінь студентів використовувати специфічні соціокультурні знання щодо культури та традицій англomовних країн згідно з темами другого року навчання під час дотекстових, текстових і післятекстових вправ.

Виховна мета аудіювання майбутніх перекладачів передбачає виховання у студентів культури аудіювання, емоційно-ціннісного ставлення до почутого, адекватної реакції до повідомлення співрозмовника. Саме комплексна реалізація практичної, професійної, розвивальної, виховної та лінгвосоціокультурної цілей навчання аудіювання сприяє різнобічному особистісно-діяльнісному розвитку майбутніх перекладачів.

Під **компетентністю в аудіюванні** розуміють здатність слухати автентичні тексти різних жанрів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування (Бігич та ін., 2013). О. І. Назаренко (2014) визначає *фахову аудитивну компетентність* як таку, що інтегрує аудитивні уміння, пов'язані з розумінням автентичного професійно орієнтованого мовлення, його лінгвістичних особливостей та психологічних механізмів студентів. Знання, навички, уміння і комунікативні здібності є складовими компетентності в аудіюванні, які ми розглянемо детальніше.

Оскільки об'єктом нашого наукового дослідження виступає навчання перекладачів ЗФН, то, проаналізувавши методичну літературу, ми виділили *специфічні знання, навички, вміння, і комунікативні здібності аудіювання*, якими мають оволодіти саме майбутні перекладачі. А також дослідили питання СтА в сучасній методиці навчання ІМ і визначили ті СтА, які допоможуть студентам ефективніше здійснювати процес прослуховування і розуміння аудіозаписів.

Першим компонентом компетентності в аудіюванні є *знання* (Бігич, 2012), які визначають як результат процесу пізнання дійсності, адекватне

її відображення у свідомості людини у вигляді суджень, умовиводів, теорій (Азимов и Щукин, 2009). Знання забезпечують можливість користуватися мовою як засобом спілкування; виділяють *фонетичні, лексичні, граматичні, країнознавчі та соціокультурні* знання. Знання класифікують на *декларативні та процедурні*. *Декларативні знання* включають мовні знання фонем, інтоном, лексичних одиниць, граматичних структур, у той час як *країнознавчі знання* передбачають оволодіння фоновими знаннями. *Фонові знання*, чи невербальний контекст, передбачають наявність вже відомої інформації про умови, середовище, оточення, в якому відбувається сприйняття повідомлення (Нелюбин, 2003); це базові поняття, дані та відомості про специфіку країни, мова якої вивчається, які у певній комунікативній ситуації допомагають орієнтуватися у соціокультурному контексті, правильно сприймати та інтерпретувати зміст мовленнєвої та немовленнєвої поведінки представників різних культур (Алексеева, 2004; Ганічева; 2009; Латышев, 2000). Розкриваючи поняття "*процедурні знання*", О. Б. Бігич (2012) виокремлює їх соціокультурний чинник, тобто знання про мовленнєву і немовленнєву поведінку носіїв мови у процесі аудіювання. Зауважимо, що для майбутніх перекладачів володіння процедурними знаннями є одним із факторів, які зумовлюють ефективність кінцевого розуміння аудіотексту.

Аудіювання, як вид мовленнєвої діяльності, ґрунтується на відповідних мовленнєвих *навичках* – цілісних діях, які досягли рівня автоматизма і характеризуються відсутністю поелементного усвідомлення (Азимов и Щукин, 2009). До **мовленнєвих навичок** відносять *фонетичні, лексичні та граматичні*, формування яких відбувається паралельно, тому що всі вони рівнозначні (Бігич, 2012).

Спираючись на аналіз доробок науковців щодо навчання аудіювання (Кириченко, 2009; Бігич та ін., 2013; Миньяр-Белоручев, 1999; Пантеева, 2012; Тарнопольський, 2006; Черноватий, 2013), ми виділили 4 групи **специфічних навичок аудіювання, притаманних професійній перекладацькій діяльності: фонетичні, лексичні, граматичні**. До *фонетичних навичок* аудіювання ми відносимо наступні: розпізнавання різних типів інтонації, визначення змістового

центру фрази за інтонаційним оформленням, інтонаційне розрізнення різних типів речень (стверджувальні, заперечні, запитальні); диференціації різних за віком і тембром голосів, типів вимов, акценту, артикуляції, манери мовлення мовців, варіантів англійської мови та значення висловлювань британців, американців, канадців; розуміння аудіоповідомлення при варіюванні темпу мовлення, чіткості звучання, з уведенням природних шумів; сегментування окремих слів, словосполучень, речень. До *лексичних навичок* аудіювання належать: розуміння смислу, головної думки і виділення ключових слів; здогадки незнайомих слів за контекстом; міжсеміотичного переключення, заснованого на вербальній і моторно-графічній реакції; ігнорування слів, про значення яких важко чи неможливо здогадатися одразу; поєднання значень окремих слів у значеннєве ціле; швидке розпізнавання слів, словосполучень, синтаксичних структур за їх частинами; розпізнавання на слух специфічних термінів, дат, часу, власних імен, посад, географічних назв, цифр, чисел. Для здійснення успішної професійної діяльності майбутніх перекладачів потрібно сформувати такі *граматичні навички*: розпізнавання різних граматичних зразків мовлення і типів речень; передбачення граматичних форм слова; виділення головних смислових членів у процесі аудіювання з опорою на образну пам'ять.

Успішне формування навичок перекладацького аудіювання у майбутніх перекладачів сприятиме формуванню сприйманню на слух іншомовного мовлення без психологічної напруги. Усвідомлення викладачем процесу поступового формування навичок аудіювання є запорукою аудитивного успіху його студентів, а також передумовою розвитку мовленнєвих **умінь аудіювання** (Серова и Рущкая, 2012). Формування виділених нами груп навичок аудіювання стає основою для подальшого розвитку рецептивної складової професійної компетентності перекладачів та забезпечує професійну орієнтацію майбутніх перекладачів ЗФН, яким, згідно з проведеним нами анкетуванням у чотирьох ЗВО України, бракує практики аудіювання під час аудиторних та позааудиторних занять.

Розглянемо наступний компонент компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів – *уміння*, які визначають як засвоєний суб'єктом спосіб виконання

дій, що забезпечує сукупність набутих знань і навичок, здатність усвідомлено виконувати дію, спираючись на сформовані навички і набуті знання (Азимов и Щукин, 2009). *Аудитивні вміння* розглядають як багатокомпонентне структурне утворення, специфіка якого визначається механізмами сприйняття, видами інформації, яка сприймається, смисловою організацією аудіотексту (Федотова, 2013) з метою подальшого осмислення та інтерпретації почутого.

Виокремлюють *мовленнєві, навчальні, інтелектуальні, організаційні та компенсаційні вміння*. До *мовленнєвих* вмінь аудіювання відносять вміння виділяти основну інформацію в аудіотексті та ігнорувати невідомий матеріал, прогнозувати його зміст, вибірково розуміти зміст тексту в опорі на мовну здогадку (Бігич, 2012). Слідом за дослідженнями вчених (Бігич, 2012; Тарнопольський, 2006; Черноватий, 2013), ми виокремили такі **специфічні мовленнєві уміння** аудіювання майбутніх перекладачів:

1. *уміння глобального (ознайомлювального) аудіювання (listening for gist or skim listening)* текстів різних жанрів, яке включає в себе виділення в аудіотексті окремих його частин та елементів, узагальнення та синтез фактів, встановлення ієрархії фактів та поєднання змістових частин, зіставлення частини аудіотексту, виведення суджень на основі почутого. Здійснюючи *глобальне* аудіювання, студенти охоплюють загальний зміст повідомлення, визначають тему і основну думку аудіотексту, намагаються зрозуміти текст в цілому, закріпити в пам'яті найважливіші відомості.

2. *Уміння детального (вивчаючого, докладного) аудіювання (listening for detailed comprehension)* текстів різних жанрів передбачає вміння адекватно ситуації оцінювати почуте, інтерпретувати почуте та розуміти імпліцитне значення (опосередковано висловлене повідомлення). *Детальне аудіювання* має на меті усвідомлення і вивчення усіх деталей і фактів, почутих в аудіотексті, точне і чітке розуміння усного мовлення, сприйняття і розпізнавання елементів аудіотексту з наступним синтезом змісту почутої інформації, запам'ятовування і осмислення всіх основних і другорядних фактів.

3. *Уміння пошукового (з'ясувального аудіювання, аудіювання з вибіркоvim вилученням інформації) аудіювання (listening for specific information or selective*

listening) текстів різних жанрів передбачає ігнорування другорядної інформації під час виокремлення необхідних відомостей з мовленнєвого потоку, наприклад, дат, чисел, цін, власних імен, географічних назв, певних прикладів, аргументів, деталей, оціночних суджень. Пошуковому аудіюванню передують тренування студентів у сприйнятті вищезгаданих чисел і назв.

4. Уміння *критичного* аудіювання текстів різних жанрів, яке ґрунтується на глобальному і детальному аудіюванні, і передбачає аналіз сприйнятих тверджень, висловлення власної думки з приводу почутої інформації, погодження чи спростування, критичне осмислення її. Навчання критичного аудіювання є актуальним питанням, яке досліджували І. Л. Бім (Бім, 1997), Н. І. Гез (Гальскова и Гез, 2008), Н. В. Єлухіна (Елухина, 2006), З. А. Кочкина (1964), О. В. Трофімова (Трофімова, 2012). В основі критичного аудіювання є критичне осмислення сприйнятої інформації, яке допомагає студентам співвідносити з реальністю отримані дані, контролювати і коректувати їх (Трофімова, 2012, с. 77). Здійснюючи критичне аудіювання, майбутні перекладачі осмислюють інформацію з точки зору істинності чи неправдивості, новизни чи відомих фактів, згоди чи незгоди. Критичне аудіювання, метою якого є визначення інстинтності чи хибності почутої інформації, оцінка власної аудитивної діяльності щодо її успішності чи неуспішності передбачає також споглядання, метою якого є активізація мисленнєвої діяльності студентів щодо висловлення думки стосовно почутого повідомлення. Удосконалюючи аудитивну компетентність, майбутні перекладачі ЗФН долають шлях від низькокваліфікованого фахівця, який знаходиться на рівні детального розуміння тексту, до висококваліфікованого спеціаліста, який спроможний критично розуміти аудіоповідомлення.

Спираючись на дослідження науковців (Вьюшкова, 1995; Гальскова, 2000), ми виділили такі *специфічні вміння аудіювання у майбутніх перекладачів*: 1) вибирати вид аудіювання в залежності від настанови, завдання, комунікативної ситуації; 2) максимально використовувати пам'ять, увагу, мислення; 3) використовувати мовленнєвий слух і розуміти особливості мовлення, що звучить; 4) осмислювати почуте і об'єктивно сприймати усне повідомлення.

Беззаперечним є те, що заради адекватної і релевантної передачі змісту і мовної форми висловлювання, майбутні перекладачі повинні вміти виокремлювати необхідну інформацію з аудіоповідомлення з урахуванням відповідної ситуації, знань і вимог замовника перекладу; розвивати вміння висловлювати думку якомога повніше, детальніше та оформлювати текст перекладу у відповідності до норм мови перекладу, вміти оцінювати смисл і мовне вираження аудіовисловлювання, зважаючи на мовні, предметні, фонові знання слухача.

Слідом за мовленнєвими вміннями розглянемо *навчальні* вміння. До **специфічних навчальних вмінь аудіювання майбутніх перекладачів** ми відносимо вміння використовувати Інтернет-ресурси з метою пошуку аудіозаписів, подкастів, відеозаписів для регулярної практики в аудіюванні, користування сучасними електронними пристроями (планшетами, мобільними засобами), які дозволяють підвищувати ефективність аудитивних вмінь незалежно від часу і місця перебування студента.

Дослідивши наукові праці методистів (Бігич та ін., 2013; Тарнопольський, 2006; Черноватий, 2013, сс. 190-192), ми виділили такі **специфічні інтелектуальні вміння аудіювання майбутніх перекладачів**: ймовірніше вербальне і контекстуальне прогнозування подальшого змісту аудіоповідомлення, критичне оцінювання, інтегрування слухачем особистісного смислу почутого, поєднання мнемічної і логіко-смислової діяльності, утримування в пам'яті змісту значних відрізків аудіотексту з одночасною письмовою фіксацією його змісту, класифікація та систематизація почутої інформації. Розбіжність між тим, що студент "чує" і тим, що насправді співрозмовник мав на увазі, спричиняє створення власних прогнозів під час аудіювання студентами, відмінних від тих, які мовець мав намір передати аудіовисловлюванням (Тарнопольський, 2006). Відповідно, керуючись інтелектуальними аудитивними вміннями, студенти повинні прагнути до того, щоб смисл аудіоповідомлення, який вони сприймають на слух, збігався зі смислом перекодованого ними повідомлення.

Процес аудіювання вимагає також певних *організаційних* вмінь, формування та вдосконалення яких відбувається шляхом розвитку самодисципліни та

самоконтролю студентів. До *організаційних вмінь перекладацького аудіювання* ми відносимо вміння студентів застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, а також зосередитися на підборі власних СтА для сприйняття аудіотекстів. Самоконтроль майбутніх перекладачів передбачає інтелектуальну здатність студентів здійснювати рефлексивний підхід до власних мовленнєвих та навчальних дій, свідоме оволодіння АКА (Крапчатова, 2014, с. 15). Ми розглядаємо *рефлексію* (від лат. reflexio – звернення назад) як здатність до самоаналізу, самооцінки, як самостійно-дослідницький процес пізнання суб'єктом своїх власних почуттів, вчинків з метою саморозкриття, самоспостереження і усвідомлення того, як інші комуніканти сприймають його у процесі спілкування. Ми переконані, що для майбутніх перекладачів ЗФН здатність рефлексувати, яка реалізується в осмисленні мовленнєвої і навчально-контролюючої діяльності студентами (Крапчатова, 2014, с. 22) та визначається як механізм саморозвику людини, є домінуючою під час виконання вправ на аудіювання. У процесі сприйняття усного повідомлення рефлексійний механізм дозволяє студентам долати труднощі аудіювання шляхом активізації своїх здібностей, аналізу попереднього аудитивного досвіду, сприйняття і розуміння оточуючого середовища (Гончар, 2010, с. 87). Студенти самостійно вчаться здійснювати самокорекцію та оцінку навичок і вмінь аудіювати тексти різних жанрів (інтерв'ю, новини, оголошення, фрагменти лекцій), помічати їхні характерні особливості з метою досягнення поставленої мети аудіювання, рефлексивно оцінювати повідомлення у внутрішньому мовленні (Федотова, 2013, с. 80).

Компенсаційні вміння передбачають використання мовної і контекстуальної здогадок, паралінгвістичних засобів для розуміння почутого, ігнорування невідомого матеріалу (Бігич та ін., 2013, с. 280). Проаналізувавши дослідження науковців, ми виділили такі **специфічні компенсаційні вміння аудіювання майбутніх перекладачів**: правильно інтерпретувати жести мовців під час сприймання аудіоповідомлення, одночасно сприймати текст на слух та інтерпретувати почуте аудіоповідомлення. Компенсаційні вміння сприймати і передавати значення показаних жестів, міміки, зорового контакту очей

допомагають студентам точніше відчувати емоції, почуття, внутрішній стан співрозмовників, повніше і глибше розуміти зміст висловлювання мовця, його екстралінгвістичні особливості та враховувати ці фактори, повніше і професійно здійснювати усний переклад. Зазначимо, що за умов обмеженого мовного і мовленнєвого досвіду *компенсаційні уміння* аудіювання дозволяють студентам без перешкод розуміти аудіоповідомлення. Під обмеженим мовним і мовленнєвим досвідом ми розуміємо контекстуальну здогадку про значення незнайомих мовних засобів, опору на інформацію, яка подається перед прослуховуванням, на план, ключові слова тексту, його структуру, сюжетну лінію, на свій мовленнєвий та життєвий досвід, на знання предмету повідомлення, на паралінгвістичні засоби, такі як, жести, міміка, наочність. Загалом, використання комплексу *навчальних і компенсаційних* чи адаптивних умінь у поєднанні з *мовленнєвими* є запорукою розвитку стратегій сприйняття і розуміння аудіотексту (Гальскова, 2000, с. 149).

Розглянемо останній компонент компетентності в аудіюванні – **комунікативні здібності**, якими називають властивості особистості, що забезпечують ефективність її комунікативної діяльності. Для майбутніх перекладачів розвиток комунікативних здібностей є визначальним у професійній діяльності, забезпечуючи правильне сприйняття інформації і наступне перекодування її з метою передачі аудиторії слухачів. Окрім загальних комунікативних здібностей (тактовно вислухати співрозмовника та адекватно ситуації відреагувати на почуту інформацію, бути уважним і зважати на почуте, орієнтуватися в ситуації спілкування), ми виділили **специфічні аудитивні здібності майбутніх перекладачів**, якими студенти повинні оволодіти під час навчання, а саме: орієнтація в ситуації спілкування, адекватна аудитивній ситуації реакція; синхронізація слухового сприймання з веденням нотатків; міжмовне переключення (перекодування повідомлення) з однієї мови на іншу; здатність до використання таких когнітивних процесів, як сприйняття інформації, мислення, свідомість, увага, пам'ять, уява, уявлення.

Здібності майбутніх перекладачів до *синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків* полегшують сприйняття та усвідомлення ними кожної

наступної фрази аудіоповідомлення. Зазначимо, що завданням письмової фіксації ключової інформації аудіоповідомлення є оптимізація процесу утримання великих обсягів інформації у пам'яті студентів (Черноватий, 2013, с. 291). Здібності до перекладацького скоропису, який використовують для полегшення сприйняття аудитивної інформації та розглядають як засіб відновлення у пам'яті сприйнятого раніше повідомлення, вивчали В. І. Карабан (1999), В. Я. Крупнов (1976), О. В. Ребрій (2002), Л. М. Черноватий (2013), Р. К. Міньяр-Білоручев (Міньяр-Білоручев, 1999) та інші. Зазначимо, що ведення нотатків, яке сприятливо впливає на подальше мимовільне запам'ятовування інформації завдяки інтелектуальній активності студента, повинно базуватися на записі думок, а не слів (Ребрій, 2002, сс. 5-8). Для використання студентами і викладачами подано повну і скорочену форму запису деяких слів за темами аудіювання, передбаченими для опрацювання майбутніми перекладачами другого року навчання (див. додаток Б). Опановуючи скоропис, студенти можуть створювати власні скорочення слів і використовувати їх в аудитивній діяльності.

Здібності студентів швидко перекодувати повідомлення з однієї мови на іншу передбачає розуміння думки оратора і готовність запропонувати точну, влучну інтерпретацію почутого фрагменту мовою перекладу у процесі сприйняття усного повідомлення на слух.

Розглядаючи структуру англomовної аудитивної компетентності майбутніх перекладачів, уточнимо поняття "*зміст навчання*" (ЗН), який інтерпретують як сукупність знань, засвоєних у навчальному процесі і називають базисною категорією методики, яка передбачає набуття мовленнєвих навичок і вмінь з метою практичного використання мови, спілкування іноземною мовою (Азимов и Щукин, 2009; Бігич та ін., 2013). Проблему ЗН аудіювання досліджували різні науковці, серед яких Д. В. Позняк (2007), К. О. Колеснікова (Колесникова, 2008), А. Г. Соломатіна (Соломатина, 2011), Л. В. Солоніна (Солоніна, 2007) та ін. Компоненти ЗН визначаються у відповідності до мовленнєвої, мовної, лінгвосоціокультурної та навчально-стратегічної компетентностей у предметному і процесуальному аспектах (Бим, 2001; Гальскова, 2000; Ніколаєва, 2010). Компонентами *предметного аспекту ЗН аудіювання* є: автентичні аудіотексти

різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, оголошення, новини), відібрані у відповідності до тематичних модулів: "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина" (Вискушенко, 2013; Н. Г. Іщенко, 2012; Рубцова, 2013; Головащенко, 2013); лінгвосоціокультурний матеріал, представлений в аудіотекстах такої тематики, як: "Засоби масової інформації в Україні", "Преса Британії", "Мій улюблений драматург", "Альтернативна медицина" та інших; оволодіння мовним матеріалом в межах визначених програмою тем; СтА.

Розглянемо наступний компонент предметного аспекту змісту навчання – *невербальні засоби комунікації*, які є предметом вивчення паралінгвістики і забезпечують процес спілкування без використання мовних засобів. Основні засоби комунікації, якими вважають жести, міміку, поставу та зовнішній вигляд комунікантів, перегукуються з паралінгвістичними засобами, до яких належать засоби спілкування у вигляді інтонації, розподілу наголосу і пауз у висловлюваннях (Азимов и Шукин, 2009, с. 159). Зауважимо, що для майбутніх перекладачів розуміння немовленнєвих чи екстралінгвістичних засобів спілкування є суттєво-необхідним, оскільки 60-80% комунікації відбувається за рахунок невербальних засобів.

Наступний компонент *предметного аспекту* змісту навчання аудіювання, *комунікативні цілі і наміри*, сприяє розвитку у студентів необхідного рівня навчальної аудитивної автономії, яка є проявом паритетної відповідальності викладачів і студентів за результати спільної праці (Соловова, 2008а, с. 37). Водночас, реалізацію комунікативних цілей, намірів, тем і проблем аудіювання ми бачимо в творчому оволодінні комунікативною компетентністю і розвитку мисленнєвих здібностей, які відбуваються за рахунок створення проблемних ситуацій та організації активної самостійної діяльності (Ковалевская, 1999, с. 114), що є характерною складовою підготовки студентів ЗФН.

Розглядаючи *лінгвосоціокультурний матеріал* як компонент предметного аспекту, необхідно зазначити його прямий зв'язок із використанням невербальних засобів спілкування. Цей зв'язок пояснюється тим, що різні культури мають різні значення та сфери вживання невербальних засобів навчання. Отже, лише

за умови розуміння і точної диференціації екстралінгвістичних засобів комунікації різних культур студенти можуть здійснювати професійний усний переклад, сприймаючи на слух та правильно інтерпретуючи висловлювання доповідачів.

Наступним компонентом предметного аспекту ЗН є *мовна компетентність*, яку визначають як здатність студентів практично користуватися мовною системою відповідно до норм конкретної мови і культури на основі набутих знань про рівневу структуру цієї системи та усвідомлення особливостей мовних явищ (Ніколаєва, 2010, с. 7). У контексті мовної компетентності ми визначаємо навчання аудіювання як нерозривну єдність граматичної, лексичної та фонетичної компетентностей (Шевкопляс, 2014).

Четвертою складовою предметного аспекту змісту навчання є навчально-комунікативні стратегії (Бігич та ін., 2013, с. 105), основу яких складають вміння рефлексії процесу навчання та оволодіння ІМ, і аудіювання, зокрема. *СТА* визначають як певним чином організовану, цілеспрямовану та керовану лінію поведінки слухача, обрану для успішного виконання аудитивного завдання; як один із способів набуття, збереження і використання інформації з метою досягнення цілі (Азимов и Щукин, 2009, с. 25; Ніколаєва, 2003); усвідомлений план для опрацювання усного мовлення за умови розуміння слухачем тих аудитивних прогалин, які мають бути компенсовані (Rost, 2010, p. 10). Застосовуючи СТА під час слухання тексту, студенти вчаться ідентифікувати контекст, здійснювати послідовну апроксимацію, висувати гіпотези, передбачати розвиток подій та комунікативні наміри мовців і подальший зміст тексту. Отже, під *стратегією іншомовного аудіювання* ми розуміємо ретельно підібрану відповідно до жанру аудитивну модель поведінки слухача, націлену на успішне сприйняття, декодування, збереження і наступне відтворення аудіо- чи відеоінформації мовою перекладу. Виділяють *прямі стратегії* (використовують для виконання мовних і мовленнєвих завдань) і *непрямі* (для планування, керування і оцінювання навчального процесу) (Oxford, 1990).

Беззаперечним є те, що професійна діяльність перекладачів передбачає оволодіння соціокультурною компетентністю, до стратегічного аспекту якої

Т. П. Леонтьєва відносить навчальні і комунікативні стратегії (Леонтьєва, 2008). **Навчальні стратегії** передбачають використання мовної і мовленнєвої здогадки, висування гіпотез, співставлення фактів, явищ, формулювання висновків. Для студентів ЗФН навчальні стратегії також розкриваються у вмінні автономно, самостійно визначати цілі аудіоповідомлення, вибирати релевантні вміння для здійснення ефективного прослуховування і розуміння мовлення, аналізі результатів сприйняття, у включенні таких психічних процесів як мислення, увага, пам'ять.

Завданням **комунікативних стратегій**, які розглядають як усвідомлену лінію комунікативної поведінки у конкретній ситуації спілкування (Бігич та ін., 2013, с. 445), є визначення шляхів подолання комунікативних бар'єрів, мовних і соціальних труднощів, ідентифікація стереотипів. Зазначимо, що важливою передумовою оволодіння комунікативними і навчальними стратегіями студентами є вміння рефлексувати та здійснювати самоаналіз (Леонтьєва, 2009, с. 83; Бігич та ін., 2013, с. 445). *Рефлексію* розглядають як вихідну точку, як засіб і процес моделювання власного ставлення, знання, незнання, дій по відношенню до об'єкта дослідження (Соловова, 2008).

Оволодіння навчальними і комунікативними стратегіями англomовного аудіювання є передумовою розвитку **когнітивних стратегій**, для яких притаманний пошук інформації, визначення головної думки аудіоповідомлення, впізнавання і використання мовленнєвих зразків, складання плану, формулювання тез, уміння студентами критично оцінювати, осмислювати та узагальнювати отриману на слух аудіо- чи відеоінформацію, встановлювати зв'язок для розуміння і збереження отриманої інформації у короткотривалій і довготривалій пам'яті (Бігич та ін., 2013, сс. 445, 448; Леонтьєва, 2009, с. 132; Buck, 2001, р. 104).

Метакогнітивні стратегії аудіювання характеризують як свідомі чи несвідомі дії, які виражають виконавчу функцію в керуванні когнітивною стратегією та орієнтовані на планування, моніторинг, оцінку ситуації, самооцінку і самоперевірку (Леонтьєва, 2008; SILT, 2006). Для студентів ЗФН вміння застосовувати метакогнітивні стратегії є визначальним, оскільки воно передбачає

самостійне визначення майбутніми перекладачами тих СтА, які найкраще використати під час сприймання аудіотексту певного жанру. Студенти відслідковують, здійснюють моніторинг ефективності застосування обраних СтА, критично оцінюють їх використання у комбінаціях з іншими стратегіями.

Водночас із метакогнітивними СтА, домінуючими для студентів ЗФН є *стратегії автономного навчання*, використання яких передбачає переважно самостійне оволодіння аудитивними навичками та вміннями (Леонтьєва, 2009). Для студентів ЗФН успішна організація самостійної роботи є запорукою ефективного навчання аудіювання. Реалізацію стратегій автономного навчання майбутніх перекладачів ми вбачаємо в самостійному пошуці, критичному відборі та подальшому опрацюванні аудіо- і відеоповідомлень – прослуховуванні аудіотекстів необхідну для розуміння кількість разів, використуванні паузації, субтитрів, уповільненні темпу повідомлення тощо.

Сутність *соціально-афективних стратегій* полягає у наступному: кожний наступний зрозумілий для студентів автентичний аудіофрагмент сприяє розвитку їх прогресу, аудитивної впевненості, кращому розумінню емоцій, почуттів та настроїв комунікантів, що дозволяє студентам вчитися контролювати власну емоційну поведінку (Леонтьєва, 2009, с. 133).

Розвивальні і конструктивні стратегії навчання аудіювання є ефективними засобами подолання психологічних перешкод студентів під час прослуховування аудіотексту. *Розвивальні стратегії* навчання аудіювання характеризується сполученістю і зв'язаністю між собою окремих компонентів особистості студента, стійкістю особистості, ціннісними орієнтаціями, оптимістичним прогнозуванням і орієнтацією на успішне прослуховування текстів, а також сприйняттям і розумінням усного мовлення в природніх умовах спілкування (Агеева, 2009). Застосування *конструктивних стратегій* передбачає образне прогнозування мовленнєвих моделей та прогнозування незавершених висловлювань.

Для *аудіо-візуальних стратегій* навчання аудіювання характерний інтонаційно-смісловий аналіз відеоряду усного повідомлення через активізацію

мовленнєвого слуху, артикуляції, слухової пам'яті, прогнозування змісту тексту, а також формування візуальних і слухових образів (Агеева, 2009; Гаврилова, 2006).

В основі *компенсаторних стратегій* полягає можливість компенсувати низький чи недостатній рівень знань та підвищити ефективність англomовного аудіювання майбутніх перекладачів за рахунок вербальних та невербальних засобів спілкування, мовної та контекстуальної здогадки. Активізація компенсаторної стратегії необхідна під час відключення зорового каналу та передбачає концентрацію уваги на слуховому сприйнятті аудіоповідомлення (Гаврилова, 2006; Oxford, 1990, p. 17).

Стратегії запам'ятовування покликані оптимізувати мнемічні процеси майбутніх перекладачів, а саме: отримання, фіксацію, збереження, відтворення почутої інформації у необхідний момент шляхом використання асоціацій, створення семантичних мап, повернення до змісту прослуханого повідомлення через деякий проміжок часу (Петренко).

Стратегії аудіювання "зверху вниз" (top-down) орієнтовані на особистість слухача (його досвід, знання з теми, розуміння ситуації, контексту), сприяють активізації аудитивних очікувань студентів, водночас допомагаючи здійснити інтерпретацію почутої інформації і спрогнозувати подальший зміст аудіоповідомлення. Майбутні перекладачі вчать розуміти головну думку тексту, прогнозувати зміст повідомлення, формувати умовиводи та логічні заключення, підводити підсумки (Schumann, 1978; Schwerdtfeger, 1989).

Використання *стратегій аудіювання "знизу вверх" (bottom-up)* допомагає зосередитися на тексті, що звучить. Студенти концентрують увагу на мовних особливостях тексту, комбінаціях звуків, слів і граматичних явищах, від яких залежить розуміння змісту. Оволодіння стратегіями "знизу вверх" орієнтоване на пошук деталей, розпізнавання спільнокореневих слів, зразки словосполучень (Schumann, 1978; Schwerdtfeger, 1989). Перелік і зміст стратегій навчання аудіювання майбутніх перекладачів аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) подано у додатку В1.

Сприймання англomовного аудіотексту студентами уповільнюється через труднощі аудіювання. Для майбутніх перекладачів ЗФН серед **труднощів аудіювання** таких жанрів, як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення, слідом за Н. В. Агеєвою, Р. І. Вікович, О. Б. Бігич та іншими дослідниками, ми виділяємо такі: 1) *труднощі, пов'язані з умовами сприймання аудіотексту*: швидкий темп (для англійської мови це 225 складів за хвилину) та одноразова кількість пред'явлень новинних повідомлень та оголошень, обсяг і тривалість звучання лекції та інтерв'ю можуть викликати труднощі у сприйманні інформації студентами; 2) *індивідуально-особистісні труднощі*, які спричиняються відсутністю мотивації до аудіювання через несформовану потребу у сприйнятті аудіоповідомлення, низькою концентрацією уваги, підвищеною збудженістю під час прослуховування тексту, невмінням керувати думками та аналізувати текст, робити логічні висновки, здійснювати прогнозування та внутрішнє промовляння, підвищеною втомлюваністю, повільною обробкою інформації, слабким утриманням в пам'яті змісту повідомлення та його деталей, відсутністю знань про СтА; 3) *труднощі, пов'язані з мовними особливостями аудіотекстів*: невміння розпізнавати типи інтонації, визначати змістовий центр фрази за інтонаційним оформленням, інтонаційно розрізняти різні типи речень; недостатній словниковий запас слів, невміння сприйняти і зрозуміти граматичні структури, комунікативна пасивність – відсутність ініціативи, прагнення до розуміння аудіоповідомлення (Васюра, 2002).

Зважаючи на вищезазначені труднощі аудіювання студентів, постає необхідність у їх подоланні. Ми визначили **комбінації стратегій подолання труднощів аудіювання** аудіотекстів таких жанрів як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення для майбутніх перекладачів. Зазначимо, що для подолання *труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту* студенти повинні бути націленими на уважне вивчення інструкції, вилучення з неї необхідної для виконання завдання інформації, сприймання аудіотексту різної швидкості і темпу, ігнорування зовнішніх подразників. Студентам потрібно вміти концентрувати увагу студентів на змісті повідомлення незалежно від

тривалості чи оточення, тренувати внутрішнє промовляння почутого аудіотексту під швидкий, середній і повільний темп, письмово фіксувати аудіоповідомлення, прослуховувати записи в умовах з різним ступенем шуму (самостійно вдома, в аудиторії з іншими студентами, в публічних місцях серед незнайомих людей, використовуючи мобільні пристрої для відтворення запису). Темп, у якому відбувається викладення повідомлення, нав'язується слухачу спікерами, керується зовнішніми чинниками і є окремою, індивідуальною характеристикою кожного мовця чи усного аудіоповідомлення. Відповідно, студенти повинні вміти негайно реагувати на зміну темпа почутого повідомлення, відчувати власну швидкість сприйняття матеріалу, розвивати інтуїцію (Фалалеев, 2014а). Використання комунікативних стратегій і стратегій автономного навчання допоможе майбутнім перекладачам подолати труднощі, пов'язані з умовами сприймання аудіотексту.

В основі *подолання індивідуально-особистісних труднощів* полягає ідея розуміння і правильної реакції на кожне слово чи словосполучення, які студенти сприймають напружено через внутрішні протиріччя. Для розуміння суті сприйнятого повідомлення, необхідно зосередитися на структурі і мовних труднощах аудіоповідомлення. В результаті таких дій звільняється внутрішня швидкість сприйняття інформації студентами, стає можливим здійснення антиципації і ефективного сприймання кожної наступної частини тексту, що звучить (Фалалеев, 2014а). Оскільки діяльність усного перекладача пов'язана із виснаженням, студентам слід вчитися розслаблятися і автоматично сприймати інформацію на слух. Якщо сприймання інформації відбувається із затримкою, це означає, що є недопрацьовані, неусвідомлені лексико-граматичні теми, які призводять до вимушеного гальмування у сприйнятті інформації, і, як наслідок, до перевтоми (Фалалеев, 2014b). Зауважимо, що оволодіння соціально-афективними, аудіо-візуальними, компенсаторними, стратегіями "знизу вверху" (bottom-up), навчальними, стратегіями запам'ятовування і автономного навчання допоможе подолати індивідуально-особистісні труднощі аудіювання.

Для подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів необхідний високий рівень знань іноземної мови. У процесі сприйняття тексту володіння синонімічними зворотами, ідіоматичними виразами, знання фразових дієслів, розуміння скорочених форм слів та граматичних конструкцій допомагає студентам зрозуміти суть аудіоповідомлення і співвіднести її із завданнями післятекстового етапу. Під час виконання післятекстових вправ важливо вміти спиратися на ті факти, явища, логічні ланцюжки, які згадуються в аудіоповідомленні, сприймати культурні реалії в умовах обмеженого часу та лаконічно викладати думки рідною мовою (Факов, 2012).

Зазначимо, що беззаперечним є також той факт, що, сприймаючи аудіоповідомлення, студенти не всю інформацію запам'ятовують однаково. Найскладнішими для аналізу і запам'ятовування вважають *прецизійні слова*, які несуть ключову інформацію і вимагають ретельної уваги під час аудіювання (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 51). Прецизійними, чи однозначними, називають слова, які не викликають конкретних асоціацій – власні назви, дні тижня, місяці, числівники (Нелюбин, 2003, с. 165). Під час сприйняття зв'язного тексту прецизійні слова не створюють в пам'яті конкретних опор, є загальноживаними, точними у використанні, не пов'язаними із важливими для нас подіями, за винятком тих, які нагадують про факти нашого повсякденного життя (днів народження, свят), тому швидко стираються з пам'яті (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 51). Слід зазначити, що прецизійні слова є невід'ємною частиною аудіотексту будь-якої тематики, тому ми вважаємо за необхідне майбутнім перекладачам тренувати сприйняття і запам'ятовування прецизійних слів під час аудіювання, систематично прослуховуючи радіо-, телевізійні передачі із детальним записом дат, чисел, власних імен, географічних назв, імен політичних діячів, вчених, відомих людей; відшукуючи тлумачення нових термінів і виразів в словниках із наступним виписуванням цих відомостей на картки; створюючи асоціації між незнайомими і знайомими словами, пов'язуючи цифрові дані з номерами телефонів, квартир, роками народження, віком людей, важливими подіями життя; використовуючи смислове групування тексту (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 52; Черноватий, 2013, с. 277).

Оволодіння навчальними, стратегіями аудіювання "знизу вверху" (bottom-up), запам'ятовування, конструктивними та когнітивними стратегіями покликане подолати труднощі, пов'язані з мовними особливостями аудіотекстів.

Підсумовуючи, зазначимо, що для майбутніх перекладачів ЗФН визначення стратегій для подолання труднощів аудіювання є істотно важливим у подальшій професійній діяльності. Вміле використання СтА, таких, що спрямовані на певний реальний результат, націлених на вплив на людину через різні засоби (Bouchard & Kalman, 1998), сприяє здатності студентів самостійно отримувати знання, формувати навички, розвивати вміння і здібності до аудіювання, організувати та вдосконалювати аудитивну діяльність. У додатку В2 подано перелік СтА, націлених на подолання труднощів аудіювання у майбутніх перекладачів. Зазначимо, що застосування СтА для подолання труднощів аудіювання у майбутніх перекладачів потребує швидких мисленнєвих процесів студентів, вміння миттєво аналізувати почуте повідомлення, вільно володіти лексичними одиницями і граматичними конструкціями.

Зважаючи на те, що процес навчання СтА студентів зумовлений взаємозв'язком принципів комунікативної особистісно-орієнтованої направленості, посиленості і доступності, автономності, свідомості і активності, згідно з якими відбувається оптимізація процесу навчання СтА (Михина, 2009), ми пропонуємо студентам формувати *індивідуальні стратегії аудіювання* текстів різних жанрів, спираючись на визначений нами корелятивний зв'язок між труднощами аудіювання і стратегіями, націленими подолати ці труднощі. Використання визначених СтА майбутні перекладачі зможуть продемонструвати, заповнюючи "*Щоденник аудіювання*" (див. 2.2).

Передумовами використання індивідуальних стратегій аудіювання текстів різних жанрів майбутніми перекладачами стали також дослідження І. П. Задорожної (2011, 2015), Н. Ф. Коряковцевої (2002), Д. Літл (Little, 1991), Р. Оксфорд (Oxford, 1990), Т. Ю. Тамбовкиної (1998), О. В. Трофімової (Трофимова, 2012) та інших, які свідчать про необхідність організації *автономного навчання* студентів. Відрізняючи самостійну роботу від автономії,

зазначимо, що під час самостійного розвитку вмінь аудіювання майбутні перекладачі визначають технологію прослуховування аудіотекстів і виконання вправ до них. Водночас, студенти ЗФН в умовах автономного навчання вчать ся "будувати свою траєкторію" навчання аудіювання згідно з навчальним середовищем (Соловова, 2004).

Автономія виражається у вмінні діяти незалежно, критично рефлексувати та приймати рішення (Little, 1991); визначається як можливість студентів здійснювати самоуправління навчальною діяльністю та характеризується вибором цілей, програми дій, самокорекцією, самоаналізом та самооцінкою результатів власної аудитивної діяльності (Задорожна, 2015). Розглядаючи автономію у відповідності до моделі взаємодії викладача і студента, в межах нашого дослідження ми виділяємо такі *рівні автономії* студента: *часткова автономія і частково залежна автономія*. Часткова автономія студента корелюється з *жорстким характером управління* навчальною аудитивною діяльністю студентів, що означає суб'єктно-об'єктну модель взаємодії викладача і студентів із визначеним викладачем змістом навчання, регламентацією дій студентів, забезпеченням їх пам'ятками для виконання вправ з аудіювання ("How to be an expert in listening to the interviews", "How to make the best listener to the lecture", "How to succeed in listening to the announcements", "Best advice on listening to the news"), а також систематичний контроль викладача.

Частково-залежній автономії притаманний *відносно гнучкий характер управління*, (Задорожна, 2015; Каменская, 1999; Тамбовкина, 1998; Терехова, 2000), в межах якого реалізується об'єктно-суб'єктна модель навчання. Згідно з відносно гнучким характером управління навчальною діяльністю студентів, спостерігається зменшення сфери впливу викладача на діяльність студентів, зниження рівня їх зовнішньої залежності за умови збереження безпосереднього контакту (Тамбовкина, 1998, сс. 84-85). В межах відносно гнучкого характеру управління навчальною діяльністю студентів викладач визначає цілі навчання, водночас, студент самостійно вибирає шляхи їх реалізації.

Зважаючи на те, що навчання аудіювання студентів ЗФН відбувається переважно в позааудиторних умовах, тобто, самостійно, зазначимо, що

використання майбутніми перекладачами СтА для подолання труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту, індивідуально-особистісних труднощів, труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів, а також використання індивідуальних СтА текстів різних жанрів відбувається відповідно до характеру управління аудитивною діяльністю студентів. *Жорстке управління* навчальною аудитивною діяльністю студентів передбачає використання студентами запропонованих викладачем СтА під час прослуховування аудіотекстів. Навчальні операції студентів регламентовано і подано у пам'ятках у відповідності до певного жанру аудіотексту (інтерв'ю, фрагментів лекції, новин, оголошень). Діяльність майбутніх перекладачів систематично контролюється викладачем засобами віртуального навчального середовища Moodle, електронною поштою та чатами. *Відносно гнучке управління* навчальною аудитивною діяльністю студентів передбачає самостійний вибір студентами СтА під час прослуховування текстів різних жанрів. Студентам запропоновано лише список сайтів, які містять інформацію щодо різних СтА текстів різних жанрів, без акценту на конкретні СтА щодо певного жанру аудіоповідомлення.

Беручи до уваги проаналізовані дослідження комунікативних, навчальних, когнітивних, метакогнітивних, соціально-афективних, розвивальних, стратегій автономного навчання аудіювання, конструктивних, стратегій аудіовізуального сприйняття ми вважаємо, що домінуючим у визначенні СтА майбутніх перекладачів є *усвідомлення відповідальності студентами* за результат власної аудитивної діяльності – сприйняття, фіксацію і аналіз отриманого аудіо- чи відеоповідомлення, а також його наступну інтерпретацію. Ми поділяємо думку лінгвістів стосовно того, що високий рівень сформованості вмінь оперування СтА студентами визначає успішне розуміння аудіотексту за умови обмеженого мовного та мовленнєвого досвіду (Гальскова и Гез, 2008).

У відповідності до предметного, *процесуальний аспект ЗН* аудіювання майбутніми перекладачами ЗФН містить: мовленнєві вміння студентів аудіювати інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення згідно із зазначеними вище

тематичними модулями і пам'ятками, а також вправи для їх розвитку і відповідні знання; вміння оперування лінгвосоціокультурним матеріалом під час виконання вправ для розвитку вмінь глобального, детального, пошукового, критичного аудіювання; формування навичок, розвиток вмінь і специфічних здібностей аудіювання майбутніх перекладачів; уміння оперувати СтА для подолання таких труднощів аудіювання: пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту (комунікативні стратегії і стратегії автономного навчання); пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів різних жанрів (стратегії аудіювання "знизу вверх" (bottom-up), запам'ятовування, конструктивні та когнітивні); індивідуально-особистісних (соціально-афективні, аудіо-візуальні, компенсаторні, стратегії "знизу вверх" (bottom-up), навчальні, стратегії запам'ятовування і автономного навчання).

Зазначимо, що предметний і процесуальний аспекти змісту навчання нерозривно пов'язані. Слідом за А. Е. Міхіною (2009) ми погоджуємося, що раціональна організація змісту навчання аудіювання, яка полягає у визначенні мовного і мовленнєвого матеріалу, є успішною передумовою розвитку вмінь використовувати СтА. Узагальнимо структуру змісту навчання аудіювання майбутніх перекладачів англійської мови у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

**Аспекти змісту навчання аудіювання
майбутніх перекладачів англійської мови**

Предметний аспект	Процесуальний аспект
1	2
1. Автентичні аудіотексти різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, оголошення, новини), відібрані у відповідності до тематичних модулів: "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина"	1. Мовленнєві вміння студентів аудіювати інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення згідно із зазначеними тематичними модулями і пам'ятками, а також вправи для їх розвитку і відповідні знання

1	2
2. Лінгвосоціокультурний матеріал, представлений в аудіотекстах такої тематики, як: "Засоби масової інформації в Україні", "Преса Британії", "Мій улюблений драматург", "Альтернативна медицина" та інших	2. Вміння оперування лінгвосоціокультурним матеріалом під час виконання вправ для розвитку вмінь глобального, детального, пошукового, критичного аудіювання
3. Оволодіння мовним матеріалом в межах визначених програмою тем	3. Формування навичок, розвиток вмінь і специфічних здібностей аудіювання майбутніх перекладачів
4. Оволодіння стратегіями аудіювання	4. Уміння використовувати СтА для подолання труднощів аудіювання

Визначення структури англомовної аудитивної компетентності та ЗН аудіювання майбутніх перекладачів є важливою передумовою розробки відповідної методики, спрямованої на підвищення рівня аудитивних вмінь студентів. Теоретичні положення цього підрозділу, а саме: описані цілі навчання аудіювання, а також визначені знання, специфічні навички, уміння, здібності і СтА, необхідні майбутнім перекладачам для подолання труднощів аудіювання, будуть враховані при відборі аудіоматеріалів для студентів другого курсу ЗФН і розробці підсистеми вправ з аудіювання у віртуальному навчальному середовищі Moodle.

1.3. Особливості формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах заочної форми навчання

Діяльність майбутніх перекладачів передбачає супровід і спілкування з людьми різних сфер, проте результатом професійної підготовки перекладача вважають не готовність до усного перекладу, а наявність таких психологічних

і лінгвістичних особливостей, які дозволяють перекладачам успішно здійснювати їх професійну діяльність (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 51). Майбутні перекладачі у процесі сприйняття усного повідомлення повинні розрізняти поняття "аудіювання" (*listening*), яке характеризується як слухання із одночасним розумінням усного мовлення (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 93), і "слухання" (*hearing*) усного повідомлення, яке розглядають як пасивну діяльність слухача (Underwood, 1990, р. 117). Водночас, "перекладацьке розуміння тексту" передбачає процес сприйняття, розуміння та інтерпретації іншомовного висловлювання на основі дискурсивного аналізу тексту та інформаційного пошуку з метою його наступного перекладу (Гавриленко, 2014).

Розглянемо особливості формування АКА майбутніх перекладачів з точки зору лінгвістичних, лінгвопсихологічних, фізіологічних та психічних характеристик аудіювання, які у процесі формування аудитивної компетентності майбутніх перекладачів важливо усвідомлювати і враховувати у їх професійній діяльності (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 55). Насамперед розкриємо лінгвістичні особливості формування АКА у майбутніх перекладачів, які визначаються ступенем сприйняття новизни аудіоповідомлення та способом його подачі (Зимняя, 2001, с. 9). До лінгвістичних особливостей формування аудитивної компетентності майбутніх перекладачів, які збільшують час реакції сприйняття тексту, ми відносимо лексичні труднощі аудіювання текстів різних жанрів, складність граматичних форм аудіоповідомлення, довжину речення, стиль вимови, темп повідомлення, композиційні і стилістичні особливості мовленнєвих повідомлень. Оптимальними для сприйняття вважають речення довжиною в 11 слів в активній формі (Зимняя, 2001, с. 117; Леонтьев, 1969, с. 91). Загалом, вміння майбутніх перекладачів швидко орієнтуватися у мовленні комунікантів та знаходити доречні перекладацькі рішення визначає ступінь їх підготовки і професіоналізму (Кириченко, 2009).

Лінгвопсихологічні особливості формування аудитивної компетентності описують як внутрішнє сприйняття тексту з метою розкриття змістових зв'язків, осмислення і розуміння почутого повідомлення (Зимняя, 2001, сс. 85-87).

Отже, не дивлячись на те, що зміст аудіоповідомлення є зовнішнім чинником, для майбутніх перекладачів є суттєвим розвиток відчуття внутрішньої готовності до сприйняття аудіоповідомлення. До того ж, беручи до уваги те, що сприйняття змісту під час аудіювання є неструктурованим і незапланованим процесом, в результаті аудіювання студенти мають продукувати усвідомлений умовивід, що є складним лінгвопсихологічним процесом, особливо для студентів ЗФН, які потребують регулярних кваліфікованих вказівок викладача щодо здійснення успішного аудіювання. Водночас, у довготривалій пам'яті мовленнєво-рухового аналізатора містяться неповні потенційні слова та оперативно складаються повні слова, зберігаючись у слуховому і зоровому аналізаторах (Жинкин, 1958, с. 358), тому, всід за М. І Жинкіним, ми визначаємо *проговорювання* сприйнятої на слух інформації вголос чи про себе як головну лінгвопсихологічну особливість формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН. У процесі спостереження за виконанням тестових завдань з аудіювання ми помітили відсутність лінгвопсихологічної готовності студентів до сприйняття аудіоповідомлення, яка виявилася у відволіканні, невмінні зосередитися на головному, ігноруванні прецизійних слів та емоційного забарвлення тексту.

Розглядаючи *фізіологічні особливості* формування АКА у майбутніх перекладачів, зазначимо, що слуховий рецептор людини є складним механізмом, який здійснює первинний аналіз ознак складного звуку (Жинкин, 1958, с. 120), тому студенти з першої секунди звучання усного повідомлення повинні вчитися концентрувати свою увагу і поглинатися, занурюватися у процес сприйняття, переробки й аналізу аудіоінформації.

Психічні особливості формування АКА у майбутніх перекладачів ми бачимо у безпосередньому відображенні реальності; в опосередкованому змістовому сприйнятті, що супроводжується осмисленням (Зимняя, 2001, сс. 85-91). Слідом за І. О. Зимньою, *змістовим сприйняттям* ми називаємо складний психічний процес сприйняття, осмислення, встановлення змістових зв'язків і співвідношень між частинами повідомлення. Процес *осмислення* дослідниця визначає як розкриття і встановлення змістових зв'язків і відношень

між поняттями, позитивним результатом якого є розуміння аудіотексту, тоді як недостатній рівень осмислення є причиною аудитивного нерозуміння тексту. Процес *сприйняття* тексту на слух визначають як взаємопов'язаний процес, який включає розуміння зв'язків і відношень між об'єктами і явищами, про які йде мова, та об'єктами і явищами дійсності тих відношень, які відчуває мовець, усвідомлення тієї спонукально-вольової інформації, яка міститься у повідомленні (Клычникова, 1975, с. 35). *Сприйняття і розуміння* мовлення включають: 1) первинний синтез отриманих слухових, зорових, рухових відчуттів; 2) аналітичний їх розгляд (порівняння, встановлення відповідності чи невідповідності сприйнятого сигналу з тим образом, який створюється в пам'яті), ефективність якого зумовлена міцними лексичними, граматичними, фонетичними знаннями; 3) вторинний синтез отриманих відчуттів у завершений образ (Артемов, 1953).

Для повного сприйняття усного мовлення і його наступної обробки як знакової системи, майбутні перекладачі мають розуміти смисл повідомлення до формування мови і мовлення, сприймаючи всю сенсорну інформацію, яка поступає до аналізаторів, відчуваючи речі на дотик та вміти уявно рухатися серед них (Жинкін, 1982, с. 83). Під час аудіювання у процесі сприйняття мовлення діє *закон надлишковості*, який передбачає сприймання не окремих елементів повних слів, а єдності їх звукових чи зорових компонентів, відновлення яких можливе завдяки загальному аудитивному образу (Жинкин, 1982, с. 358).

Механізм сприйняття мовлення М. І. Жинкін розглядає як двохетапний процес, який починається відбором елементів для слів, тобто розрізненням елементів слова, яке сприймається та його розпізнаванням, і продовжується відбором слів для повідомлення. Результатом першого етапу є утворення звукокомплексу, який стає такою одиницею, з якої будується усне повідомлення, тобто слугує матеріалом для другого етапу – створення слів. Кількість можливих звукових комбінацій на першому етапі безкінечна, проте вони обмежуються граматичними і логічними правилами, що звужує їх чисельність. Отже, відбір елементів для слів і, як наслідок, відбір слів для повідомлення

складають механізм сприйняття мовлення (Жинкин, 1982, с. 118). *Сприйняття усного мовлення*, яке починається з аналізу і закінчується синтезом, відбувається у декілька етапів: 1) аналітичний розпад синтетичних комплексів у слуховому рецепторі на окремі ознаки звуку із переходом у нервові сигнали; 2) утримання отриманих сигналів на час прийому окремого простого повідомлення; 3) включення механізму постійних розрізнячів, відділення основної частоти від спектра та первинний синтез слова в тембрах; 4) впізнавання слова із складу засвоєнного лексикону за категоріальними і індивідуальними ознаками, повний синтез слова; 5) синтез слів в систему повідомлення за граматичними і логічними правилами; 6) розрізнення ступеней інтонаційного квантування за висотою, гучністю, тривалістю і словесних комплексів стосовно ситуації; 7) розуміння думки окремого повідомлення через утримання її завдяки якомусь замірнику (Жинкин, 1982, с. 124).

І. О. Зимня у механізмі аудіювання виділяє *спонукально-мотиваційну і аналітико-синтетичну фази*. Перша фаза визначає інтелектуально-пізнавальний мотив під час аудіювання як головний, домінуючий, який залежить від мовленнєвої поведінки співрозмовника (Зимня, 2001, сс. 84-85). Друга фаза передбачає процес обробки отриманого аудіоповідомлення шляхом взаємозв'язку аналізу і синтезу та оформлення почутої думки за допомогою відбору, співставлення, встановлення відповідностей та змістових зв'язків. Людина сприймає мовлення на основі його розуміння (як процесу) і розуміє на основі її сприйняття. Отже, внутрішнім результатом слухання є осмислення, а зовнішнім – відповідна реакція слухача (Зимня, 2001, с. 86).

М. Андервуд розглядає *три етапи сприйняття усного повідомлення*, які швидко змінюють один одний: формування почутих звуків в пам'яті в одиниці значень; виділення нової інформації шляхом порівняння отриманого повідомлення короткостроковою пам'яттю з тим, що вже існує у довгостроковій пам'яті; формування значення аудіоповідомлення та зберігання його у довгостроковій пам'яті (Underwood, 1990).

Досліджуючи процес сприйняття і розуміння аудіоповідомлення, виокремлено **4 рівні розуміння тексту** (І. О. Зимня), які характеризують глибину

проникнення слухачем у зміст аудіотексту: *на першому рівні* слухач поверхнево розуміє текст, виділяючи його головну думку; *на другому рівні* слухач встановлює змістові зв'язки у процесі розгортання думки, без систематизації почутої інформації, проте, співставляючи, аналізуючи і встановлюючи зв'язки між тим, що знає і тим, що чує; *на третьому рівні* слухач, використовуючи власний кругозір, досвід і професійні знання певної теми, розуміє суть, передбачаючи хід розвитку подій, про які йде мова у аудіоповідомленні; *четвертий рівень* передбачає виділення слухачем основного змісту висловлювання незалежно від того сформульована вона мовцем чи подана у підтексті (Зимняя, 2001, с. 99).

Ми погоджуємося із ствердженням Л. М. Черноватого (2013) стосовно того, що намагання почути, усвідомити та розрізнити кожне слово усного повідомлення у майбутніх перекладачів потребує надзвичайних зусиль і психічного перенавантаження, що призводить до мимовільного гальмування процесу сприйняття кожної нової частини аудіоповідомлення (с. 266). Мовленнєворухова напруга з'являється в момент підвищеної уваги і її фіксації до мовлення того, хто говорить, а також в момент ускладнень у процесі розуміння чужого мовлення і його логічної обробки (Соколов, 1960, с. 166). Для зняття мовленнєворухової напруги та ефективного і швидкого розуміння аудіоповідомлення ми вважаємо за доцільне здійснювати *пасивне слухання* (термін введений І. Р. Гальперінім), яке передбачає сприйняття аудіоповідомлення без ціленаправленого слухання заради розуміння основного змісту і реалізується у фрагментарному випадковому відображенні зв'язків, представлених у мовленнєвому повідомленні (Зимняя, 2001, с. 90). Для майбутніх перекладачів ЗФН ми розглядаємо регулярне пасивне аудіювання як шлях подолання психічного перенавантаження під час сприймання аудіотекста.

Отже, вирішення проблеми гальмування процесу сприйняття аудіотексту майбутніми перекладачами ЗФН ми вбачаємо у систематичній практичній реалізації процесу активного і пасивного аудіювання, визначенні власного комфортного темпу сприйняття аудіоповідомлення та здатності студентів жваво і гнучко мислити. Майбутні перекладачі, сприймаючи акустичні мовленнєві

сигнали, осмислюють інформацію, встановлюють змістові зв'язки між почутими словами, фразами, реченнями, з метою повного, часткового чи фрагментарного розуміння висловлювання.

Досліджуючи лінгвістичні, лінгвопсихологічні, фізіологічні та психічні особливості аудіювання, необхідно також проаналізувати виділені різними науковцями **механізми аудіювання**, усвідомлення яких допомагає викладачам добирати вправи для розвитку вмінь аудіювання. Так, О. М. Соловова до механізмів аудіювання відносить *мовленнєвий слух, пам'ять, ймовірне прогнозування і артикулювання* (Соловова, 2008b, с. 129). Розглянемо кожний із компонентів окремо і в залежності один від одного. *Перший компонент механізму аудіювання, мовленнєвий слух, є найважливішим і визначається як здатність аналізувати і синтезувати звуки мовлення на основі розрізнення фонем, акустичний образ яких виникає як абстракція і узагальнення варіантів почутих звуків* (Азимов и Щукин, 2009). Мовленнєвий слух забезпечує сприйняття усного мовлення з метою ділення його на смислові синтагми, словосполучення, слова та розпізнавання знайомих образів у мовленні (Соловова, 2008b, с. 129).

Після сприйняття аудіоповідомлення мовленнєвим слухом, одиниці мовлення співставляються з еталоном значення, структуруються, модифікуються та утримуються у свідомості для подальших операцій завдяки *пам'яті*, яка є *другим компонентом механізму аудіювання*. Пам'ять визначають як психофізіологічний процес відображення, закріплення і зберігання в мозку людини її минулого досвіду. Фізіологічною основою пам'яті називають створення, збереження і актуалізацію тимчасових нервових закінчень в корі головного мозку, формування яких відбувається під дією подразнювачів на органи відчуттів (Азимов и Щукин, 2009, с. 129; Соловова, 2008b, с. 184). Отже, беручи до уваги зазначені вище характеристики пам'яті, можна стверджувати, що розвиток пам'яті майбутніх перекладачів залежить від ступеня сприйняття аудіоповідомлення, а також наявності уваги та інтересу до змісту аудіотексту.

Діяльність майбутніх перекладачів пов'язана із сприйняттям інформації різних сфер життя, тому студентам необхідно вчитися запам'ятовувати та

систематизовувати накопичені знання різноманітних галузей науки, техніки, політики, спорту, мистецтва, культури. Під час сприйняття аудіоповідомлення слова, які містяться у пам'яті, характеризуються як такі, що вже використовувалися, і в активному мовленні відтворюються як раніше засвоєні (Жинкин, 1958, с. 352). Отримана на слух інформація зберігається в пам'яті під час таких процесів: *кодування*, націленого на аналіз інформації та ідентифікації її характеристик, *зберігання інформації*, яке дозволяє встановити зв'язок з тими знаннями, які вже є в пам'яті, *відтворення почутої та збереженої інформації*, ефективність яких зумовлена наявністю контексту. Контекстуальне сприйняття усного повідомлення сприятливо впливає на розуміння основного змісту аудіотексту та його деталей, оскільки вказати на предмет легше, ніж його уявити (Годфруа, 1988, с. 129).

Пам'ять набуває особливого значення для усних перекладачів (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 51), тому розвиток усіх видів пам'яті є важливим. Розглянемо, як різні види пам'яті допомагають у аудіюванні і взаємодіють між собою при сприйнятті усного повідомлення. Виділяють *безпосередню чи сенсорну, короткотривалу (оперативну) і довготривалу (постійну) пам'ять* (Азимов и Щукин, 2009, с. 184; Зимняя, 2001, с. 108; Нелюбин, 2003, с. 135; Соловова, 2008). Для професійної діяльності майбутніх перекладачів ми також вважаємо за доцільне виділити ще два види пам'яті: *смыслову і механічну* (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 55; Нелюбин, 2003, с. 205). *Сенсорну пам'ять* вважають примітивним процесом, який здійснюється на рівні рецепторів, триває менше секунди та характеризується послідовними образами. *Короткотривалою пам'яттю* називають механізм, в якому утримуються і поєднуються образи сприйняття, зв'язуються і первинно узагальнюються, обробляються мовленнєві одиниці (Зимняя, 2001, с. 108). Ємність пам'яті може коливатися від 5 до 9 цифр, букв чи назв предметів. Тобто, після одноразового сприйняття усного повідомлення короткотривала пам'ять слухача може зберігати сім різnorodних одиниць (цифр, звуків, слів, букв, фраз) протягом приблизно двадцяти секунд для наступної обробки та інтерпретації мозком, оскільки величина обсягу

оперативної пам'яті людини визначається числом 7 ± 2 (Годфруа, 1988, с. 229; Миллер, 1964, сс. 222-224; Нелюбин, 2003, с. 135). Важливість інформації, складність контексту, рівень мотивації студента, спосіб кодування, систематизації і відтворення сприйнятої інформації визначають ємність і тривалість *довготривалої* пам'яті (Годфруа, 1988, с. 230). Отже, короткотривала пам'ять утримує сприйняте аудіоповідомлення протягом декількох секунд, відбираючи суттєву інформацію, яка потім зберігається у довготривалій пам'яті. Процес відбору потрібної інформації науковці вважають можливим за умови впізнавання, тобто, порівняння сприйнятих сигналів з еталоном чи шаблоном, засвоєними раніше (Азимов и Щукин, 2009, с. 184; Соловова, 2008b, с. 129). Тому, зберігаючись у довготривалій пам'яті, успішно сприйнята інформація слугує порівняльним зразком для наступних аудіоповідомлень. Зауважимо, що кількість одиниць почутого аудіоповідомлення, які майбутні перекладачі здатні утримати в пам'яті, залежить від складності контексту, важливості повідомлення для слухача та його особистої зацікавленості темою аудіювання, оскільки вмотивований перекладач краще запам'ятовує сприйняту на слух інформацію (Годфруа, 1988).

Здатність майбутніх перекладачів відновлювати первинний текст за частковою інформацією означає перехід від *механічної* до *сислової пам'яті* і свідчить про професійний рівень запам'ятовування тексту (Миньяр-Белоручев, 1999, сс. 54-55). Сутність смислової пам'яті визначають у виділенні і запам'ятовуванні смислових ланцюжків усного мовлення (Нелюбин, 2003, с. 205). Розвитку смислової пам'яті сприяє вміння перекладачів звертати потік слів у кванти (порції) інформації (Миньяр-Белоручев, 1999, сс. 54-55). Відповідно, для майбутніх перекладачів досягнення високого рівня професіоналізму і впевненості у професійній діяльності можливе за умови тренованої пам'яті, здатної утримувати інформацію різних об'ємів і тематики.

Зважаючи на те, що аудіоінформація запам'ятовується краще за умови попереднього ознайомлення із контекстом та застосування студентами компенсаторних вмінь, розглянемо, як саме контекст і компенсаторні вміння

впливають на процес запам'ятовування аудіоінформації мабутніми перекладачами. Знання *контексту* та введення студентів в тему аудіювання безпосередньо перед прослуховуванням значно полегшують процес сприйняття мовлення на слух в умовах перешкод слухання, недостатньої уваги студентів (Годфруа, 1988; Соловова, 2008b, с. 130). Визначення предмету мовлення звужує коло тематичних лексичних одиниць, що сприяє кращому та швидшому сприйняттю аудіоповідомлення (Жинкин, 1958, с. 359). *Компенсаторні вміння* аудіювання передбачають використання мовної і контекстуальної здогадки з метою розкриття незнайомих елементів аудіоповідомлення, серед яких слова, морфеми, словосполучення, вирази і конструкції; допомагають студентам вирішувати комунікативні труднощі, розуміти аудіотекст в умовах обмеженого мовного і мовленнєвого досвіду (Зиновьева, 2010, сс. 178-179). Відповідно, оскільки оперативна пам'ять найефективніше працює за умови установки на запам'ятовування (Соловова, 2008b, с. 130), для майбутніх перекладачів, які навчаються заочно, суттєвим є вміння зосереджуватися під час аудіювання, концентрувати свою увагу на *контексті* аудіоповідомлення та запам'ятовуванні інформації, яка зберігатиметься в оперативній пам'яті, самостійно робити установки на запам'ятовування деталей та застосовувати компенсаторні вміння під час прослуховування повідомлення.

Розглянемо *третій компонент механізму аудіювання – ймовірне прогнозування*, яке характеризується складними лексико-семантичними відношеннями і визначається як породження гіпотез, структурних і смислових передбачень ходу подій (Соловова, 2008b, с. 132), як вміння передбачати слова оратора, здогадуючись в контексті про кожну наступну лексичну одиницю (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 96). Для майбутніх перекладачів є важливим здійснювати смислове ймовірне прогнозування, яке базується на знаннях контексту та можливих мовленнєвих задач і ситуацій, що супроводжуються певними структурами і кліше. Здатність реалізовувати *мовленнєву задачу* під час формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН, на нашу думку, є поєднанням використання знань контексту і вміння осмислювати, встановлювати змістові зв'язки між словами, словосполученнями та реченнями аудіотексту.

Водночас, *лінгвістичне прогнозування* визначають як певний спектр сполучуваності слів, у якому кожне нове слово обмежує можливість вживання інших слів. Ми прослідкували прямий зв'язок між *ймовірним і лінгвістичним прогнозуванням*, який полягає у тому, що величина обсягу семантичного поля визначає міцність лексичних і граматичних навичок, що, відповідно, зумовлює краще знання типових мовленнєвих ситуацій і моделей, а також легше розпізнавання аудіоповідомлення на слух (Соловова, 2008b, с. 132). *Смислове прогнозування* перекладача передбачає використання інформаційного запасу загальних і лінгвокраїнознавчих знань, з якими ми асоціюємо слова. Беручи до уваги те, що звуки є частиною складів, склади – слів, слова – фраз, фрази – тексту, звуковий сигнал, який сприймає перекладач, гіпотетично аналізується щодо належності частини до цілого. Реалізація смислових гіпотез під час аудіювання відбувається за умови створення синтаксичних зв'язків. Якщо висування смислової гіпотези супроводжується труднощами, то студенти прогнозують аудіоповідомлення вербально, за алфавітом, перебираючи символи (Зимняя, 2001, сс. 106-107). Смислове сприйняття аудіоповідомлення передбачає розвиток думки того, хто говорить, тоді як вербальне прогнозування є результатом створення смислових зв'язків (Зимняя, 2001). Лінгвістичне і смислове прогнозування взаємопов'язані, підкріплюючи один одного (Миньяр-Белоручев, 1999, с. 97).

Під час передбачення, яке носить ймовірнісний характер, студент прогнозує найвірогіднішу для даної ситуації реалізацію явища чи ситуації. Дослідження І. О. Зимньої доводять, що процес прогнозування визначає швидкість осмислення повідомлення та реалізується таким чином: сприйнявши перше слово фрази, можна передбачити з найбільшою вірогідністю, яке слово буде наступним (Зимняя, 2001, с. 103). Під час прогнозування слухач робить припущення про сигнал на вході, створюючи відповідний внутрішній сигнал, який використовується як поправка для наступних мовленнєвих припущень (Миллер, 1969, с. 251). Існує пряма залежність між частотою слів, фраз, виразів, структур, які подано в аудіоповідомленні, і ймовірністю їх появи у подальшій аудитивній практиці. Майбутні перекладачі, сприймаючи слова в певних

словосполученнях, прогнозують їх поєднання на основі досвіду сприйняття усного повідомлення (Зимня, 2001, с. 105). Тому практична діяльність студентів, особливо ЗФН, повинна бути спрямована на систематичне виконання вправ з аудіювання, вдосконалення аудитивних вмінь та отримання досвіду сприйняття аудіотекстів, з метою полегшення процесу прогнозування та сприйняття аудіотекстів.

Суб'єктивними особливостями формування АКА у майбутніх перекладачів ми вважаємо індивідуальні психологічні, лінгвістичні характеристики сприйняття почутого тексту, серед яких швидкість сприйняття аудіотексту, ступінь вмотивованості та зацікавленості почутою інформацією, рівень володіння лексичним, граматичним, фонетичним матеріалом англійської мови, обумовленість сприйняття аудіоповідомлення минулим аудитивним досвідом. *Апперцепцію, чи вплив минулого досвіду*, розглядають як характеристику сприйняття усного повідомлення, обумовлену знанням англійської мови, усвідомленням предмету аудіювання, регулярною практикою слухання, загальним рівнем культури і освіти. Вміння застосовувати апперцепцію допомагає студентам диференціювати схожі звукові форми сприйнятих слів, граматичних конструкцій, і, відповідно, успішніше здійснювати ймовірне прогнозування (Зимня, 2001, с. 101). Існує пряма залежність між накопиченими знаннями майбутніх перекладачів і глибиною сприйняття аудіотексту – чим більше досвід, тим краще відбувається сприйняття усного повідомлення. Отже, досвід, на який спирається перекладач у професійній діяльності, виступає передумовою успішного сприйняття інформації, її обробки, аналізу і прогнозування наступної частини повідомлення (Зимня, 2001, с. 102).

Розглянемо *четвертий компонент механізму аудіювання – артикулювання*, яке характеризують як процес вимови звуків мовлення (Азимов и Щукин, с. 19; Соловова, 2008b, с. 129). Артикуляційні дані мовця разом із темпом мовлення та тривалістю аудіоповідомлення мають прямий вплив на процес сприйняття усного повідомлення слухачем (Кочкина, 1964, с. 163). Окремо розглянемо вплив темпу викладення усного повідомлення на швидкість і ефективність

слухового сприйняття аудіоповідомлення майбутніми перекладачами. Вчені дійшли висновку, що уповільнений темп мовлення ускладнює створення закінченого образу мовлення через синтетичне узагальнення вражень, водночас, швидкий темп викладення аудіоповідомлення перешкоджає аналітичному розумінню тексту (Архипов, 1968, с. 32). На противагу, емоційне забарвлення аудіотексту сприяє кращому і швидшому осмисленню і запам'ятовуванню інформації. Емоційне забарвлення тексту, що звучить, залежить від темпу вимови складів, адекватності інтонаційного оформлення, ступеня зацікавленості мовця в тому, щоб бути зрозумілим (Зимняя, 2001, сс. 115-116). Зауважимо також, що студентам важливо формувати *характер активності процесу аудіювання*, який, слідом за І. О. Зимньою, ми визначаємо як внутрішню установку слухача, спрямовану на необхідність розуміння усного повідомлення. Продуктивне сприйняття аудіоповідомлення студентами, результат якого актуалізується на партнері, вимагає зосередженості, високої концентрації уваги, миттєвої аналітико-синтаксичної обробки матеріалу з наступним утриманням його результатів в оперативній пам'яті, паралельне слухання і формування підготовчих початкових фраз відповіді (Зимняя, 2001, с. 88). Отже, повне сприйняття мовлення на слух, детальне розуміння сприйнятої інформації та швидка реакція є запорукою усунення розриву між звучанням мовлення того, хто говорить і сприйняттям цього змісту слухачем (Латышев, 2000, с. 10).

Аналіз відповідей тестування з аудіювання, проведеного нами серед майбутніх перекладачів, довів, що недостатній рівень розвитку аудитивних вмінь студентів пов'язаний з несформованими механізмами аудіювання, які є орієнтиром для студентів ЗФН як на етапі сприйняття, так і на етапі осмислення аудіотексту.

Отже, результатом слабкого сприйняття майбутніми перекладачами аудіоповідомлення є недостатній розвиток мовленнєвого слуху, оперативної і довготривалої пам'яті, ймовірного прогнозування, внутрішнього проговорювання тексту, артикулювання. Недостатньо глибоке осмислення почутого тексту пояснюється невмінням студентів аналізувати, узагальнювати, співставляти

та розрізняти мовленнєві зразки і моделі. Студентам ЗФН бракує лінгвістичної, лінгвопсихологічної, психічної та фізичної підготовки, направленої на формування аудитивної компетентності та успішного сприйняття аудіоповідомлення. Тому майбутні перекладачі ЗФН потребують підвищеної уваги викладача щодо формування механізмів аудіювання, оскільки практичне засвоєння аудитивного матеріалу студентами ЗФН відбувається переважно під час самостійного опрацювання навчального матеріалу в позааудиторний час. Дослідивши історію питання формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН, визначивши зміст і структуру АКА та зважаючи на розглянуті особливості формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН, з'ясуємо, як саме, за допомогою яких технологій ДН студенти можуть ефективно формувати АКА текстів різних жанрів.

1.4. Технології дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою

Згідно з наказом МОН України "Про затвердження Положення про дистанційне навчання (ДН)" (2013), ДН реалізується шляхом використання технологій ДН для забезпечення навчання в різних формах. *Технології ДН* розглядають як організацію раціональної підготовки майбутніх фахівців незалежно від місця і часу за допомогою спеціально відібраних методів, прийомів і засобів навчання за умови опосередкованого взаємозв'язку студента і викладача; як комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес ДН у навчальних закладах (Коваль, 2011, с. 26). Дистанційні технології навчання поєднують кейс-технології, Інтернет-технології і ТВ-технології. "Кейсом" називають комплект навчальних матеріалів, представлених на друкованих чи електронних носіях, для самостійного опрацювання студентами (Майєр, 2012). За допомогою використання Інтернет-технології студенти отримують доступ до навчально-методичних матеріалів (далі – електронний кейс), розміщених онлайн, а також мають можливість інтерактивно взаємодіяти із викладачем

та іншими студентами. Слідом за Майєр Н. В., *електронним кейсом* для навчання майбутніх перекладачів ЗФН англomовного аудіювання текстів різних жанрів називаємо розміщений в мережі Інтернет комп'ютерний засіб навчання, який містить комплект навчально-методичних матеріалів для формування АКА у майбутніх перекладачів ЗФН. Пропонуємо використовувати віртуальне навчальне середовище Moodle для розміщення електронного кейсу для навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання текстів різних жанрів. Надання доступу майбутнім перекладачам до електронного кейсу з аудіювання у віртуальному навчальному середовищі Moodle сприяє інтерактивній взаємодії викладача і студентів ЗФН за рахунок засобів, необхідних для організації самостійного оволодіння аудитивним матеріалом: засобів самонавчання, оцінювання і контролю, засобів комунікації (Майєр Н. В.). Таким чином, застосування сучасних інформаційних технологій ДН у навчальному процесі полегшує засвоєння знань, формування навичок аудіювання, сприяє розвитку вмінь і здібностей аудіювання, успішному оволодінню СтА майбутніми перекладачами.

До технологій ДН відносять *педагогічні та інформаційні технології дистанційного навчання*. Педагогічні технології ДН передбачають використання телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з електронним навчальним матеріалом. *Інформаційні технології* ДН орієнтовані на створення, передачу і збереження навчальних матеріалів за допомогою телекомунікаційного зв'язку. Будучи формою реалізації ЗФН, *дистанційне навчання* визначають як форму навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі. Характеристиками ДН є: розділення вчителя і учня у просторі і/чи часі, тобто, географічна віддаленість викладача і студента, визнання ДН навчальними закладами та надання їм відповідної сертифікації, використання технічних засобів (друкованих, аудіо- відеозаписів, комп'ютерів) для передачі навчальної інформації, двостороння комунікація між викладачем і студентом, можливість особистих зустрічей з викладачем, а також занять

у бібліотеках, проведення лабораторних чи практичних сесій, одночасне звернення до необмеженої кількості користувачів, здійснення контролю навчального процесу (відвідування університетських оффлайн курсів) (Bouchard & Kalman, 1998; Keegan, 1996, p. 33).

ДН студентів здійснюється за допомогою *хмарних технологій*, під якими розуміють набір апаратного і програмного забезпечення, що передбачає розподілену і віддалену обробку і зберігання даних (Емельянова, 2014). Використання *хмарних технологій для навчання аудіювання* дозволяє студентам оволодівати аудитивною компетентністю завдяки перегляду навчальних, художніх фільмів онлайн, вільному доступу до аудіотреків, подкастів. Реєстрація аккаунтів у браузерній пошті, наприклад, hotmail.com, gmail.com дозволяє майбутнім фахівцям підтримувати онлайн-зв'язок із викладачем з метою обміну інформацією, зокрема, домашнім завданням, відповідями на завдання з аудіювання. Перевагою хмарних технологій у порівнянні з традиційними технологіями навчання є збереження всіх даних на сервері, не на комп'ютері користувача, відповідно, перегляд відеофільмів та прослуховування аудіоповідомлень відбувається онлайн при високій швидкості і не потребує завантажування на локальний комп'ютер.

Розглянемо детальніше характеристики деяких технологій ДН аудіювання. *Відеоконференції, відеолекції і віртуальні класи* дозволяють охопити одночасно велику кількість студентів та створити єдине навчальне середовище. Оффлайн відеолекції викладач записує на плівку, доповнюючи їх мультимедійними додатками, що дозволяє майбутнім перекладачам прослуховувати записаний матеріал будь-яку кількість разів. Особливо важливим для розвитку вмінь аудіювання є відеолекції із виступами носіїв англійської мови. Онлайн відеолекції передбачають відеодіалог викладача і студента, який відбувається у реальному режимі часу і дозволяє здійснювати "живе спілкування" в процесі навчання. Зберігати аудіо- і відеоресурси для навчання аудіювання можна у хмарних сховищах, найпопулярнішими з яких є Гугл Диск (Google Drive). Аудіо- і відеоповідомлення викладаються або завантажуються у попередньо створений

аккаунт, в якому розміщуються папки із необхідним навчальним аудіоматеріалом. В межах нашого дослідження ми відбирали лекції (відповідно до визначених нами критеріїв – див. 2.1) для навчання глобального аудіювання.

Зауважимо, що технології ДН аудіювання покликані зробити процес прослуховування цікавішим, простішим і, як результат, ефективнішим, забезпечуючи формування аудитивної компетентності майбутніх перекладачів та сприяючи реалізації виокремлених нами завдань ДН, спрямованих на розвиток аудитивних вмінь майбутніх перекладачів: здобуття знань, формування і розвиток навичок, вмінь, здібностей і СтА з використанням навчальних матеріалів мережі Інтернет та віртуального навчального середовища Moodle; удосконалення вмінь аудіювання текстів різних жанрів на основі автентичних аудіо- та відеозаписів; підвищення пізнавальної мотиваційної діяльності телекомунікаційними засобами; сприяння взаємодії візуальних і аудіоефектів за допомогою плагіна PoodLL; сприяння розвитку уваги, уяви, сприйняття інформації, концентрації, зосередженості, коротко- та довгострокової пам'яті.

Для набуття знань, формування і розвитку навичок, вмінь, здібностей і СтА майбутніх перекладачів ЗФН ми вибрали *віртуальне навчальне середовище Moodle* (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище), яке у 2001 році створив колишній співробітник компанії WebCT австралієць Мартін Дугіамас (Martin Dougiamas). В інформаційному просторі Moodle набуває поширення завдяки системній організаційній взаємодії між викладачем і студентами та концепції відкритого програмного забезпечення (Триус, Герасименко, Франчук, 2012, с. 6). Окрім того, використання віртуального навчального середовища Moodle дозволяє забезпечити інтерактивність навчання, структурування змісту і модульність матеріалу, що вивчається, повторення та систематизацію матеріалу, зручний самоконтроль навчальних дій (Богданова, 2015).

Переосмислення ролі викладачів призводить до більш усвідомленого навчання, спостерігається активне використання змішаного (гібридного) навчання, створення масових відкритих онлайн-курсів (МООСs) та підвищений інтерес

до хьютагоніки – вчення про самоосвіту дорослої людини. Зупиняючись на понятті "гібридне (змішане) навчання" – англ. "blended courses", В. М. Кухаренко зауважує, що введено воно було у 2006 році Куртісом Бонком і Чарльзом Гремом в книзі "Довідник змішаного навчання" і передбачає офіційну програму навчання, згідно з якою навчальний час студента розподілений між аудиторними і Інтернет-заняттями у відсотковому співвідношенні 30% до 70% (Щербина, 2015; Bonk & Graham, 2006).

Ми виділяємо такі *основні характеристики віртуального навчального середовища Moodle*: безкоштовна реєстрація, відкритий вихідний код і ліцензія GPL, багаточисельна аудиторія користувачів з усього світу, переклад системи більш ніж 40 мовами, висока продуктивність системи, відсутність необхідності додаткового програмного забезпечення для роботи, перевірка системи на сайті <http://www.w3.org>. Moodle має зрозумілий інтерфейс, тому воно досить просте у користуванні, підтримує різні види цілого сайту, окремих курсів, тем, має візуальний редактор з можливістю копіювання і вставки тексту з інших додатків (Internet Explorer, Word). Однією з переваг навчання аудіювання студентів заочної форми у Moodle є факт віртуальної взаємодії студентів у необмежених часових рамках (Сафонова, 2015, с. 105). Зважаючи на результати проведеного нами тестування з аудіювання та анкетного опитування майбутніх перекладачів II курсу ЗФН щодо збільшення практики аудіювання протягом перших двох років навчання, наголосимо, що студенти другого року навчання знаходяться на рубіжному ступені готовності до здійснення самостійної аудитивної діяльності, тому використання віртуального навчального середовища Moodle для них буде інтелектуально доступною платформою для тренування в аудіюванні.

Аналіз результатів анкетного опитування (див. 1.1) дозволив нам виділити *переваги* віртуального навчального середовища Moodle для опитаних респондентів у навчанні аудіювання: обмін файлами будь-яких форматів (аудіо, відео, зокрема), можливість збереження портфоліо кожного студента (всі виконані ним завдання з аудіювання, оцінки та коментарі викладача до робіт, повідомлення в форумі), індивідуальна комунікація викладача і студентів, наявність зворотнього онлайн

зв'язку (обговорення індивідуальних навчальних проблем, пов'язаних із труднощами аудіювання), встановлення обмежень часу на прослуховування/перегляд аудіо- і відеоповідомлень, подкастів, відеоуроків і виконання завдань до них, проведення аудитивних форумів, широкі можливості для роботи з мультимедіа, вільний доступ до навчальних ресурсів з аудіювання.

У віртуальному навчальному середовищі Moodle для навчання аудіювання майбутніх перекладачів можна використовувати такі *види тестових запитань*: множинний вибір (запитання з декількома варіантами правильних відповідей, запитання з одним варіантом правильної відповіді із декількох), альтернативні запитання (з вибором правильно/неправильно), коротка відповідь (запитання, які передбачають коротку тестову відповідь), числове запитання, запитання з відповідями у вигляді слова чи фрази, на співвіднесення (список підзапитань відображається разом зі списком відповідей, які студент співвідносить), випадкове запитання на співвіднесення (підзапитання вибірково вибираються із запитань типу "Коротка відповідь", які знаходяться у цій категорії), випадкове (дозволяє вибрати декілька запитань, з яких при кожній спробі студента пройти тест буде вибиратися один вибірково), вкладені відповіді (текстові запитання, створені у форматі Moodle, у які вставляються короткі, числові чи відповіді множинного вибору). Всі запитання зберігаються в базі даних і можуть бути згодом використані знову в цьому чи інших курсах. Викладач може надати право студентам проходити тест декілька разів, при цьому кожна спроба оцінюється автоматично та може містити коментарі і/чи правильні відповіді. Тести можуть показувати оцінку чи правильну відповідь. Викладач може створити у web-інтерфейсі базу даних, яка містить запитання для багаторазового використання в різних тестах. Тести оцінюються автоматично та можуть мати часові обмеження, а також HTML-текст і картинки.

Доцільність використання віртуального навчального середовища Moodle для навчання аудіювання студентів ЗФН підтверджується також швидкістю і простотою оновлення контенту електронного кейсу із залученням самих студентів до процесу оновлення, що є важливою передумовою підготовки

і успішності навчання сучасних професійних перекладачів. Студенти можуть додавати аудіо- та відеофайли, отримавши дозвіл від куратора кейсу. Така самостійна діяльність студентів сприяє розвитку вмінь критично оцінювати навчальний матеріал, надає додаткової мотивації до занять з аудіювання, дозволяє вільно, проте в межах тем курсу, підбирати цікаві аудіотреки, відеоролики. Оновлення, доповнення і зміну контенту електронного кейсу з аудіювання у Moodle автори можуть здійснювати через завантаження навчальних аудіоповідомлень із соціальних мереж, де інформація для аудіювання з'являється щохвилини. Так, більш, ніж 72 години відео завантажуються на YouTube щохвилини, 340 мільйонів твітів транслуються щодня, 25 мільярдів одиниць контенту створюються на Facebook щомісяця (Щербина, 2015, с. 55).

Можливості Moodle дозволяють організувати навчання аудіювання та перевірити підготовку студентів до занять за допомогою плагіна PoodLL, який є безкоштовним відкритим кодом. Функціями PoodLL є аудіо- та відеозаписи, дошки для малювання, які допомагають викладачу відстежувати рівень підготовки студентів до занять (Щербина, 2015, с. 45). Практично використання плагіну PoodLL для розвитку вмінь аудіювання можна застосувати, запропонувавши студентам підготувати аудіо- чи відеозапис відповідей на завдання з аудіювання, завантажені у Moodle. Ми поділяємо точку зору А. М. Авраменко стосовно того, що взаємодія візуальних і аудіоефектів PoodLL, графічних та вербальних стимулів сприяє вивченню іноземної мови та підвищує ефективність формування мовних та мовленнєвих компетентностей студентів.

Зауважимо, що надання доступу майбутнім перекладачам до навчального матеріалу з аудіювання у віртуальному навчальному середовищі Moodle сприятиме взаємодії викладача і студентів ЗФН, вдосконаленню вмінь аудіювання, розвитку здібностей і вмінь використання СТА текстів різних жанрів (Сафонова, 2015, с. 104). Оскільки немає відповідних розробок електронного кейсу для навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН текстів різних жанрів, метою нашого дослідження є розробка такого ресурсу.

Отже, у цьому підрозділі ми розглянули технології ДН майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. Зокрема, розглянули загальну

характеристику віртуального навчального середовища Moodle, його переваги, завдання ДН, спрямовані на розвиток аудитивних вмінь майбутніх перекладачів. Проведений аналіз необхідний для здійснення відбору матеріалів, розробки підсистеми вправ з навчання аудіювання у віртуальному навчальному середовищі Moodle для майбутніх перекладачів другого курсу ЗФН.

Висновки до розділу 1

У розділі "Теоретичні передумови формування у майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання" описано історію розвитку питання формування АКА у майбутніх перекладачів, методичні підходи і принципи навчання аудіювання текстів різних жанрів, визначено зміст і структуру англomовної аудитивної компетентності майбутніх перекладачів, проаналізовано особливості формування АКА в аудіюванні у майбутніх перекладачів, а також розглянуто технології ДН майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою.

Подано загальні відомості щодо дослідження стану навчання аудіювання майбутніх перекладачів у ЗВО України, проаналізовано результати тестування з аудіювання майбутніх перекладачів другого року навчання, а також Робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" (англійська) п'яти ЗВО України. З'ясовано, що робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" для студентів напряму підготовки "Філологія" спеціальності "Переклад" проаналізованих п'яти ЗВО України мають розрізнений характер щодо структури, кількості годин, відведених для практичних та самостійних занять, вимог до текстів для аудіювання майбутніх перекладачів. Досліджено, що однією з причин низького рівня вміння аудіювати студентами ЗФН є недостатня кількість аудиторного часу на заняттях з практики мовлення, що не дозволяє організовувати прослуховування великого за обсягом матеріалу і його подальшого опрацювання на заняттях. Відсутність регулярної практики аудіювання студентів прямо пов'язана з низьким рівнем

вмінь аудіювання, які можна набути лише шляхом систематичного практичного вправлення. Визначено, що вміння сприймати інформацію, обробляти та інтерпретувати є ключовим для майбутніх перекладачів і потребує щоденної практики, яку, за результатами нашого анкетного дослідження, студенти зможуть здійснювати за допомогою електронного кейсу з аудіювання з предмету "Практика мовлення", розміщеного онлайн у віртуальному навчальному середовищі Moodle.

З'ясовано, що в межах визначеного метакогнітивного підходу відбувається забезпечення активної ролі студентів під час аудіювання, розвиток вміння студентів аналізувати власну навчальну діяльність, зняття тривоги і невпевненості студентів під час аудіювання. Для метакогнітивного підходу навчання аудіювання запропоновано такі *специфічні принципи* навчання аудіювання студентів ЗФН аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин): системності, реалізації стратегій аудіювання, індивідуального вибору стратегії засвоєння навчального матеріалу, валідності аудіотекстів, інтеграції різних видів дистанційних технологій.

Визначено практичну, розвивальну, виховну, професійну і лінгвосоціокультурну мету як підґрунтя для формування АКА майбутніх перекладачів. Виділено специфічні знання, навички, вміння, комунікативні здібності і СтА, якими мають оволодіти майбутні перекладачі. Зроблено висновок, що студентам важливо усвідомлювати значущість власних дій і поведінки у процесі сприйняття усного мовлення на слух, які унеможливають уповільнення процесу синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків і сприйняття кожної наступної аудіо- чи відеоінформації. Опанування СтА (комунікативними, навчальними, когнітивними, метакогнітивними, соціально-афективними, розвивальними, стратегіями автономного навчання аудіювання, конструктивними, стратегіями аудіовізуального сприйняття, стратегіями аудіювання "зверху вниз" (top-down) та "знизу вверх" (bottom-up)) є необхідною умовою для майбутніх перекладачів на усіх етапах навчання аудіювання, оскільки вміння застосовувати СтА підвищує ефективність сприйняття аудіоінформації завдяки здатності майбутніх перекладачів концентрувати увагу,

фокусувати її на необхідних аудитивних даних. У ході професійної діяльності майбутні перекладачі, раціонально зважаючи на невербальні засоби комунікації, якісніше та ефективніше сприйматимуть більші обсяги аудіоповідомлень різних типів, призначених для усного перекладу та інтерпретації.

Визначено труднощі аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) для майбутніх перекладачів ЗФН, а саме: труднощі, пов'язані з умовами сприймання аудіотексту; індивідуально-особистісні труднощі; труднощі, пов'язані з мовними особливостями аудіотекстів різних жанрів. Запропоновано СтА, націлені на подолання вищезазначених труднощів.

Під час проведення дослідження розглянуто особливості формування АКА майбутніх перекладачів з точки зору лінгвістичних, лінгвопсихологічних, фізіологічних та психічних особливостей аудіювання. Описано рівні сприйняття усного повідомлення та механізми аудіювання (мовленнєвий слух, пам'ять, ймовірне прогнозування і артикулювання). Пам'ять – це здатність не тільки до запам'ятовування, але й до швидкого забування, тому тренування пам'яті є необхідним для студентів, професійним завданням яких є сприйняття усного аудіоповідомлення, утримання його в пам'яті і подальше відтворення почутого тексту мовою перекладу.

Розкрито технології ДН майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою (педагогічні, інформаційні, хмарні). Подано визначення ДН, його характеристики. Визначено, що застосування сучасних інформаційних технологій ДН у навчальному процесі полегшує засвоєння знань, формування навичок аудіювання, сприяє розвитку вмінь і здібностей аудіювання, успішному оволодінню СтА та робить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним.

Основні положення розділу викладені у працях (Мартиненко 2015a; 2015b; 2015c; 2014a; 2017c; 2014b; 2016e; 2015d).

РОЗДІЛ 2

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ В УМОВАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Для практичної реалізації технології формування у майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання необхідно: 1) визначити критерії і розробити процедуру відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах заочної форми навчання; 2) розробити підсистему вправ для формування англomовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів заочної форми навчання; 3) розробити модель організації навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання засобами віртуального навчального середовища Moodle.

2.1. Критерії і процедура відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах заочної форми навчання

Навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах ЗФН можливе за умови вирішення проблеми відбору, обробки й організації навчального аудитивного матеріалу, а також створення відповідної підсистеми вправ. Зазначимо, що правильно визначені критерії відбору навчального матеріалу впливають на кінцевий результат сприймання і розумінням почутого повідомлення студентами (Ніколаєва та ін., 2001, с. 82).

Враховуючи вимоги чинної Програми з англійської мови для університетів, інститутів та робочої програми дисципліни (Ніколаєва та ін., 2001; "Робоча програма з англійської мови", 2015), а також доробки науковців (Бирюк, 2005, с. 104; Бориско, 1999, с. 112), у межах нашого дослідження під "критеріями відбору" розуміємо якісні та кількісні ознаки аудіотекстів різних жанрів: інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, за якими визначатимемо їх придатність чи непридатність для використання у навчанні аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН.

В наукових роботах М. Андервуд (Underwood, 1990), Дж. Браун (Brown, 1956), І. О. Гончар (2010), С. Ріксона (Rixon, 1991), Н. Л. Федотової (2013), І. І. Халєєвої (Халєєва, 1990) та інших досліджено проблему відбору матеріалів для навчання аудіювання англійською мовою. Зокрема, критерії і процедура відбору різних видів аудіотекстів для навчання студентів також детально досліджено. Так, Н. В. Базіна (Базіна, 2015) визначила принципи і критерії відбору автентичних відеоматеріалів для формування і розвитку вмінь аудіовізуальної рецепції, О. Ю. Бочкарьова (2007) узагальнила критерії відбору навчального аудитивного матеріалу для навчання майбутніх учителів англійської мови, Р. І. Вікович (2010) відібрала матеріали для навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англійськомовних теленовін, М. І. Заболотна (2013) розробила критерії відбору репортажів для навчання аудіювання старшокласників в умовах профільного навчання, О. О. Ільнер (Ільнер, 2015) відібрала практично-орієнтовані аудіоматеріали для розвитку іншомовного мовленнєвого слуху, Я. А. Крапчатова (2014) розробила критерії і визначила процедуру відбору аудіотекстів для само- і взаємоконтролю рівня сформованості англійськомовної компетентності в аудіюванні, Н. М. Мекеко (2007) відібрала мовний матеріал для заочної форми навчання та способи його подачі на занятті, О. В. Старостенко (2008) конкретизувала критерії відбору текстового матеріалу для організації навчання аудіювання, Л. В. Шевкопляс (2014) розробила критерії відбору навчального матеріалу для формування компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи.

Перш ніж ми розглянемо критерії відбору аудіотекстів, зазначимо, що навчальний *аудіотекст* є автентичним дискурсом, тобто текстом, який розглядають в аспекті подій і який виступає компонентом взаємодії людей. У контексті нашого дослідження ми розглядаємо *аудіоповідомлення* як основну одиницю організації навчального матеріалу, як текст, призначений для смислового сприйняття на слух та формування умінь іншомовного спілкування (Душков, Королев и Смирнов, 2005; Зайцева, 2017, с. 81). В аудіотексті слова і речення логічно і семантично поєднуються в понадфразові єдності,

а аудіоповідомлення сприймається на двох рівнях: логіко-смісловому, який передбачає врахування способу викладення думок, і паралінгвістичному, зосередженому на швидкості мовлення, інтонації мовців (Душков и др., 2005).

Ми погоджуємося з думкою вчених, які зауважують, що, відбираючи аудіоматеріал для навчання майбутніх перекладачів, необхідно зважати на його автентичність, мовне оформлення, фонетичні, лексичні, граматичні характеристики, тематичну спрямованість, відповідність цілям навчання й обсягу аудіотексту, а також враховувати композиційно-сміслову структуру аудіоповідомлення, лінгвістичні, екстралінгвістичні і соціокультурні труднощі смислового сприйняття усного повідомлення (Басова, 2015; Вікович, 2010; Гончар, 2010; Заболотна, 2013; Елухіна, 1991; Федотова, 2013, с. 82; Шевкопляс, 2014). Правильно визначені і професійно спрямовані критерії відбору аудіотекстів для майбутніх перекладачів ЗФН сприятимуть точному і глибокому розумінню змісту тексту студентами, визначенню теми та комунікативних намірів учасників спілкування (Федотова, 2013, с. 85).

Отже, ми виокремили такі **критерії відбору аудіотекстів** для навчання майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН: *автентичності (структурна, лексична, граматична, функціональна і культурологічна); критерій відповідності програмним вимогам, який включає такі складові: а) відповідність мовного матеріала, б) тематичну відповідність, в) жанрову відповідність; критерій новизни і мотиваційної цінності; критерій вільного доступу до Інтернет ресурсів; критерій урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту.*

Відповідно до *критерію автентичності* (від грец. *authentikos* – справжній), який є головним, аудіотексти є реальними, неадаптованими продуктами мовленнєвої діяльності носіїв мови (Азимов и Щукин, 2009, сс. 25-26) запозиченими з оригінальних джерел, створеними носіями мови й не призначеними для навчальних цілей (Носонович и Мильруд, 1999, с. 16). Розвиток вмінь аудіовізуальної рецепції майбутніх перекладачів відбувається ефективно за рахунок включення у зміст навчання автентичних аудіо- та відеоматеріалів

(Базина, 2015, с. 3), тобто таких, що не були спеціально створеними для навчальних цілей: телевізійних і радіопрограм, відеофільмів, вистав, новин, репортажів тощо. *Автентичними* аудіотекстами є *валідний* для навчання матеріал, тобто, якісно записані аудіоповідомлення, що відповідають рівню володіння іноземною мовою студентами та ступеню навчання, мають відповідні жанрові характеристики, співвідносяться з програмною тематикою та стимулюють рефлексію слухачів, що особливо важливо для студентів ЗФН (Гончар, 2010, с. 87). Лише за умови збереження особливостей і характеристик оригінального аудіотексту, майбутні перекладачі можуть оцінити власний рівень сприйняття і розуміння автентичного аудіоматеріалу з певної теми.

Дискурсивно автентичний текст, слідом за О. В. Носонович і Р. П. Мільруд, відрізняють *структурна, лексична, граматична, функціональна і культурологічна автентичність*. Структурно автентичні аудіотексти характеризуються логічною, змістовою, лексико-граматичною, комунікативною та формальною цілісністю (Носонович и Мильруд, 1999, с. 2). В структурно автентичних аудіотекстах речення поєднані за допомогою слів-зв'язок (*nevertheless, however, besides*); діалогічні репліки, наприклад, в інтерв'ю, завжди є цілісними і логічно пов'язані між собою (Ефимова, 1987). Важливу інформативну роль у структурно автентичних текстах відіграє заголовок, який налаштовує студентів на свідоме сприймання аудіотексту, створюючи сприятливі умови для прогнозування.

Для майбутніх перекладачів прослуховування аудіотекстів, яким притаманна *лексична автентичність*, зумовлено професійною потребою студентів. За висновками Департаменту усного перекладу у складі Єврокомісії (DG SCIC), однією із причин недостатнього рівня підготовки перекладачів є незнання термінів, що призводить до неповного розуміння змісту промов перекладачами (Світлична, 2015, с. 5). Отже, відбираючи тексти для аудіювання, необхідно зважати на лексичне різноманіття, яким є вживання сталих виразів, характерних для англійської мови, специфічних термінів, колоквіалізмів, жаргонізмів, сленгу, звуконаслідування, вигуків, заповнювачів пауз, емоційно-оціночних прикметників, фразеологізмів, які передають національну специфіку

мови, надають текстам виразності, самобутності, експресивності (Носонович и Мильруд, 1999, сс. 5, 7). Саме прослуховування автентичних аудіотекстів допомагає майбутнім перекладачам ознайомитися і вчитися розпізнавати на слух широко вживані, проте складні для розуміння англійські фразеологічні звороти, прислів'я, приказки, без яких усне мовлення втрачає свою природність. Вважають, що саме частотність, вживаність виразів, сполучуваність слів у мові, а також рівномірний розподіл нових лексичних одиниць по всьому аудіотексту, відсутність їх концентрації в одному абзаці є необхідними критеріями відбору автентичної лексичної одиниці (Носонович и Мильруд, 1999, с. 7). Аналізуючи у процесі відбору аудіотексти з точки зору лексичної автентичності, слід зважати на насиченість тексту омонімами, синонімами, антонімами, полісеміотичними структурами, велика кількість яких стане перешкодою для адекватного розуміння повідомлення студентами. Водночас слід уникати аудіотекстів, в яких незнайома для студентів лексика звучить на початку тексту, оскільки за цих умов можливість розвитку мовної здогадки за контекстом зводиться до мінімуму (Шевкопляс, 2014). Пропонуючи прослуховувати автентичні тексти, важливо враховувати мовленнєві особливості тексту, а також особливості сприйняття іншомовного мовлення і розуміння смислової основи тексту (Ніколаєва, 2003).

Граматична автентичність аудіотекстів для прослуховування майбутніми перекладачами передбачає використання граматичних структур властивих англійській мові, наприклад, вживання герундіальних, інфінітивних зворотів, використання заперечення, інверсії, яка надає емоційний окрас висловлюванню. Систематичне прослуховування автентичних аудіотекстів допомагає уникнути помилок під час аудіювання та своєчасно здійснювати самокорекцію (Носонович и Мильруд, 1999, с. 8).

Врахування *лексичної і граматичної автентичності* при відборі навчальних аудіотекстів є запорукою успішного розуміння змісту повідомлення студентами. Доведено, що незначна кількість незнайомих неключових лексичних одиниць і граматичних структур у тексті (від 2 до 5%) не заважає сприйманню інформації, проте може вплинути на глибину розуміння тексту (Елухина и Мусницкая, 1978, с. 229).

Наступною складовою автентичності є *функціональність*, яку визначають як природність відбору лінгвістичних засобів з метою вирішення мовленнєвої задачі (Носонович и Мильруд, 1999, с. 9). Вживання недоречних слів і виразів, скорочених форм, еліптичність, розгорнутість висловлювань, нелогічна послідовність викладення матеріалу, насиченість термінами, власними іменами робить сприймання усного мовлення неоднозначним. Для професійної діяльності перекладача функціональна автентичність відіграє важливу роль, оскільки різноманітні лінгвістичні засоби додають мовленню виразності, емоційного забарвлення та викликають інтерес у слухача, а володіння знаннями лінгвістичних засобів, характерних різним стилям мовлення, значно полегшує сприймання і розуміння мовця (Носонович и Мильруд, 1999, с. 10).

Характерною ознакою *культурологічної автентичності* аудіоповідомлень ми називаємо наявність лексичних одиниць з національно-культурною семантикою. Реалії побуту і світського життя, географічні назви, назви традиційних страв, назви захворювань, від яких страждає місцеве населення, газет і журналів, які вони читають, одяг, який носять, яскраво відбивають особливості культури і життя носіїв англійської мови. Беручи до уваги те, що не будь-яка інформація може сприйматися однозначно, майбутні перекладачі повинні бути готовими до розуміння різного роду інформації, адекватно сприймаючи соціокультурні і країнознавчі знання і трансформуючи їх у мову перекладу. Наявність соціокультурної інформації додає патріотичної цінності аудіотексту (Вікович, 2010, с. 79), а навчальні аудіоматеріали, яким притаманна культурологічна автентичність, несуть також виховну і освітню цінність для студентів. Отже, навчання аудіювання майбутніх перекладачів можливе лише за умови використання оригінальних матеріалів або створених з урахуванням особливостей культури і менталітету носіїв мови у відповідності до мовленнєвих норм.

Наступним критерієм відбору аудіотекстів для майбутніх перекладачів ми виділяємо *критерій відповідності програмним вимогам*, який включає такі складові: а) *відповідність мовного матеріала*, б) *тематичну відповідність*;

в) *жанрову відповідність*. Мовний матеріал відібраних аудіотекстів за цим критерієм повинен відповідати рівню B2+. Згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (Ніколаєва, 2003, с. 243), майбутні перекладачі другого року навчання рівня B2+ можуть сприймати і розуміти усне мовлення, породжене одним або кількома мовцями, а саме: об'ємні висловлювання, лекції, більшість теленовін, програм про поточні події, оголошення, фільми літературною мовою, стежити за складною аргументацією в інтерв'ю за темами "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина і здоров'я" тривалістю не довше 3-4-ьох хвилин. Майбутні перекладачі прослуховують аудіотексти з метою зрозуміти зміст, отримати спеціальну інформацію, детально зрозуміти фрагмент мовлення носіїв мови чи записів мовлення, а також критично оцінити висловлене (Ніколаєва, 2003, с. 52; Ніколаєва та ін., 2001, сс. 61-66). Відібрані аудіотексти для студентів другого року навчання повинні відрізнятися певною структурою висловлювання, вживанням ідіоматичних висловлювань, легким фоновим шумом, проте бути складними у змістовому та лінгвістичному планах, оформленими відповідно до нормативної вимови, містити складні лінії аргументації за умови, що тема знайома (Ніколаєва, 2003, сс. 110-112).

Щодо *жанрової співвіднесеності аудіотекстів з вимогами робочої навчальної програми*, зазначимо, що у відповідності до Робочих програм для майбутніх перекладачів другого року навчання прослуховування аудіотекстів таких жанрів, як *інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення*, є пріоритетним. Проаналізуємо особливості жанрів, визначених для розуміння майбутніми перекладачами другого року навчання. *Інтерв'ю*, як жанр, є надзвичайно поширеною формою викладу аудитивного матеріалу і характеризується використанням різноманітних соціальних, гендерних, вікових, расових, географічних і етнічних форм мови, які відрізняються від стандартних (Заболотна, 2013; Захарова, 2009).

Для тексту *новин* притаманне охоплення одночасно декількох тем і підтем (Заболотна, 2013). Мова новин насичена стандартними кліше, термінами, виразами, а також граматичними конструкціями (пасивних стан дієслова, інвертовані

речення, інфінітивні і герундіальні звороти, прості поширені та складнопідрядні речення з підрядними часу і місця, відсутність наказового та умовного способів, домінуюче використання простих часів дієслова (Вікович, 2010, с. 43). Зважання студентами на вищезазначені типові характеристики новинних повідомлень до початку аудіювання полегшує процес сприйняття і детальне розуміння новин.

Для майбутніх перекладачів другого року навчання аудіювання *оголошень* полягає у вмінні вилучати необхідну інформацію з аудіотексту (голосові повідомлення, анонси новин, початок і кінець вистави, зустрічі чи збори, запрошення зайти до кабінету лікаря). Сприймаючи на слух нормативне мовлення оголошень, майбутні перекладачі повинні з першого разу зрозуміти і усвідомити коротке повідомлення, насичене цифровими даними, власними назвами тощо (Ніколаєва, 2003, сс. 110-112). Аудіотекст оголошень не повинен містити надлишкових слів, фраз, оскільки кожне слово оголошення несе відповідне інформативне навантаження, тому є важливим і необхідним. Для майбутніх перекладачів успішне пошукове аудіювання, мета якого почути конкретні дані, є результатом розвинутого мовленнєвого слуху і пам'яті, вміння прогнозувати інформацію аудіотексту та здійснювати швидке внутрішнє проговорення щойно почутої інформації.

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій студенти повинні розуміти основний матеріал з лекцій, розмов і доповідей та інших форм академічної/професійної презентації (глобальне аудіювання), які за змістом і лінгвістично є складними (Ніколаєва, 2003, сс. 110-112). Сприймаючи на слух *фрагменти лекцій*, для майбутніх перекладачів важливо враховувати попередньо набуті знання, тобто, зважати на фонову інформацію, якою може слугувати попередньо виконана домашня робота з певної теми, самостійне дослідження теми студентами, спеціально відібраний і опрацьований навчальний матеріал (Басова, 2015). Розуміння навчальної лекції залежить від вміння відбирати головну інформацію, переформулювати її, утримувати в пам'яті слуховий образ слова, пам'ятати початок речення з метою прогнозування чи випередження сприйняття повідомлення, передбачення кінця слова, фрази чи висловлювання,

а також від вміння фіксувати почуту інформацію в скороченій звернутій формі. Інформативне навантаження навчальних аудіолекцій повинно розподілятися з урахуванням наступного правила: найкраще сприймається інформація на початку лекції і в кінці. Чітка логічна побудова навчального матеріалу аудіолекції, тобто суворе розмежування основної, деталізуючої інформації і висновку, є необхідною умовою до аудіотексту цього жанру. Така структура лекції сприяє активізації і осмисленню навчального матеріалу. Перехід від однієї смислової частини лекції до іншої повинен супроводжуватися орієнтовними сигналами лектора: риторичними запитаннями, які сприймаються на слух легше, ніж речення, заголовками підтем, словами-зв'язками, метою яких є виділення фундаментальних понять.

Ми цілком підтримуємо наукові висновки Якубаєвої К. С., яка стверджує, що, відбираючи аудитивний матеріал лекцій для прослуховування, слід пам'ятати про дотримання у тексті балансу надлишкової інформації, недостатня кількість якої ускладнює сприймання лекції студентами, а надмірна її кількість уповільнює темп запису лекції і орієнтацію в матеріалі. Перефразовані лектором речення, які розкривають навчальний матеріал лекції за допомогою різних мовленнєвих засобів, є складним матеріалом для сприйняття студентами (Якубаєва и Касьмова, 2015). Водночас, нисхідний тон лектора надає викладу матеріалу категоричності та констатації, часте вживання логічного наголосу та підйом інтонації виділяють важливу інформацію, допомагають уникнути монотонності, емоційно забарвлюють подачу лекційного матеріалу (Бочкарьова, 2007). Щодо паузації, слід відмітити, що паузи між окремими словами є причиною менш ефективного сприймання лекції. Натомість, відбираючи аудіолекції для прослуховування майбутніми перекладачами варто зважати на паузацію між синтагмами всередині речення та між основними, новими для студентів поняттями, таким чином підкреслюючи важливість матеріалу (Мотина, 1983, с. 118).

Беручи до уваги те, що зорова опора значно підвищує ступінь сприйняття і розуміння лекційного матеріалу (Якубаєва и Касьмова, 2015), аудіоматеріал лекції підкріплюють графічними, ілюстративними записами. Сприймання

відеозапису лекції відбувається легше через наявність паралінгвістичних засобів, зокрема, кінетичних: візуального контролю артикуляції, міміки, жестів, рухів тіла, контакту очей (Цвяк, 2014, с. 177). Тому, будучи невербальними засобами спілкування, для майбутніх перекладачів паралінгвістичні засоби відеолекції значно сприяють розумінню вербального мовлення.

Розкриємо суть критерію *новизни і мотиваційної цінності* аудіотексту (Бирюк, 2005). Створюючи автентичне аудіоповідомлення, автори намагаються викликати природний інтерес у слухача, зацікавити реципієнта новими фактами, подіями відповідно до особливостей та інтересів цільової аудиторії. Аудитивний матеріал, підібраний викладачем, повинен зацікавити студентів, викликаючи бажання слухати і думати (Гончар, 2010, с. 88). Проте сприйняття і розуміння змісту аудіозаписів може щоразу супроводжуватися інформаційним перенавантаженням і тривогою студентів щодо нерозуміння аудіоповідомлення, невпевненістю в аудитивних навичках і вміннях, мовних знаннях. Для того щоб запобігти хвилюванню майбутніх перекладачів ЗФН перед і під час прослуховування нових текстів різних жанрів, викладачам слід зважати на підвищення мотивації студентів, роль якої важко переоцінити. Мотивація слугує рушійною силою в оволодінні знань студентами, формуванні навичок, розвитку вмінь, здібностей і використання стратегій. Найкращим мотиваційним стимулом для слухачів є зв'язок навчального матеріалу для аудіювання з реальними життєвими ситуаціями, в яких майбутні перекладачі ймовірно опиняться у майбутньому. Виділяють самомотивацію, яка проявляється у слухачів завдяки цікавому контенту аудіотексту, і мотивацію, яка набувається суб'єктивно завдяки тому, що слухач розуміє почутий аудіотекст (Зайцева, 2017, с. 84). Відповідно, в межах нашого дослідження окрім відбору цікавих та пізнавальних текстів для аудіювання майбутніми перекладачами, важливо постійно вдосконалювати мовні знання студентів, володіння якими полегшить сприйняття кожного наступного аудіотексту і мотивуватиме у навчальній діяльності.

Виходячи з того, що застосування іноваційних технологій сприяє мотивації мовленнєвої діяльності майбутніх перекладачів та підвищенню їх пізнавальної

активності (Федотова, 2013, с. 81), процедура відбору аудіотекстів для ДН майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах ЗФН включає також аналіз і обґрунтований відбір Інтернет ресурсів для навчання аудіювання. Тому наступним критерієм ми називаємо *критерій вільного доступу до Інтернет ресурсів*, згідно з яким навчальний аудіоматеріал для майбутніх перекладачів перебуває у вільному доступі в мережі Інтернет, відбирається і використовується без порушення авторських прав на провідних сайтах та подкастах (від. англ. iPod+broadcast). Подкастами називають 5-10-хвилинні цифрові записи радіо-чи телепрограм, які транслюються через протокол RSS та легко завантажуються зі всесвітньої мережі Інтернет. Слідом за О. Б. Балтіною, для студентів ЗФН ми виділяємо наступні переваги використання подкастів: загальнодоступність, можливість використання у зручній для аудіювання час, різноманітність навчального матеріалу, включаючи використання мовних кліше і автентичних зразків мовлення промовців з різними акцентами (Балтіна, 2011). Результати досліджень іноземних методистів свідчать про те, що академічна успішність груп студентів, які навчалися за допомогою лекцій-подкастів, значно вища у порівнянні з успішністю тих студентів, які традиційно слухали лектора в аудиторії. Можливість керувати аудіо-/відеозаписом за допомогою пауз допомагає студентам сприймати аудитивний матеріал дозовано, що є передумовою усвідомленого аудіювання усного тексту з метою наступного перекладу (Dale & Pym, 2009; McKinney, Dyck, & Luber, 2009; Morley, 1995).

Основою *критерію урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту*, слідом за Р. І. Вікович (2010, с. 80), є особливості вимови та просодичних характеристик мовлення, яке майбутні перекладачі сприймають на слух. Особливо важливим для студентів є розпізнавання аудіоповідомлення скрізь зовнішні звукові подразники: шум транспорту, дзвінки телефону, музику, діалект, індивідуальні особливості пред'явлення мови (чоловік, жінка, діти), артикуляційні особливості мовців, таких як дикція, дефекти мовлення, тембр (Носонович и Мильруд, 1999). Отже, відповідно до Програми ("Робоча програма з англійської мови", 2015) аудіотексти повинні бути записані носіями мови

різного тембру, представлятися в нормальному темпі, містити природні шумові подразники і відповідати вимогам вимови сучасної англійської мови. Для майбутніх перекладачів у професійній діяльності необхідність визначати настрій, тон мовця, його погляди і ставлення до предмету розмови є не менш важливою, ніж вміння розуміти зміст інформації. Студенти розпізнаватимуть різний характер вираження думок мовців: спокійний, збентежений, розчарований, засмучений, радісний, агресивний тощо. Відповідно, вміння адекватно сприймати почуте емоційно-забарвлене повідомлення з наступним відтворенням такого повідомлення іншою мовою, зберігаючи при цьому характер вихідного тексту, є важливим для студентів, які здобувають професію перекладача.

Спираючись на викладене вище, ми відібрали аудіо- і відеоматеріал для навчання аудіювання майбутніх перекладачів другого року навчання в умовах ЗФН з провідних англійських Інтернет сайтів та подкастів, профілюючою діяльністю яких є навчання аудіювання (див. додаток Г). Вибір вищезазначених сайтів для відбору аудіо- і відеотекстів для навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання обумовлений такими чинниками: регулярним оновленням аудитивного контенту сучасними зразками автентичного мовлення, доступністю в мережі Інтернет з будь-якого інформаційного гаджету, широким вибором аудіо- і відеозаписів на різноманітні специфічні теми.

Всього було відібрано 50 аудіо- і відеотекстів для перед- і післяекспериментального зрізів, з яких 8 використано для прослуховування студентами під час зрізів (див. додатки Д1, Д2). Для навчання аудіювання інтерв'ю відібрано 3 тексти, для навчання аудіювання уривків лекцій – 3, для навчання аудіювання новин – 4, для навчання аудіювання оголошень – 7 аудіотекстів. Загалом, для навчання АКА майбутніх перекладачів відібрано 17 аудіо- і відеотекстів, які входять до комплексів навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН текстів різних жанрів. Навчальний матеріал, який включає автентичні *інтерв'ю*, *фрагменти лекцій*, *новини*, *оголошення*, було відібрано відповідно до розроблених нами критеріїв відбору навчального матеріалу для навчання аудіювання майбутніх перекладачів в межах тематики визначеної Програмою.

Згідно з виділеними критеріями відбору аудіоматеріалів для навчання майбутніх перекладачів, проаналізуємо аудіотекст "Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain", призначеного для навчання аудіювання майбутніх перекладачів. Обраний аудіотекст є автентичним дискурсом, пов'язаний однією темою – аудитивний матеріал є реальним випадком із життя американського хлопця. Структурна автентичність допомагає прослідкувати порядок викладення матеріалу автором і розкривається у причинно-наслідкових зв'язках, логічно пов'язаних між собою за змістом та за допомогою слів-зв'язок. Структура і форма викладення матеріалу надають експресивності та емоційної забарвленості тексту. Дотримана також лексична автентичність: під час прослуховування аудіотексту студенти сприймають на слух нові лексичні одиниці з теми "Медицина та здоров'я". Заголовок тексту викликає цікавість і створює відчуття неймовірності, неможливості, що одразу привертає увагу слухача. Представлений аудіотекст є граматично автентичним, оскільки відповідає нормам мови і не викликає труднощів для сприйняття і розуміння за рахунок використання теперішніх і минулих простих часів англійського дієслова. Функціональна автентичність досягається через використані мовні засоби (епітети, специфічні медичні терміни, експресивно-сталі сполучення), адекватні жанру новин. Культурологічна автентичність аудіоповідомлення досягається вживанням власних назв американських установ, організацій, центрів, які є зразками соціокультурної інформації.

У відповідності до Робочої програми навчальної дисципліни "Перша іноземна мова (англійська)" напряму підготовки 6.020303 Філологія (Переклад (англійська)) факультету перекладачів для студентів другого року навчання аудіотекст є зразком новинного жанру, відповідає рівню B2+ і зазначеному в робочій програмі змістовому модулю "Медицина та здоров'я". Новизна і мотиваційна цінність аудіотексту виявляються у нестандартності описаної події, викликаючи інтерес у слухача і, як наслідок, мотивуючи студентів до подальшого прослуховування. Аудіоповідомлення викладене у всевітню мережу 16 листопада 2015 року на аудіосайт VOA Learning English за адресою <http://learningenglish.voanews.com/content/article/3051633.html>. У тексті присутні

фонетичні й акустичні особливості аудіотексту даного жанру завдяки емоційно-забарвленому голосу диктора та підкресленню найбільш критичних подій, описаних у тексті. Представимо процедуру відбору аудіоматеріалу у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Аналіз аудіотексту новинного жанру щодо відповідності
визначеним критеріям відбору аудіоматеріалів**

Критерій відбору аудіотексту	Обґрунтування відповідності	Приклад з тексту
1	2	3
<i>1. Автентичності</i> <i>а) структурна</i>	Інтригуючий заголовок тексту викликає інтерес слухачів Об'ємне висловлювання, представлене одним оповідачем, речення містять причинно-наслідкові зв'язки, логічно пов'язані між собою за змістом та за допомогою слів-зв'язок, що допомагає прослідкувати порядок викладення матеріалу автором	"Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain" ... He began experiencing headaches in late August, he told a local newspaper. But Ortiz said he did not think the headaches were serious. ... The doctors saved Ortiz's life. However, the surgery also affected it
<i>б) лексична</i>	Використання специфічних термінів, фразових дієслів, ідіом	A headache and nausea, vomiting, intestinal system, to drop out of school, make sure
<i>в) граматична</i>	Більшість речень є розповідними двоскладовими у Present і Past Simple	... The story gets stranger. The larva was still alive.... .. In September, he visited a friend and his parents in another city. That is when the pain got worse....

1	2	3
<i>г) функціональна</i>	Характерні для публіцистичного стилю мовні засоби: а) епітети, б) експресивно-сталі сполучення, в) терміни у переносному значенні	а) a shocking cause, б) to perform an emergency operation, в) a parasite trying to ruin his life
<i>г) культурологічна</i>	Власні назви американських установ, організацій, центрів	The Associated Press, The U.S. Centers for Disease Control and Prevention, ABC News, California State University in Sacramento
<i>2. Відповідності програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою</i> <i>а) відповідність мовного матеріалу</i>	Відповідність рівню В2+, легкий фоновий шум; аудіотекст складний у змістовому та лінгвістичному планах; оформлений відповідно до нормативної вимови	
<i>б) тематична відповідність</i>	Тематичний модуль 3. Медицина і здоров'я. Сучасна медична наука	
<i>в) жанрова відповідність</i>	Новинний репортаж	
<i>3. Новизни і мотиваційної цінності</i>	Опис надзвичайної події	...doctors ... were shocked to find a tapeworm larva in his brain

1	2	3
4. Вільного доступу до Інтернет ресурсів	Аудіотекст розміщено на VOA Learning English (англомовний сайт, на якому представлені аудіо- і відеозаписи, озвучені американськими дикторами і акторами) за адресою: http://learningenglish.voanews.com/content/article/3051633.html	
5. Урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту	Відповідає вимогам вимови сучасної нормативної англійської мови	Тривалість 4:11 хв., диктор жіночої статі, чітка дикція, нормальний темп
	Емоційне забарвлення голосу диктора, інтонаційне виділення найбільш важливої інформації	... feeling sick, ... died, ... were shocked, ... it was still moving

Повний транскрипт новинного повідомлення "Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain" подано у додатках (див. додаток ДЗ).

Аудіотексти, відібрані за визначеними критеріями, стали основою розробки підсистеми вправ і на її основі – комплексів вправ для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах ЗФН.

2.2. Підсистема вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів в умовах заочної форми навчання

Поряд з важливістю визначення критеріїв відбору аудіотекстів для ефективного навчання аудіювання сучасних перекладачів та здійснення їхньої успішної перекладацької діяльності, а саме: максимально повного розуміння аудіотексту, адекватного сприйняття соціокультурних особливостей мовлення мовця, правильної інтерпретації почутого змісту необхідна оптимізація існуючих підсистеми вправ для аудіювання. Проведений аналіз сучасного стану

навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН зумовлює необхідність створення логічно побудованої підсистеми вправ для навчання аудіювання та відповідних комплексів вправ, які майбутні перекладачі можуть виконувати самостійно у зручний для них час, цілеспрямовано здобуваючи знання, формуючи навички та розвиваючи вміння і здібності аудіювання, а також розвиваючи вміння використовувати СтА текстів різних жанрів. У межах нашого дослідження ми пропонуємо розмістити комплекси вправ для навчання майбутніх перекладачів аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин і оголошень у віртуальному навчальному середовищі Moodle.

Враховуючи характеристики провідного у вивченні іноземної мови комунікативного підходу, який передбачає взаємопов'язаність навчання усіх видів мовленнєвої діяльності і оволодіння мовою як засобом спілкування (Азимов и Щукин, 2009, с. 105; Трофимова, 2010, с. 130), ми розглядаємо підсистему вправ для формування АКА майбутніх перекладачів ЗФН як підсистему певних груп, підгруп, типів і видів вправ, які забезпечуватимуть послідовність набуття знань, формування навичок, розвитку вмінь, здібностей і оволодіння стратегій розуміння англомовного мовлення на слух (Трофимова, 2010). Зазначимо, що розроблена нами підсистема вправ, спрямована на формування компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів, методично поєднує аналіз, синтез, порівняння, конкретизацію, імітацію, використання наочного матеріалу з метою розвитку слухової пам'яті й умінь сприйняття усного повідомлення студентами.

Теоретичне обґрунтування створення такої підсистеми вправ в умовах ЗФН потребує визначення *етапів навчання аудіювання* інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин і оголошень, окреслення *етапів роботи з аудіотекстами* цих жанрів, встановлення послідовності опрацювання *типів і видів вправ* для навчання різних жанрів аудіотекстів, підготовки *вимог до вправ*, спрямованих на навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин і оголошень.

Для вирішення проблеми *виділення етапів навчання аудіювання текстів різних жанрів* ми проаналізували доробки методистів, які займалися навчанням аудіювання. Результати аналізу подано у табл. 2.2.

Аналіз етапів навчання аудіювання

Дослід- ник	Етап	Мета етапу	Вправи
1	2	3	4
О. В. Трофімова	Підготовчий	Подолання труднощів аудіювання, адекватне сприймання умов, в яких відбувається слухання мовної форми тексту, та композиційно-змістової структури повідомлення	Мовні
	Основний	Розвиток вмінь аудіювання, аналіз та інтерпретація аудіоповідомлення	Мовленнєві/комунікативні
Н. Л. Федотова	Орієнтовно-мотивуючий	Стимулювання спілкування через створення ситуації, прогнозування змісту тексту	Підготовчо-мотиваційні на орієнтацію в ситуації спілкування, визначення теми, змісту тексту за назвою, планом, ілюстраціями
	Тренувальний	Відпрацювання мовного матеріалу	Фонетичні, лексичні, граматичні
	Перше прослуховування і контроль	Розвиток вмінь глобального аудіювання	Інформативні (відповіді на запитання, спростування тверджень)

1	2	3	4
	Друге прослуховування і контроль	Розвиток вмінь детального і критичного аудіювання, розвиток вмінь компресії, інтерпретації і оцінки почутого повідомлення	Коректувальні репродуктивного і контролюючого характеру, прагматико-комунікативні (ініціативні, ситуативні, дескриптивні, композиційні, ігрові)
Р. І. Вікович	Початковий	Формування навичок подолання лінгвістичних труднощів, розвиток глобального аудіювання	Висловлення оцінки почутого, коротке викладення змісту, закріплення вживання мовних і мовленнєвих явищ
	Середній	Розвиток детального аудіювання	Відокремлення головної інформації від другорядної, виділення смислових частин, визначення фактів, встановлення логічних зв'язків, виділення головної думки
	Просунутий	Розвиток уміння критично розуміти зміст, виділяти головну думку, розвивати уміння передачі отриманої інформації в усній формі	Відповіді на запитання, переклад лексичних одиниць на рідну мову, диференціація лексичних одиниць, подібних за вимовою, графікою, семантикою, прогнозування змісту повідомлення за заголовком

1	2	3	4
О. Ю. Бочкарьова	Вступний	Ознайомлення з цілями навчання аудіювання, особливостями аудіювання лекцій і доповідей, основами ведення конспекту	Ознайомлення з основами ведення конспекту, з метою навчання, особливостями сприймання текстів на слух
	Підготовчий	Зняття труднощів мовного та психологічного характеру, формування навичок аудіювання	Визначення меж речення, виділення важливої інформації в реченні за допомогою інтонації та слів-маркерів, здогадка про значення незнайомих або непочутих лексичних одиниць (ЛО), основи ведення конспекту та використання абревіатур, власних скорочень
	Власне аудіювання	Розвиток та вдосконалення вмінь аудіювання	Визначення деталей, ігнорування другорядних, сприйняття тексту при одноразовому прослуховуванні з різними видами опор або без них

Аналіз етапів навчання аудіювання студентів, виділених різними вченими, показав, що доцільним вважається виділення *вступного/початкового/підготовчого етапу*, спрямованого на подолання труднощів аудіювання, ознайомлення з особливостями текстів різних жанрів тощо; *основного/*

середнього/тренувального етапу, протягом якого відбувається формування навичок аудіювання, а також розвиток вмінь аудіювання; і *перше і друге прослуховування і контроль/власне аудіювання/просунутий етап* з одноразовим чи повторним прослуховуванням аудіоповідомлення з метою аналізу, оцінки та інтерпретації повідомлення.

Беручи до уваги висновки проведеного нами аналізу наукових розвідок вчених щодо визначення етапів навчання аудіювання та зважаючи на рекомендації Національної мережі усних перекладачів (National Network for Interpreting), ми вважаємо, що здобуття студентами знань, формування у студентів навичок аудіювання, розвиток у майбутніх перекладачів аудитивних вмінь та здібностей, а також оволодіння СтА та розвиток вмінь їх використання доцільно здійснювати на *початковому, основному і завершальному етапах* навчання аудіювання.

Оскільки предметом нашого дослідження є методика формування АКА у майбутніх перекладачів саме ЗФН, ознайомлення зі СтА та розвиток вмінь їх використання вважаємо за необхідне виділити *стратегічний компонент навчання аудіювання*, під яким розуміємо послідовну, задалегідь сплановану, свідому діяльність викладача і студентів, спрямовану на подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів за допомогою стратегій у процесі сприйняття, розуміння і запам'ятовування інформації усного повідомлення.

Розглянемо детальніше *передумови виокремлення стратегічного компоненту* і подальшої розробки вправ для розвитку вмінь використання СтА майбутніх перекладачів. Спираючись на дослідження І. О. Зимньої, Г. О. Китайгородської, О. О. Леонт'єва, К. В. Ваценко та власний педагогічний досвід, зауважимо, що студенти ЗФН не приділяють достатньо уваги навчання аудіювання в позааудиторних умовах. Відповідно до результатів проведеного нами анкетування серед майбутніх перекладачів другого курсу ЗФН чотирьох ЗВО України, 40% студентів не готові виконувати завдання з аудіювання самостійно без супроводжуючих вказівок викладача (детальніше див. підрозд 1.1). На першому курсі для майбутніх перекладачів цей показник ще вищий через відсутність впевненості у власних аудитивних навичках, вміннях і здібностях,

недостатній обсяг знань про особливості опрацювання різних жанрів аудіотекстів, невміння застосовувати СтА. До того ж, студенти заочного відділення відповіли, що рідко прослуховують аудіотексти, не приділяють час аудіюванню щодня через недостатню кількість вільного від роботи часу, індивідуально-особистісні якості (лінощі, неорганізованість, невміння спланувати навчальну діяльність, недисциплінованість тощо), психологічний дискомфорт та підвищений рівень ситуативної тривоги, розчарування у власних аудитивних можливостях і здібностях через відсутність розуміння кожного наступного аудіо-чи відеофрагменту, недосконалість процесів сприйняття і мислення, дефіцит уваги, низький розвиток оперативної пам'яті, а також недостатню увагу щодо навчання аудіювання з боку викладача.

Не підлягає сумніву те, що діяльність майбутніх перекладачів ЗФН і викладача тісно взаємопов'язана, спричиняючи низку негативних наслідків щодо навчання студентів аудіювання текстів різних жанрів у разі ігнорування викладачем процесу аудіювання чи неможливості приділити достатньо уваги прослуховуванню текстів студентами через відсутність навчальних годин. Як наслідок, низька аудитивна активність майбутніх перекладачів під час аудиторних занять, невисокий рівень мотивації і концентрації уваги, відсутність стимулів до навчання аудіювання індивідуально в позааудиторних умовах, недостатній рівень рефлексії, навичок аудіювання, умінь самоконтролю і самоаналізу є причинами неготовності студентів до самостійної аудитивної діяльності в міжсесійний період, повільнішого сприйняття і розуміння носіїв мови.

Описані нами причини зумовлюють необхідність виділення стратегічного компоненту протягом усіх етапів навчання аудіювання майбутніх перекладачів текстів різних жанрів. Передумови виділення стратегічного компонента навчання аудіювання текстів різних жанрів (оголошень, фрагментів лекцій, новин, інтерв'ю) майбутніх перекладачів ЗФН представлено у табл. 2.3.

**Передумови виділення стратегічного компонента навчання аудіювання
майбутніх перекладачів заочної форми навчання**

Проблема	Причини	Наслідки
Ігнорування навчанням аудіювання з боку студента	– завантаженість на роботі; – індивідуально-особистісні особливості сприйняття усного повідомлення; – психологічний дискомфорт, спричинений розчаруванням після кожного незрозумілого аудіо- чи відеофрагменту; – низький рівень мотивації і стимулів до навчання аудіювання в позааудиторних умовах; – підвищений рівень ситуативної тривоги; – неготовність до самостійної аудитивної діяльності; – відсутність навичок і вмінь самоконтролю і самоаналізу	– низький рівень знань, навичок, вмінь, здібностей, стратегій аудіювання; – низький рівень концентрації уваги, нерішучість, емоційна нестійкість – недосконалість процесів сприйняття і мислення; – дефіцит уваги; – недостатній розвиток оперативної пам'яті
Ігнорування навчанням аудіювання студентів з боку викладача	– недостатня кількість аудиторних годин, відведених на розвиток вмінь аудіювання; – відсутність знань про стратегії аудіювання текстів різних жанрів; – відсутність сучасних технічних засобів навчання для розпізнавання мультимедійних форматів текстів; – неправильно відібраний аудитивний матеріал	– недостатня практика аудиторного аудіювання студентів; – відсутність вправ та завдань, спрямованих на навчання використання студентами стратегій аудіювання текстів різних жанрів

Далі розглянемо *завдання початкового, основного і завершального етапів* навчання аудіювання, враховуючи роль стратегічного компоненту на кожному з них. В межах нашого наукового дослідження метою **початкового етапу** навчання аудіювання майбутніх перекладачів є розвиток слухової активності і підготовка студентів другого року навчання до сприйняття різних видів аудіотекстів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень), ознайомлення з їх особливостями та цілями навчання аудіювання, основами ведення конспекту, активізація довготривалої і оперативної пам'яті, внутрішнього проговорювання, сегментації мовленнєвого ланцюжка, мовленнєвої здогадки, ймовірного прогнозування (детальніше див. підрозд. 1.3) (Гончар, 2010, сс. 86-92). Мета початкового етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів реалізується шляхом прогнозування змісту аудіотексту, активізації фонових знань студентів з тематики аудіювання через відповіді на запитання, стимулювання пізнавального інтересу, зацікавленості до предмету прослуховування, а також формування необхідних навичок: *фонетичних* (сприйняття і розпізнавання різних типів інтонації, акцентів, акустичних особливостей звуків англійської мови, їх поєднання у словах); *лексичних* (семантизація похідних і складних слів, розуміння фраз з незнайомими ЛО, оперування основними тематичними поняттями, термінами, акронімами, диференціація значень паронімів) (Бігич та ін., 2013, с. 293); *граматичних* (розпізнавання граматичних форм і синтаксичних структур аудіо- і відеоповідомлень).

Беручи до уваги те, що кожний із вищезазначених жанрів відрізняється особливими рисами, ми вважаємо за необхідне на початковому етапі окремо розрізнити вправи для навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. Розуміючи і зважаючи на мовні і мовленнєві особливості кожного із жанрів на початковому етапі, майбутні перекладачі свідомо і ефективніше здійснюватимуть аудіювання на основному і завершальному етапах навчання аудіювання. Спираючись на детальну характеристику інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (див. підрозд. 2.1), зауважимо, що на початковому етапі навчання аудіювання *інтерв'ю* викладачам необхідно вчити студентів визначати смислову основу тексту, прогнозувати ймовірні

запитання і відповіді на них, готувати їх до сприйняття мовленнєвих особливостей аудіотексту, які відбиваються у різноманітних соціальних, гендерних, вікових, расових, географічних та етнічних формах мови.

На початковому етапі навчання аудіювання *новинних повідомлень* рекомендуємо, по-перше, активізувати фонові знання студентів з тем аудіювання, передбачених програмним матеріалом, оскільки сприйняття і розуміння суспільно важливих процесів і явищ, відображених в новинах, базується на вже усвідомлених і зрозумілих для студентів подіях і фактах. По-друге, суттєвим для успішного сприйняття новин на початковому етапі є активізація пасивного словникового запасу з програмних тем аудіювання. Доцільність такої рекомендації пояснюється тим, що використання декількох лексичних тем одна за одною за короткий проміжок часу під час перегляду чи прослуховування новин значно ускладнює сприймання усного повідомлення. Для успішного сприймання новинних повідомлень на цьому етапі ми вважаємо за доцільне розвивати вміння студентів переключатися з однієї теми на іншу без втрати розуміння і запам'ятовування деталей кожного прослуханого аудіофрагмента. По-третє, необхідно також формувати рецептивні граматичні навички на впізнавання та розуміння інфінітивних і герундіальних зворотів, пасивних конструкцій та інвертованих речень, якими насичений текст новин. Слідом за Р. І. Вікович (2010, с. 34), ми вважаємо, що не менш вагомим для початкового етапу навчання аудіювання як інтерв'ю, так і новинних повідомлень, є врахування паралінгвістичного фактора змісту тексту, оскільки адекватна інтерпретація майбутніми перекладачами міміки, жестів, поглядів учасників розмови є запорукою легшого і швидшого сприйняття усного повідомлення.

Початковий етап навчання аудіювання *оголошень* передбачає розвиток у студентів умінь сприймати і занотовувати цифрові дані, власні назви, встановлювати логічні предметні зв'язки між частинами оголошень після першого прослуховування.

Важливим на початковому етапі навчання аудіювання *фрагментів лекцій* є активізація фонових знань студентів, вміння сприймати незнайомі ЛО, складні

синтаксичні конструкції, полісемію, паронімію, омонімію (Якубаєва и Касьмова, 2015). Часткове розуміння змісту тексту, вибір неправильного значення почутого слова викликані обмеженістю в часі, відведеному на аудіювання. Для полегшення сприйняття аудіо- чи відеолекції пропонуємо виконання вправ на підбір синонімів, антонімів, роботу з інтелектуальними картами та активізацію фонових знань з теми аудіювання. Зважаючи на те, що омонімія та полісемія мають негативний інтерферентний вплив рідної мови на сприйняття аудіоповідомлення англійською мовою (Федотова, 2013, с. 81), пропонуємо виконання спеціальних вправ із залученням зорової опори (фотографії, ілюстрації).

Для організації процесу навчання аудіювання майбутніх перекладачів на початковому ступені викладач може використовувати аудіо- і відеоповідомлення, розміщені на відібраних нами спеціалізованих сайтах (див. 2.1) або відбирати тексти самостійно, керуючись критеріями відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання.

Метою стратегічного компонента навчання аудіювання на початковому етапі навчання аудіювання майбутніх перекладачів є отримання студентами знань про стратегії подолання труднощів аудіювання (див. 1.2.), особливості кожної з них, та способи успішного використання під час прослуховування текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень). Реалізувати мету стратегічного компоненту навчання аудіювання на початковому етапі під час настановчої сесії ми пропонуємо викладачам за допомогою групової евристичної бесіди, пояснень викладача, заповнення опитувальника "Анкета самооцінювання для майбутніх перекладачів щодо використання стратегій аудіювання" (Strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for Future Interpreters), а також таких діяльностей і ресурсів віртуального навчального середовища Moodle, як "Завдання", "Веб-сторінка", "URL", "Тест" тощо, покликаних активізувати аудитивну свідомість майбутніх перекладачів, їхні фонові знання, мотивувати до регулярного аудіювання текстів різних жанрів через аналіз аудитивного досвіду самого викладача та інших студентів групи.

На цьому етапі також відбувається ознайомлення студентів з переліком різних СтА інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин і пам'ятками (див. 3.3) для навчання аудіювання текстів різних жанрів.

Виконання таких вправ, як відповіді на запитання щодо труднощів аудіювання, шляхів їх подолання, використання СтА, обговорення успішних і неуспішних спроб розуміння аудіотексту викладачем і студентами групи, наведення прикладів власного досвіду прослуховування аудіотекстів різних жанрів сприяє розвитку бажання студентів самостійно долати власні труднощі аудіювання, повторювати лексичний, граматичний, фонетичний матеріал з тем аудіювання, аналізувати можливість використання СтА і визначати індивідуальні СтА текстів різних жанрів. На нашу думку, використання Moodle для розміщення курсу з аудіювання також заохочує студентів ЗФН до виконання завдань з аудіювання, оскільки це допомагає студентам вільно планувати прослуховування текстів, виконання вправ, аналізувати теоретичний матеріал щодо використання СтА тощо.

З метою усвідомлення того, що практична реалізація аудитивних знань і застосування аудитивних умінь можливі та мають місце в повсякденному житті кожного студента, ми пропонуємо майбутнім перекладачам другого року навчання вчитися знаходити різноманітні нестандартні для їх мислення рішення комунікативних задач (Костицьна, 2015), скласти список можливих аудитивних ситуацій з інтерв'ю, новин, оголошень, фрагментів лекцій в межах тем "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина і здоров'я". Наприклад, ситуації можуть бути такими: інтерв'ю з відомим актором, оголошення в театрі чи у громадському місці, новинний випуск про пресу і телебачення в англійській країні, прослуховування фрагменту лекції стосовно здорового способу життя.

Ми переконані, що на початковому етапі навчання аудіювання виконання вищезазначених вправ стимулюватиме студентів до систематичного прослуховування аудіоповідомлень, збільшення практики аудіювання, вдосконалення вміння аудіювання і бажання зрозуміти деталі кожного наступного аудіотексту, дослідження питання СтА текстів різних жанрів. Таким чином, ми вважаємо, що саме набуття студентами необхідних знань,

формування у студентів мовленнєвих навичок аудіювання, розвиток вмінь аудіювання, ознайомлення із СТА, а також мотивація і стимулювання їхньої мовленнєвої діяльності стануть передумовою успішного навчання аудіювання студентів на основному етапі навчання аудіювання.

Метою **основного етапу** навчання аудіювання майбутніх перекладачів в межах нашого дослідження є розвиток вмінь глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання, відпрацювання мовного матеріалу, аналіз та інтерпретація частин різних видів аудіотекстів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень). Для досягнення мети основного етапу навчання аудіювання ми пропонуємо такі вправи: поділ аудіотексту на смислові частини, складання плану прослуханого аудіоповідомлення, заповнення інтелектуальних карт (mindmap, linear notes), відокремлення головної інформації від другорядної, прослуховування аудіо- і відеофрагментів з різними акцентами, прогнозування змісту повідомлення за заголовком, виділення головної думки, розвиток уміння аналізувати, порівнювати отриману аудіо- чи відеоінформацію. Зважаючи на лексико-граматичну складність аудіотекстів та завдань до них, на основному ступені навчання аудіювання майбутніх перекладачів текстів різних жанрів ключовим є підтримання інтересу студентів другого курсу до прослуховування текстів із наступним виконанням завдань, націлених на розвиток перекладацьких здібностей. Серед них: перегляд відеоповідомлення із відключеним звуком з метою прогнозування інформації на основі попередньо поданого лексичного матеріалу, прослуховування повідомлення без відеоряду, одночасне прослуховування тексту і занотовування інформації.

Метою стратегічного компонента навчання аудіювання на основному етапі навчання аудіювання майбутніх перекладачів є перевірка готовності студентів до використання знань щодо вмінь використовувати стратегії подолання труднощів аудіювання, з якими студенти ознайомились на початковому етапі навчання аудіювання.

Підтримуючи думку Цибаньової В. А. (Цибанёва, 2009), вважаємо, що *щоденник аудіювання* є значущою частиною процесу формування англомовної аудитивної компетентності студентів-лінгвістів. Отже, ми пропонуємо на цьому

етапі навчання аудіювання майбутніх перекладачів текстів різних жанрів ведення студентами *"Щоденника аудіювання"* за темами "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина і здоров'я" із указанням назви тексту, посиланням на електронне джерело (сайт), фіксацією змісту прослуханих аудіоповідомлень, записом сприйнятих на слух ключових слів та виразів, граматичних конструкцій, складанням і заповненням інтелектуальних карт та веденням нотатків англійською мовою, доповненням нотатків за змістом аудіотексту під час повторного прослуховування аудіоповідомлення, переліком СтА, застосованих у процесі прослуховування аудіотексту (див. додаток Е).

На **завершальному етапі** метою навчання аудіювання майбутніх перекладачів є розуміння аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень), удоконалення вмінь глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання шляхом використання СтА, вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей. Мета завершального етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів досягається студентами через письмову фіксацію ключових слів повідомлення, стислий виклад змісту аудіо- чи відеотексту рідною мовою, написання короткої доповіді за змістом аудіо- чи відеоповідомлення рідною мовою.

З точки зору *стратегічного компонента навчання аудіювання*, на цьому етапі рівень психологічного дискомфорту студентів стосовно сприйняття усного повідомлення значно нижчий порівняно з початковим і основним етапами навчання аудіювання. Проте майбутні перекладачі ЗФН все ж потребують аудитивного заохочення з боку викладача, одногрупників, а також стимулювання власного самостійного та усвідомленого бажання прослуховувати аудіотексти з наступним виконанням вправ з аудіювання.

На завершальному етапі навчання аудіювання з метою порівняння результатів, отриманих під час початкового етапу навчання аудіювання, студенти повторно заповнюють опитувальник з аудіювання щодо сформованих СтА – "Анкета самооцінювання для майбутніх перекладачів щодо використання стратегій аудіювання" (Strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for Future Interpreters) (див. додаток Ж), аналізують використання СтА під час

прослуховування аудіотекстів, оцінюють рівень розвитку вмінь використання СтА і визначають шляхи розвитку незастосованих чи незрозумілих для використання СтА, самостійно визначають ті стратегії, які є найпростішими і найскладнішими для застосування під час аудіювання, вчаться використовувати СтА, визначені ними індивідуально й удосконалюють вміння використання тих стратегій для подолання труднощів аудіювання, які розвинуті у них на недостатньо високому рівні.

Поетапна організація навчання майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН, визначені знання, навички, вміння, здібності в СтА лягли в основу розробки підсистеми вправ для навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів, яка реалізується у відповідних комплексах вправ (див. рис. 2.1).

Детально опишемо кореляцію між *групами, підгрупами і видами* вправ підсистеми вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН. **Початковий етап. I група вправ для набуття знань** складається з **2 підгруп**: 1) підгрупу вправ для набуття знань про різні жанри аудіотекстів; 2) підгрупу вправ для ознайомлення з видами стратегій для подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів.

1) Підгрупа вправ для набуття знань про різні жанри аудіотекстів передбачає виконання студентами таких видів вправ: для набуття знань про структуру і особливості текстів, прогнозування змісту, визначення основної теми і ключової думки змістових частин, встановлення зв'язків між частинами аудіоповідомлення, відповіді на запитання, розуміння смислової основи тексту, підготовка до сприйняття мовленнєвих особливостей жанру (інтерв'ю), активізація фонових знань, словникового запасу, вправи на вживання інфінітивних і герундіальних зворотів, пасивних конструкцій, інвертованих речень, переключення з однієї лексичної теми на іншу без втрати розуміння і запам'ятовування деталей (новини), занотовування цифрових даних, власних імен, встановлювання зв'язків між частинами речень (оголошення), активізація фонових знань, виділення ключових слів, виділення головного від другорядного, перефразовування почутого тексту, занотовування фактів, підбір синонімів, антонімів, омонімів, паронімів (фрагменти лекцій).

Рис 2.1. Підсистема вправ для формування компетентності в аудіюванні для майбутніх перекладачів

Кореляцію між етапами і групами вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів подано у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Етапи і групи вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів

Етап	Мета етапу	Завдання етапу	Групи вправ
1	2	3	4
Початковий	- Розвиток слухової активності; - підготовка до сприйняття різних видів аудіотекстів; - отримання студентами знань про стратегії подолання труднощів аудіювання (див. 1.2.), особливості кожної з них та способи успішного використання під час прослуховування текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, фрагментів лекцій, оголошень); - стимулювання пізнавального інтересу, зацікавленості до предмета прослуховування; - подолання психологічного дискомфорту та індивідуально- особистісних труднощів розуміння змісту аудіоповідомлень (підвищення рівня мотивації, концентрації, уваги,	- Визначити цілі навчання аудіювання; - ознайомити з особливостями інтерв'ю, новин, оголошень, фрагментів лекцій; - навчити основам ведення конспекту; - сформувати фонетичні, лексичні і граматичні навички, необхідні для розуміння аудіоповідомлення, - подолати труднощі аудіювання текстів різних жанрів; - активізувати фонові знання студентів з тематики аудіювання	I група вправ для набуття знань
			II група вправ для формування навичок

1	2	3	4
	подолання нерішучості, емоційної нестійкості, прискорення процесів сприйняття і аудитивного мислення, підвищення готовності до самостійної аудитивної діяльності, генерування стимулів до навчання аудіювання індивідуально в позааудиторних умовах, розвиток оперативної пам'яті)		
Основний	- Перевірка готовності студентів до використання знань щодо розвитку стратегій подолання труднощів аудіювання, отриманих на початковому етапі;	- Розвивати вміння глобального, детального пошукового, критичного аудіювання аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, фрагментів лекцій);	III група вправ для розвитку вмінь
	- розвиток інтуїції, власної швидкості сприйняття усного повідомлення; - стимулювання самоконтролю і самоаналізу аудитивної діяльності;	- аналізувати та інтерпретувати частини різних видів аудіотекстів (інтерв'ю, новин, оголошень, фрагментів лекцій); - розвивати специфічні аудитивні перекладацькі здібності	IV група вправ для розвитку здібностей
	- розвиток реакції на зміну темпу почутого повідомлення; - розвитку стратегій подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів і умовами сприймання аудіотексту	- розвивати вміння використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту	V група вправ для розвитку вмінь використання стратегій

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4
		- Розвивати вміння використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів	
Завершальний	- Вільне розуміння аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, фрагментів лекцій), - удосконалення вмінь глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання; - застосування самостійно визначених стратегій аудіювання; - удосконалення вміння використання тих стратегій аудіювання, які розвинуті на недостатньо високому рівні; - вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей	- Удосконалювати вміння глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання шляхом використання стратегій аудіювання; - розвивати стратегії подолання індивідуально-особистісних труднощів аудіювання;	IV група вправ для вдосконалення здібностей
		- розвивати вміння використовувати метакогнітивні стратегії та стратегії автономного навчання; - вдосконалювати специфічні аудитивні перекладацькі здібності	V група вправ для розвитку вмінь використання стратегій

2) Підгрупа вправ для ознайомлення з видами стратегій для подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів охоплює такі види вправ: відповіді на запитання під час бесід, форумів, вебінарів, знаходження різноманітних нестандартних рішень комунікативних задач, наведення прикладів власного аудитивного досвіду аудіотекстів різних жанрів, обговорення успішних і неуспішних спроб розуміння аудіотексту викладачем і студентами групи, складання списку можливих аудитивних ситуацій повсякденного життя за темами, передбаченими програмою.

II група вправ для формування навичок включає 3 підгрупи вправ: 1) підгрупу вправ для формування фонетичних навичок аудіювання текстів різних жанрів; 2) підгрупу вправ для формування лексичних навичок аудіювання текстів різних жанрів; 3) підгрупу вправ для формування граматичних навичок аудіювання текстів різних жанрів.

1) Підгрупа вправ для формування фонетичних навичок аудіювання текстів різних жанрів складається з таких видів вправ: розпізнавання різних типів інтонації, визначення змістового центру фрази за інтонаційним оформленням, інтонаційне розрізнення різних типів речень (стверджувальні, заперечні, запитальні); диференціація різних за віком і тембром голосів, типів вимов, акценту, артикуляції, манери мовлення мовців, варіантів англійської мови та значення висловлювань британців, американців, канадців; розуміння аудіоповідомлення при варіюванні темпу мовлення, чіткості звучання, рівня природних шумів; сегментування окремих слів, словосполучень, речень; сприйняття і розпізнавання різних типів інтонації, акцентів, акустичних особливостей звуків англійської мови, їх поєднання у словах, а також незнайомих лексичних одиниць.

2) Підгрупа вправ для формування лексичних навичок аудіювання текстів різних жанрів включає такі види вправ: формування здогадки незнайомих слів за контекстом, визначення значення незнайомих слів за допомогою відомих словотворчих елементів, ігнорування слів, про значення яких важко чи неможливо здогадатися зразу, розпізнавання на слух специфічних

термінів, дат, часу, власних імен, посад, географічних назв, цифр, чисел, міжсеміотичне переключення, засноване на вербальній і моторно-графічній реакції, оперування основними поняттями, термінами, акронімами.

3) Підгрупа вправ для формування граматичних навичок аудіювання текстів різних жанрів передбачає виконання студентами таких видів вправ: розпізнавання різних граматичних зразків мовлення і типів речень, розпізнавання граматичних форм і синтаксичних структур, розвиток довготривалої і оперативної пам'яті, внутрішнього проговорювання, сегментації мовленнєвого ланцюжка, мовленнєвої здогадки, ймовірного прогнозування.

Основний етап. III група вправ для розвитку вмінь включає 4 підгрупи: 1) підгрупу вправ для розвитку умінь глобального аудіювання текстів різних жанрів; 2) підгрупу вправ для розвитку умінь детального аудіювання текстів різних жанрів; 3) підгрупу вправ для розвитку умінь пошукового аудіювання текстів різних жанрів; 4) підгрупу вправ для розвитку умінь критичного аудіювання текстів різних жанрів.

1) Підгрупа вправ для розвитку умінь глобального аудіювання текстів різних жанрів передбачає виконання студентами таких видів вправ: множинний вибір, множинне зіставлення, вибір правильної відповіді із двох, виділення в аудіотексті окремих його частини та елементів, узагальнення та синтез фактів, встановлення ієрархії фактів та поєднання змістових частин, зіставлення частини аудіотексту, виведення суджень на основі почутого, визначення теми і основної думки аудіотексту, закріплення в пам'яті найважливіших відомостей, відповіді на запитання за основним змістом, визначення теми і комунікативного наміру того, хто говорить, складання плану аудіоповідомлення, перерахування основних фактів і прогнозування змісту за заголовком до прослуховування.

2) Підгрупа вправ для розвитку умінь детального аудіювання текстів різних жанрів охоплює такі види вправ: доповнення (завершення) речень, множинний вибір, множинне зіставлення, вибір правильної відповіді із двох, поділ аудіотексту на смислові частини, складання логічного плану прослуханого

аудіоповідомлення, відокремлення головної інформації від другорядної, прослуховування аудіо- і відеофрагментів з різними акцентами, відповіді щодо всіх фактів, визначення послідовності подій, здогадка значень незнайомих слів і виразів за контекстом, формування висновків, узагальнень, інтерпретації прослуханого повідомлення.

3) Підгрупа вправ для розвитку умінь пошукового аудіювання текстів різних жанрів включає такі види вправ: занотовування, підписування чи нанесення ярликів, доповнення (завершення) речень, заповнення таблиць, відбір подій, назв, предметів, ігнорування другорядної інформації під час виокремлення необхідних відомостей з мовленнєвого потоку (дат, чисел, цін, власних імен, географічних назв, певних прикладів, аргументів, деталей, оціночних суджень).

4) Підгрупа вправ для розвитку умінь критичного аудіювання текстів різних жанрів включає такі види вправ: прогнозування змісту повідомлення за заголовком, виділення головної думки, аналіз, інтерпретація і передача отриманої аудіо- чи відеоінформації в усній формі мовою перекладу, аналіз сприйнятих тверджень, висловлення власної думки з приводу почутої інформації, погодження чи спростування, критичне осмислення інформації з точки зору істинності чи неправдивості, новизни чи відомих фактів, згоди чи незгоди, оцінка власної аудитивної діяльності щодо її успішності чи неуспішності.

IV група вправ для розвитку здібностей аудіювання включає **1 підгрупу вправ для розвитку специфічних аудитивних перекладацьких здібностей**, яка передбачає виконання таких видів вправ: синхронізація слухового сприймання з веденням нотатків, орієнтація в ситуації спілкування, адекватна ситуації реакція, швидке перекодування повідомлення з однієї мови на іншу, розвиток уваги, концентрації, зосередженості, коротко та довгострокової пам'яті, письмова фіксація аудіоповідомлення.

V група вправ для розвитку вмінь використання стратегій аудіювання включає 2 підгрупи вправ: 1) підгрупу вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями

аудіотекстів; 2) підгрупу вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту.

1) Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів передбачає виконання студентами таких видів вправ: ведення "Щоденника аудіювання" із указанням назви тексту, посиланням на електронне джерело (сайт), детальною фіксацією змісту аудіо- і відеоповідомлень, записом ключових слів та виразів, граматичних конструкцій, письмовим складанням і заповненням інтелектуальних карт (mind map and linear notes) усного повідомлення, доповненням нотатків за змістом аудіотексту під час повторного прослуховування аудіоповідомлення, переліком СтА, застосованих в процесі прослуховування аудіотексту.

2) Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту, включає такі види вправ: повторне прослуховування аудіоповідомлення для доповнення нотатків за змістом аудіотексту, концентрація уваги на змісті повідомлення незалежно від тривалості, гучності джерела аудіювання, оточення, тренування внутрішнього промовляння почутого аудіотексту під швидкий, середній і повільний темп, прослуховування записів в умовах з різним ступенем шуму, перегляд відеоповідомлення із відключеним звуком з метою прогнозування інформації на основі поданого лексичного матеріалу, прослуховування повідомлення без відеоряду.

Завершальний етап. ІV група вправ для вдосконалення здібностей включає 1 підгрупу вправ для вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей, яка передбачає виконання студентами таких видів вправ: запис ключових слів повідомлення, складання інтелектуальної карти та плану почутого тексту, стислий виклад змісту аудіо- чи відеотексту рідною мовою, занотовування прецизійних лексичних одиниць, написання короткої доповіді за змістом аудіо- чи відеоповідомлення рідною мовою.

V група вправ для розвитку вмінь використання стратегій включає 1 підгрупу вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання індивідуально-особистісних труднощів аудіювання, до якої входять такі види вправ: аналіз застосованих СтА відповідно до аудитивного опитувальника, акцент на структурі та особливостях аудіоповідомлень різних жанрів, антиципацію, самостійне визначення тих стратегій, які є найпростішими і найскладнішими для застосування під час аудіювання, застосування індивідуально визначених СтА, удосконалення вміння використовувати ті стратегії для подолання труднощів аудіювання, які розвинуті на недостатньо високому рівні; заповнення аудитивного опитувальника щодо сформованих стратегій аудіювання, аналіз використаних СтА, оцінка власних вмінь застосування СтА, визначення незастосованих чи незрозумілих СтА, визначення найпростіших і найскладніших для застосування стратегій.

Зважаючи на сучасні вимоги, які висуваються до вправ, та на специфіку навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, ми спиралися на такі *вимоги до аудитивних вправ* в межах нашого дослідження: вмотивовані; некомунікативні (передбачають виконання майбутніми перекладачами вправ на сприйняття, впізнавання або розрізнення звуків, лексичних одиниць, граматичних структур), умовно-комунікативні (прослуховування повідомлень, запитань, оголошень на рівні фрази), комунікативні; рецептивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні; індивідуальні; повністю керовані, частково керовані та вправи з незначним рівнем керованості; вправи з використанням природніх і спеціально створених опор. До того ж, беручи за основу дослідження Н. К. Скляренко (1992), зауважимо, що до вправ з навчання аудіювання ми висуваємо вимоги до всіх їх структурних компонентів: завдання, виконання і контролю за виконанням завдання.

Розглянувши етапи навчання аудіювання текстів різних жанрів, а також групи і підгрупи вправ, призначених для виконання майбутніми перекладачами, визначимо *етапи роботи з текстом*, призначеним для навчання аудіювання

інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. Для досягнення цієї мети ми проаналізували підходи методистів щодо етапів роботи з аудіотекстом. Результати аналізу представлено в табл. 2.5.

Зважаючи на результати аналізу та на дослідження науковців (Johnson, 1991; Katchen, 1997; Mackenzie, 1997; Wang, 2011), зауважимо, що роботу з аудіотекстом ми здійснюватимемо у *три етапи*: *дотекстовий, текстовий, післятекстовий*. Всі три етапи роботи з аудіотекстом взаємопов'язані між собою. Успішне виконання вправ дотекстового етапу, метою якого в нашому дослідженні є введення студентів в контекст аудіоповідомлення, ознайомлення зі СТА, зосередження на фонетичному, лексичному і граматичному матеріалі, формулювання комунікативної установки на аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, передбачає розвиток вмінь аудіювання на текстовому і післятекстовому етапах.

Таблиця 2.5

Аналіз підходів методистів щодо етапів роботи з аудіотекстом

Дослідник	Етап	Мета	Види і типи вправ
1	2	3	4
Н. Л. Федотова	Перше прослуховування	Розвиток вмінь глобального розуміння тексту	Інформативні вправи (відповіді на запитання, спростовування стверджень)
	Друге прослуховування	Розвиток вмінь детального і критичного розуміння тексту, розвиток вмінь компресії, інтерпретації і оцінки почутого	Коректувальні вправи репродуктивного і контрольного характеру, прагматико-комунікативні вправи (ініціативні, ситуативні, дескриптивні, композиційні, ігрові)

1	2	3	4
Н. В. Самаріна	Введення в тему аудіювання	Зняття лексичних труднощів	Відповіді на запитання, визначення значення незнайомого слова із контексту
	Перше прослуховування	Загальне розуміння тексту	Заповнення таблиць, занотовування ключових слів, відповіді на запитання
	Друге прослуховування	Детальне розуміння змісту тексту	Розставляння речень в перекладі в тому порядку, в якому їх англійські еквіваленти з'являються в тексті, переклад фразеологічних одиниць та ідіоматичних виразів, встановлення логіки почутих подій, відповіді на запитання, визначення правдивих і хибних стверджень, виправлення фактичних помилок, складання речень з поданими словами, складання запитань до поданих відповідей, написання summary.
	Прослуховування тексту втретє	Контроль знань студентів	Заповнення пропущених лексичних одиниць, клішованих зворотів, виразів
П. Корсаков	Перше прослуховування	Розвиток продуктивного аудіювання	Одночасне прослуховування тексту А і читання тексту В рідною мовою з наступним відтворенням їх змісту
	Друге прослуховування		Одночасне прослуховування тексту А і читання тексту В мовою перекладу з наступним відтворенням їх змісту

1	2	3	4
	Третє прослуховування		Одночасне прослуховування тексту А мовою перекладу і читання тексту В рідною мовою (чи навпаки) з наступним відтворенням їх змісту
	Четверте прослуховування		Одночасне прослуховування тексту і читання того ж тексту, але зміненого мовою перекладу з наступним аналізом відмінностей в текстах (цифрові дані, власні назви, дати, окремі поняття і терміни)
Т. С. Серова	Перше прослуховування		Письмова фіксація змісту текста
	Друге прослуховування		Письмова фіксація тексту і референтне читання
	Третє прослуховування		Письмова фіксація тексту, референтне читання і репродуктивне говоріння
О. М. Соловова	До прослуховування	Введення в проблематику текста	Обговорення запитань, стверджень, заголовків, нових лексичних одиниць, ілюстрацій.
	Прослуховування тексту		
	Після прослуховування	Підтримання мотивації слухачів	Вставлення пропущених слів у речення, закінчення речень за змістом, визначення означень, еквівалентів слів, виразів, передача змісту почутого повідомлення.

Виконуючи вправи *дотекстового етапу* роботи з англомовним текстом для навчання аудіювання, майбутні перекладачі готуються до сприйняття інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень через зняття труднощів,

пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту, індивідуально-особистісних та труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів, розвиваючи вміння прогнозування змісту тексту та обговорення почутої інформації. Перед прослуховуванням аудіо- і відеоповідомлень згаданих жанрів, слідом за Т. Лінч (Lynch, 2004), зазначимо, що пріоритетним завданням також на цьому етапі є попереднє обговорення теми аудіювання і мовленнєвих особливостей тексту. Зокрема, активізація тематичних фонових знань з тем аудіювання нашого дослідження "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина" передбачає краще розуміння предмету аудіоповідомлення студентами, концентрацію на необхідному фонетичному та лексико-граматичному матеріалі, який використовуватиметься в аудіотексті.

Виконуючи вправи *текстового етапу* під час прослуховування аудіозаписів чи переглядання відеосюжетів інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, майбутні перекладачі розвивають вміння глобального, детального, пошукового критичного аудіювання, заповнюючи таблиці, занотувачи ключові слова, виділяючи основні і другорядні події повідомлення, узагальнюючи почуте повідомлення в усній чи письмовій формі тощо. Звісно, поєднання слухання і ефективного занотовування є складним завданням, рішенням якого може бути використання скоропису під час прослуховування аудіо- чи відеоповідомлень.

Для майбутніх перекладачів вправи *післятекстового етапу* передбачають контроль розуміння змісту прослуханих чи проглянутих інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень з наступним осмисленням і обговоренням їх змісту, уточненням деталей. Також для майбутніх перекладачів ми пропонуємо післятекстові вправи на аналіз типових фонетичних (пов'язаних зі швидкістю аудіотексту, акцентом, наголосом, паузацією), граматичних і лексичних аудитивних проблем ("troubleshooting exercises" – термін Тоні Лінч (Lynch, 2004), аналіз мовленнєвих особливостей того, хто говорить. Зазначимо також, що виконання студентами комплексів вправ для формування компетентності в аудіюванні засобами віртуального навчального середовища Moodle, передбачає застосування ними цілого ряду СтА (див. 1.2.).

Співвідносячи *етапи навчання аудіювання* майбутніх перекладачів з *етапами роботи з аудіотекстом*, зауважимо, що студенти працюють з аудіотекстом на *основному і завершальному етапах* навчання аудіювання текстів різних жанрів.

Наведемо приклади вправ, що входять до описаної нами підсистеми. Транскрипти усіх текстів для навчання аудіювання майбутніх перекладачів подано у Додатку 3.

Вправи початкового етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН, І група вправ для набуття знань, підгрупа вправ для набуття знань про різні жанри аудіотекстів

Приклад 1

Мета: ознайомити студентів із визначеннями термінів "інтерв'ю", "лекції", "новини" і "оголошення".

Інструкція: *Read the definitions of an interview, news, an announcement and a lecture and match them with the key notions.*

1. A conversation in which a journalist puts questions to someone such as a famous person or politician is:

- an interview; +
- news;
- an announcement;
- a lecture

2. A television or radio broadcast which consists of information about recent events in the country or the world is:

- an interview;
- the news; +....

Підгрупа вправ для ознайомлення з видами стратегій для подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів

Приклад 2

Мета: навчити розпізнавати на слух різні жанри аудіотекстів, використовуючи стратегії аудіювання.

Інструкція: *Listen to four audio excerpts. Mark the genre (+) you hear opposite each track according to their functional characteristics. Make use of the list of strategies given in Section 2 of the audiocourse to distinguish among the genres.*

Genres of audio texts	Interview	Announcement	News	Lecture
Track 1	+			
Track 2			+	
Track 3		+		
Track 4				+

Приклад 3

Мета: ознайомити студентів із пам'яткою "How to succeed in listening to the announcements". *Інструкція:* *Read and analyze the strategies on listening to the announcement. Define those which you consider to be the most difficult for you to apply; the easiest to use while listening to the announcements.*

1. Analyze all the possible situations related to the topic (where and under what circumstances you can hear the definite announcement). 2. Brainstorm topical vocabulary on the topic of the announcement (make a list of 20-30 widespread words that you may hear in the message). 3. Answering questions in pre-listening activities, always give details, using as many key words on the topic as possible. It'll help you understand the announcement better. 6. Be totally focused on the figures, abbreviations, proper and geographical names to be completed. Make associations, visualize to remember them better тощо.

II група вправ для формування навичок, підгрупа вправ для формування фонетичних навичок аудіювання текстів різних жанрів (Interview "Long life")

Приклад 4

Мета: формувати фонетичні навички аудіювання.

Інструкція. *Mind the pronunciation of the key words and phrases the interview contains. Listen to some of them and repeat the phrases you hear after the announcer. Make a list of the phrases you've just pronounced and sent it to your teacher using "Відповідь онлайн".*

Keep it up, splash my face, life expectancy, fluid intake, fermented barley, in the same boat.

Підгрупа вправ для формування лексичних навичок аудіювання текстів різних жанрів (Lecture "Banana Protein May Be Virus Killer")

Приклад 5

Мета: зняти лексичні труднощі, формувати навички здогадки значень незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати конструктивні та метакогнітивні стратегії.

Інструкція: Here are the key expressions selected from the lecture you are going to listen to. First, guess what they mean. Then match the words with their explanation.

1.	biodegradable	A	caused by a virus
2.	HIV	B	very carefully in order to avoid possible danger
3.	to ward off	C	breaks down or decays naturally without any special scientific treatment, and can therefore be thrown away without causing pollution
4.	viral	D	bite and work (food) in the mouth with the teeth, especially to make it easier to swallow
5.	chew	E	a virus which reduces people's resistance to illness and can cause AIDS
6.	cautious	F	to prevent it from affecting you or harming you

Answers: 1c, 2e, 3f, 4a, 5d, 6b

Підгрупа вправ для формування граматичних навичок аудіювання текстів різних жанрів (News "Paris, an act of war", дотекстова вправа)

Приклад 6

Мета: зняти граматичні труднощі аудіювання, формувати граматичні навички, розвивати вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція: If you can predict the grammatical structure of a sentence, you are well-prepared for the whole message and can understand the text easier. Match the phrases with the grammar notions, analyzing the structure of each phrase and applying the grammar rules.

1	President Erdogan announced a	a	infinitive
2	A state of emergency makes it	b	numeral
3	The government can also	c	adjective
4	Saying it was necessary	d	noun
5	More than	e	bare infinitive

Answers: 1d 2c 3e 4a 5b

Вправи основного етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН, III група вправ для розвитку умінь, підгрупа вправ для розвитку умінь глобального аудіювання текстів різних жанрів (Lecture "How mobile phones change", післятекстова вправа)

Приклад 7

Мета: розвивати вміння визначати головну інформацію лекції, вчити концентрувати увагу студентів на основному змісті аудіоповідомлення, сприяти розвитку навчальних, когнітивних, метакогнітивних стратегій аудіювання, стратегій запам'ятовування.

Інструкція. You've just listened to the lecture. Check if you have understood the main information discussed deciding if the statements agree with the message you listened to. Choose "Yes" if the statement coincides with the given information, "No" if the statement contradicts the information.

1.	The earthquake destroyed the capital and several villages around.	No
2.	Because of the devastation people sent a lot of SMS texts.	Yes
3.	About 80% of the people used mobile telephones asking for help.	Yes
4.	The Trilogy Emergency Response Application provides the casualties with money.	No
5.	About 70% of those who received the TERA data shared it.	Yes

Підгрупа вправ для розвитку умінь детального аудіювання текстів різних жанрів (News "Paris, an act of war", післятекстова вправа)

Приклад 8

Мета: розвивати увагу, вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, вчити використовувати стратегії запам'ятовування.

Інструкція. A detailed text understanding means excellent anticipating skills, high attention and the ability to memorize information quickly. To succeed in this, complete a part from the news episode (1 word for each gap) with the words from the news.

French President Francois Hollande has called the deadly attacks on Paris "an 1. ____ of war." The French leader spoke after the 2. ____ State militant group said it was responsible for the 3. ____ in the French capital Friday. Six coordinated attacks killed at least 129 people. The French president 4. ____ the Islamic State group for the night of horror. He promised to hunt down the attackers. Hollande said "France will triumph over this 5. ____ ." Islamic State said it acted in response to air strikes against IS fighters in Iraq and 6. ____ . It said France and its supporters "will remain at the top of the list of targets of the Islamic State." The online message appeared in Arabic and French with the Islamic State logo. French 7. ____ have not confirmed the authenticity of the statement. However, terrorism experts have not disputed its 8. ____ .

Answers: act, Islamic, violence, blamed, barbarity, Syria, officials, validity.

Підгрупа вправ для розвитку умінь пошукового аудіювання текстів різних жанрів (*Announcement "Audience member", текстова вправа*)

Приклад 9

Мета: розвивати вміння концентрувати увагу на специфічній інформації, відділяти головне від другорядного, вчити застосовувати висхідні, когнітивні, конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Interpreters possess an incredible ability to memorize the details of the audio or video message, analyze it, making necessary links between the ideas or facts. Taking into consideration the vocabulary list given to you in the previous exercises, listen to the Audience Member Instructional Video and complete the table for Do's and Don'ts given below.

Audience Member Instructions

Do's	Don't's
<i>Prepare to listen, smile and 1..... .</i>	<i>Never laugh or 3. .... at the inappropriate times</i>
<i>2. .... your hands together in a rhythmic fashion.</i>	<i>Always avoid loud 4. ....</i>
<i>Try some 7. ....at intermission.</i>	<i>Talking, 5. .... and humming are forbidden.</i>
<i>8. ... out our survey.</i>	<i>Fangle 6. ... shouldn't be on.</i>
<i>Watch the lighted area not to 9 .....</i>	<i>A little preparation will help you be like a 10 .... .</i>

Answers: 1. laugh 2. Slap 3 applaud 4. noises 5. whistling 6. doodads 7. morsel
8. fill 9. sleep 10. pro

Підгрупа вправ для розвитку умінь критичного аудіювання текстів різних жанрів (Interview "Long life", післятекстова вправа)

Приклад 10

Мета: розвивати вміння критичного аудіювання, висловлюючи власну точку зору щодо почутої інформації, стимулювати розвиток метакогнітивних та нисхідних стратегій аудіювання.

Інструкція. Interpretation of the text requires both objective and subjective opinions. Answer the questions expressing your attitude to the issues raised, agreeing or contradicting them.

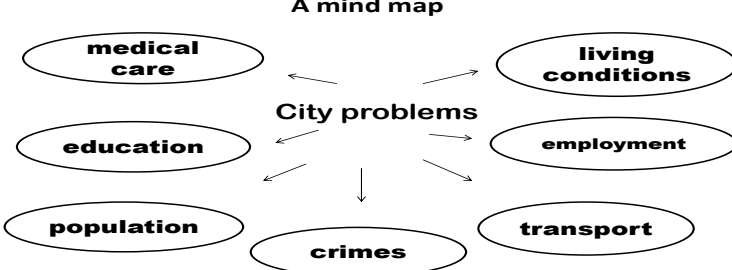
1. What are the secrets of having a long life?
2. What is the secret of longevity in the Mediterranean region?
3. How can laughing contribute to a long life?

IV група вправ для розвитку здібностей, підгрупа вправ для розвитку специфічних аудитивних перекладацьких здібностей (Lecture "Banana Protein May Be Virus Killer")

Приклад 11

Мета: розвивати вміння аналізувати записані ключові слова аудіоповідомлення, розвивати здібності до синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків, стратегії запам'ятовування, соціально-афективні стратегії.

Інструкція. Interpreters' ability to be ready to understand the details of the audio message can be developed by focused listening. Listen to the lecture, take either linear notes or make a mind map while listening:

<i>Linear notes (example)</i>	<i>A mind map (example)</i>
1. Walking: 1.1. advantages; 1.2. disadvantages; 1.3. equipment. 2. Cycling: 2.1. places; 2.2. clothes; 2.3. time.	A mind map

Present your notes in "Відповідь онлайн".

У група вправ для розвитку вмінь використання стратегій, підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотексту

Приклад 12

Мета: вчити оцінювати вміння застосовувати стратегії аудіювання, використовувати навчальні, метакогнітивні стратегії, стратегії автономного навчання.

Інструкція. Make use of the electronic resources (see "Supplementary") to select three audio- or video messages according to the topics. Listen to the selected audiotexts and complete the Listening Comprehension Diary. Use the list of the strategies in "Supplementary" to complete the last column.

Name		Last name		Group
Topic	Name of the audio text	Downloaded from / listened at (site)	Issues raised in the audio text	Applied Listening Comprehension Strategic Actions
Mass Media				
Theatre				
Medicine and Health				

Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту (Lecture "Elizabethan Theatre")

Приклад 13

Мета: вчити прогнозувати зміст лекції під час перегляду відеосюжету із вимкненим звуком, спираючись на екстралінгвістичні засоби спілкування та зважаючи на написи і заголовки, подані на екрані, вчити використовувати компенсаторні, комунікативні, когнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Watching a video lecture with the sound off will contribute to your better understanding of the message. Watch the video about Elizabethan Theatre with the sound off. While watching it, mind the headings, notices, headings and captions presented to you on the screen, make use of the photos, pictures, graphs too. Make notes of the data you've understood. Use "Відповідь онлайн" to place your answer.

Вправи завершального етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН, IV група вправ для розвитку здібностей, підгрупа вправ для вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей

Приклад 14

Мета: вдосконалювати вміння синхронізувати почуте повідомлення із записом ключових слів, використовувати стратегії автономного навчання, сприяти вдосконаленню вміння передавати зміст тексту рідною мовою.

Інструкція. Your friend who doesn't know English is eager to visit the Opera House. You are going to listen to the announcement "Visiting the Opera Theatre". Listen to the announcement and make a list of key words in English. Summarize the announcement in Ukrainian for your friend. Use "Відповідь онлайн" to place your answer.

V група вправ для розвитку вмінь використання стратегій, підгрупа вправ для розвитку стратегій подолання індивідуально-особистісних труднощів аудіювання

Приклад 15

Мета: вчити використовувати навчальні, метакогнітивні стратегії, стратегії автономного навчання, сприяти вмінню аналізувати власну стратегічну аудитивну діяльність.

Інструкція. Complete the Strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for Future Interpreters. Analyze those strategies which are easy/difficult for you to use. What can you do to improve listening skills? Use "Відповідь онлайн" to place your answer.

Таким чином, на основі розробленої підсистеми вправ було створено три комплекси вправ, спрямовані на формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН за темами "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина". До кожного із запропонованих для прослуховування аудіотекстів подано дотекстові, текстові і післятекстові вправи. Ознайомитися з розробленим нами "Електронним кейсом для навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, оголошення, новини)", розміщеним у віртуальному навчальному середовищі Moodle, можна за адресою: <http://m.knlu.edu.ua/course/view.php?id=87>.

Комплекси вправ, подані в додатках И, представлені у віртуальному навчальному середовищі Moodle. Безсумнівно, запропонована методика навчання аудіювання таких жанрів, як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення, потребує певної організації роботи, що втілюється у моделі навчання, описаної нами в наступному підрозділі.

2.3. Модель організації навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання

Ефективне використання розробленої нами підсистеми вправ для навчання аудіювання студентів ЗФН можливе за умови чіткої моделі організації навчального процесу. Слідом за І. О. Гончар (2010), ми розглядаємо *модель навчання аудіювання* як виду мовленнєвої діяльності, як послідовність

навчальних дій, яка науково обґрунтована і логічно пов'язана з кінцевим результатом діяльності. Характерною особливістю такої абстрактної схеми є те, що її легко наповнити іншим навчальним тематичним матеріалом. Створюючи модель організації навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах ЗФН, ми спиралися на низку таких компонентів, наявність яких гарантує ефективність застосування такої моделі у вищезазначених умовах. В межах нашого дослідження, слідом за дослідженнями вчених (Вікович, 2010; Гончар, 2010; Заболотна, 2013; Крапчатова, 2014), ми виділяємо такі компоненти розроблюваної моделі: принципи навчання, об'єкт, мета, суб'єкт, навчальна дисципліна, засоби реалізації, ступені навчання, поетапна реалізація моделі у межах кредитно-модульної системи навчання. Розглянемо кожний із цих компонентів окремо.

Беручи до уваги те, що розробка навчальної моделі можлива за умови урахування принципів (Писанко, 2008, с. 117), для формування моделі організації ДН майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою важливими є такі **принципи**: *системності і систематичності, комунікативності, взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, а також принцип реалізації стратегій аудіювання, який є типовим саме для нашої моделі організації навчання. Розглянемо реалізацію принципу системності і ситематичності в моделі організації навчання студентів ЗФН. Зауважимо, що групи вправ з аудіювання у розробленій моделі логічно пов'язані одна з одною, їх наступність є методично спланованою, забезпечуючи тим самим системність навчального процесу. Отже, використання Moodle характеризує модель організації навчання студентів аудіювання як таку, яка є системною і керованою.*

Запорукою регулярного, систематичного виконання вправ для аудіювання студентами є розміщення нашого електронного кейсу з навчання аудіювання майбутніх перекладачів у віртуальному навчальному середовищі Moodle. Встановивши початковий і кінцевий терміни виконання завдань з аудіювання у налаштуванні параметрів системи, викладач вільно керує процесом

прослуховування аудіоматеріалу студентами і виконання ними завдань, відслідковуючи кожне їх віртуальне відвідування навчального курсу з аудіювання. Натомість, студентам ЗФН також зручно планувати свій навчальний час, керуючись визначеними викладачем строками на виконання кожного завдання.

Спираючись на дослідження науковців (Зайцева і Чекулаєва), зауважимо, що дотримання *принципу комунікативності* допоможе нам здійснювати практичне використання мови через індивідуалізацію навчального процесу, ситуативність, функціональність. Індивідуалізація навчання аудіювання протягом виконання майбутніми перекладачами аудитивних вправ реалізуватиметься шляхом урахування особистісних характеристик студентів, через відбір і використання СтА, притаманних тому чи іншому жанру. Завдяки здатності ситуативно відтворювати комунікативну реальність майбутні перекладачі відчуватимуть підвищений інтерес до теми аудіювання, психологічно спокійніше сприйматимуть кожний новий аудіо- чи відеофрагмент. Відповідність визначених програмним матеріалом сфер комунікації, відбір ЛО, характерних для певної мовленнєвої задачі, забезпечують дотримання функціональності принципу комунікативності.

В моделі організації навчання аудіювання майбутніх перекладачів *принцип взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності* передбачає взаємопов'язане навчання аудіювання і усного та писемного мовлення. Письмові відповіді на запитання, які студенти висилають викладачу на перевірку, використовуючи тип відправлення "Відповідь онлайн", передбачають висловлення думки студентів з теми аудіоповідомлення та паралельну активізацію фонових знань студентів, їх вміння коректно відбирати лексичні одиниці для відповіді, граматично правильно висловлювати особисте ставлення до проблем у письмовій формі.

Визначення нами *принципу реалізації стратегій аудіювання* студентами пояснюється необхідністю застосування майбутніми перекладачами знань про СтА текстів різних жанрів з метою легкого і коректного сприйняття усного

повідомлення. Евристична бесіда із студентами щодо СтА, навчальні інструкції застосування СтА аудіотекстів різних жанрів, самостійний аналіз студентами теоретичного матеріалу, представленого на відібраних нами спеціалізованих сайтах, заповнення студентами аудитивного опитувальника "Використання стратегій аудіювання майбутніми перекладачами" (Strategic Listening Comprehension Self-valuation Form for Future Interpreters) є передумовами усвідомленого застосування майбутніми перекладачами СтА впродовж усього навчального аудитивного курсу. Наголосимо на тому, що, дотримуючися принципу реалізації стратегічних дій студентами під час навчання аудіювання, ми керуємося змістом соціально-афективної стратегії, згідно з якою, в межах моделі організації ДН аудіювання, кожний наступний успішно виконаний студентами блок аудитивних завдань завдяки застосуванню СтА сприяє їх успішному використанню у наступному навчальному блоці, розвитку власних СтА, націлених на ефективне сприйняття аудіотексту.

Окрім принципів навчальної моделі важливо також визначити об'єкт, мету і суб'єкт навчання. **Об'єктом** є процес навчання майбутніх перекладачів ЗФН англomовного аудіювання текстів різних жанрів: інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. **Метою навчання** є формування у майбутніх перекладачів мовленнєвої компетентності в аудіюванні. **Суб'єктами навчання** є студенти мовних спеціальностей університетів, що навчаються за напрямом підготовки 6.020303 Філологія (Переклад (англійська)). Отже, модель навчання англomовного аудіювання текстів різних жанрів розроблена для студентів II курсу (III семестр), які вивчають англійську мову як спеціальність. Таким чином, модель навчання англomовного аудіювання побудована у межах навчальної дисципліни "Перша іноземна мова" (англійська).

Відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни Перша іноземна мова (англійська) напряму підготовки 6.020303 Філологія (Переклад (англійська)) кафедри англійської мови факультету перекладачів Київського національного лінгвістичного університету для майбутніх перекладачів аудіювання є пріоритетною мовленнєвою діяльністю та передбачає формування у студентів

навичок і розвиток вмінь аудіювання згідно з такою програмною тематикою: "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина та здоров'я". Згідно з вимогами Програми студенти другого року навчання повинні розуміти та відповідно реагувати на загальну та конкретну інформацію у таких видах текстів як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення в межах вивченої тематики, що представлена в аудіо та відеозапису, чи наживо ("Робоча програма з англійської мови", 2015, с. 5). Зазначимо, що ознайомлення із характерними рисами різних жанрів аудіотекстів та видів аудіювання (детальніше див. підрозд. 2.1), а також вправління в кожному із них допомагає майбутнім перекладачам адекватно почутому тексту сприймати інформацію, аналізувати почуте повідомлення відповідно до жанру, враховувати структурні, фонетичні, лексико-граматичні особливості при перекладі.

Засобом реалізації моделі відповідного навчання стали автентичні аудіотексти та відеофрагменти таких жанрів, як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення, відібрані за методично обґрунтованими критеріями, і підсистема вправ (див. підрозд. 2.1 і 2.2), а також опитувальник "Використання стратегій аудіювання майбутніми перекладачами" (Strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for Future Interpreters), заключний тест на знання стратегій аудіювання (Final Listening Comprehension Strategy Test), опитувальник (questionnaire), опитувальник "Прочитай, проаналізуй і склади" (Remember to read, analyze and compile), пам'ятки "Як досягти успіху в аудіюванні оголошень" (How to succeed in listening to the announcements), "Як стати експертом в прослуховуванні інтерв'ю" (How to be an expert in listening to the interviews), "Найкращі поради щодо аудіювання новин" (Best advice on listening to the news), "Як стати найкращим слухачем лекції" (How to make the best listener to the lecture) (додаток К) та "Щоденник аудіювання" (Listening Comprehension Diary).

Далі розглянемо, як модель організації навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання реалізується в межах **кредитно-модульної системи (КМС)**.

Зауважимо, що, спираючись на положення наказу Міністерства та науки України від 30.12.2005 №774 "Про впровадження КМС організації навчального процесу", ми розглядаємо КМС, впроваджену у навчальний процес у ЗВО, як поєднання модульних технологій і використання залікових одиниць (залікових кредитів). Дана модель організації навчання також охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань і вмінь, навчальної діяльності студента у процесі аудиторної і позааудиторної роботи. Відповідно до КМС, модуль є задокументованою завершеною частиною навчальної дисципліни, що реалізується відповідними формами навчального процесу; водночас, змістовий модуль – це система елементів навчальної дисципліни, яка вивчається за допомогою певних методів навчання, оцінюється та зараховується чи не зараховується викладачем; заліковим кредитом вважають одиницю виміру навчального навантаження, яке потрібне для засвоєння змістових модулів. У заліковому кредиті оцінюються всі види навчальної діяльності студента, що формують компетентності. Зазначимо, що обсяг аудиторної роботи не повинен перевищувати 50% залікового кредиту. Співвідношення аудиторної та позааудиторної роботи студента становить приблизно 1:1, але позааудиторна робота не повинна становити менше 1/3 і більше 2/3 загального обсягу часу. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи для заочної форми навчання становить – 1:10.

Беручи до уваги положення КМС, наголосимо, що, згідно з розподілу годин у першому семестрі за Робочою програмою з англійської мови для студентів II курсу Київського національного лінгвістичного університету кафедри англійської мови факультету перекладачів ("Робоча програма з англійської мови", 2015), аудиторна робота складає 48 годин, позааудиторна робота студентів становить 744 години і є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу. Представимо розподіл годин по модулях на II курсі у табл. 2.6.

**Розподіл навчальних годин на II курсі (III семестр),
заочна форма навчання**

Настановча сесія	Зимова сесія		Всього	Кількість модулів	МКР	Іспит
Аудиторна робота (практичні заняття)	Аудиторна робота (практичні заняття)	Позааудиторна (самостійна робота)				
18	30	744	792	3	1	1

Зробимо підрахунки щодо визначення кількості годин, яке буде займати аудіювання текстів різних жанрів майбутніми перекладачами на другому курсі протягом III семестру. Беручи до уваги те, що аудіювання як вид мовленнєвої діяльності займає $\frac{1}{4}$ (25%) навчального часу, то для нашої моделі організації навчання це становить: аудиторної роботи – 48 годин : 4 = **12 годин** аудиторної роботи і 744 годин : 4 = **186 годин** позааудиторної/самостійної роботи.

Ми розподілили навчальні години аудіювання текстів різних жанрів впродовж III семестру таким чином: настановча сесія – 18 годин аудиторної роботи : 4 = **4,5 годин**, міжсесійний період – 744 годин позааудиторної (самостійної) роботи : 4 = **186 годин**, зимова сесія – 30 годин аудиторної роботи : 4 = **7,5 годин**.

Модель організації навчання аудіювання студентів ЗФН реалізується протягом **трьох етапів навчання** (див. підрозд. 2.2) у межах КМС навчання. Протягом **першого (початкового) етапу** навчання аудіювання майбутні перекладачі готуються до сприйняття і розуміння різних видів аудіотекстів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) у Moodle, ознайомлюючись з їх жанровими і мовними особливостями, а також стимулюють власну аудитивну активність шляхом паралельного прослуховування повідомлень і ведення конспекту. Для початкового етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН передбачено 4,5 годин (202,5 хв.). Нагадаємо, що загалом

передбачено 18 навчальних годин (9 занять) на опрацювання всіх видів мовленнєвої діяльності протягом настановчої сесії. Для визначення кількості хвилин для навчання аудіювання на кожному занятті розділемо 202,5 хв. на 9 занять: $202,5 : 9 = 22,5$ хв. Отже, навчання аудіювання на початковому етапі буде займати приблизно 22,5 хвилини на кожному занятті чи 45 хв. на кожному другому занятті і на останньому ще 22,5 хв. Див. табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Розподіл годин на навчання аудіювання
протягом початкового етапу навчання аудіювання**

1	2	3	45 хв. x 4 зан. = 180 хв. – аудиторної роботи 22,5 x 1 зан. = 22,5 хв – аудиторної роботи Всього: 180 + 22,5 = 202,5 хв. – заняття з практики мовлення – час на аудіювання текстів різних жанрів
4	5	6	
7	8	9	

Зупинимося детальніше на особливостях організації позааудиторної роботи студентів у міжсесійний період, тобто, під час **другого чи основного етапу** навчання аудіювання. На другому етапі навчання аудіювання відбувається розвиток вмінь глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання, відпрацювання мовного матеріалу, аналіз та інтерпретація частин різних видів аудіотекстів, ведення "Щоденника аудіювання" із застосуванням запропонованих у курсі СтА. Основний етап навчання аудіювання майбутніх перекладачів націлений на підвищення рівня мотивації студентів щодо самостійного прослуховування та виконання аудитивних вправ, стимулювання студентів до розуміння та відповідної реакції на загальну та конкретну інформацію у таких видах текстів як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення в межах вивченої тематики, що представлена в аудіо та відеозапису, чи наживо

("Робоча програма з англійської мови", 2015). Протягом міжсесійного періоду погодинне навантаження на формування навичок і оволодіння стратегіями, розвиток вмінь і здібностей аудіювання у відповідності до кожного жанру, становитиме $186 \text{ годин} : 4 \text{ (жанри)} = 46,5 \text{ годин}$.

Зауважимо, що ми побудували модель організації навчання аудіювання майбутніх перекладачів згідно з жанрами, не змістовими модулями. Такий підхід дозволить викладачу будь-яку тематику змістового модуля узгодити з представленою нами методикою навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. У табл. 2.8 представлено співвідношення чотирьох жанрів автентичних аудіотекстів, видів аудіювання, визначених програмою, та погодинне навантаження у відповідності до змістових модулів.

Таблиця 2.8

Співвідношення жанрів аудіотекстів, видів аудіювання та погодинне навантаження у відповідності до змістових модулів

Змістові модулі	Жанри аудіотекстів	Вид аудіювання	Кількість годин самостійної роботи
Засоби масової інформації Театр Медицина і здоров'я	Оголошення	Пошукове	46,5
	Інтерв'ю	Критичне	46,5
	Новини	Детальне	46,5
	Лекції	Глобальне, детальне	46,5

Розподілимо 46,5 годин самостійної роботи, відведені нами для навчання студентів аудіювання кожного із чотирьох жанрів, у відповідності до трьох модулів: $46,5 \text{ годин} : 3 = 15,5 \text{ годин}$. Оскільки наша модель організації навчання орієнтована на студентів ЗФН, зазначимо, що протягом основного етапу навчання майбутні перекладачі можуть використовувати час на навчання аудіювання на власний розсуд. Проте ми рекомендуємо дотримуватися графіка виконання завдань, поданого нами у табл. 2.9.

**Розподіл годин самостійної роботи на навчання аудіювання у межах
модулів 1-3 (основний етап навчання аудіювання)**

Змістові модулі	Жанри	Кількість годин		Термін виконання завдань
1. Засоби масової інформації	Оголошення	3,8	15, 5	вересень – жовтень
	Інтерв'ю	3,8		
	Новини	3,8		
	Лекції	3,8		
2. Театр	Оголошення	3,8	15, 5	жовтень – листопад
	Інтерв'ю	3,8		
	Новини	3,8		
	Лекції	3,8		
3. Медицина і здоров'я	Оголошення	3,8	15,5	листопад – грудень
	Інтерв'ю	3,8		
	Новини	3,8		
	Лекції	3,8		

На третьому (завершальному) етапі студенти удосконалюють вміння глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) шляхом заповнення аудитивного опитувальника, а також відбору аудіотекстів зазначених жанрів і використання самостійно визначених СтА цих текстів, працюють над покращенням вміння використовувати ті стратегії для подолання труднощів аудіювання, які розвинуті у них на недостатньо високому рівні. Також студенти виконують вправи на вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей. Для навчання студентів аудіювання на завершальному етапі передбачено 7,5 годин (337,5 хв.). Загалом передбачено 30 навчальних годин. Для визначення кількості хвилин для навчання аудіювання, розділемо 337,5 хв. на 15 занять: $337,5 : 15 = 22,5$ хв. Навчання аудіювання на завершальному етапі буде займати приблизно 22,5 хвилини на кожному занятті чи 45 хв. на кожному другому занятті і на останньому ще 22,5 хв. (див. табл. 2.10).

**Розподіл годин на навчання аудіювання
протягом завершального етапу навчання аудіювання**

					45 хв. x 7 зан. = 315 хв. – аудиторної роботи
1	2	3	4	5	22,5 хв. x 1 зан. = 22,5 хв – аудиторної роботи
6	7	8	9	10	Всього: 315 + 22,5 = 337,5 хв.
11	12	13	14	15	– заняття з практики мовлення – час на аудіювання текстів різних жанрів

Узагальнимо вищевикладене у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

**Розподіл аудиторної і самостійної роботи для навчання аудіювання
майбутніх перекладачів аудіотекстів різних жанрів**

Структура навчального процесу	Вид роботи	Етап навчання	Кількість годин	Зміст навчального аудитивного курсу
1	2	3	4	5
Настановча сесія	Аудиторна робота (практичні заняття)	Початковий	4,5	Евристична бесіда з метою актуалізації знань студентів про СТА; ознайомлення із особливостями застосування СТА, спрямованих на сприйняття інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень; проведення методично-технічного інструктажу щодо навігації модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища (Moodle).

1	2	3	4	5
Міжсесійний період	Позааудиторна (самостійна робота)	Основний	186	Практична реалізація курсу, націлена на розвиток вмінь глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання аудіотекстів різних жанрів, ведення "Щоденника аудіювання".
Зимова сесія	Аудиторна робота (практичні заняття)	Завершальний	7,5	Використання самостійно визначених студентами СТА інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень.

Таким чином, розроблені критерії і описана процедура відбору аудіотекстів для майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах ЗФН, розроблена підсистема вправ для навчання студентів аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, створена й описана модель організації навчання аудіювання аудіотекстів різних жанрів потребують експериментальної перевірки їхньої ефективності. Розгляду цього питання буде присвячено наступний розділ нашого дослідження.

Висновки до розділу 2

У розділі "Технологія формування у майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання" проаналізовано критерії і досліджено процедуру відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання в умовах ЗФН. Визначено, що "критеріями відбору" є якісні та кількісні ознаки аудіотекстів різних жанрів: інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, за якими визначаються їх придатність

чи непридатність для використання у навчанні аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН. Навчальний аудіотекст вважається автентичним дискурсом, основною одиницею організації навчального матеріалу, текстом, призначеним для смислового сприйняття на слух та формування умінь іншомовного спілкування.

Запропоновано такі критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН: автентичності (структурна, лексична, граматична, функціональна і культурологічна), відповідності програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою, критерій новизни і мотиваційної цінності, критерій вільного доступу до Інтернет ресурсів, критерій урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту. Для *структурно автентичних* аудіотекстів характерна логічна, змістова, лексико-граматична, комунікативна та формальна цілісність. *Лексична автентичність* передбачає використання сталих виразів, специфічних термінів, колоквиалізмів, жаргонізмів, сленгу, звуконаслідування, вигуків, заповнювачів пауз, емоційно-оціночних прикметників, фразеологізмів, які передають національну специфіку мови, надають текстам виразності, самобутності, експресивності. *Граматична автентичність* реалізується шляхом використання герундіальних, інфінітивних зворотів, використання інверсії, яка надає емоційний окрас висловлюванню. *Функціональну автентичність* визначено як природність відбору лінгвістичних засобів з метою вирішення мовленнєвої задачі. Критерій *відповідності програмним вимогам* включає такі складові: а) відповідність мовного матеріалу; б) тематичну відповідність; в) жанрову відповідність. *Мовний матеріал* відібраних аудіотекстів розкриває специфічну для студентів другого року навчання *тематику*, відповідаючи рівню B2+ за темами "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина і здоров'я" тривалістю не довше 3-4-ьох хвилин. Критерій *культурологічної автентичності* аудіоповідомлень передбачає вживання лексичних одиниць з національно-культурною семантикою. У відповідності до робочих програм для майбутніх перекладачів другого року навчання прослуховування аудіотекстів таких жанрів, як інтерв'ю, фрагменти

лекцій, новини, оголошення, є пріоритетним. Відповідно до *критерію новизни і мотиваційної цінності* аудіотексту, аудіоповідомлення покликане викликати природний інтерес у слухача, зацікавити реципієнта новими фактами, подіями, викликаючи бажання слухати і думати. Згідно з *критерієм доступу до Інтернет ресурсів*, навчальний аудіоматеріал для майбутніх перекладачів перебуває у вільному доступі в мережі Інтернет, відбирається і використовується без порушення авторських прав на провідних сайтах. Критерій урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту, передбачає особливості вимови та просодичних характеристик мовлення, яке майбутні перекладачі сприймають на слух.

Згідно з виділеними критеріями відбору аудіоматеріалів для навчання майбутніх перекладачів, проаналізовано аудіотекст "Man's Life Saved After Tapeworm Removed From Brain", призначений для навчання майбутніх перекладачів ЗФН.

Для навчання аудіювання майбутніх перекладачів другого року навчання в умовах ЗФН з провідних англомовних Інтернет сайтів та подкастів, профілюючою діяльністю яких є навчання аудіювання, відібрано 50 аудіо- і відеотекстів для перед- і післяекспериментального зрізів (з них 8 використано для прослуховування студентами під час зрізів). Для навчання АКА майбутніх перекладачів ЗФН відібрано 17 аудіо- і відеотекстів, які складають підсистему вправ для здобуття знань, формування навичок, розвитку вмінь і здібностей, оволодіння СТА в умовах ЗФН.

Проаналізовано доробки методистів, які займалися навчанням аудіювання, щодо виділення етапів навчання аудіювання текстів різних жанрів, і визначено, що здобуття студентами знань, формування у студентів навичок аудіювання, розвиток у майбутніх перекладачів аудитивних вмінь та здібностей, а також оволодіння СТА та розвиток вмінь їх використання доцільно здійснювати на *початковому, основному і завершальному етапах навчання аудіювання*. Розглянуто передумови виокремлення стратегічного компоненту навчання аудіювання, який визначено як послідовну, заздалегідь сплановану, свідому

діяльність викладача і студентів, спрямовану на подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів за допомогою використання СтА у процесі сприйняття, розуміння і запам'ятовування інформації усного повідомлення.

Визначено завдання початкового, основного і завершального етапів навчання аудіювання, враховуючи роль стратегічного компоненту на кожному з них. Описано кореляцію етапів навчання аудіювання та груп, підгруп, видів вправ. А саме, визначено, що на **початковому етапі** майбутні перекладачі виконують I групу вправ для набуття знань, яка охоплює 2 підгрупи: 1) підгрупу вправ для набуття знань про різні жанри аудіотекстів; 2) підгрупу вправ для ознайомлення з видами СтА для подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів. А також II групу вправ для формування навичок, яка включає 3 підгрупи вправ: 1) підгрупу вправ для формування фонетичних навичок аудіювання текстів різних жанрів; 2) підгрупу вправ для формування лексичних навичок аудіювання текстів різних жанрів; 3) підгрупу вправ для формування граматичних навичок аудіювання текстів різних жанрів.

На **основному етапі** майбутні перекладачі виконують III групу вправ для розвитку вмінь, яка включає 4 підгрупи: 1) підгрупу вправ для розвитку умінь глобального аудіювання текстів різних жанрів; 2) підгрупу вправ для розвитку умінь детального аудіювання текстів різних жанрів; 3) підгрупу вправ для розвитку умінь пошукового аудіювання текстів різних жанрів; 4) підгрупу вправ для розвитку умінь критичного аудіювання текстів різних жанрів. Також IV групу вправ для розвитку здібностей аудіювання, яка включає 1 підгрупу вправ для розвитку специфічних аудитивних перекладацьких здібностей. І також V групу вправ для розвитку вмінь використання СтА, яка включає 2 підгрупи вправ: 1) підгрупу вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з мовними особливостями аудіотекстів; 2) підгрупу вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту.

На **завершальному етапі** студенти виконують IV групу вправ для вдосконалення здібностей, яка включає 1 підгрупу вправ для вдосконалення

специфічних аудитивних перекладацьких здібностей. А також V групу вправ для розвитку вмінь використання стратегій, яка включає 1 підгрупу вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії подолання індивідуально-особистісних труднощів аудіювання.

Наведено приклади вправ для набуття знань про різні жанри аудіотекстів, для ознайомлення з видами стратегій для подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів, для формування фонетичних, лексичних, граматичних навичок аудіювання текстів різних жанрів, для розвитку умінь глобального, детального, пошукового, критичного аудіювання текстів різних жанрів, для розвитку і вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей, для розвитку стратегій подолання труднощів аудіювання.

Визначено *етапи роботи з текстом*, призначеним для навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень: дотекстовий, текстовий, післятекстовий. Зазначено, що студенти працюють з аудіотекстом на основному і завершальному етапах навчання аудіювання текстів різних жанрів.

Модель організації навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах ЗФН розроблено відповідно до таких принципів: системності і систематичності, комунікативності, взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, реалізації стратегій аудіювання. Також визначено об'єкт, мету, суб'єкт і засоби реалізації моделі відповідного навчання. Згідно з моделлю організації навчання майбутніх перекладачів ЗФН аудіювання реалізуватиметься в межах кредитно-модульної системи і триватиме 4,5 годин аудиторної роботи під час настановчої сесії (початковий етап), 186 годин самостійної роботи у міжсесійний період (основний етап), 7,5 годин аудиторної роботи під час зимової сесії (завершальний етап). Основні положення розділу викладені у наукових статтях (Мартиненко 2017а; 2016а; 2016b; 2016с; 2017d).

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В УМОВАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

3.1. Організація та проведення експерименту

Ефективність методики навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) ми перевіряли шляхом організації і проведення методичного експерименту. Під *методичним експериментом*, слідом за П. Б. Гурвичем (1980), ми розуміємо спільну діяльність учасників експерименту та експериментатора, організовану для вирішення методичної проблеми. В межах нашого дослідження методичний експеримент здійснювався згідно з наступними характеристиками: 1) точна обмеженість у часі, 2) наявність попередньо сформульованих гіпотез, 3) план і організація структури відповідно до висунутих гіпотез, 4) можливість ізольованого врахування методичного впливу фактору, що досліджується, 5) вимірювання вихідного і заключного стану релевантних для проблеми дослідження знань, навичок і вмінь за критеріями, що відповідають специфіці проблеми й цілям експерименту (Гурвич, 1980, сс. 39-40).

Відповідно до досліджень М. В. Ляховицького, на етапі *організації* експерименту було визначено задачі експерименту, розроблено гіпотези, підготовлено експериментальні (навчальні) матеріали, відбірано учасників експерименту; на етапі *реалізації експерименту* – проведено передекспериментальний зріз, експериментальне навчання та післяекспериментальний зріз; на етапі *констатації та інтерпретації результатів* відбулася обробка результатів експерименту, формулювання висновків, аналіз отриманих даних (Ляховицький, 1981, сс. 47-48).

Важливою складовою підготовки і організації експериментального навчання є розробка і формулювання гіпотези, основними етапами розвитку якої є: 1) зародження гіпотези; 2) формулювання основних положень гіпотези; 3) визначення наслідків гіпотези (Гурвич, 1980).

Розглянемо кожний етап розвитку гіпотези. *Зародження гіпотези.* Дослідження сучасного стану навчання аудіювання майбутніх перекладачів англійської мови, встановлення преференцій майбутніх перекладачів у навчанні аудіювання, визначення якості підготовки перекладачів в аудіюванні, а також аналіз методики навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, дослідження теоретичних праць науковців з питання методики ДН майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів, результати проведеного анкетного опитування серед студентів II курсу ЗФН та викладачів у чотирьох ЗВО України (див. підрозділ 1.1, зразки анкет розміщено у додатках А1, А2, результати анкетування наведені у підрозділі 1.1.) дали змогу зробити висновок, що на теперішній час фактично не існує науково обґрунтованої методики навчання аудіювання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів. Зроблені нами теоретичні висновки досліджуваної проблеми в першому та другому розділах стали передумовами формулювання гіпотези методичного експерименту.

Формулювання основних положень гіпотези. Враховуючи вищезазначені положення, нами було сформульовано таку гіпотезу: навчання аудіювання майбутніх перекладачів аудіотекстів різних жанрів у віртуальному навчальному середовищі Moodle буде ефективнішим за умов: поетапної організації навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень; здійснення теоретично обґрунтованого відбору навчального матеріалу; використання спеціально розробленої підсистеми вправ; вибору оптимального варіанту організації навчання на початковому, основному і завершальному етапах навчання аудіювання текстів різних жанрів.

Сформульована вище гіпотеза дозволила нам передбачити такий *наслідок*: у результаті використання запропонованої методики навчання аудіювання майбутніх перекладачів будуть сформовані вміння сприймати на слух та розуміти інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення на рівні, який досягне та перевищить умовний коефіцієнт навченості 0,7 за В. П. Беспальком (Беспалько, 1968). Сформульовані гіпотези перевірялися в ході основного природнього експерименту, який проводився з вересня по січень 2016-2017 навч. року

в Київському національному лінгвістичному університеті. Під час експерименту взяло участь 38 студентів другого року навчання ЗФН. Представимо структуру проведення методичного експерименту в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Структура проведення експерименту

№	Етапи експериментального навчання	Час і термін проведення	Кількість годин	Група/ кількість учасників	Завдання етапу
1	2	3	4	5	6
1.	Передекспериментальний зріз	19.09.2016 - 23.09.2016	4,5 (аудиторні)	ЕГ -1: Па 23-15, 19 студентів; ЕГ -2: Па 24-15, 19 студентів	Визначення вихідного рівня сформованості аудитивних навичок, розвитку вмінь в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень і рівня знань про Ста, наявності перекладацьких здібностей студентів до аудіювання
2.	Експериментальне навчання	24.09.2016 - 09.01.2017	186 (поза-аудиторні)		Перевірка ефективності розробленої методики
3.	Післяекспериментальний зріз	10.01.2017 - 25.01.2017	7,5 (аудиторні)		Визначення досягнутого рівня сформованості аудитивних навичок, розвитку вмінь в аудіюванні інтерв'ю,

1	2	3	4	5	6
					фрагментів лекцій, новин, оголошень і рівня знань про СтА, перекладацьких здібностей студентів до аудіювання

Мета експерименту – перевірити ефективність розробленої методики навчання студентів аудіювання текстів різних жанрів, доцільність та адекватність використання розробленої підсистеми і комплексів вправ, а також перевірити ефективність двох варіантів методик навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень.

Об'єктом експериментального навчання відповідно до гіпотези були виділені вміння студентів в аудіюванні текстів різних жанрів.

Беручи до уваги викладені вище положення, було визначено *завдання* експериментального навчання: 1) підготувати матеріали для перевірки вихідного рівня сформованості вмінь в аудіюванні англомовних інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, рівня знань про СтА, наявності перекладацьких здібностей студентів до аудіювання; 2) провести передекспериментальний зріз для визначення вихідного рівня сформованості вмінь в аудіюванні англомовних інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень; 3) визначити критерії оцінювання вмінь студентів розуміти інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення; 4) провести експериментальне навчання аудіювання англомовних інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень на основі розробленої підсистеми вправ з метою визначення оптимального варіанта методики навчання аудіювання аудіотекстів різних жанрів; 5) провести післяекспериментальний зріз для визначення досягнутого рівня сформованості аудитивних вмінь в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень,

рівня знань про СТА, перекладацьких здібностей студентів до аудіювання; б) інтерпретувати результати експериментального навчання та порівняти ефективність **двох варіантів розробленої методики** для навчання аудіювання аудіотекстів різних жанрів:

варіант А (відносно гнучкий характер управління) передбачав самостійний відбір та використання студентами ЕГ-1 стратегій аудіювання під час прослуховування текстів різних жанрів із запропонованого викладачем переліку стратегій впродовж початкового, основного і завершального етапів навчання аудіювання текстів різних жанрів;

варіант Б (жорсткий характер управління) передбачав використання студентами ЕГ-2 стратегій аудіювання під час прослуховування текстів різних жанрів із запропонованих викладачем стратегій, представлених у пам'ятках відповідно до кожного жанру впродовж початкового, основного і завершального етапів навчання аудіювання.

Необхідною складовою навчального процесу був контроль, об'єктом якого став рівень розвитку вмінь студентів в різних видах аудіювання текстів різних жанрів. Ми обрали тестовий контроль для перевірки вмінь майбутніх перекладачів в аудіюванні таких жанрів як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення. Зазначимо, що формати тестових завдань були розроблені у відповідності до Програми ("Робоча програма з англійської мови", 2015) і досліджень О. Г. Квасової (2009) з метою перевірки вмінь сприймати і розуміти інформацію усіх видів аудіювання (детального, глобального, критичного, пошукового). Для перевірки вміння розуміти деталі застосовані тестові завдання *на заповнення пропусків* (детальне аудіювання, прослуховування новин). Для перевірки вміння розуміти основний зміст, головні ідеї, використовується тестове завдання *множинний вибір* (глобальне аудіювання, прослуховування фрагменту лекції). Для перевірки вміння розуміти ставлення, наміри, почуття і думки мовців використано *відповіді на запитання* (критичне аудіювання, прослуховування інтерв'ю). Для перевірки вміння знаходити необхідну чи бажану інформацію застосовано тестові завдання *на завершення*

речень (пошукове аудіювання, прослуховування оголошень) (Квасова, 2009, сс. 57-60). Формати тестових завдань для перевірки вмінь аудіювання текстів різних жанрів і розподіл балів за ними подано у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Формати тестових завдань для перевірки умінь в аудіюванні інтерв'ю,
фрагментів лекцій, новин, оголошень у передекспериментальному
і післяекспериментальному зрізах**

Вид аудіювання	Жанр аудіювання	Формат тестового завдання	Кільк. завдань/ кільк. питань	Кількість балів	
				передексп. зріз	післяексп. зріз
1	2	3	4	5	6
Детальне	Новини	Заповнення пропусків	1/8	8	8
Глобальне	Лекція	Множинний вибір	1/10	10	10
Критичне	Інтерв'ю	Відповіді на запитання	1/7	7	7
Пошукове	Оголошення	Завершення речення	1/8	8	5
Загальна кількість балів				33	30

Для визначення критеріїв оцінки рівня сформованості умінь студентів використовувати *стратегії аудіювання* текстів різних жанрів ми звернулися до наукових досліджень з питання контролю рівня сформованості стратегічних вмінь аудіювання. Цим питанням займалася низка вчених: І. Л. Бім (Бим, 1997), Н. С. Левчик (2015), А. Е. Міхіна (Михина, 2009), К. Гох, К. Марешал, М. Тафагодатарі, Л. Вандегрифт (Vandergrift, Goh, Mareschal, & Tafaghodtari, 2006), М. Рост (Rost, 2010) та інші. Спираючись на дослідження зазначених вчених та на той факт, що аудіювання є внутрішньо вираженим видом мовленнєвої діяльності (Михина, 2009), в якості критерія сформованості стратегій сприйняття усного мовлення ми визначаємо *результат діяльності майбутніх перекладачів в аудіюванні текстів різних жанрів*, тобто практичний рівень

розуміння аудіоповідомлення студентами під час виконання таких завдань на вміння використання СтА, як: заповнення "Щоденника аудіювання" (Listening Comprehension Diary), аналіз та інтерпретація теоретичної інформації щодо різних СтА (Listening Comprehension Strategies Sites) (додаток Л), визначення шляхів ефективного використання складних для застосування СтА текстів різних жанрів (Ways of listening comprehension strategies improvement) (додаток М1), складання списку індивідуальних СтА на основі теоретичного і практичного матеріалу, опрацьованого під час початкового і основного етапів експериментального навчання (Individual strategies aimed at improving listening to the announcement, news, interviews, lectures) (додаток М2), контрольне заповнення опитувальника "Використання стратегій аудіювання майбутніми перекладачами" (Strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for Future Interpreters). Ми зможемо проаналізувати рівень сформованості вмінь використання студентами СтА текстів різних жанрів, оцінюючи виконання ними розроблених нами вправ на вміння використання СтА, що вимагає від майбутніх перекладачів ЗФН таких вмінь: самостійної побудови індивідуальної стратегічної концепції навчання у міжсесійний період; формування унікальної моделі внутрішньої аудитивної поведінки, націленої на максимальне розуміння повідомлення інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень; безпосереднє використання стратегій автономного навчання під час відбору текстів різних жанрів для аудіювання відповідно до поданих критеріїв; застосування знань, навичок, вмінь і здібностей аудіювання засобами метакогнітивних стратегій; стимулювання рефлексивної діяльності, яка є домінуючою для студентів ЗФН.

За формулою В. П. Беспалька (1968) $K=Q/N$, де Q – кількість отриманих студентом балів, N – максимально можлива кількість балів ми обчислили коефіцієнт навченості майбутніх перекладачів умінь аудіювання текстів різних жанрів: підраховали загальну кількість балів, отриману кожним студентом, яку потім порівняли з максимально можливою кількістю балів (33 бали у передекспериментальному зрізі і 30 балів у післяекспериментальному зрізі). При цьому, якщо коефіцієнт дорівнює 0,7 або вище, рівень вмінь аудіювання студентів вважається задовільним.

Спираючись на визначену мету експерименту та на кількість варіантів вирішення проблеми навчання аудіювання майбутніх перекладачів, ми обрали класифікацію експерименту за П. Б. Гурвичем (1980), а саме, природний вертикально-горизонтальний експеримент. *Вертикальний характер* експерименту дозволяє виявити загальну ефективність розробленої методики навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень, порівнюючи рівень розвитку вмінь учасників експерименту аудіювання текстів різних жанрів до і після експериментального навчання. *Горизонтальний характер* експерименту дозволяє перевірити ефективність двох варіантів методики навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів (див. 3.1).

Варійованою умовою експерименту був різний характер управління навчальною діяльністю на початковому, основному і завершальному етапах навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (*відносно гнучкий характер* для варіанту А: самостійний відбір студентами ЕГ-1 із запропонованого викладачем переліку різних СтА та використання обраних студентами СтА під час прослуховування текстів різних жанрів; *жорсткий характер* для варіанту Б: використання студентами ЕГ-2 запропонованих викладачем СтА, представлених у пам'ятках відповідно до кожного жанру аудіотексту). *Неварійованими умовами експерименту* були: 1) склад учасників експериментального навчання; 2) використання однакової підсистеми вправ; 3) тривалість експериментального навчання, кількість занять; 4) один викладач – експериментатор (автор дослідження); 5) завдання перед та післяекспериментальних зрізів; 6) критерії оцінювання рівня сформованості знань, навичок, умінь, здібностей і СтА інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень.

За критерієм Фішера φ^* (кутового перетворення Фішера) (Сидоренко, 2000, сс. 158-164), який використовують для співставлення двох вибірок за частотою наявності цікавого для дослідника ефекту, ми оцінили достовірність відмінностей між процентними частками двох вибірок. Тобто, ми перетворили процентні

частки у величини центрального кута, який вимірюється в радіанах. Зазначимо, що більшій процентній частці відповідатиме більший кут – φ_1 , а меншій частці – менший φ_2 . Проте ці співвідношення не лінійні, а визначення кутів відбувається за формулою:

$$\varphi = 2 * \arcsin(\sqrt{P}); \quad (3.1)$$

де P – процентна частка виражена в долях одиниці.

Істотним є те, що значення критерію буде збільшуватись за умови збільшення відмінностей між кутами φ_1 та φ_2 – чим більше φ^* , тим ймовірніше, що відмінності між вибірками достовірні.

Перш ніж розрахувати критерій φ^* – кутового перетворення Фішера, звернемося до такого алгоритму:

1. результати перед- і післяекспериментального зрізів з аудіювання майбутніх перекладачів взяти за ознаку, яка буде критерієм для розподілу учасників експерименту на тих, у кого "є ефект" (з коефіцієнтом навченості 0,7 або вище) і тих, у кого "немає ефекту" (з коефіцієнтом навченості нижче 0,7).

2. Перевести долю тих, у кого "є ефект", у процентні частки.

3. Визначити величини кутів φ_1 та φ_2 за формулою (1).

4. Визначити емпіричне значення $\varphi_{\text{емп.}}^*$ за формулою:

$$\varphi_{\text{емп.}}^* = (\varphi_1 - \varphi_2) * \sqrt{\frac{n_1 * n_2}{n_1 + n_2}}; \quad (3.2),$$

де φ_1 – кут, що відповідає більшій процентній частці;

φ_2 – кут, що відповідає меншій процентній частці;

n_1 – кількість спостережень у вибірці 1;

n_2 – кількість спостережень у вибірці 2;

5. Зіставити отримане значення $\varphi_{\text{емп.}}^*$ з критичними значеннями $\varphi_{\text{кр.}}^*$.

$$\varphi_{\text{кр.}}^* = \begin{cases} 1.64, \text{ для } P \leq 0.05 \\ 2.28, \text{ для } P \leq 0.01 \end{cases}; \quad (3.3)$$

6. Побудувати “вісь значущості”, виходячи з отриманих даних.

7. Сформулювати статистичні гіпотези H_0 та H_1 .

8. Проаналізувати отримані результати з метою відхилення чи прийняття однієї з гіпотез.

Розраховуючи критерій φ^* , слід брати до уваги певні обмеження, які на нього накладаються: жодна із часток, які співставляються, не повинна дорівнювати 0, інакше результат може виявитися завищеним: $n_1 \neq 0, n_2 \neq 0$; (4); верхня межа в критерії φ^* відсутня, отже, вибірки можуть бути скільки завгодно великими; нижня межа – 2 спостереження у одній із вибірок. Проте якщо в одній вибірці всього 2 спостереження, то у другій повинно бути не менше 30: $n_1 = 2, n_2 \geq 30$; (5) якщо в одній із вибірок всього 3 спостереження, то в іншій повинно бути не менше 7: $n_1 = 3, n_2 \geq 7$; (6) якщо в одній із вибірок всього 4 спостереження, то в іншій повинно бути не менше 5: $n_1 = 4, n_2 \geq 5$; (7) за умов $n_1, n_2 \geq 5$ можливі будь-які варіанти співставлення. Загалом, можливе співставлення вибірок, які не відповідають таким умовам, але тоді неможливо буде встановити достовірні відмінності.

Завершивши розгляд етапу організації експерименту, опишемо процедуру його проведення та проаналізуємо результати експериментального навчання майбутніх перекладачів другого року навчання.

3.2. Хід та аналіз результатів експериментального навчання

Зважаючи на етапи експерименту (див. 3.1), зазначимо, що метою *передекспериментального зрізу* було визначити вихідний рівень: сформованості аудитивних навичок студентів; розвитку їх вмінь в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень; знань майбутніх перекладачів про СТА текстів різних жанрів; розвитку вмінь студентів аудіювання різних видів (глобального, детального, пошукового, критичного); перекладацьких здібностей студентів до аудіювання.

Для цього ми запропонували студентам прослухати чотири аудіоповідомлення (аудиторна робота) різних жанрів (новини, фрагмент лекції, інтерв'ю, оголошення) за опанованими змістовими модулями і виконати тестові завдання до кожного прослуханого аудіоповідомлення з метою перевірки розуміння студентів здійснювати аудіювання різних видів. Зміст тестових завдань, розроблених нами, відповідає основним об'єктам контролю нашого дослідження. Зразок передекспериментального зрізу подано у додатку Н1.

Розуміння деталей аудіотексту ми перевіряли за допомогою тестового завдання "Доповни речення" (Complete the sentences), розуміння загального змісту повідомлення – за допомогою тестового завдання формату "множинний вибір" (Multiple Choice – *choose the best answer (A, B or C)*), вміння критично сприймати і оцінювати усне повідомлення перевірялося за допомогою завдання "вислов свою точку зору" (*express your own opinion*), вміння вилучати специфічну інформацію – за допомогою тестового завдання "доповни речення 1-3 словами" (Complete the sentences with 1-3 words). Отже, передекспериментальний зріз містив 4 тестові завдання по одному до кожного аудіотексту. Максимальна кількість балів, яку студенти могли отримати за перше завдання – 8 балів, за друге – 10 балів, за третє – 7 балів, за четверте – 8 балів. Загалом – 33 бали.

Середні коефіцієнти навченості, визначені в результаті проведеного передекспериментального зрізу з аудіювання в кожній експериментальній групі, подані в табл. 3.3. Дані по кожному учаснику експерименту представлені у додатках Н2, Н3.

З таблиці 3.3 видно, що середні коефіцієнти навченості студентів умінь в аудіюванні не досягають мінімально задовільного рівня навченості за В. П. Безпальком (0,7): в ЕГ-1 – 0,41, в ЕГ-2 – 0,40. За результатами передекспериментального зрізу студенти показали найнижчий рівень сформованості умінь оцінювати і аналізувати зміст прослуханого інтерв'ю (1,78 з 7), а також вилучати специфічну інформацію при аудіюванні оголошень (2,15 з 8). Найвищий показник ми отримали за вміння розуміти загальний зміст фрагменту лекції (5,36 з 10).

**Середні показники рівня сформованості умінь в аудіюванні по групах
(передекспериментальний зріз)**

Індекс групи	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
	Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Середній бал по групах	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ 1	4,01	3,84	3,15	2,63	13,63	0,41
ЕГ 2	4,15	5,36	1,78	2,15	13,47	0,40
Максимальні показники	8	10	7	8	33	1

Відповідно до результатів передекспериментального зрізу, ми з'ясували, що середній коефіцієнт навченості в експериментальних групах ЕГ-1 і ЕГ-2 є нижчим від мінімального достатнього 0,7 (В. П. Безпальком). Такий висновок підтверджує необхідність інтегрування у навчальний процес підсистеми вправ для формування АКА майбутніх перекладачів в умовах ЗФН та виконання студентами комплексу вправ з навчання аудіювання текстів різних жанрів.

Експериментальне навчання аудіювання текстів різних жанрів проводилось у природних умовах на основі розроблених комплексів вправ. У відповідності до описаної нами моделі організації навчання (див. підрозд. 2.3), навчання аудіювання майбутніх перекладачів відбувалося в Київському національному лінгвістичному університеті протягом трьох етапів: початкового (4,5 годин), основного (186 годин) і завершального (7,5 годин) і тривало загалом 19 тижнів (протягом III семестру 2016-2017 н.р.).

Опишемо детальніше хід експерименту, який відбувався відповідно до визначених нами етапів навчання аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) та їх змісту. Протягом **початкового етапу** експериментального навчання, який тривав 4,5 годин протягом настановчої сесії, ми запропонували студентам обох груп ЕГ-1 і ЕГ-2 здійснити рефлексивний аналіз їхнього попереднього аудитивного досвіду. Під час бесіди ми обговорили, якими СтА майбутні перекладачі вже володіють і використовують під час сприймання аудіотекстів різних жанрів. Після цього студенти ознайомилися детальніше із поняттям "СтА".

Далі студентам було запропоновано заповнити опитувальник "Використання стратегій аудіювання майбутніми перекладачами" (Strategic Listening Comprehension Self-evaluation Form for Future Interpreters) з метою визначення рівня знань студентів про СтА, також аналізу рівня сформованості вмінь використання студентами СтА текстів різних жанрів. Працюючи з опитувальником, студенти мали змогу детально ознайомитися з різними СтА, їх характерними особливостями, а також оцінити своє вміння застосовувати ці СтА за трибальною шкалою (I can apply the strategy easily – 3 points, I can hardly apply the strategy – 2 points, I don't understand how to apply the strategy – 1 point). Окрім того, під час евристичної бесіди студенти актуалізували свої знання щодо можливих СтА, які можна застосувати під час прослуховування текстів різних жанрів.

Беручи до уваги те, що комплекс вправ для навчання майбутніх перекладачів розміщений в Moodle, на цьому етапі експериментального навчання відбулося також проведення методично-технічного інструктажу щодо ознайомлення студентів з використанням і основними можливостями цієї системи. Студенти отримали персональний доступ до електронного кейсу (логін і пароль), зареєструвалися та ознайомилися із структурою кейсу з навчання аудіювання майбутніх перекладачів аудіотекстів різних жанрів (див. рис. 3.1, 3.2).

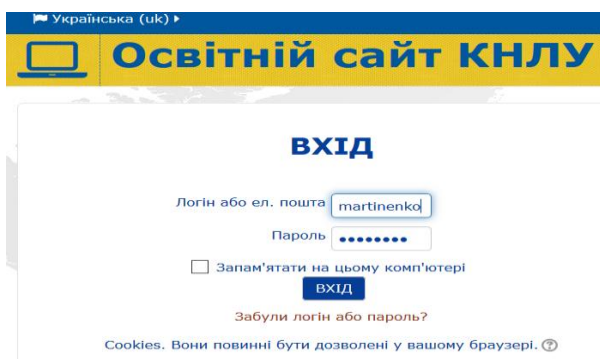

Рис. 3.1 Створення облікового запису в Moodle на освітньому сайті КНЛУ

Рис. 3.2 Структура електронного кейсу з навчання аудіювання майбутніх перекладачів аудіотекстів різних жанрів у Moodle

Студенти ЕГ-1 після актуалізації знань про СТА на початковому етапі самостійно досліджували інформацію, подану на сайтах для розвитку вмінь використовувати СТА. Перелік сайтів подано в додатку Л "Прочитай, проаналізуй і уклади" (Remember to read and analyze). Майбутні перекладачі ЕГ-1 аналізували, які із поданих СТА ефективно використовувати під час прослуховування кожного жанру (інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення). А також студенти визначали самостійно ті СТА, якими вони вже володіють і можуть застосовувати під час прослуховування текстів різних жанрів. Спираючись на теоретичний матеріал, поданий на запропонованих викладачем сайтах для розвитку вмінь використовувати СТА, студенти ЕГ-1 занотовували найскладніші для кожного з них СТА текстів різних жанрів, визначали їх характерні особливості, практично їх застосовували під час прослуховування самостійно відібраних аудіотекстів для "Щоденника аудіювання".

На відміну від студентів ЕГ-1, студентам експериментальної групи ЕГ-2 ми запропонували проаналізувати **пам'ятки** використання СтА текстів різних жанрів, вивчити особливості застосування СтА, спрямованих на сприйняття інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. Майбутні перекладачі II року навчання ЕГ-2 ознайомилися з інформацією, поданою у пам'ятках: "Як досягти успіху в аудіюванні оголошень" (How to succeed in listening to the announcements), "Як стати експертом в прослуховуванні інтерв'ю" (How to be an expert in listening to the interviews), "Найкращі поради щодо аудіювання новин" (Best advice on listening to the news), "Як стати найкращим слухачем лекції" (How to make the best listener to the lecture).

Зауважимо, що вибір пам'яток, як засобу навчання, є не випадковим. Ми керувалися дослідженнями науковців, які констатують, що пам'ятка – один із засобів навчання на основі наочності (Азимов и Щукин, 2009, с. 182), об'єктивно існуючі оптимальні правила роботи, які орієнтують студента у виборі правильного шляху до оволодіння інформацією. Як зазначає С. Ю. Коминова, пам'ятка відіграє стратегічну роль формування суб'єкта навчання, що проявляється в осмисленому використанні студентами ефективних прийомів роботи. В межах нашого дослідження ми розглядаємо *пам'ятку* як словесний, детальний опис СтА, націлений на оволодіння студентами знань про СтА текстів різних жанрів та на практичне використання СтА. Аудитивні пам'ятки слугують вербальною опорою, яка допомагає не тільки успішніше виконати завдання з аудіювання, але й розвивати вміння самостійно використовувати знання СтА текстів різних жанрів, що є ключовим фактором для студентів ЗФН в межах метакогнітивного підходу до навчання аудіювання. Пам'ятка є способом створення таких умов, за яких труднощі аудіювання текстів різних жанрів зводяться до мінімуму. Дотримуючись описаних порад у пам'ятках, студенти можуть ефективно керувати своєю аудитивною діяльністю під час прослуховування аудіотекстів і виконання завдань, цілеспрямовано розвивати вміння слухати аудіоповідомлення різних жанрів, збільшувати ступінь самостійності під час виконання завдань, водночас зменшуючи напругу під час сприйняття і розуміння повідомлень.

Розробка пам'яток відбувалася з опорою не лише на практичний аудитивний досвід, але і на наукові уявлення про процес формування навичок і розвиток вмінь аудіювання (Кузовлев, 2010). Відповідно, беручи до уваги наукові розвідки зазначеного вище дослідника, ми уклали пам'ятки, використовуючи живу, емоційну мову викладу матеріалу, яка стимулюватиме інтерес студентів до виконання вправ на аудіювання. Окрім того, ми врахували умови, в яких майбутні перекладачі здійснюватимуть професійну діяльність, рівень володіння мови, вікові особливості студентів, дотрималися зверненості викладу інформації, лаконічності і чіткості у побудові порад, а також виокремили два ступені навчання СтА аудіотекстів різних жанрів – початковий (initial) і просунутий (advanced). Кількість пам'яток невелика, проте охоплює всі сторони навчального процесу аудіювання. Відповідно до виділеної класифікації пам'яток (Кузовлев, 2010), ми обрали пам'ятки-поради, згідно з якими студенти мають право вибору тієї СтА зі списку запропонованих, яка найбільше їм підходить.

На **основному етапі** навчання аудіювання студенти виконували комплекс вправ, використовуючи здобуті знання про СтА. Студенти робили висновки щодо стратегій, які вони вважають за доцільне використовувати під час прослуховування аудіотексту певного жанру, а також індивідуально визначали найефективніші СтА під час ведення "Щоденника аудіювання". В "Щоденнику аудіювання" студенти ЕГ-1 і ЕГ-2 перерахували назви самостійно відібраних текстів, зазначили їх електронну адресу, коротко описали зміст аудіотекстів, а також перерахували застосовані ними СтА. З метою розгляду, систематизації та аналізу СтА, заповнення "Щоденника аудіювання" відбувалося впродовж всього основного етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів. Зазначимо, що кожна вправа підсистеми для формування АКА майбутніх перекладачів в умовах ЗФН націлена на здобуття знань про СтА чи розвиток вмінь використання певних СтА, про що зазначено у меті вправ. Тому під час виконання кожного блоку завдань студенти застосовують запропоновані їм СтА.

Враховуючи знання про СтА текстів різних жанрів, а також власний досвід спостереження і використання СтА, отриманий під час виконання

комплексів вправ для розвитку аудитивних вмінь, здібностей і використання СтА, на **завершальному етапі** навчання аудіювання майбутні перекладачі ЕГ-1 і ЕГ-2 складають перелік тих СтА, які, на їх думку, допомагають в сприйнятті і розумінні аудіотекстів різних жанрів, відбирають аудіотексти зазначених жанрів і використовують самостійно визначені СтА цих текстів, працюють над покращенням вміння використовувати ті стратегії для подолання труднощів аудіювання, які розвинуті у них на недостатньо високому рівні.

Завершальний етап навчання аудіювання передбачає практику в застосуванні запропонованих СтА, а саме, використання самостійно визначених студентами ЕГ-1 і ЕГ-2 СтА інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. На завершальному етапі експериментального навчання студенти, аналізуючи процес використання СтА, заповнюють *опитувальник самооцінки знань СтА (Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire)*, в якому студенти виконують наступне: визначають, які із СтА їм даються легше, які складніше; записують шляхи ефективнішого використання СтА текстів різних жанрів. Зазначимо, що опитувальник самооцінки знань СтА виступає критерієм оцінювання знань СтА та вмінь застосовувати стратегії на практиці. Вищезгаданий опитувальник передбачає самоспостереження і самокорекцію використання СтА студентами, розпізнавання СтА, а також самостійний відбір і використання доцільних СтА відповідно до жанру. Студенти самостійно оцінювали свої вміння використовувати СтА за 3-х бальною шкалою (див. додаток Ж).

Також студенти заповнюють *післяекспериментальний опитувальник (Post-experiment questionnaire)* (див. додаток Р), описують, як відбувалося експериментальне навчання і аналізують, наскільки успішним для них воно було, роблять висновки про використані СтА текстів різних жанрів. Із пам'ятками, які слугують студентам ЕГ-2 як опори, майбутні перекладачі працюють впродовж початкового, основного і завершального етапів експериментального навчання.

Після експериментального навчання наступним кроком був *післяекспериментальний зріз*, тестові завдання якого були складені аналогічно до завдань передекспериментального зрізу. Студенти прослухали чотири

аудіотексти різних жанрів (інтерв'ю, фрагмент лекції, новини, оголошення) за змістовими модулями, визначеними Програмою, а також виконали завдання до кожного з них. Аудіотексти були попередньо відібрані нами за критеріями, визначеними у підрозділі 2.1.

Зазначимо, що метою післяекспериментального зрізу було визначення досягнутого рівня сформованості аудитивних навичок, розвитку вмінь в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень і вмінь використовувати СтА, застосовувати перекладацькі здібності студентів до аудіювання. Максимальна кількість балів, яку студент міг отримати за виконання всіх завдань – 30. Завдання післяекспериментального зрізу і зразки виконання післяекспериментального зрізу студентами подано в додатку П1. Результати післяекспериментального зрізу кожного студента подано в додатку П2, П3. Середні показники результатів післяекспериментального зрізу наведені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Середні показники рівня сформованості умінь в аудіюванні по групах
(післяекспериментальний зріз)**

Індекс групи	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
	Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Середній бал по групах	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ 1	5,89	6,63	5,73	4,95	23,21	0,77
ЕГ 2	6,63	8,10	6,05	4,94	25,72	0,85
Максимальні показники	8	10	7	5	30	

Виконання тестових завдань післяекспериментального зрізу потребувало знань студентів про СтА та вмінь використовувати ці стратегії під час прослуховування аудіотекстів. Зауважимо, що за використанням більшості

стратегій викладачу неможливо прослідкувати, оскільки використання СтА майбутніми перекладачами відбувається мисленнєво (Oxford, 1990). Тому процес оцінювання знань і вмінь використовувати СтА був суб'єктивним. Проте перед виконанням завдань зрізу ми наголосили на тому, що, прослуховуючи і виконуючи завдання з аудіювання, студенти повинні індивідуально розпізнавати, які СтА обрати під час слухання і застосовувати їх практично. Для цього потрібно було уважно прочитати зміст кожної стратегії, вивчити їх, скласти список тих СтА, які студенти вже використовують, а також список тих СтА, які потребують додаткової уваги щодо застосування. Кожного разу, прослуховуючи аудіоповідомлення, майбутні перекладачі відзначали індивідуально за ступенем складності ті СтА, які легко застосувати, а також ті СтА, які не змогли, але бажано було б застосувати.

Середні показники перед- і післяекспериментальних зрізів подані у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

**Середні показники рівня сформованості умінь в аудіюванні по групах
(перед- та післяекспериментальний зріз)**

Індекс групи		Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
		Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Середній бал по групах	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ 1	Передекс.	4,01	3,84	3,15	2,63	13,63	0,41
	Післяекс.	5,89	6,63	5,73	4,95	23,21	0,77
ЕГ 2	Передекс.	4,15	5,36	1,78	2,15	13,47	0,40
	Післяекс.	6,63	8,10	6,05	4,94	25,72	0,85
Максимальні показники	Передекс.	8	10	7	8	33	1
	Післяекс.	8	10	7	5	30	1

Спираючись на показники таблиць 3.3 – 3.5, зауважимо, що застосування розробленої підсистеми вправ для формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН призвело до приросту рівня знань, навичок і вмінь студентів в аудіюванні текстів різних жанрів: в ЕГ-1 із 0,41 до 0,77 (в 1,87 рази), в ЕГ-2 з 0,40 до 0,85 (в 2,12 рази).

Отже можна зробити висновок, що навчання майбутніх перекладачів СТА текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) доцільно здійснювати за допомогою пам'яток-порад щодо кожного жанру, підготовлених експериментатором.

Перевіримо достовірність отриманих результатів за допомогою математичних методів обробки даних, а саме, за допомогою критерію φ^* – кутове перетворення Фішера (див. підрозділ 3.1). Для того щоб зрозуміти, який з варіантів описаної нами методики навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів, А чи Б, є більш ефективним, сформулюємо статистичні гіпотези H_0 та H_1 для результатів умінь студентів в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. Згідно з методичними дослідженнями, "ефектом" вважають досягнення коефіцієнта навченості 0,7, а "відсутністю ефекту" – недосягнення цього коефіцієнта. Проте беручи до уваги той факт, що в обох експериментальних групах майже всі учасники експерименту досягли достатнього рівня навченості, то в межах нашого дослідження ми вважатимемо коефіцієнт навченості 0,8 "ефектом", а недосягнення цього коефіцієнта – "відсутністю ефекту". Отже, визначимо, наскільки відрізняється частка студентів, що досягли коефіцієнта навченості 0,8 в групах ЕГ-1 і ЕГ-2. Сформулюємо дві статистичні гіпотези:

H_0 : Частка осіб, що досягли коефіцієнта навченості 0,8 в аудіюванні текстів різних жанрів у групі ЕГ-2 не **більша**, ніж у ЕГ-1.

H_1 : Частка осіб, що досягли коефіцієнта навченості 0,8 в аудіюванні текстів різних жанрів у ЕГ-2 **більша**, ніж у групі ЕГ-1.

За результатами підрахунків, якщо отримане емпіричне значення φ^* знаходиться в зоні значущості, підтверджується гіпотеза H_1 , якщо φ^* знаходиться в зоні незначущості, підтверджується гіпотеза H_0 .

Таблиця 3.6

групи	"є ефект"			"не має ефекту"			загальна кількість студентів
	кіль-ть студентів	проц. частка	φ^*	кіль-ть студентів	проц. частка	φ^*	
ЕГ-1	10	52,6%	1,623	9	47,4%	1,519	19
ЕГ-2	18	94,7%	2,677	1	5,3%	0,465	19
кількість студентів	28			10			38

Відповідно до даних з таблиці 3.6, підрахуємо емпіричне значення $\varphi_{емп}^*$ за формулою 2 (див. підрозд. 3.1)

$$\varphi_{емп}^* = (2,677 - 1,623) * \sqrt{\frac{19 * 19}{19 + 19}} = 1,054 * \sqrt{9,5} = 3,2484$$

$$\text{Порівняємо отримане значення } \varphi_{емп}^* = 3,2484 \text{ з } \varphi_{кр.}^* = \begin{cases} 1,64, \text{ для } P \leq 0,05 \\ 2,28, \text{ для } P \leq 0,01 \end{cases}$$

Побудуємо вісь "значущості" (див. рис. 3.3).

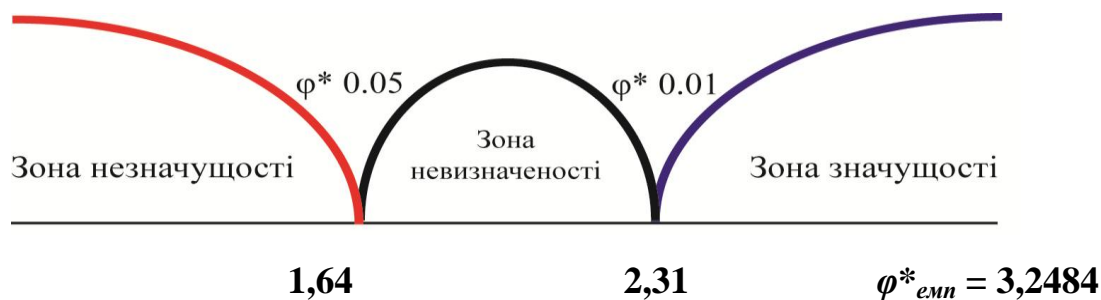

Рис 3.3 Вісь "значущості"

Беручи до уваги те, що результат потрапив у зону значущості, зазначимо, що гіпотеза H_0 відкидається. Звідси можна зробити висновок, що кількість студентів, що досягли достатнього рівня коефіцієнта навченості за результатами післяекспериментального зрізу в ЕГ-2 **більша**, ніж в ЕГ-1. Отже, отримані дані дозволяють нам стверджувати, що ефективність навчання студентів СТА текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) за допомогою пам'яток-порад, підготовлених експериментатором, є вищою.

Перевірка достовірності результатів сформованості умінь студентів в аудіюванні текстів різних жанрів дала змогу говорити про достовірність нашого експерименту. Ми математично підтвердили, що запропонована у дослідженні методика навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах ЗФН є ефективною та призводить до покращення результатів сформованості умінь студентів в аудіюванні текстів різних жанрів, а також зробили висновок про ефективність варіанту В розробленої нами методики.

За результатами післяекспериментального зрізу і відповідно до аналізу анкетних відповідей студентів після завершення експерименту, ми також з'ясували, що використання пам'яток сприяло ефективній самостійній роботі студентів, розвивало впевненість майбутніх перекладачів у власних вміннях аудіювання текстів різних жанрів, і, слідом за Н. Ф. Бориско (2000), допомагало оптимально використовувати резерви особистості і свідомо керувати своєю волею та емоціями.

Викладене дає підставу зробити висновок, що бесіди зі студентами та їх викладачами, аналіз анкетних даних, спостереження за студентами під час виконання ними тестування та передекспериментального зрізу доводять, що до початку експериментального навчання майбутні перекладачі використовували певні СтА несвідомо, інтуїтивно. Такий підхід до сприйняття усної інформації є малоефективним. Тому під час експериментального навчання СтА текстів різних жанрів ми дотримувалися такої структури: на початковому етапі відбувалося ознайомлення майбутніх перекладачів зі СтА, на основному – тренування використання СтА, на завершальному етапі – самостійний вибір і використання СтА відповідно до жанру аудіотексту.

Впродовж експериментального навчання ми цілеспрямовано спостерігали за динамікою виконання майбутніми перекладачами комплексів вправ для формування АКА майбутніх перекладачів в умовах ЗФН. Студенти виконували вправи у віртуальному навчальному середовищі Moodle, технічні можливості якої дозволили нам відслідковувати регулярність відвідування навчального курсу студентами, поступовість виконання ними завдань, а також обговорювати

поточні питання у форумі, вести листування щодо незрозумілих технічних і методичних проблем. Віртуальна присутність експериментатора на курсі стимулювала студентів до регулярного виконання завдань, систематичного заповнення "Щоденника аудіювання".

Отже, за результатами аналізу відповідей студентів у післяекспериментальному опитувальнику (Post-experiment questionnaire) (додаток Р) ми з'ясували, що оволодіння майбутніми перекладачами СтА текстів різних жанрів допомогло їм вчитися самостійно сприймати і розуміти аудіоповідомлення різних жанрів і різної складності, компенсувати недостатній рівень знань мови, активізувати пасивний лексичний запас, долати мовний бар'єр, набувати автономності та здатності керувати навчальним процесом без допомоги викладача, а також протидіяти відволікаючим факторам під час прослуховування аудіотекстів різних жанрів.

Експериментальне доведення ефективності методики та врахування сформульованих висновків дозволяє перейти до розгляду методичних рекомендацій щодо навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів в умовах ЗФН.

3.3. Методичні рекомендації з навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою текстів різних жанрів в умовах заочної форми навчання

Аналіз результатів проведеного нами наукового дослідження дозволяє нам сформулювати методичні рекомендації щодо навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою текстів різних жанрів в умовах ЗФН. Методичні рекомендації характеризуватимуться такими параметрами: *мета, зміст і принципи навчання, ступінь навчання, кількість навчальних годин, відбір матеріалів, комплекси вправ, організація навчання і контролю, форма звітності.*

Метою навчання є наперед запланований результат навчальної діяльності викладача та учіння майбутніх перекладачів з оволодіння АКА. Мета обумовлює формулювання конкретних *цілей*: практичної, розвивальної,

виховної, лінгвосоціокультурної та професійної. Реалізація цілей навчання досягається за умови чіткого визначення *змісту* навчання. Компоненти змісту навчання охоплюють предметний і процесуальний аспекти. Предметний аспект відноситься до знань лінгвістичного, академічного, наукового, соціокультурного і професійного характеру, а процесуальний – це власне навички й уміння використовувати набуті знання для здійснення професійно орієнтованого англійського аудіювання текстів різних жанрів і вправи для їх розвитку.

Принципи навчання майбутніх перекладачів англійської мови уможливають ефективну реалізацію відповідної методики навчання аудіювання; до спеціальних методичних принципів відносяться: *принципи системності і систематичності, комунікативності, взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, принцип реалізації стратегій аудіювання.*

Щодо *ступеня навчання*, зазначимо, що, у відповідності до Програми ("Робоча програма з англійської мови", 2015), розроблена методика навчання аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) призначена для навчання майбутніх перекладачів англійської мови напряму підготовки "Філологія" ("Переклад"), які досягли рівня B2+. Електронний кейс з аудіювання для студентів другого року навчання розроблений за темами I семестру і складається із 3 модулів, які відповідають навчальній програмі цього курсу: "Mass Media. Засоби масової інформації.", "Theater. Театр.", "Medicine. Медицина." Кожний із трьох основних модулів містить підтеми, наповнені відповідними аудіозаписами.

Оскільки розроблена методика призначена для майбутніх перекладачів саме ЗФН, розкриємо *особливості організації і проведення* такого навчання, серед яких: 1) необхідність стимулювати автономію майбутніх перекладачів ЗФН англійської мови у навчальній діяльності шляхом підтримання регулярного онлайн зв'язку зі студентами у віртуальному навчальному середовищі Moodle, а також обміну повідомленнями через електронну пошту, програми Viber, Skype, What's up, Telegram, Messenger та інші; 2) важливість мотивації навчання аудіювання на основному і завершальному етапах, яка зумовлена стимуляцією

інтересу майбутніх перекладачів до прослуховування сучасних аудіотекстів, перегляду актуальних відеосюжетів і повідомлень англійською мовою, а також розумінням соціального значення своєї майбутньої професії; 3) необхідність ознайомлення студентів із технічними можливостями Moodle.

Кількість годин у першому семестрі становить 18 годин на аудиторні заняття під час настановчої сесії, а також 30 годин на аудиторні заняття і 744 години на самостійну роботу під час зимової сесії. У цей час майбутні перекладачі навчаються у межах трьох етапів: початкового, основного і завершального. На *початковому етапі*, який має тривати протягом настановчої сесії і бути спрямованим на формування фонетичних, лексичних і граматичних навичок, необхідно активізувати фонові знання студентів ЗФН з тематики аудіювання, розвивати слухову активність, працювати над подоланням психологічного дискомфорту під час аудіювання та індивідуально-особистісних труднощів розуміння змісту аудіоповідомлень. Навчальний матеріал початкового етапу передбачає ознайомлення студентів з особливостями аудіотекстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень), а також із стратегіями подолання труднощів аудіювання та основами ведення конспекту. Викладені вище завдання початкового етапу навчання аудіювання мають сприяти стимулюванню пізнавального інтересу майбутніх перекладачів, зацікавленості предметом прослуховування.

Початковий етап навчання аудіювання майбутніх перекладачів передбачає також ознайомлення студентів із *стратегічним компонентом* аудіювання текстів різних жанрів, який відіграє важливу інформаційну роль, надаючи студентам знання про стратегії подолання труднощів аудіювання, особливості кожної СТА та способи їх успішного використання під час прослуховування текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень). Реалізацію змісту стратегічного компоненту на початковому етапі рекомендовано здійснювати за допомогою групової евристичної бесіди, пояснень, заповнення аудитивного опитувальника, а також таких діяльностей Moodle, як "Завдання", "Веб-сторінка", "URL", "Тест" тощо. Під час бесіди студенти відповідають на запитання щодо

труднощів аудіювання, шляхів їх подолання, використання СтА, а також обговорюють успішні і неуспішні спроби розуміння аудіотексту викладачем і студентами групи, наводять приклади власного досвіду прослуховування аудіотекстів різних жанрів. Така взаємодія викладача і студентів під час початкового етапу навчання аудіювання сприятиме розвитку бажання студентів самостійно долати власні труднощі аудіювання, повторювати лексичний, граматичний, фонетичний матеріал з тем аудіювання, аналізувати можливість використання СтА і визначати індивідуальні СтА текстів різних жанрів. Зазначимо також, що використання Moodle для розміщення курсу з аудіювання заохочує студентів ЗФН до виконання завдань з аудіювання, допомагатиме вільно планувати час для аналізу теоретичного матеріалу щодо використання СтА, прослуховування текстів і виконання вправ для навчання аудіювання.

На *основному етапі* навчання аудіювання, який триває між настановчою і зимовою сесіями, відбуватиметься розвиток вмінь усіх видів аудіювання: глобального, детального, пошукового і критичного. На цьому етапі студенти повинні відпрацьовувати мовний матеріал, аналізувати та інтерпретувати частини різних видів аудіотекстів, переглядати відеоповідомлення із відключеним звуком з метою прогнозування інформації на основі попередньо поданого лексичного матеріалу, прослуховувати повідомлення без відеоряду, розвивати специфічні аудитивні перекладацькі здібності, а також вміння використовувати стратегії подолання труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту, з мовними особливостями аудіотекстів.

Завданням *стратегічного компоненту на основному ступені* навчання аудіювання майбутніх перекладачів є перевірка готовності студентів до використання знань щодо розвитку стратегій подолання труднощів аудіювання, а також підвищення рівня мотивації студентів щодо самостійного прослуховування та виконання аудитивних вправ. Для реалізації завдань стратегічного компоненту навчальний курс передбачає ведення студентами "Щоденника аудіювання" за темами "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина і здоров'я" із використанням запропонованих у кейсі СтА, а також самостійне складання стратегічного плану прослуховування текстів різних жанрів.

Під час *завершального етапу* навчання аудіювання студентів, який триває під час зимової сесії, відбуватиметься удоконалення умінь глобального, детального, пошукового і критичного аудіювання шляхом використання різних СтА, а також розвиток стратегій подолання індивідуально-особистісних труднощів аудіювання, вміння використовувати метакогнітивні стратегії та стратегії автономного навчання, вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей.

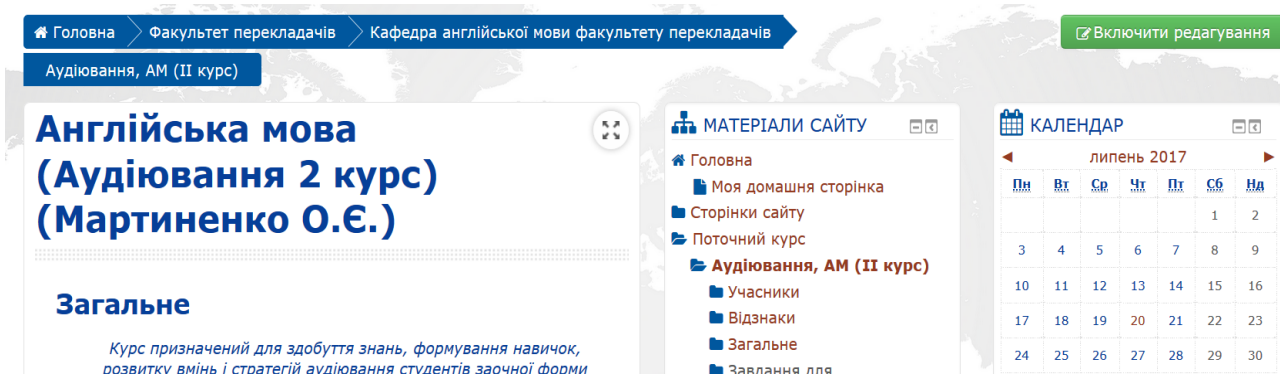
З точки зору *стратегічного компоненту навчання аудіювання на завершальному етапі* студентам рекомендовано заповнювати аудитивний опитувальник, оцінювати власні вміння застосування СтА, визначати шляхи розвитку незастосованих чи незрозумілих для використання СтА, а також відбирати аудіотексти зазначених жанрів і використовувати самостійно визначені СтА цих текстів, працювати над покращенням вміння використовувати ті стратегії для подолання труднощів аудіювання, які розвинуті у них на недостатньо високому рівні.

Відбір матеріалів для навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів можливий з урахуванням мети, змісту, принципів і методології навчання. Відбір аудіоматеріалів доцільно проводити за такими критеріями: автентичності (структурної, лексичної, граматичної, функціональної, культурологічної), відповідності програмним вимогам (відповідність мовному матеріалу, тематична відповідність, жанрова відповідність), новизни і мотиваційної цінності, вільного доступу до Інтернет ресурсів, урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту. Процедура відбору слід проводити в поетапній послідовності таких дій: 1) вибір Інтернет джерел (із переліку відібраних англійськомовних сайтів – див. 2.1); 2) аналіз аудіюповідомлень щодо їх відповідності вищезазначеним критеріям і їх відбір.

Відібрані тексти можна застосовувати у *комплексах вправ*, укладених на основі розробленої підсистеми вправ. Зважаючи на те, що підсистема вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів англійської мови текстів різних жанрів є універсальною, розроблену методичку можна застосовувати для

опрацювання будь-яких тем і прослуховування текстів будь-якої тематики. Підсистемою вправ для навчання аудіювання текстів різних жанрів є послідовне розгортання п'яти груп вправ протягом трьох етапів навчання (див. 2.2).

Після розміщення електронного кейсу у віртуальному навчальному середовищі Moodle викладач дає студентам відповідні права доступу (логін і пароль) (див. підрозд. 3.2), які дозволяють їм записатися на курс і працювати з ним. Після входу в Moodle студентам і викладачу відкривається титульна сторінка електронного кейсу з аудіювання, на якій розміщена загальна інформація, матеріали сайту, календар, учасники, параметри, а також усі навчальні блоки із використаними діяльностями і ресурсами (див. рис. 3.4).

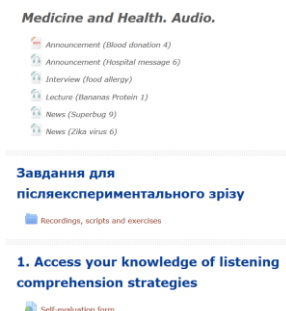
Рис. 3.4 Фрагмент титульної сторінки електронного кейсу з аудіювання для майбутніх перекладачів ЗФН в Moodle

Студенти можуть ознайомитися із СТА текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення) за допомогою ресурсу "Веб-сторінка" або самостійно відбирати СТА для прослуховування і виконання вправ за допомогою блоку 2 "Listening Strategies" (див. рис. 3.5). Для цього викладачу необхідно вибрати у налаштуваннях відповідну функцію.

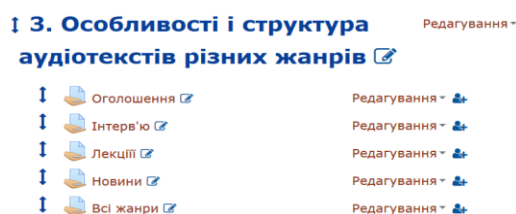
Рис. 3.5 Використання ресурсу "Веб-сторінка" в Moodle

Необхідно пам'ятати, що Moodle дозволяє викладачеві поступово чи одночасно відкривати навчальні блоки для виконання майбутніми перекладачами. Завантажені блоки в Moodle, але не відкриті для перегляду і виконання студентами, сірі за кольором, на відміну від тих, що відкриті (сині) (див. рис. 3.6).

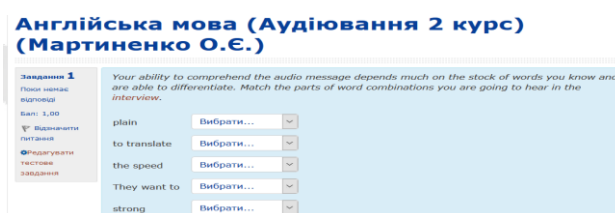
Рис. 3.6 Прихований і відкриті блоки підсистеми для навчання аудіювання текстів різних жанрів в Moodle

Для ознайомлення з особливостями і структурою аудіотекстів різних жанрів майбутнім перекладачам пропонується використання діяльності "Завдання", яке дозволяє студентам готувати відповідь в електронному вигляді і завантажувати її на сервер (див. рис. 3.7).

Рис. 3.7 Використання діяльності "Завдання" в Moodle

Дотекстові, текстові та післятекстові вправи до аудіоповідомлень таких жанрів, як інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення, створено за допомогою згаданої вище діяльності "Завдання", діяльності "Тест" (див. рис. 3.8), а також діяльності "Listening Landscape" (див. рис. 3.9).

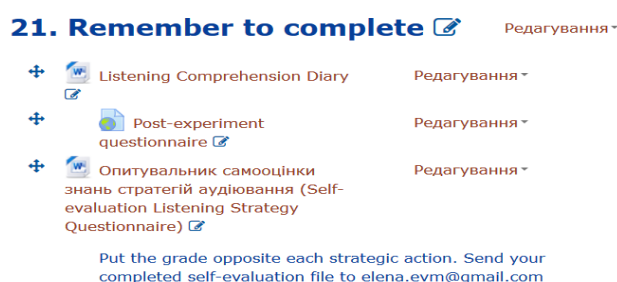

Рис. 3.8 Використання діяльності "Тест" в електронному кейсі з аудіювання в Moodle

Рис. 3.9 Використання діяльності "Listening Landscape" в Moodle

Після виконання студентами основних блоків завдань за усіма темами і жанрами необхідно виконати завдання блоків "Remember to read and compile", "Remember to complete", які містять завдання у прикріплених документах формату Microsoft Word (див. рис. 3.10).

Рис. 3.10 Зразок вправи із документом формату Microsoft Word в Moodle

Викладачам слід звернути увагу на те, що комплекси вправ за програмною тематикою "Засоби масової інформації", "Театр", "Медицина та здоров'я" спрямовані на досягнення мети навчання, реалізацію змісту і принципів навчання. Вправи у комплексах є: вмотивовані; некомунікативні (передбачають виконання майбутніми перекладачами вправ на сприйняття, впізнавання або розрізнення звуків, лексичних одиниць, граматичних структур), умовно-комунікативні (прослуховування повідомлень, запитань, оголошень на рівні фрази), комунікативні; рецептивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні; індивідуальні; повністю керовані, частково керовані та вправи з незначним рівнем керованості; вправи з використанням природніх і спеціально створених опор. Кожна вправа комплексу передбачає досягнення певної стратегічної мети, націленої на оволодіння СтА текстів різних жанрів.

Розглянемо важливі зауваження для викладачів щодо *організації навчання*, які впливають на процес оволодіння АКА і сприяють більшій вмотивованості процесу навчання, стимулюють розвиток навчальної автономії

й обумовлюють залучення рефлексивних способів діяльності, важливих для студентів ЗФН. Під час навчання викладач є партнером і радником для студентів, здійснюючи технічну допомогу майбутнім перекладачам щодо використання Moodle, мотивуючи і заохочуючи студентів ЗФН. Рекомендовано підтримувати онлайн зв'язок зі студентами, оскільки студенти ЗФН потребують особливої уваги щодо виконання вправ. Проблеми, які можуть стати на перешкоді майбутнім перекладачам під час навчання аудіювання, такі: повільне завантаження аудіо- і відеоматеріалів через низьку швидкість Інтернету, труднощі з входом у Moodle, відкриванням текстових, аудіо- і відеофайлів, невміння знайти відповідне "вікно" для розміщення відповіді тощо. Таким чином, роль викладача полягає у тому, щоб координувати роботу студентів, які навчаються онлайн, проте не втручатися в індивідуальний процес виконання вправ. Водночас, незважаючи на труднощі, які можуть виникнути у студентів під час виконання вправ, зазначимо, що майбутні перекладачі ЗФН є відносно самостійними і відповідальними, здатними без допомоги опанувати технічні питання Moodle.

Щодо *контролю* навчання аудіювання, варто відзначити, що виконання комплексів вправ Moodle надає студентам ЗФН можливість самоконтролю їхньої аудитивної діяльності, стимулює розвиток автономії, здатності активно й усвідомлено керувати навчальною діяльністю, реалізувати рефлексію та корекцію навчальної діяльності. Для успішної реалізації самоконтролю майбутні перекладачі повинні бути ознайомлені з критеріями і шкалою оцінювання завдань для аудіювання текстів різних жанрів: вправи діяльності "Завдання" (максимально 5 балів), вправи діяльності "Тест" (максимально 100 балів) (див. рис. 3.11).

Елемент оцінювання	Вага	Оцінка	Можливі значення	Відсотки
Англійська мова (Аудіювання 2 курс) (Мартиненко О.Є.)				
Підсумкова оцінка за курс Просте середнє зважене оцінок.	-	-	0-100	-
Exercise 2.	-	2,86	0-5	57,14 %
Інтерв'ю	-	-	0-100	-
Новини	-	-	0-100	-
Оголошення	-	95,00	0-100	95,00 %

Рис. 3.11 Приклади оцінювання діяльностей "Завдання" і "Тест" в Moodle

У віртуальному навчальному середовищі Moodle відповіді студентів у діяльностях "Завдання" (100-бальна шкала), а також "Ресурси" (Опитувальник самооцінки знань стратегій аудіювання (Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire), "Щоденник аудіювання" (Listening Comprehension Diary)) перевіряються викладачем індивідуально онлайн. Автоматично підраховується оцінка за кожну виконану студентами вправу діяльності "Тест" (5-бальна шкала), а також середня підсумкова оцінка за весь навчальний курс для кожного студента відповідно до кількості правильних відповідей у всіх діяльностях (див. рис. 3.12).

Прізвище* Ім'я та по батькові	Підсумкова оцінка за курс	Exercise 2.0
Скрибка Яна Олександрівна	50,29	0,71
Сокур Дар'я Олегівна	54,64	1,43
Темченко Наталія Василівна	100,00	-
Фірюліна Катерина Сергіївна	74,32	2,14
Шевченко Марина Вікторівна	78,69	2,14
Юхімець Діана Артурівна	84,00	0,71
Яцентюк Сніжана Сергіївна	-	-
Яценко Лілія Русланівна	74,78	2,14
Можливі значення	0,00-100,00	0,00-5,00
Загальна середня	78,35	2,14

Рис. 3.12 Виставлення підсумкових оцінок і оцінок діяльності "Тест" в Moodle

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за весь курс з навчання аудіювання текстів різних жанрів, становить 8225 балів (100%). З них 7900 балів за виконання вправ діяльності "Завдання" і 325 балів за виконання діяльності "Тест". 90-100% виконаних вправ відповідають оцінці "відмінно", 80-89% – оцінці "добре", 70-79% – оцінці "задовільно", 69% і нижче – оцінці "незадовільно". Оцінювання вмінь оволодіння СтА майбутніми перекладачами викладач перевіряє за допомогою відповідей студентів в "Ресурсах" – опитувальник самооцінки знань СтА (Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire) і "Щоденник аудіювання" (Listening Comprehension Diary), а також післяекспериментальний опитувальник (див. додаток Р). Для визначення самооцінки знань студентів СтА рекомендовано використати ресурс "Зовнішня URL-адреса", а саме, [google.com/forms](https://www.google.com/forms) (див. рис. 3.13).

**Strategic Listening Comprehension
Self-valuation Form for Future
Interpreters**

Description	Score
I can apply the strategy easily	3
I can hardly apply the strategy	2
I don't understand how to apply the strategy	1

1. Educational Strategy. I can apply conjecture.

3

Рис. 3.13 Фрагмент використання ресурсу "Зовнішня URL-адреса" в Moodle

Формою звітності є безпосередньо відповіді майбутніх перекладачів на дотекстові, текстові і післятекстові вправи.

Таким чином, у межах трьох етапів навчання аудіювання майбутні перекладачі навчаються за розробленими комплексами вправ від етапу початкового етапу ознайомлення з особливостями аудіотекстів різних жанрів і СтА, оволодіння якими сприяє успішному аудіюванню, до завершального етапу вільного використання СтА, покликаними подолати труднощі аудіювання текстів різних жанрів. Основу методики навчання аудіювання складають активні практичні дії майбутніх перекладачів, які розвивають вміння глобального, детального, пошукового, критичного аудіювання, перекладацькі здібності і вміння використовувати СтА текстів різних жанрів, розвивають уміння рефлексії, самоаналізу та відповідальне ставлення до самоорганізації процесу навчання аудіювання, готуючись до майбутньої професійної перекладацької діяльності.

Описана методика навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах ЗФН сприяє розвитку у студентів вміння повноцінно сприймати і розуміти інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення за допомогою свідомо відібраних СтА, а також забезпечує розвиток і вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей. Отже, на основі проведенного теоретичного й експериментального дослідження можна стверджувати, що за умови дотримання методичних рекомендацій, сформульованих вище, навчання аудіювання майбутніх перекладачів ЗФН текстів різних жанрів буде ефективним.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 дисертації описано організацію експериментального навчання, етапи його проведення, наведено розрахунок ефективності розробленої підсистеми вправ, проаналізовано й узагальнено результати розробленої методики і запропоновано методичні рекомендації щодо організації навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень). З метою перевірки ефективності методики, запропонованої у розділі 2 дисертації, було організовано і проведено методичний базовий природний вертикально-горизонтальний експеримент, який проходив відповідно до складеної робочої програми експериментального навчання з вересня по січень 2016-2017 навчального року на базі КНЛУ. Розроблено завдання для перевірки рівня розвитку вмінь англомовного аудіювання майбутніх перекладачів текстів різних жанрів, що були використані під час передекспериментального і післяекспериментального зрізів і що можуть бути використані у реальному процесі навчання під час початкового і завершального етапів навчання аудіювання.

Створені комплекси вправ на основі підсистеми вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів в умовах ЗФН, а також описана модель навчання аудіювання студентів другого року навчання стали передумовами експериментальної перевірки їхньої ефективності. Під час дослідження сформульовано загальну гіпотезу методичного експерименту, в межах якої запропоновано два варіанти методики навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів в умовах ЗФН:

варіант А передбачав самостійний відбір студентами ЕГ-1 із запропонованого викладачем переліку різних СтА та використання обраних студентами СтА під час прослуховування текстів різних жанрів впродовж початкового, основного і завершального етапів навчання аудіювання;

варіант Б передбачав використання студентами ЕГ-2 запропонованих викладачем СтА, представлених у пам'ятках відповідно до кожного жанру аудіотексту (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) впродовж початкового, основного і завершального етапів навчання аудіювання.

Проведений односерійний вертикально-горизонтальний експеримент дав змогу перевірити загальну ефективність розробленої методики навчання студентів аудіювання в умовах ЗФН (вертикальний характер). Горизонтальний характер експерименту дозволив перевірити ефективність двох варіантів методики навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів в умовах ЗФН, *варійованою умовою експерименту* був різний характер управління навчальною діяльністю на початковому, основному і завершальному етапах навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (відносно гнучкий характер для варіанту А, жорсткий характер для варіанту Б). Загальна ефективність методики підтвердилася результатами учасників експерименту, а саме, коефіцієнт рівня навченості за В. П. Безпальком становив більше показника 0,7 в обох експериментальних групах. Беручи до уваги те, що студенти, які навчалися за варіантом В, одержали вищі показники в аудіюванні, ми стверджуємо, що варіант В запропонованої методики виявився більш ефективним. Ефективність варіанту В запропонованої методики також підтвердилася за допомогою математичних методів обробки даних і це дозволило нам зробити висновок, що навчання студентів СтА текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень) доцільно здійснювати за допомогою пам'яток-порад, завчасно підготовлених експериментатором.

Методичні рекомендації щодо організації навчання студентів аудіювання текстів різних жанрів в умовах ЗФН було сформульовано за результатами експериментального дослідження. Методичні рекомендації також стосуються важливих зауважень щодо організації навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів в умовах ЗФН, дотримання яких сприяє більшій вмотивованості процесу навчання, стимулюванню розвитку навчальної автономії студентів ЗФН, залученню рефлексивних способів діяльності студентів, кращому розумінню технічних характеристик Moodle.

Основні положення розділу 3 викладені у публікаціях (Мартиненко, 2017b).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню та практичній розробці методики формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН. У результаті наукового дослідження одержано теоретичні, практичні та експериментальні результати. Зокрема, досліджено основні теоретичні засади навчання аудіювання майбутніх перекладачів текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень), розроблено методику навчання майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН, а також експериментально перевірено ефективність запропонованої підсистеми вправ для навчання аудіювання текстів різних жанрів.

1. У розділі 1 дисертації досліджено історію розвитку проблеми формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН: проаналізовано методичні підходи до навчання аудіювання та сформульовано на основі цього аналізу релевантний для розроблюваної методики підхід до формування АКА в умовах ЗФН, описано методичні принципи навчання аудіювання, технології ДН майбутніх перекладачів.

2. Конкретизовано і уточнено мету і зміст навчання аудіювання англійською мовою майбутніх перекладачів ЗФН шляхом аналізу наукових джерел, вимог чинних навчальних програм ЗВО України, а також на основі проведеного тестування та анкетного опитування студентів і викладачів ЗВО. В результаті аналізу Робочих програм навчальної дисципліни "Перша іноземна мова (англійська)" для студентів напряму підготовки "Філологія" спеціальності "Переклад" п'яти ЗВО України було з'ясовано, що необхідна уніфікація вимог щодо структури програм, кількості годин, відведених для практичних, семінарських, самостійних та індивідуальних занять, вимог до текстів для аудіювання майбутніми перекладачами.

Результати тестування студентів з аудіювання та анкетного опитування довели, що якісна підготовка майбутніх перекладачів унеможлиблюється недостатньою кількістю годин, відведених для практичних занять, самостійної роботи та індивідуальних занять студентів ЗФН. Розглядаючи фактори, які

істотно впливають на розуміння майбутніми перекладачами аудіоповідомлень, та, виділяючи пріоритетні позиції труднощів, з якими найчастіше стикаються студенти під час аудіювання англійською мовою, викладачі ЗВО назвали такі: швидкий темп повідомлення, що звучить; наявність великої кількості незнайомих лексичних одиниць; особливості вимови доповідачів; вживання діалектів, жаргонізмів, сленгу, ідіом тощо.

Виділено практичну, розвивальну, виховну, лінгвосоціокультурну та професійну цілі навчання аудіювання майбутніх перекладачів, що реалізуються в розумінні студентами змісту автентичних текстів різних жанрів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування. Уточнено поняття "зміст навчання аудіювання", компонентами якого є мовленнєва, мовна, лінгвосоціокультурна та навчально-стратегічна компетентності у предметному і процесуальному аспектах. Серед компонентів предметного аспекту навчання аудіювання майбутніх перекладачів виділено стратегії іншомовного аудіювання: навчальні, комунікативні, когнітивні, метакогнітивні, автономного навчання, соціально-афективні, розвивальні, конструктивні, аудіо-візуальні, компенсаторні, стратегії запам'ятовування, стратегії навчання аудіювання "знизу вгору" і "зверху вниз". Визначено стратегії подолання труднощів аудіювання аудіотекстів різних жанрів для майбутніх перекладачів (пов'язані з умовами сприймання аудіотексту, з мовними особливостями аудіотекстів, індивідуально-особистісні). Особливостями формування АКА у майбутніх перекладачів є: необхідність розвитку у них мовленнєвого слуху, оперативної довготривалої пам'яті, формування навичок ймовірного прогнозування, внутрішнього промовляння тексту, артикулювання тощо.

3. Розроблено методику формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН. До критеріїв відбору аудіотекстів для майбутніх перекладачів віднесено такі: автентичності (структурна, лексична, граматична, функціональна і культурологічна), відповідності програмним вимогам (мовному матеріалу, тематичної відповідності, жанрової відповідності), новизни і мотиваційної цінності, вільного доступу до Інтернет ресурсів, урахування фонетичних

й акустичних особливостей аудіотексту. Розроблено підсистему вправ для формування АКА у майбутніх перекладачів в умовах ЗФН, описано цілі і завдання початкового, основного і завершального етапів навчання аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень із врахуванням стратегічного компоненту на кожному з них. Подано класифікацію груп і видів вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів і наведено приклади вправ для набуття знань про різні жанри аудіотекстів, для ознайомлення зі СтА для подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів, для формування фонетичних, лексичних, граматичних навичок аудіювання текстів різних жанрів, для розвитку умінь глобального, детального, пошукового, критичного аудіювання текстів різних жанрів, для розвитку і вдосконалення специфічних аудитивних перекладацьких здібностей, для розвитку вміння використовувати стратегії подолання труднощів аудіювання.

4. Описано особливості застосування віртуального навчального середовища Moodle щодо навчання аудіювання студентів ЗФН: легкий обмін файлами аудіо, відео форматів, можливість збереження портфоліо кожного студента, індивідуальна комунікація викладача і студентів, наявність зворотного онлайн зв'язку (обговорення індивідуальних навчальних проблем, пов'язаних із труднощами аудіювання), встановлення обмежень часу на прослуховування/перегляд аудіо- і відеоповідомлень, подкастів, відеоуроків і виконання завдань до них, проведення аудитивних форумів, широкі можливості для роботи з мультимедіа, вільний доступ до навчальних ресурсів з аудіювання текстів різних жанрів. Запропоновано модель організації формування АКА майбутніх перекладачів засобами Moodle в умовах ЗФН в межах навчальної дисципліни "Перша іноземна мова (англійська)", яка реалізується в межах тематичних модулів та передбачає поетапну послідовність дій викладача і студентів.

5. Підготовлено і проведено експериментальну перевірку ефективності методики формування у майбутніх перекладачів АКА в умовах ЗФН. Сформульовано загальну гіпотезу методичного експерименту, в межах якої запропоновано два варіанти методики навчання майбутніх перекладачів

аудіювання текстів різних жанрів в умовах ЗФН: варіант А (відносно гнучкий характер управління) передбачав самостійний відбір студентами ЕГ-1 із запропонованого викладачем переліку різних СтА та використання обраних студентами СтА під час прослуховування текстів різних жанрів; варіант Б (жорсткий характер управління) передбачав використання студентами ЕГ-2 запропонованих викладачем СтА, представлених у пам'ятках відповідно до кожного жанру аудіотексту.

Проведено односерійний вертикально-горизонтальний експеримент, варійованою умовою якого був різний характер управління навчальною діяльністю на початковому, основному і завершальному етапах навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень. Варіант Б запропованої методики виявився більш ефективним, тому навчання студентів СтА текстів різних жанрів доцільно здійснювати за допомогою пам'яток-порад, завчасно підготовлених експериментатором. Методичні рекомендації щодо навчання студентів аудіювання текстів різних жанрів в умовах ЗФН були сформульовані за результатами експериментального дослідження.

Результати дисертації можуть бути використані викладачами інших іноземних мов, авторами посібників і підручників з англійської мови, авторами електронних кейсів, розміщених в Moodle. *Перспективним напрямом* подальших досліджень може стати розробка вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів текстів інших жанрів з використанням СтА. Таким чином, проведене дослідження не претендує на остаточне вирішення питання навчання аудіювання текстів різних жанрів майбутніх перекладачів. Одержані результати свідчать про доцільність подальшого теоретичного та практичного дослідження цієї проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Аврамчук, А. М. (2017). Модель розвитку компетентностей викладачів мовних дисциплін щодо проектування мультимедійних електронних освітніх ресурсів у системі Moodle. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 61(5), 50-60.
- Агеева, Н. В. (2009). *Стратегии преодоления студентами психологических барьеров при аудировании иноязычной речи* (Кандидатская диссертация). Курский государственный университет, Курск, Российская Федерация.
- Азимов, Э. Г. и Щукин, А. Н. (2009). *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. Москва, Российская Федерация: ИКАР.
- Алексеева, И. С. (2004). *Введение в переводоведение*. Санкт-Петербург, Российская Федерация: Филологический факультетт СПбГУ.
- Аликина, Е. В. и Швецова, Ю. О. (2011). Обучение будущих переводчиков методике предварительной подготовки к ситуации устного последовательного перевода. *Сибирский педагогический журнал*, 12, 93-100.
- Андреев, А. А. (1997). *Введение в дистанционное обучение*. Москва, Российская Федерация: Военный университет.
- Артемов, В. А. (1953). *Курс лекций по психологии*. Взято с: <http://tulpar.kpfu.ru/>
- Архипов, Г. Б. (1968). О влиянии темпа речи на аудирование. *Ученые записки Московского государственного педагогического института имени Мориса Тореза*, 44, 22-33.
- Базина, Н. В. (2015). *Социокультурные аспекты формирования аудиовизуальных умений в условиях изучения немецкого языка как второго иностранного* (Автореферат кандидатской диссертации). Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, Москва, Российская Федерация.
- Балтіна, О. Б. (2011). *Подкасти як засіб вивчення та викладання англійської мови*. Взято з: <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/1702>

- Басова, І. А. (2015). *Методические основы обучения письменному реферированию аудиотекстов в профильных языковых вузах* (Автореферат кандидатской диссертации). Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, Москва, Российская Федерация.
- Беспалько, В. П. (1968). Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний. *Советская педагогика*, 4, 52-69.
- Биков, В. Ю. (2008). Дистанційна навчання. В В. Г. Кремень (Гол. ред.), *Енциклопедія освіти України* (сс. 191-193). Київ, Україна: Юрінком Інтер.
- Бим, И. Л. (1988). *Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе*. Москва, СССР: Просвещение.
- Бим, И. Л. (1997). *Концепция обучения второму иностранному языку (немецкому на базе английского)*. Москва, Российская Федерация: Вентана-Граф, 1997.
- Бирюк, О. В. (2005). *Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів* (Кандидатская диссертация). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Бистрова, Б. В. і Іщенко, Л. Й. (2013). Теоретичні передумови та методичні засади організації контролю рівня сформованості вмій аудіювання. *Вісник Національного університету оборони України*, 3(34), 11-14.
- Бігич, О. Б. (2012). Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*, 2, 19-30.
- Бігич, О. Б., Борецька, Г. Е., Бориско, Н. Ф., Гапонова, С. В., Майєр, Н. В., Ніколаєва, С. Ю., ... Шукліна, С. І. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ, Україна: Ленвіт.
- Богданова, Л. В. (2015). Система Moodle при обучении студентов заочной формы иностранному языку. Взято из: http://fpkr.su/conf/?page_id=139
- Бориско, Н. Ф. (1999). *Концепция учебно-методического комплекса для практической языковой подготовки учителей немецкого языка (на материале интенсивного обучения)*. Киев, Украина: Издательский центр Киевского государственного лингвистического университета.

- Бориско, Н. Ф. (2000). *Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку)* (Докторская диссертация). Киевский государственный лингвистический университет, Киев, Украина.
- Бориско, Н. Ф. (2001). *Сам себе методист*. Киев: Фирма "Инкос".
- Бориско, Н. Ф. и Ишханян, Н. Б. (1997). Социально-психологические предпосылки формирования лингвосоциокультурной компетенции. *Іноземні мови, 1*, 53-55.
- Бочкарьова, О. Ю. (2007). *Методика навчання майбутніх учителів англійської мови професійно спрямованого аудіювання* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Вайсбурд, М. Л. (1965). *Обучение пониманию иностранной речи на слух*. Москва, Российская Федерация: Просвещение.
- Васюра, С. А. (2002). Коммуникативная активность школьников подросткового возраста и её развитие. *Психологическая наука и образование, 3*, 35-44.
- Ваценко, К. В. (2012). Особенности процесса обучения восприятию и пониманию иноязычной речи на слух. В *Инновационные процессы и корпоративное управление*. Материалы IV международной заочной научно-практической конференции, Минск, Институт бизнеса и менеджмента технологий БГУ, 15-30 марта 2012 г. (сс. 54-57). Минск, Республика Беларусь: Национальная библиотека Беларуси.
- Вискушенко, С. А. (Розроб.). (2013). *Робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" за напрямом підготовки "Філологія" освітньо-кваліфікаційного рівня: бакалавр*. Житомир, Україна: Житомирський державний університет імені Івана Франка.
- Верховна Рада України (01.07.2014). Закон України № 1556-VII "Про вищу освіту" (редакція 01.01.2018). (Відомості Верховної Ради, 2014, № 37-38, ст.2004). Взято з: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page5>

- Вікович, Р. І. (2010). *Методика навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англомовних теленовін* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Вьюшкова, Л. Н. (1995). Учим слушать. *Русский язык в школе*, 5, 8-13.
- Гавриленко, Н. Н. (2010). *Понять, чтобы перевести: перевод в сфере профессиональной коммуникации*. Книга 2. Москва, Российская Федерация: Научно-техническое общество имени академика С. И. Вавилова.
- Гавриленко, Н. Н. (2012). Концептуальные положения программы обучения профессионально ориентированному переводу. *Вестник Московского государственного лингвистического университета. Серия: Образование и педагогические науки*, 12(645), 62-71. Взято из: <http://www.gavrilenko-nn.ru/>
- Гавриленко, Н. Н. (2014). Аналитический этап обучения профессионально ориентированному переводу. *Scientific World. Вестник Московского государственного лингвистического университета. Серия: Образование и педагогические науки*, 12(698), 89-100. Взято из: <http://www.sworld.com.ua/>
- Гаврилова, Г. В. (2006). *Обучение аудированию иноязычной речи в условиях неязыкового вуза (на материале английского языка)* (Кандидатская диссертация). Санкт-Петербургский государственный политехнический университет. Санкт-Петербург, Российская Федерация.
- Гальскова, Н. Д. (2000). *Современная методика обучения иностранным языкам*. Москва, Российская Федерация: АРКТИ.
- Гальскова, Н. Д. и Гез, Н. И. (2008). *Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика*. Москва, Российская Федерация: Издательский центр "Академия".
- Ганічева, Т. В. (2009). Фонові знання у структурі професійно-орієнтованої перекладацької компетенції майбутніх філологів. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, 15. Взято из: <http://dspace.univer.kharkov.ua/>
- Говорун, С. В. (2015). Стратегии учебного аудирования. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 5(47), 76-81.

- Годфруа, Ж. *Что такое психология. (Les chemins de la psychologie, 1988)* [Doc-ZIP]. Взято из: <http://publ.lib.ru/>
- Головащенко, Ю. С. (Розроб.). (2013). *Робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" за напрямом підготовки "Філологія" освітньо-кваліфікаційного рівня: бакалавр*. Чернівці, Україна: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.
- Гончар, И. А. (2010). Модель обучения аудированию иноязычного текста. *Мир русского слова, 1*, 86-92.
- Гурвич, П. Б. (1980). *Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков (спецкурс)*. Владимир, СССР: Издательство Владимирского педагогического института.
- Дейк, Т. А. ван (1989). *Язык. Познание. Коммуникация*. Москва, Российская Федерация: Прогресс.
- Дехерт, И. А. (1998). Профессионально-ориентированная организация процесса обучения аудированию иноязычной речи. *Вестник Бурятского университета. Серия 8: Методика преподавания, 3*, 117-127.
- Домніч, С. П. і Селіна, І. Л. (2012). Позааудиторна робота як спосіб початку аудіювання. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти, 20*, 64-71. Взято з: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/6226>
- Душков, Б. А., Королев, А. В. и Смирнов, Б. А. (2005). *Энциклопедический словарь: психология труда, управления, инженерная психология и эргономика*. Москва, Российская Федерация: Академический проект.
- Елашкина, Н. В. (2006). *Формирование учебной компетенции в условиях дистанционного обучения студентов иноязычному общению (начальный этап языкового вуза) (Кандидатская диссертация)*. Бурятский государственный университет, Улан-Удэ, Российская Федерация.
- Елухина, Н. В. (1991). Основные трудности аудирования и пути их преодоления. В А. А. Леонтьев (Сост.), *Общая методика обучения иностранным языкам: хрестоматия* (сс. 226-238). Москва, Российская Федерация: Русский язык.
- Елухина, Н. В. (1996). Обучение слушанию иноязычной речи. *Иностранные языки в школе, 5*, 24-32.

- Елухина, Н. В. и Мусницкая, Е. В. (1978). Какими должны быть тексты для чтения и тексты для аудирования? *Иностранные языки в школе*, 3, 28-39.
- Емельянова, О. А. (2014). Применение облачных технологий в образовании. *Молодой ученый*, 3, 907-909.
- Ефимова, М. А. (1987). Учебный текст и его лингводидактические характеристики. В Ю. А. Карулин (Ред.), *Лингводидактические исследования* (сс. 151-157). Москва, СССР: Издательство Московского университета.
- Жинкин, Н. И. (1958). *Механизмы речи* издательство. Москва, СССР: Академия педагогических наук.
- Жинкин, Н. И. (1982). *Речь как проводник информации*. Москва, СССР.
- Заболотна, М. І. (2013). *Методика навчання аудіювання англомовних публіцистичних текстів старшокласників в умовах профільного навчання* (Кандидатська дисертація). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, Україна.
- Задорожна, І. П. (2011). *Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки*. Тернопіль, Україна: Видавництво ТНПУ.
- Задорожна, І. П. (2012). *Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією* (Автореферат докторської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Задорожна, І. П. (2015). Розвиток автономії студентів мовних спеціальностей у процесі вивчення фахових дисциплін. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 131, 60-64.
- Зайцева, І. В. (2017). *Формування у майбутніх філологів компетентності в англійському діалогічному мовленні на засадах проблемних ситуацій* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Зайцева, Л. С. і Чекулаєва, Т. О. Принцип комунікативності у навчанні іноземної мови. *Педагогічні науки*, 5: *Современные методы преподавания*. Взято з: http://www.rusnauka.com/7._DN_2007/Pedagogica/20777.doc.htm

- Захарова, О. Ю. (2009). *Обучение аудированию аутентичных текстов-интервью учащихся старших классов школ с углубленным изучением английского языка* (Автореферат кандидатской диссертации). Коми государственный педагогический институт, Сыктывкар, Российская Федерация.
- Зимняя, И. А. (2001). *Лингвopsихология речевой деятельности*. Москва, Российская Федерация: Московский психолого-социальный институт; Воронеж, Российская Федерация: НПО "МОДЭК".
- Зиновьева, С. А. (2010). Формирование компенсаторных умений аудирования на иностранном языке у студентов неязыкового вуза. *Вестник Бурятского государственного университета*, 15, 177-180.
- Іщенко, М. О. і Іщенко, Л. Ф. (2011). Моніторинг розвитку дистанційного навчання в Україні. Наукові праці. *Комп'ютерні технології*, 161(173), 123-127.
- Іщенко, Н. Г. (Розроб.). (2012). *Робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" за напрямом підготовки "Філологія" освітньо-кваліфікаційного рівня: бакалавр*. Київ, Україна: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут".
- Каменская, Л. С. (1999). Некоторые вопросы организации внеаудиторной самостоятельной работы студентов при коммуникативном обучении иностранному языку в неязыковом вузе. *Сборник научных трудов МГЛУ*, 437, 33-42.
- Карабан, В. І. (1999). *Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Частина II: Термінологічні і жанрово-стилістичні труднощі* (2-ге вид., випр.). Кременчук, Україна: Видавництво КДПІ.
- Квасова, О. Г. (2009). *Основи тестування іношомовних навичок і вмінь*. Київ, Україна: Ленвіт.
- Кириченко, Т. Г. (2009). Формування професійної перекладацької компетенції у майбутніх перекладачів-синхроністів. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*, 60(867), 174-181.

- Кириченко, Т. Г. (2010). Методичні передумови формування усної перекладацької компетенції з використанням інформаційних технологій. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету, Серія: Педагогіка та психологія, 17, 12-19*
- Клычникова, З. И. (1975). *Психологические особенности восприятия письменной речи (психология чтения)* (Автореферат докторской диссертации). Московский государственный педагогический институт им. В. И. Ленина, Москва, СССР.
- Ковалевская, Е. В. (1999). *Проблемность в преподавании иностранных языков: современное состояние и перспективы*. Москва, Российская Федерация: "МНПШ".
- Коваль, Т. І. (2011). Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології і засоби навчання, 6 (26)*.
Взято з: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/546/451>
- Коваль, Т. І., Сисоєва, С. О. і Сущенко, Л. П. (2009). *Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності*. Київ, Україна: Видавничий центр КНЛУ.
- Колесникова, Е. А. (2008). *Обучение аудированию с письменной фиксацией существенной информации студентов первого курса языкового педагогического вуза (английский язык)* (Кандидатская диссертация). Учреждение Российской академии образования "Институт содержания и методов обучения", Москва, Российская Федерация.
- Колесова Е. М. (2015). Самостоятельная работа студентов языкового вуза по аудированию аутентичных информационных радиопередач. *Педагогическое образование в России, 10, 46-49*.
- Коляго, А. Л. (2010). *Использование информационных технологий в обучении аудированию*. Взято из: <http://ito.edu.ru/2010/MariyEl/II/II-0-28.html>
- Коминова, С. Ю. *Памятка как средство формирования речевых компетенций*. Взято из: <http://pedsovet. su/publ/28-1-0-1016>
- Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (20.12.2000)*. Взято з: osvita.org.ua/distance/pravo/00.html

- Коряковцева, Н. Ф. (2002). *Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык*. Москва, Российская Федерация: АРКТИ.
- Костицына, И. А. (2015). Стратегии развития аудитивных умений учащихся при их подготовке к ЕГЭ по английскому языку. *Молодой ученый*, 16, 418-420.
- Кочкина, З. А. (1964). Аудирование как процесс восприятия и понимания звучащей речи. *Иностранные языки в высшей школе*, 1, 18-22.
- Крапчатова, Я. А. (2014). *Методика само- і взаємоконтролю рівня сформованості англомовної компетенції в аудіюванні у майбутніх філологів* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Крапчатова, Я. А. (Розроб.). (2015). *Робоча програма з англійської мови для студентів II курсу за напрямом підготовки 6.020303 Філологія (Переклад (англійська))*. Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.
- Крупнов, В. Н. (1976). *В творческой лаборатории переводчика*. Москва, СССР: “Международные отношения”.
- Кузовлев, В. П. (2010). Памятка как средство развития учебных умений и универсальных учебных действий. *Иностранные языки в школе*, 7, 13-20.
- Кулезньова, С. С. і Баженова, Л. П. *Мотиваційна база формування вмінь аудіювання при підготовці перекладачів в контексті Болонського процесу*. Взято з: <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=20201&chapter=1>
- Кулиш, Л. Ю. (1991). Виды аудирования. В А. А. Леонтьев (Сост.), *Общая методика обучения иностранным языкам. Хрестоматия* (сс. 224-226). Москва, Российская Федерация: Русский язык.
- Курило, Л. В. (2014). *Навчання майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованого наукового писемного мовлення* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.

- Кухаренко, В. М., Рибалко, О. В. і Сиротенко, Н. Г. (2002). *Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс* (3-є вид.). Харків, Україна: НТУ "ХП", "Торсінг".
- Латышев, Л. К. (2000). *Технология перевода*. Москва, Российская Федерация: НВИ-ТЕЗАУРУС.
- Латишев, Л. К. и Семенов, А. Л. (2003). *Перевод: теория, практика и методика преподавания*. Москва, Российская Федерация: Издательский центр "Академия".
- Левчик, Н. С. (2015). Формування англомовної аудитивної компетентності першокурсників – майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 3, 80-86.
- Леонтьев, А. А. (1969). *Психолингвистические единицы и порождение речевого высказывания*. Москва, СССР: Наука.
- Леонтьев, А. А. (2003). *Основы психолингвистики*. Москва, Российская Федерация: Смысл.
- Леонтьева, Т. П. (2008). Видеотехнологии в процессе подготовки студентов языкового вуза к межкультурному общению. *Язык и культура*, 4, 83.
- Леонтьева, Т. П. (2009). Использование видеотехнологий в самостоятельной учебной деятельности студентов языкового вуза по овладению межкультурным общением. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, Серія: педагогічні науки*, 70, 130-134.
- Ляховицкий, М. В. (1981). *Методика преподавания иностранных языков*. Москва, СССР: Высшая школа.
- Майер Н. В. (2011). *Методика самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями з використанням дистанційних технологій* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Майер, Н. В. (2012). Принципи методики самостійного оволодіння іншомовним діловим писемним спілкуванням з використанням дистанційних технологій. *Іноземні мови*, 1, 22-25.

- Максимов, С. Є. (2012). *Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту* (2-ге вид., виправлене та доповнене). Київ, Україна: Ленвіт.
- Мартиненко, О. Є. (2014а). Дистанційне навчання іноземних мов з використанням програми Skype. *Іноземні мови*, 3, 45-47.
- Мартиненко, О. Є. (2014b). Психолінгвістичні передумови формування англійської аудитивної компетентності у майбутніх перекладачів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету, Серія: Педагогічні науки*, 119, 181-184.
- Мартиненко, О. Є. (2015а). Аналіз доцільності застосування системи управління навчанням Moodle для навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. А. Щербина (Ред.), *MoodleMoot Ukraine 2015. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle*. Збірник матеріалів Третьої міжнародної науково-практичної конференції (с. 52). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного університету будівництва і архітектури.
- Мартиненко, О. Є. (2015b). Аналіз доцільності розробки дистанційного курсу з навчання аудіювання англійською мовою для майбутніх перекладачів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*, 28, 80-86.
- Мартиненко, О. Є. (2015c). Аналіз сучасного стану навчання аудіювання англійською мовою майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 01-03 квітня 2015 р. (сс. 600-602). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.
- Мартиненко, О. Є. (2015d). Сучасний стан навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету, Серія: Педагогіка та психологія*, 24, 46-55.
- Мартиненко, О. Є. (2016а). Відбір англійського матеріалу для навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.),

Україна і світ: діалог мов та культур. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 01-03 квітня 2015 р. (сс. 633-634). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.

Мартиненко, О. Є. (2016b). Критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах заочної форми навчання. *Іноземні мови*, 2, 40-47.

Мартиненко, О. Є. (2016c). Процедура відбору англомовних аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Серія: педагогіка*, 1, 95-100.

Мартиненко, О. Є. (2016d). Стратегії навчання англомовного аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання. В О. А. Мацнєва (Ред.), *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, Чернігів, 29 березня 2016 р. (сс. 43-45). Чернігів, Україна: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка.

Мартиненко, О. Є. (2016e). Стратегії подолання труднощів англомовного аудіювання у майбутніх перекладачів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім.Т. Г. Шевченка, Серія: Педагогічні науки*, 141, 113-116.

Мартиненко, О. Є. (2017a). Використання методичних пам'яток для навчання стратегій англомовного аудіювання майбутніх перекладачів. В О. А. Мацнєва (Гол. ред.), *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, Чернігів, 28 березня 2017 р. (с. 54). Чернігів, Україна: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка.

Мартиненко, О. Є. (2017b). Експериментальна перевірка ефективності методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*, 26, 123-135.

- Мартиненко, О. Є. (2017c). Зміст стратегічного компоненту навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 29-31 березня 2017 р. (сс. 601-603). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.
- Мартиненко, О. Є. (2017d). Система вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання. *Іноземні мови*, 2, 23-33.
- Мартинюк, О. В. (2014). Становлення системи професійної підготовки спеціалізованих перекладачів: досвід США. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 4. Взято з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_4_13
- Межеко, Н. М. (2007). Проблема ефективності заочного обучения иностранному языку в неязыковом вузе. *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Вопросы образования. Языки и специальность*, 2. Взято из: <http://cyberleninka.ru/article/n/problema-effektivnosti-zaochnogo-obucheniya-inostrannomu-yazyku-v-neyazykovom-vuze>
- Миллер, Дж. (1964). Магическое число семь плюс или минус два. О некоторых пределах нашей способности перерабатывать информацию. В Д. Ю. Панов, В. П. Зинченко (Ред.), *Инженерная психология* (сс. 191-225). Москва, СССР: Прогресс.
- Миллер, Дж. (1968). Психолингвисты. В А. А. Леонтьев (Отв. ред.), *Теория речевой деятельности (Проблемы психолингвистики)* (сс. 245-247). Москва, СССР: Наука.
- Миньяр-Белоручев, Р. К. (1999). *Как стать переводчиком?* Москва, Российская Федерация: "Готика".
- Михина, А. Э. (2009). *Методика формирования стратегий аудирования у студентов неязыкового вуза (английский язык)* (Кандидатская диссертация). ГОУ ВПО "Бурятский государственный университет", Улан-Удэ, Российская Федерация.

- Мотина, Е. И. (1983). *Язык и специальность: лингвометодические основы обучения русскому языку студентов-нефилологов*. Москва, СССР: Русский язык.
- Муліна, Н. І. (2001). *Методика розробки та використання дистанційного курсу англійської мови (старший ступінь у вищому технічному закладі освіти)* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський державний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Назаренко, О. І. (2014). Відбір мультимедійних презентацій для формування аудитивної компетенції у магістрів телекомунікаційних спеціальностей. В Н. С. Саєнко, Н. Г. Іщенко (Ред.), *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов*. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 березня 2014 р. (сс. 96-100). Київ, Україна: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут". Взято з: http://interconf.fl.kpi.ua/sites/default/files/zbirnik_tez__13.03.14_-_kopiya333.pdf
- Нелюбин, Л. Л. (2003). *Толковый переводоведческий словарь* (3-е изд., перераб.). Москва, Российская Федерация: Флинта: Наука.
- Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2003). *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ, Україна: Ленвіт.
- Ніколаєва, С. Ю. (2010). Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах. *Іноземні мови*, 3, 3-10.
- Ніколаєва С. Ю., Соловей М. І. і Головач Ю. В. (Уклад.) (2001). *Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) : проект*. Вінниця Україна: "Нова книга".
- Носонович, Е. В. и Мильруд, Р. П. (1999а). Критерии содержательной аутентичности учебного текста. *Иностранные языки в школе*, 2, 6-12.
- Носонович, Е. В. и Мильруд, Р. П. (1999б). Параметры аутентичного учебного текста. *Иностранные языки в школе*, 1, 11-18.
- Осадчая, Т. Ю. (2017). Современные подходы к обучению аудированию на занятиях по иностранному языку в вузе. *Вестник Кемеровского государственного университета*, 2, 206-210.

- Павлова, В. П. (1989). *Обучение конспектированию: теория и практика*. Москва, СССР: Русский язык.
- Пантеева, Е. Я. (2012). Проблемный подход в организации обучения аудированию студентов младших курсов языкового факультета. *Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Профессиональное образование, теория и методика обучения*, 6, 113-117.
- Пассов, Е. И. (2009). *Терминосистема методики, или Как мы говорим и пишем*. Санкт-Петербург, Российская Федерация: Златоуст.
- Петренко, Л. М. *Зміст стратегічної компетенції в оволодінні майбутніми філологами іноземним аудіюванням*. Взято з: <http://www.stattionline.org.ua/psih/88/15863>
- Писанко, М. Л. (2008). *Формування англомовної соціокультурної компетенції у студентів мовних спеціальностей на базі німецької мови як першої іноземної* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Позняк, Д. В. (2007). *Обучение студентов языкового вуза самостоятельному совершенствованию сложных аудитивных умений иноязычной речи* (Кандидатская диссертация). ГОУ ВПО "Уральский государственный педагогический университет", Екатеринбург, Российская Федерация.
- Полат, Е. С. (1998). *Дистанционное обучение*. Москва, Российская Федерация: Владос.
- Попова, О. В. (2014). Підготовка фахівця усного перекладу на слух. В В. В. Божкова (Ред.), *Електронні засоби та дистанційні технології для навчання протягом життя*. Тези доповідей X Міжнародної науково-методичної конференції, Суми, 13-14 листопада 2014 р. (сс. 115-117). Суми, Україна: Сумський державний університет.
- Программа по дисциплине "Технологии и методика обучения: иностранный язык"* Государственного образовательного учреждения высшего профессионального образования, "Мурманский государственный педагогический университет", 2010.
- Ребрій, О. В. (2002). *Перекладацький скоротис*. Вінниця, Україна: Поділля-2000.

- Рубцова, М. А. (Розроб.). (2013). *Робочі програми навчальної дисципліни "Практичний курс основної іноземної мови" за напрямом підготовки "Філологія" освітньо-кваліфікаційного рівня: бакалавр*. Харків, Україна: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
- Сабанська, Н. М., Ісаєва, І. Ф. (2013). До проблеми формування іншомовної аудитивної компетенції з метою навчання перекладу на слух. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України, Серія: педагогічні та психологічні науки, 1(66), 245-256.*
- Сафонова, В. В. (2015). Интернет-ориентированная методика обучения межкультурному общению на иностранных языках. Проблемы и перспективы развития. *Вестник Московского университета, 2, 104-113.*
- Свиридюк, В. П. (2007). *Методика навчання німецького писемного мовлення студентів-заочників вищих мовних навчальних закладів на основі використання дистанційного курсу* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Світлична, О. Р. (2015). *Методика навчання майбутніх перекладачів усного послідовного двостороннього перекладу у фінансово-банківській галузі (англійська та українська мови)* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Семенов, А. А. (2013). Обучение студентов аудированию на иностранном языке с использованием интернет-ресурсов в неязыковом вузе. *Вестник Российского университета кооперации, 4(14), 107-109.*
- Серова, Т. С. и Рущкая, Е. А. (2012). Обучение переводческому аудированию на начальном этапе профессиональной подготовки устных переводчиков. *Язык и культура, 4 (20), 105-114.* Взято из: <https://www.google.com.ua/>
- Сидоренко, Е. В. (2000). *Методы математической обработки в психологии*. Санкт-Петербург, Российская Федерация: ООО "Речь".
- Сидоренко, І. А., Грищенко, Я. С. (Уклад.). (2017). *Методичні вказівки до організації самостійної роботи студентів заочної форми навчання всіх спеціальностей КПІ ім. Ігоря Сікорського*. Київ, Україна: Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського.

- Скляренко, Н. К. (1992). Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов. *Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов* (сс. 9-13). Київ, Україна: КДППМ.
- Смирнов, А. А. (1966). *Проблемы психологии памяти*. Москва, СССР: Просвещение.
- Смутьсон, М. Л., Машбиць, Ю. І., Жалдак, М. І., Ільїна, Ю. М., Назар, М. М., Дітюк, П. П. ..., Депутат, В. В. (2012). *Дистанційне навчання: психологічні засади* [монографія]. Кіровоград, Україна: Імекс-ЛТД.
- Соколов, А. Н. (1960). Динамика и функция внутренней речи (скрытой артикуляции) в процессе мышления. *Известия Академии педагогических наук РСФСР*, 113, 61-72.
- Соловова, Е. Н. (2004). *Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход*. Москва, Российская Федерация: ГЛОССА-ПРЕСС.
- Соловова, Е. Н. (2008). *Методика обучения иностранным языкам: базовый курс*. Москва, Российская Федерация: АСТ: Астрель.
- Соловова, Е. Н. (2008). *Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс*. Москва, Российская Федерация: АСТ : Астрель.
- Соловова, Е. Н. (2013). *ЕГЭ по Английскому – аудирование и чтение*. Взято из: <https://www.youtube.com/watch?v=uvrbZEWuO5k>
- Соломатина, А. Г. (2011). *Методика развития умений говорения и аудирования учащихся посредством учебных подкастов* (Кандидатская диссертация). Московский государственный гуманитарный университет имени М. А. Шолохова, Москва, Российская Федерация.
- Солони́на, Л. В. (2007). *Развитие иноязычной учебной компетентности на начальном этапе профессионального языкового образования* (Автореферат кандидатской диссертации). ГОУ ВПО "Уральский государственный педагогический университет", Екатеринбург, Российская Федерация.
- Суворина, Е. А., Борисова, О. Н., Ткаченко, Е. В. и Комогорцева, И. Ф. (1992). *Теория и технология образования* [экспериментальное учебное пособие]. Тверь: ТвГУ.

- Тамбовкина, Т. Ю. (1998). К проблеме автономии обучающихся иностранному языку в педвузе. *Иностранные языки в школе*, 4, 84-88.
- Тарнопольський, О. Б. (2006). *Методика навчання іношомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти*. Київ, Україна: Фірма "ІНКОС".
- Терехова, Т. А. (2000). *Мотивационная детерминация познавательной деятельности личности* (Докторская диссертация). Новосибирский педагогический университет, Новосибирск, Российская Федерация.
- Триус, Ю. В., Герасименко, І. В. і Франчук, В. М. (2012). *Система електронного навчання ЗВО на базі MOODLE*. Черкаси, Україна: Черкаський державний технологічний університет.
- Трофимова, О. В. (2010). Состояние разработки методики обучения аудированию. *Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Профессиональное образование, теория и методика обучения*, 6, 129-132.
- Трофимова, О. В. (2012). Методика обучения критическому аудированию устного развернутого ответа на лингвистическую тему на уроках русского языка. *Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Профессиональное образование, теория и методика обучения*, 6, 77-82.
- Факов, В. Я. (7 Feb 2012). *Синхронный перевод в МГИМО* [YouTube]. Project: Report. Взято из: <https://www.youtube.com/watch?v=IpjN4Xh-htU>
- Фалалеев, А. (29 Mar 2014a). *Курсы синхронного перевода*. [YouTube]. Project: Report. Взято из: <https://www.youtube.com/watch?v=qkmQ-hqfjyU>
- Фалалеев, А. (29 Mar 2014b). *Упражнение "of" и вводная часть занятия*. [YouTube]. Project: Report. Взято из: <https://www.youtube.com/watch?v=Cy3IM37JGPE>
- Федотова, Н. Л. (2013). Обучение аудированию. В Н. Л. Федотова, *Методика преподавания русского языка как иностранного (практический курс)* (сс. 78-85). Санкт-Петербург, Российская Федерация: Златоуст.
- Финаева, Т. В. (2017). Анализ стратегий аудирования, используемых студентами 1-го курса факультета лингвистики. *Вестник ВГУ. Серия: лингвистика и межкультурная коммуникация*, 2, 164-167.

- Халеева, И. И. (1990). *Основы теории обучения пониманию иноязычной речи* (Автореферат докторской диссертации). Военный Краснознаменный институт, Москва, СССР.
- Хуторской, А. В. (2002). Дистанционное обучение и его технологии. *Компьютерра*, 36, 26-30.
- Цвяк, Л. В. (2014). Особливості навчання слухачів-нефілологів аудіювання іношомовних текстів за фахом. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні та психологічні науки*, 2 (71), 174-185.
- Цыбанёва, В. А. (2009) *Модульное обучение иноязычной аудитивной компетенции студентов-лингвистов* (Кандидатская диссертация). ГОУ ВПО "Пятигорский государственный лингвистический университет", Пятигорск, Российская Федерация.
- Черниш, В. В. (2001). *Навчання англomовного читання та аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів (середня загальноосвітня школа з поглибленим вивченням іноземної мови)* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Черноватий, Л. М. (2013). *Методика викладання перекладу як спеціальності*. Вінниця, Україна: Нова Книга.
- Читалина, Н. А. (2009). Методика преподавания общественно-политического перевода. В Л. Л. Нелюбин, Е. Г. Князева (Ред.), *Переводоведческая лингводидактика* (с. 55-68). Москва, Российская Федерация: Флинта.
- Шевкопляс, Л. В. (2014). Зміст формування англomовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 119, 265-273.
- Щербина, О. А. (Відп. за вип.). (2015). *Третя міжнародна науково-практична конференція Moodle Moot Ukraine*. Тези доповідей, Київ, КНУБА, 21-22 травня 2015 р. Київ, Україна: Видавництво КНУБА.

- Якубаева, К. С. и Касымова, З. А. (2015). О трудностях аудирования учебной лекции. *G-Global – 2015*. Взято из: <http://group-global.org/ru/>
- Allan, M. (1991). *Teaching English with Video*. Essex, England: Longman.
- Alderson, J. C. (1999). Testing is too important to be left to testers. *Plenary Address to the Third Annual Conference on Current Trends in English Language Testing*. United Arab Emirates University, Al Ain and Zayed University, Dubai Campus, May 1999. Retrived from: <http://www.lancaster.ac.uk/fass/projects/examreform/Media/Article02.pdf>
- Anderson, A., & Lynch, T. (1988). *Listening*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Arcario, P. (1992). Criteria for Selecting Video Materials. In S. Stempleski & P. Arcario (Eds.), *Video in Second Language Teaching: Using, Selecting, and Producing Video for the Classroom* (pp. 109-121). Alexandria, VA: TESOL.
- Bonk, C. J., Graham, C. R. (Eds.). (2006). *The handbook of blended learning environments: global perspectives, local designs*. San Francisco, CA: Jossey-Bass / Pfeiffer.
- Brandi, M. L. (1996). *Video im Deutschunterricht*. München, Deutschland: Langenscheidt.
- Braun, S. (2004). *Kommunikation unter widrigen Umständen? – Fallstudien zu einsprachigen und gedolmetschten Videokonferenzen*. Tübingen, Deutschland: Gunter Narr.
- Brosius, H. B. (1998). Visualisierung von Fernsehnachrichten: Text-Bild-Beziehungen und ihre Bedeutung für die Informationsleistung. In K. Kamps & M. Meckel (Hrsg.), *Fernsenachrichten: Prozesse, Strukturen, Funktionen* (S. 213-224). Opladen: Wstd. Verl.
- Brown, D. (Dec., 1956). Concepts and Practices in Teaching Aural English. *The English Journal*, 45(9), 540-546.
- Bouchard, P., & Kalman, L. (1998). Distance education and learner autonomy: Some theoretical implications. In *Proceedings of the Canadian Association for the Study of Adult Education conference, University of Ottawa*. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED436653.pdf>

- Buck, G. (2001). *Assessing Listening*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Burkart, G. S. (Ed.). (1998). *Modules for the Professional Preparation of Teaching Assistants in Foreign Languages*. Washington, DC: Center for Applied Linguistics. Retrieved from: <http://www.nclrc.org/>
- CILT (2006). *National Occupational Standards in Interpreting*. London, UK: CILT, National Centre for Languages.
- Habermas, J. (1981). *Theorie des kommunikativen Handelns* (Bd. I-II). Frankfurt am main, Deutschland: Suhrkamp verlag.
- Dale, C., & Pymm, J. M. (March 2009). Podagogy: The iPod as a Learning Technology. *Active Learning in Higher Education*, 10 (1), 84-96.
- Dickinson, L. (1995). Autonomy and motivation: A literature review. *System*, 23, 165-174.
- Fuchs, R., Kroll, K. (1982). *Audiovisuelle Lehrmittel, Methodik ihrer Anwendung und ihre Gestaltung*. Leipzig, Deutschland: Fotokinoverlag.
- Grotjahn, R., (2005). Testen und Bewerten des Hörverstehens. In M. Ó. Dúill, R. Zahn, & K. D. C. Höppner, (Hrsg.), *Zusammenarbeiten. Eine Festschrift für Bernd Voss* (S. 115-144). Bochum, Deutschland: AKS-Verlag.
- Grüning, G. (1981). Ein Übungsbeispiel zum verstehenden Hören im Grundkurs Englisch. *Fremdsprachenunterricht*, H.4, 160-164.
- Hellmich, H. (1979). Das auditive Sprachverstehen als Lernhandlung und kommunikative Handlung im fachsprachlichen Fremdsprachenunterricht. *Deutsch als Fremdsprache*, 16, 3, 145-150
- Johnson, J. (1991). Habermas on Strategic and Communicative Action. *Political Theory*, 19 (2), 181-201.
- Katchen, J. E. (1997). Video Materials for Teaching English as a Global Language. *Language & Communication Review: A STETS Publication*, 2, 15-19. Retrieved from: <http://mx.nthu.edu.tw/~katchen/professional/stets.htm>
- Katchen, J. E. (2002). Video in ELT – Theoretical and Pedagogical Foundations. In *Proceedings of the 2002 KATE International Conference* (pp. 256-259). Retrieved from: <http://mx.nthu.edu.tw>

- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education* (3rd ed.). New York, NY: Routledge.
- Kemp, J. (2009). The listening log: Motivating autonomous learning. *ELT Journal*, 64, 385-395.
- Khuziakmetov, A. N., & Porchesku, G. V. (2016). Teaching Listening Comprehension: Bottom-Up Approach. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(8), 1989-2001.
- Kornakov, P. (2000, June). Five principles and five skills for training interpreters. *META*, 45(2), 241-248.
- Kutz, W. (1997). Gut für wen? Zur Bewertung von Konsektivdol – metschleistungen. In E. Fleischmann, W. Kutz, & P. A. Schmitt (Hrsg.), *Translationsdidaktik: Grundfragen der Übersetzungs – wissenschaft* (S. 243-254). Tübingen, Deutschland: Narr.
- Larimer, R. E., & Shleichter, L. (Eds.). (1999). *New way of using authentic materials in the classroom*. Alexandria, Virginia: Teachers of English to Speakers of Other Languages.
- Little, D. (1991). *Learner Autonomy 1: Definitions, Issues and Problems*. Dublin, Ireland: Authentic.
- Lynch, T. (1998). Theoretical perspective on listening. *Annual review of Applied Linguistics*, 18, 3-19.
- Lynch, T. (2004). *A Study Listening. A course in listening to lectures and note-taking*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Mackenzie, A. S. (February 1997). Using CNN News Video in the EFL Classroom. *The Internet TESL Journal*. Retrieved from: <http://iteslj.org/>
- Marin, G. (1988). Verstehensfoerderliche audiovisuelle Synthese in Filmen und Fernsehsendungen. *Deutsch als Fremdsprache*, 25(5), 270-273.
- Martynenko, O. Ye. (2015). The problem of listening comprehension Moodle courses development for future interpreters. *Modern Communicative Methods of Teaching English: All Ukrainian Scientific and Methodological Conference, Zhytomyr, October 30, 2015* (pp. 53-55). Zhytomyr, Ukraine: Zhytomyr State Technological University.

- Martynenko, O. Y. (2017a). A model of a Moodle listening comprehension course for prospective interpreters. In L. F. Mogelnytska (Ed.), *Current Trends in Young Scientists' Research. IV All Ukrainian Scientific and Practical Conference*, Zhytomyr, April, 12, 2017 (pp. 257-260). Zhytomyr, Ukraine: Zhytomyr State Technological University.
- Martynenko, O. Y. (2017b). Organization of a distance listening comprehension course for future interpreters. *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology*, V (51), 112, 43-46.
- McKinney, D., Dyck, J. L., & Luber, E. (April 2009). iTunes University and the classroom: Can Podcasts Replace Professors? *Computers & Education*, 52 (3), 617-623.
- Mideros, D. (2015). The Social Dimension of FL Listening Comprehension: From theory to practice in higher education. *Caribbean Teaching Scholar*, 2(5), 111-124.
- Miller, G. (1989). Learning from other disciplines: Distance education and the education of the whole person. *Research in Distance Education*, 1 (1), 15-17.
- Moore, M. G. (1990). Recent contributions to the theory of distance education. *Open Learning*, 5(3), 10-15.
- Morley, J. (1995). Academic Listening Comprehension Instruction: Models, Principles, and Practices. In D. J. Mendelsohn, J. Rubin (Eds.), *A Guide for the Teaching of Second Language Listening* (pp. 185-221). San Diego, CA: Dominie Press.
- Nunan, D. (1997). *Listening in language learning*. Retrieved from: http://jalt-publications.org/old_tlt/files/97/sep/nunan.html
- Oxford, R. (1990). *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. New York, NY: Newbury House / Harper & Row.
- Richards, J. C. (1991). Listening Comprehension: Approach, Design and Procedure. In *The Context of Language Teaching* (pp. 189-207). Cambridge: Cambridge University Press.
- Rixon, Sh. (1991). *Developing Listening Skills*. Oxford: Oxford University Press.
- Rost, M. (2010). *The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages*. Retrieved from: <https://www.academia.edu/>

- Serri, F. (2012, April). Cognitive, Metacognitive, and Social/Affective Strategies in Listening Comprehension and Their Relationships with Individual Differences. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(4), 843-849.
- Sherman, J. (2003). *Using Authentic Video in the Language Classroom*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Schumann, A. (1978). Linguistische und lernpsychologische Grundlagen des Hörverstehens. *Der fremdsprachliche Unterricht*, 4, 32-45.
- Schwerdtfeger, I. C. (1989). *Sehen und Verstehen – Arbeit mit Filmen im Unterricht Deutsch als Fremdsprache*. Berlin/München, Deutschland: Langenscheidt.
- Stanford, J. (oct. 2009a). *Listening Activities in Moodle 1.9: Part 1*. Retrived from: <https://www.packtpub.com/>
- Stanford, J. (oct. 2009b). *Moodle 1.9 for second language teaching*. Retrived from: <https://books.google.com.ua/>
- Tomalin, B. (1986). *Video, TV and Radio in the English Class*. Cambridge: Prentice Hall International.
- Tomalin, B. (1990). *Video in the English Class*. London, UK: Longman.
- Ur, P. (1997). *Teaching Listening Comprehension*. Cambridge, UK: CUP.
- Underwood, M. (1990). *Teaching Listening*. London, UK / New York, NY: Longman.
- Vandergrift, L., & Goh, C. (2009). Teaching and Testing Listening Comprehension. In M. H. Long, C. J. Doughty (Eds.), *The Handbook of Language Teaching* (pp. 395-411). New Jersey, NJ: Blackwell Publishing.
- Vandergrift, L., & Goh, C. (2012). *Teaching and Learning Second Language Listening*. New York & London: Routledge.
- Vandergrift, L., Goh, C., Mareschal, C. J., & Tafaghodtari, M. H. (2006). The metacognitive awareness listening questionnaire: Development and validation. *Language learning*, 56 (3), 431-462.
- Wallace, G. (2014, 16 july). *5 Secrets to Improve Your English Listening Skills*. [YouTube]. Project: Report. Retrived from: https://www.youtube.com/watch?v=GtKX_H5wr5o

- Wang, H. (2011). An Exploration on Designing College English Listening Class. *Journal of Language Teaching and Research*, 2 (2), 359-363.
- Wang, L. (2012). Effective Approaches to Teaching Listening: Chinese EFL Teachers' Perspectives. *The journal of Asia TEFL*, 9 (4), 79-111.
- Wilson, J. J. (2008). *How to teach listening*. Harlow, UK: Pearson Education limited.
- Young, L. (2012). Listening Strategy Instruction in a Higher French Class. *Scottish Languages Review*, 25, 7-18.

Київський національний лінгвістичний університет
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Мартиненко Олена Євгенівна

УДК 378.147:811.111 (045)

ДИСЕРТАЦІЯ

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ
АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ В УМОВАХ
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Спеціальність 13.00.02 – теорія та методика навчання: германські мови

ДОДАТКИ

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О. Є. Мартиненко

Науковий керівник Писанко Марія Леонідівна, кандидат педагогічних наук,
доцент

Київ – 2017

ЗМІСТ

Додаток А1	Анкетне опитування майбутніх перекладачів англійської мови	234
Додаток А 2	Анкетне опитування викладачів англійської мови	238
Додаток А 3	Тестування майбутніх перекладачів з аудіювання	242
Додаток Б	Скорочені і повні форми тематичної лексики	246
Додаток В1	Стратегії навчання аудіювання майбутніх перекладачів ..	247
Додаток В 2	Застосування стратегій для подолання труднощів аудіювання у майбутніх перекладачів	250
Додаток Г	Перелік сайтів для відбору аудіотекстів різних жанрів для навчання аудіювання майбутніх перекладачів відповідно до визначених критеріїв	253
Додаток Д1	Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів текстів різних жанрів, використаних у передекспериментальному зрізі	254
Додаток Д2	Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів, використаних у післяекспериментальному зрізі	261
Додаток Д3	Транскрипт аудіотексту повідомлення "Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain" ...	266
Додаток Е	Аудитивний щоденник (Listening Comprehension Diary)...	268
Додаток Ж	Приклад опитувальника самооцінки знань стратегій аудіювання (Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire)	269
Додаток З	Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення), використаних у підсистемі вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів	272
Додаток И	Вправи для навчання аудіювання оголошень, інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин	290
Додаток К	Пам'ятки	360
Додаток Л	Сайти для вивчення стратегій аудіювання	367

		233
Додаток М1	Способи розвитку стратегій аудіювання (Ways of listening comprehension strategies improvement)...	368
Додаток М2	Індивідуальні стратегії для покращення аудіювання оголошень, інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин (Individual strategies aimed at improving listening to the announcements, interviews, lectures, the news).....	372
Додаток Н1	Завдання передекспериментального зрізу	373
Додаток Н 2	Результати передекспериментального зрізу рівня сформованості вмінь майбутніх перекладачів в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (ЕГ1)	376
Додаток Н 3	Результати передекспериментального зрізу рівня сформованості вмінь майбутніх перекладачів в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (ЕГ2)	377
Додаток П1	Завдання післяекспериментального зрізу	378
додаток П2	Результати післяекспериментального зрізу рівня сформованості вмінь в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (ЕГ1)	381
Додаток П3	Результати післяекспериментального зрізу рівня сформованості вмінь в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (ЕГ2)	382
Додаток Р	Післяекспериментальний опитувальник (Post-experiment questionnaire)	383
Додаток С	Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації	384
Додаток Т	Акти впровадження	388

Додаток А 1

Анкетне опитування майбутніх перекладачів англійської мови

Зразок анкети для опитування майбутніх перекладачів англійської мови ЗФН, спеціальність "Переклад", 2 курс

Шановний респонденте!

Ми проводимо наукове дослідження з метою удосконалення процесу навчання майбутніх перекладачів англійської мови англійської мовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання.

Просимо Вас уважно прочитати наступні питання, висловити свою точку зору та позначити свою відповідь на бланку відповідей. Ваші відверті відповіді допоможуть нам в удосконаленні методики навчання аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання та підвищенні якості підготовки перекладачів у ЗВО України загалом.

Результати цього опитування будуть використані в узагальненому вигляді лише для подальшого дослідження на тему: "Методика формування у майбутніх перекладачів англійської мовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання".

1. Скільки часу щодня Ви приділяєте розвитку вмінь аудіювання (прослуховуванню різних аудіо повідомлень, лекцій, новин)?

- близько 1 години   близько 2 годин   щодня - не приділяю
 Ваш варіант

2. Чи відчуваєте Ви, що Вам бракує практики аудіювання?

- так   ні

3. Аудіотексти яких типів Вам найважче зрозуміти? (вкажіть в балах від 1 – (найлегший) до 9 (найважчий)):

- інтерв'ю   програми новин та репортажі   ток-шоу
 оголошення   тривалі розмови   розповіді та описи
 лекції   доповіді та звіти   презентації на наукові та професійні теми

4. З якими труднощами Ви найчастіше стикаєтесь під час аудіювання англійською мовою? (розташуйте варіанти відповідей за їх ступенем складності від 1 (найважча) до 6):

- швидкий темп повідомлення, що звучить
- наявність великої кількості незнайомих лексичних одиниць
- незрозумілі граматичні конструкції аудіо текстів
- недостатня кількість пред'явлень тексту (кількість разів звучання тексту)
- вживання діалектів, жаргонізмів, сленгу, ідіом
- особливості вимови доповідачів
- Ваш варіант

5. Наскільки добре Ви розумієте мову носіїв?

- 100%   75%   50%   25%   майже не розумію
- Ваш варіант

6. Чи вмієте Ви працювати з матеріалом для аудіювання (володієте технікою аудіювання)?

- так   ні

7. Як Ви оцінюєте свій рівень вмінь аудіювання (вкажіть в балах від 1 (найнижчий) до 10 (найвищий))?

- 1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

8. Розставте у пріоритетній послідовності види іншомовних мовленнєвих компетентностей, необхідних усному перекладачу: (розташуйте варіанти відповідей за ступенем важливості від 1 (найважливіший вид) до 4):

- компетентність в аудіюванні   компетентність в говорінні
- компетентність в читанні   компетентність в письмі

9. Під час яких занять Вам важче розуміти аудіо повідомлення?

- під час аудиторних   під час позааудиторних

10. Як часто на заняттях з практики мовлення Ви виконуєте завдання на аудіювання в екзаменаційно-сесійний період?

- на кожному занятті   1 раз на тиждень   1 раз за сесію
- не виконуємо взагалі   Ваш варіант

11. Які недоліки, на Вашу думку, має аудиторне навчання аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання?

- недостатня кількість уваги викладача до формування аудитивних навичок студентів (слухових, лексичних, граматичних)
- неможливість прослуховувати запис необхідну для Вашого розуміння кількість разів
- неможливість прослуховування тексту з паузами (згідно з інструкціями)
- нерегулярність проведення вправ з аудіювання
- присутність інших студентів, які відволікають від прослуховування
- немає недоліків

12. Що, на Вашу думку, є перевагами дистанційного навчання?

- заощадження грошей на проїзд і часу на дорогу до університету
- навчання за вільним графіком
- можливість підтримувати зв'язок з викладачем онлайн
- можливість працювати і навчатися одночасно
- контроль часу на підготовку
- використання різних Інтернет ресурсів під час підготовки до занять
- вільний доступ до різноманітних навчальних онлайн курсів
- Ваш варіант

13. Чи є у Вас досвід вивчення англійської мови дистанційно за допомогою наступних телекомунікацій:

- Інтернет   Скайп   електронна пошта   чат-повідомлення
- участь в телекомунікаційних проектах
- участь у вебінарах і телеконференціях
- використання хмарних технологій
- прослуховування подкастів   перегляд онлайн новин
- відвідування спеціалізованих сайтів для аудіювання
- Ваш варіант

14. Чи подобається/подобалося Вам вивчати англійську мову дистанційно?

- так   ні

15. Чи є сьогодні актуальним використання інформаційних технологій у навчанні майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання?

так   ні

16. Чи вважаєте Ви, що використання інформаційних технологій підвищило б рівень умінь в аудіюванні в умовах заочної форми навчання?

так   ні

17. Чи є у Вас досвід роботи в системі управління навчанням "Moodle"?

так   ні

18. Виконуючи завдання з аудіювання дистанційно, чи бракує Вам допомоги викладача за умови, що завдання для аудіювання детально розписано ?

так   ні

19. Чи хотіли б Ви навчатися за дистанційним навчальним курсом з аудіювання з предмету "Практика мовлення", розміщеного онлайн?

так   ні

20. Що б Ви порадили тим, хто хотів би розвивати вміння аудіювання англійською мовою дистанційно?

Анкетування є анонімним, але просимо зазначити деякі відомості про себе.

Навчальний заклад/Факультет/Група/Прізвище та ім'я (за бажанням)

Дякуємо за участь у науковому дослідженні!

Додаток А2

Анкетне опитування викладачів англійської мови

Зразок анкети для опитування викладачів ЗВО ЗФН, спеціальність "Переклад", 2 курс

Шановний респонденте!

Ми проводимо наукове дослідження з метою удосконалення процесу навчання майбутніх перекладачів англійської мови англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання.

Просимо Вас уважно прочитати наступні питання та позначити свою відповідь на бланку. Ваші відверті відповіді допоможуть нам в удосконаленні методики навчання аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання та підвищенні якості підготовки перекладачів у ЗВО України загалом.

Результати цього опитування будуть використані в узагальненому вигляді лише для подальшого дослідження на тему: "Методика формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання".

1. Чи погоджуєтесь Ви з тим, що студентам 2 курсу заочної форми навчання бракує практики аудіювання?

так   ні

2. Який відсоток студентів Ваших груп 2 курсу заочної форми навчання вміють працювати з матеріалом для аудіювання (володіють технікою аудіювання)?

- 100%
 75%
 50%   25%
 ніхто не вміє
 Ваш варіант

3. Як часто на заняттях з практики мовлення Ви пропонуєте завдання на аудіювання в екзаменаційно-сесійний період?

- на кожному занятті
- 1 раз на тиждень
- 1 раз за сесію
- не пропоную взагалі
- Ваш варіант

4. З якими труднощами найчастіше стикаються Ваші студенти під час аудіювання англійською мовою? (розташуйте варіанти відповідей за їх ступенем складності від 1 (найважча) до 6):

- швидкий темп повідомлення, що звучить
- наявність великої кількості незнайомих лексичних одиниць
- незрозумілі граматичні конструкції аудіо текстів
- недостатня кількість пред'явлень тексту
- вживання діалектів, жаргонізмів, сленгу, ідіом
- особливості вимови доповідачів
- Ваш варіант

5. Як Ви вважаєте, під час яких занять Вашим студентам важче розуміти аудіо повідомлення?

- під час аудиторних
- під час позааудиторних

6. Які недоліки, на Вашу думку, має аудиторний підхід до навчання аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання?

- недостатньо уваги викладача до формування аудитивних навичок студентів (слухових, лексичних, граматичних)
- неможливість прослуховування запису бажану кількість разів
- неможливість прослуховування тексту з паузами
- нерегулярність виконання вправ з аудіювання
- індивідуальні особливості студентів (відсутність концентрації уваги, неухважність)
- немає недоліків
- Ваш варіант

7. Що, на Вашу думку, є перевагами дистанційного навчання для викладача?

- заощадження грошей на проїзд і часу на дорогу до університету

- навчання студентів за вільним графіком
- можливість підтримувати зв'язок зі студентами онлайн
- можливість працювати в декількох ЗВО одночасно
- використання різних Інтернет ресурсів під час підготовки до занять
- надання студентам вільного доступу до різноманітних навчальних онлайн курсів з подальшим опрацюванням матеріалу
- Ваш варіант

8. Чи є у Вас досвід викладання англійської мови дистанційно за допомогою наступних телекомунікацій:

- Скайп   електронна пошта   чат-повідомлення
- вебінари і телеконференції   хмарні технології
- підкасти   онлайн новини   спеціалізовані сайти для аудіювання
- Ваш варіант

9. Чи вважаєте Ви, що використання інформаційних технологій є актуальним сьогодні і надало б додаткової мотивації та збільшило б ефективність підготовки Ваших студентів з аудіювання в умовах заочної форми навчання?

- так   ні

10. Чи є у Вас досвід роботи з системою управління навчанням "Moodle"?

- так   ні

11. Які з можливостей системи управління навчанням Moodle, на Вашу думку, полегшили б організацію взаємодії між викладачем та студентами у процесі навчання аудіювання?

- можливість обміну файлами будь-яких форматів (аудіо, відео, зокрема)
- можливість оперативно інформувати всіх учасників курсу або окремі групи про поточні події
- можливість організації навчального обговорення проблем
- зручна автоматична система оцінки виконаних студентом завдань
- можливість відслідковувати дії студентів під час виконання завдань
- можливість індивідуальної комунікації викладача та студента (рецензування робіт, обговорення індивідуальних навчальних проблем)

можливість збереження портфоліо кожного студента (всі виконані ним роботи, оцінки та коментарі викладача до робіт, повідомлення в форумі)

можливість контролю "відвідуваності", активності студентів, час їх навчальної діяльності в мережі

можливість встановлення ліміт часу на виконання завдань з аудіювання

12. Чи спроможні, на Вашу думку, студенти 2 курсу виконувати завдання з аудіювання англійською мовою дистанційно керуючись Вашими вказівками?

так   ні

13. Чи вважаєте Ви за доцільне викладати англійську мову в університеті дистанційно в умовах заочної форми навчання?

так   ні

14. Чи хотіли б Ви навчати Ваших студентів дистанційно та мати доступ до навчального курсу з аудіювання з предмету "Перша іноземна мова" ("Практика мовлення") у системі управління навчанням Moodle?

так   ні

15. Що б Ви порадили тим студентам, які хотіли б розвивати вміння аудіювання англійською мовою дистанційно?

Анкетування є анонімним, але просимо зазначити деякі відомості про себе.

Навчальний заклад

Прізвище, ім'я, по-батькові (за бажанням)

Дякуємо за участь у науковому дослідженні!

Додаток АЗ**Тестування майбутніх перекладачів з аудіювання**

Форма навчання: заочна

Назва закладу:

Курс: другий рік навчання

Група:

Прізвище та ім'я студента: (за бажанням)

Part 1

You will hear people talking in eight different situations. For questions 1 – 8, choose the best answer (A, B or C).

1 You hear a young man talking. Why did he go back to college?

- A He needed a better job.
- B He needed an evening activity.
- C He needed new skills.

2 You hear a man talking on the radio. What is he?

- A an inventor
- B a company employee
- C a writer

3 You hear someone talking on the radio about an artist. How does the artist feel about his work?

- A He would like to exhibit it in an art gallery.
- B He wants to make his creations last longer.
- C He is happy to see his work destroyed.

4 You hear a woman talking to her son. Why is she talking to him?

- A to give him a warning
- B to refuse permission
- C to make a suggestion

5 You hear part of a lecture about the role of retired people in the economy. What is the lecturer describing?

- A reasons why something is changing

B errors in statistical information

C disagreements between researchers

6 You hear a chef being interviewed on the radio. Why did he decide to become a chef?

A to follow a family tradition

B to develop a natural talent

C to pursue his love of cooking

7 You hear a teenager talking about the sport she plays. How does she feel while she is playing the sport?

A uncomfortable

B embarrassed

C confident

8 You hear an explorer talking about a journey he is making. How will he travel once he is across the river?

A by motor vehicle

B on horseback

C on foot

Part 2

You will hear an interview with a woman called Helen Hunter who runs a summer camp for teenagers. For questions 9 – 18, complete the sentences.

SUMMER CAMPS

Helen says that people taking part in the summer camp usually sleep in a 9 .....

The summer camp is a chance for teenagers to meet people and learn 10 .....

As an example of a practical activity, Helen tells us about a team which built a 11 .....

In the next camp, teams will work out problem-solving activities such as a 12 ..... with clues.

Helen gives the example of 13 ..... as the only typical sporting activity at the camp.

The day when teams can choose their own activities is called ‘ ..... ’ 14

The summer camp is good for people who don’t have opportunities or have little 15 ..

On ‘Battle of the Bands’ day, the teams make a pop record and a 16 .....

For the teenagers taking part, the camp lasts for 17 .....

You can book for a summer camp that will be held in the month of 18 .....

Part 3

You will hear five different people talking about a mistake they recently made. For questions 19 – 23, choose from the list (A – F) the type of mistake that each person made. Use the letters only once.

There is one extra letter which you do not need to use.

A ignoring someone's advice	Speaker 1	19
B failing to inform someone about something	Speaker 2	20
C mistaking someone's identity	Speaker 3	21
D arriving somewhere too early	Speaker 4	22
E getting a particular date wrong	Speaker 5	23
F losing something important		

Part 4

You will hear an interview with a conservationist who has built a cable car in the rainforest. For questions 24 – 30, choose the best answer (A, B or C).

24 What feature of the cable car makes it particularly good for seeing wildlife in the rainforest?

A the speed at which it moves

B the height at which it travels

C the distance that it covers

25 What is the main aim of the cable car project?

A to educate local people

B to persuade people to save the rainforest

C to raise money for other conservation projects

26 What is the advantage of the project for the local people?

A They can use the land if they want.

B They can sell forest products to the visitors.

C More work is available to them.

27 Why was the cable car redesigned?

- A so that people could touch the trees
- B to avoid cutting down too much forest
- C because it had to be brought in by air

28 How does Donald react to the suggestion that he has disturbed the wildlife?

- A He explains what happened in the past.
- B He criticises what happens elsewhere.
- C He denies that there's been any disturbance.

29 Why is Donald sure his project is a success?

- A This piece of forest has survived.
- B Animals have returned to the area.
- C Other projects have copied his ideas.

30 Donald thinks the future survival of the rainforest will depend on

- A the size of the world's population.
- B the attitude of people towards it.
- C the size of the areas left as forest.

Додаток Б

Скорочені і повні форми тематичної лексики

Mass Media		Theatre		Medicine	
<i>Original form</i>	<i>Shortening</i>	<i>Original form</i>	<i>Shortening</i>	<i>Original form</i>	<i>Shortening</i>
advertisement	ad	Assistant Stage Manager	ASM	influenza	flu
weblog	blog	Amateur Dramatics	AMDRAM	Doctor	Dr
television	telly	Closed Circuit television	C.C.T.V. / CCTV	Acquired Immune Deficiency Syndrome	AIDS
et cetera	etc.	Computer-Aided Design	CAD	blood pressure	B.P.
Saint	St	Stage Hand (member of Stage Crew)	HAND	pulse	P
Limited	Ltd	International Alliance of Theatrical Stage Employees (USA) Stage employees union	IATSE / I.A.T.S.E.	kidney, ureter, and bladder	KUB
North Atlantic Treaty Organization	NATO	Musicians Union (UK).	M.U. / MU	abdomen	Abd

Додаток В1

Стратегії навчання аудіювання майбутніх перекладачів

Назва стратегії	Зміст стратегії
Навчальні	Оволодіння мовними і мовленнєвими аудитивними компетентностями, використання мовної і мовленнєвої здогадки, висування гіпотез, співставлення фактів, явищ, а також формулювання висновків, автономне, самостійне визначення цілей аудіоповідомлення, вибір релевантних вмінь для здійснення ефективного прослуховування і розуміння мовлення, вчасне включення психічних процесів студентів (мислення, уваги, пам'яті), аналіз результатів сприйняття, перебування у фокусі аудіювання, демонстрація абсолютної присутності і готовності до сприйняття кожної наступної частини повідомлення, зважене здійснення висновків та умовиводів (не поспішати з висновками, не дослухавши повідомлення до кінця).
Комунікативні	Усвідомлення комунікативної лінії поведінки у конкретній ситуації спілкування, подолання мовних та соціальних труднощів, усвідомлення комунікативних бар'єрів і визначення шляхів їх подолання під час зміни ролей, ідентифікації стереотипів.
Когнітивні	Пошук відповідної інформації, визначення головної думки аудіоповідомлення, впізнавання і використання зразків, складання плану, формулювання тез через процеси розуміння, збереження і запам'ятовування сприйнятої інформації, складання логічної карти аудіоповідомлення за допомогою ключових слів та причинно-наслідкових зв'язків, розвиток мовної і контекстуальної здогадки незнайомих слів через підбір синонімів, антонімів, омонімів, фразових дієслів, ідіоматичних виразів тощо, швидке впізнавання лексичних одиниць через збільшення активного словника.

Метакогнітивні	Свідомі чи несвідомі дії виконавчої функції оцінки ситуації, моніторингу, самооцінки і самоперевірки. Регулярне здійснення контролю і самоконтролю сприймання отриманої інформації.
Автономного навчання	Самостійний пошук, критичний відбір, опрацювання аудіо- і відеоповідомлень за допомогою Інтернет-технологій з попереднім прослуховуванням записів необхідну для розуміння кількість разів, використання паузації, уповільненням темпу повідомлення, використанням субтитрів тощо. Систематичне ведення аудитивного щоденника за програмними темами. Під час навчального процесу в аудиторних чи позааудиторних умовах ознайомлення із дотекстовими, текстовими і післятекстовими завданнями, фокусуючи увагу на ключових словах.
Соціально-афективні	Розвиток аудитивного прогресу студентів за рахунок кожного попередньо зрозумілого повідомлення, їх аудитивної впевненості, розумінню емоцій, почуттів та настроїв комунікантів, з наступним контролем власної емоційної поведінки. Адекватна ситуації інтерпретація екстралінгвістичних засобів мовця (погляду, виразу обличчя, манери розмовляти, загального вигляду) для встановлення зорового і емоційного контакту (під час перегляду відеофрагменту чи спілкування віч-на-віч). Вираження емпатії чи співпереживання прослуханих подій.
Розвивальні	Сприйняття і розуміння усного мовлення в природніх умовах спілкування, подолання психологічних перешкод студентів під час прослуховування аудіотексту через сполученість і зв'язаність між собою окремих особистісних характеристик майбутнього перекладача (стійкість, ціннісні орієнтації, оптимістичне прогнозуванням, орієнтація на успішне прослуховування текстів різних жанрів).

Конструктивні	Образне прогнозування мовленнєвих моделей і незавершених висловлювань.
Аудіо-візуальні	Інтенаційно-смісловий аналіз відеоряду усного повідомлення через включення мовленнєвого слуху, артикуляції, слухової пам'яті, прогнозування змісту тексту, а також формування візуальних і слухових образів.
Компенсаторні	Компенсація низького чи недостатнього рівня знань, підвищення ефективності англомовного аудіювання за рахунок вербальних та невербальних засобів спілкування, мовної та контекстуальної здогадки. Відключення зорового каналу, концентрація уваги на слуховому сприйнятті аудіоповідомлення, включення компенсаторних функцій організму.
Стратегії запам'ятовування	Оптимізація мнемічних процесів (отримання, фіксація, збереження, відтворення почутої інформації у необхідний момент), створення асоціативних рядів.
“Зверху вниз” (Top-down)	Орієнтація на особистість слухача (його досвід, набуті знання з теми, розуміння ситуації, контексту, мовних особливостей аудіотексту, використання фонових знань, особистого життєвого досвіду і загальних знань для розуміння предмету аудіювання). Активізація аудитивних очікувань слухача з метою інтерпретації почутої інформації, прогнозування подальшого змісту аудіоповідомлення, розуміння головної думки тексту, формування умовиводів та логічних заключень, підведення підсумків.
“Знизу вверху” (Bottom-up)	Орієнтація на мовні особливості тексту, комбінації звуків, слів і граматичних особливостях, від яких залежить розуміння змісту, на пошук деталей, розпізнавання спільнокореневих слів, зразків словосполучень з лексичних тем.

Додаток В2
Застосування стратегій для подолання
труднощів аудіювання у майбутніх перекладачів

Труднощі аудіювання	Використання стратегій
<i>Індивідуально-особистісні</i>	1. Соціально-афективні: – зазначення аудитивного прогресу в аудитивному щоденнику; – інтерпретація екстралінгвістичних засобів комунікантів; – контроль власної емоційної поведінки; – емпатія чи співпереживання почутих подій.
	2. Аудіо-візуальні: – інтонаційно-смісловий аналіз аудіотексту; – активізація мовленнєвого слуху; – активізація слухової пам'яті; – формування візуальних і слухових образів.
	3. Компенсаторні: – врахування вербальних і невербальних засобів спілкування; – використання мовної і контекстуальної здогадки; – концентрація на слуховому, а не візуальному сприйнятті.
	4. Запам'ятовування: – фіксація та збереження почутої інформації.
	5. Стратегії аудіювання "зверху вниз" (top-down): – активізація фонових знань; – визначення аудитивних очікувань; – прогнозування змісту тексту; – формування умовиводів та логічних заключень, підведення підсумків.

	6. Автономного навчання: – пошук, відбір, опрацювання аудіо- і відеоповідомлень; – ведення аудитивного щоденника. 7. Навчальні: – активізація психічних процесів; – готовність до сприйняття; – здійснення умовиводів і висновків. 8. Метакогнітивні: – керування когнітивною стратегією; – планування, моніторинг, оцінка ситуації, самооцінка і самоперевірка; – визначення тих стратегій аудіювання, які найкраще використати під час сприймання аудіотексту певного жанру.
<i>Пов'язані з умовами сприймання аудіотексту</i>	1. Комунікативні: – визначення шляхів подолання комунікативних і соціальних бар'єрів; – ігнорування зовнішніх (шум, крик, спів, гучні розмови) і внутрішніх (власні думки, упереджене ставлення, особиста критика почутого) подразників; – сприйняття акценту та індивідуальних особливостей вимови доповідача; – візуалізація почутих висловів, створення образів подій і явищ, висловлених в аудіотексті, встановлення логічних мостів. 2. Автономного навчання: – повторне прослуховування запису; – використання паузації; – опрацювання субтитрів.
<i>Пов'язані з мовними особливостями аудіотекстів</i>	1. Навчальні: – висування гіпотез; – використання мовної і мовленнєвої здогадки; – визначення цілей аудіювання;

	2. Стратегії аудіювання "знизу вверх" (bottom-up): – концентрація уваги на комбінації звуків, слів; – розпізнавання спільнокореневих слів, зразків словосполучень; – врахування граматичних явищ.
	3. Конструктивні: – прогнозування мовленнєвих моделей і незавершених висловлювань.
	4. Когнітивні: – пошук інформації; – визначення головної думки; – впізнавання і використання зразків мовлення; – складання плану; – формулювання тез; – складання логічної карти; – розвиток мовної і контекстуальної здогадки незнайомих слів через підбір синонімів, антонімів, омонімів, фразових дієслів, ідіоматичних виразів тощо.

Додаток Г

Перелік сайтів для відбору аудіотекстів різних жанрів для навчання аудіювання майбутніх перекладачів відповідно до визначених критеріїв

(див. 2.1)

<i>Назва Інтернет ресурсу</i>	<i>Електронна адреса Інтернет ресурсу</i>
BBC 6 minute English	http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/general/sixminute/
BBC Podcasts	http://www.bbc.co.uk/podcasts
BBC Skillswise	http://www.bbc.co.uk/skillswise/game/en35spec-game-listening-to-voicemail
BBC Україна	http://www.bbc.com/ukrainian/learning_english
British Council Listen and Watch	http://learnenglish.britishcouncil.org/en/listen-and-watch
China 232	http://www.china232.com/
CNN	http://edition.cnn.com/
Digital Trends	http://www.digitaltrends.com/
English Club	https://www.englishclub.com/
ESL pod	http://www.eslpod.com/website/index_new.html
Breaking News English	http://breakingnewsenglish.com/multi-speed-listening.html
<i>Business English Pod</i>	http://www.businessenglishpod.com/
<i>One Stop English</i>	http://www.onestopenglish.com/
LinkEngPark	http://linkengpark.com/ ,
Listen to English	http://www.listen-to-english.com/
Nifter.com	http://www.nifter.com/sound_effects_answering_machine_messages.htm
The White House	https://www.whitehouse.gov/
VOA Learning English (American English)	http://learningenglish.voanews.com/
YouTube	https://www.youtube.com/

Додаток Д1

Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення), використаних у передекспериментальному зрізі

Новини, тема "Я і моя родина, сімейні проблеми".

China Shifts to Two-Child Policy

The government of China has announced that married couples in China will be legally allowed to have two-child families as of March 2016. China's **one-child** policy, which has been **in effect** since 1980, has prevented **approximately** 400 million births. In the past 35 years, many Chinese couples have faced fines for having a second child while others have been forced to have abortions. A relaxed family planning policy does not mean that couples will **jump** at the chance to have larger families. Single-child families are the social norm in China, and many couples cannot afford to have more than one child **due** to the high cost of living. (Taken from: <https://www.englishclub.com/efl/listening-news/china-two-child-policy/>).

Лекція, тема " Студентське життя, навчання."

Time for school! And it's no surprise that many of us are determined to study smarter instead of longer. But which study tips and tricks actually work scientifically and can help you get those perfect grades?

First step. Research show that study sessions are most effective in small short chunks instead of cramming in a ten-hour session. It's much more effective to spread it out into twenty or thirty minute sections over a few weeks. This is because your brain is better decoding information into the synapses in short repeated sessions as opposed to one large one. And this is why even learning different skills whether it's swimming, tennis or a singing lesson often follows the same format. And well cramming ...may be a ritual in terms of that this is linked to the lowest grades. After prolonged nocturnal study sessions reasoning and memory may be negatively affected for up four whole days. Instead setting up specific times in a day or join

a week just to study primes your brain by creating routine and overtime studying actually becomes easier as your brain is training to learn those bombing?

And well many of us spend hours passively rereading notes or highlighting a textbook. Studies have shown this to be ineffective. It doesn't improve your understanding of topics nor does it link key concepts together. They can even be detrimental as it draws your attention to less important information.

Flash cards, on the other hand, are proven to be excellent memory reinforcement whether join your schedule times or join off times like a bus ride home. It also helps to have a specific goal for each study session instead of studying an aspect you are focused on - whether it's balancing collocations learning how to conjugate French verbs. If you can explain it simply, then you don't understand it well enough.

In studies where individuals were asked to learn a passage and then half of all were being tested on the material, while the other half would have to teach some other students, participants expecting to teach them did much better than understanding the B points. When you are expecting to teach your brain organizes the information in a more logical coherent structure. Of course, practice, practice, practice!

Normally do practice test but if you make mistakes they help identify gaps in your knowledge. Practice tests have also been shown to increase your confidence thereby leading to better performance. So where should you be studying?

Research shows that having a designated secret pack for study that well-equipped with every tool you might need as best. Just like setting times this primes your brain for studying.

Having **an** awesome study playlist? Not so fast. Well some studies have shown that certain types of classical music can help improve concentration. A recent study have shown that learning with rhythmic back or noise can be detrimental to focus and those not using music very much better.

And if you have already put away your phone this is the way your tax and social media notifications severely decrease your concentration. Finish at 2:51

(Taken from: <https://www.youtube.com/watch?v=p60rN9JEapg> and <https://medium.com/vietyouth/the-9-best-scientific-study-tips-ce22c39b7464>)

Інтерв'ю, тема "Дім, квартира"

What will the cities of the future look like, and will we enjoy living in them? Vast mega-cities are emerging in the developing world as people migrate in search of work. Cities in the richer world need to find ways to improve the quality of life for their inhabitants. Alice and Neil discuss Neil's attempt at town planning and how to make cities 'smart'.

What is the percentage of the world's population that will be living in cities in 2050? We're dealing with approximates here. Is it...

- a) 10%?   b) 50%?   c) 70%?

You'll hear the correct answer at the end of the programme.

Alice

Hello and welcome to 6 Minute English. I'm Alice...

Neil

And I'm Neil.

Alice

Have you ever played SimCity, Neil – the city-building computer game?

Neil

Yes, but I wasn't very good at it. I didn't build enough houses, which created a lot of homeless Sims – those are the characters in the game. And then I didn't deal effectively with a flood...

Alice

Really? Well, I suppose managing a city is quite a challenge – which is the subject of today's show: cities of the future – an important subject as so many of us now live in urban areas. I want to start with our quiz question: What is the percentage of the world's population that will be living in cities in 2050? We're dealing with approximates here. Is it...

- a) 10%?   b) 50%? Or   c) 70%?

Neil

I think that it's a) 10%.

Alice Well, we'll find out if

right or wrong later on in the show. Now, you've encountered a couple of issues that might face urban planners when designing a city, Neil – housing and dealing with

a flood. Can you think of any others?

Neil

Yes. Having decent cycle lanes. Good transport networks are very important.

Alice

Yes indeed, and if people could get around easily on foot, or by bike, or by public transport, roads would be less congested – or overcrowded – and less polluted. That sounds rather utopian to me though.

Neil

A utopia is an imaginary place where everything is perfect. But Copenhagen is pretty utopian, Alice – the air is clean, there are bike lanes everywhere.

Alice

That sounds fantastic, but what about somewhere like Beijing with its constant smog – or air pollution – hanging over the city? A lot of people ride bikes there too. So which city is going to be the model for the future?

Neil

Maybe like the future Los Angeles in the movie *Blade Runner* – you know, glittering high-rises, gigantic neon billboards, flying cars...

Alice

Well, today's Los Angeles has terrible urban sprawl and traffic problems.

Neil

Urban sprawl is the way a city spreads into undeveloped land around it, often without planning permission.

Alice

Dr Janice Pearlman can explain why this happens. She is the founder and president of the Megacities Project non-profit organization in Rio de Janeiro and knows a lot about urban sprawl in Brazilian cities.

INSERT

Dr Janice Pearlman, founder and president of the Megacities Project non-profit organization, Rio de Janeiro

People are coming massively into the cities which have no housing that's affordable to them. So they can't rent and they can't buy, and they end up building their own communities and houses on unoccupied land. And these communities are becoming

in some places the majority not the minority and they're off the grid so they're not often serviced by either the social services but also many of them don't have water, sanitation and electricity.

Neil

People migrate – or move – from the countryside to the city to get better opportunities, but end up with nowhere to live.

Alice

So they build their own housing on unoccupied land. These shanty towns – poor communities where the houses are built out of cheap materials like corrugated iron and plastic sheeting – are often off the grid...

Neil

Which means they don't have an electricity or water supply – or access to healthcare and education. And these communities are growing, so the problem is getting bigger. So are there any solutions, Alice?

Alice

Well, it's all about improving the infrastructure. That's the basic facilities a town or city needs, for example: communication, transport, water, and electricity. But this shouldn't only mean improving housing conditions, but also promoting education and employment among the inhabitants, and building better communities.

Neil

That sounds like a real headache for the urban planners.

Alice

You're right there. And one thing urban planners are talking about at the moment is creating 'smart cities'. John Rossant, founder and chairman of the non-profit organisation New Cities Foundation, explains what it is.

INSERT

John Rossant, founder and chairman of the non-profit organisation New Cities Foundation, New York City

I think, you know, generally it's accepted that cloud computing, ubiquitous internet, robust 5G networks etc, will transform our cities, whether they're in the global south

or the developed world. And, you know, technology is really a game changer, I think, in urbanisation.

Neil

John Rossant there. What's ubiquitous, Alice?

Alice

It means available everywhere. So, the idea behind smart cities is to use technology to collect large amounts of data about how a city is performing.

Neil

And that will be a game changer – significantly affecting the way our cities function.

Hope for the future, Alice?

Alice

Fingers crossed. Now, I think it's time for the answer to today's quiz question, Neil. I asked: What is the percentage of the world's population that will be living in cities in 2050? And remember I said we are dealing with approximates here? Is it... a) 10%? b) 50%? Or c) 70%?

Neil

And I said a) 10%.

Alice

Yes, and you underestimated there, Neil. The right answer is actually c) 70%. This, according to a report by the United Nations. Today 54% of the world's population lives in urban areas.

Neil

A lot really!

Alice

Yeah.

Neil

Well, I know we're running out of time, so let me repeat the words we learned today. They were: congested, utopia, smog, urban sprawl, migrate, shanty towns, off the grid, infrastructure, ubiquitous, game changer.

Alice

Well, that's the end of this edition of 6 Minute English. Join us again soon! (Taken from: <http://www.bbc.co.uk/learningenglish/thai/features/6-minute-english/ep-160714>)

Оголошення, тема "Місто та село."

Welcome to National Express! A customer information card is located in a seat back in front of you. Please take a moment and familiarize yourself with its contents. You are required by law to always wear the seatbelts that are provided on this vehicle. Smoking and consuming alcohol is not permitted at any time anywhere on this coach. For your safety CCTV recordings may be made during this journey. Emergency exits are located at front and rear of this vehicle and are clearly marked. A toilet is located at the rear. Please take care when using these facilities while the coach is moving and remember to refasten your seatbelt on your return. Use of mobile phones is permitted so please be considerate of others around you. If there are any changes to the service, your driver will do his best to keep you informed. Now please sit back, relax and enjoy your journey with National express. (Taken from: <https://www.youtube.com/watch?v=VILPymhsfG8>)

Додаток Д2

**Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення), використаних у післяекспериментальному зрізі
Новини, тема "Mass Media"**

Ukraine Uncovered: Iconic Odesa Opera House shows majestic history

The world best voices sang in the theatre throughout its history Odesa Opera House is almost as old as Odesa itself. The building dates back to 1810, just over two decades after the foundation of the Ukrainian Black Sea port city. Originally designed by Italian architect Francesco Frapolli, the building has undergone several major renovations of the past two centuries, but has remained one of Odesa's most recognizable and celebrated landmarks.

Odesa Opera House survived the Bolshevik Revolution and the Nazi occupation of WWII. According to local legend, in 1944 retreating German commanders planned to blow the building up, but were thwarted by the untimely arrival of Red Army forces. Over the years, some of the biggest names from the world of classical music have graced the stage of Odesa Opera House, including Tchaikovsky and Caruso.

(Taken from: <https://www.youtube.com/watch?v=LrDeYlrhYBY> and <http://uatoday.tv/society/ukraine-uncovered-iconic-odesa-opera-house-shows-majestic-history-395350.html>)

Лекція, тема "Medicine and health" Pain Clinic

Today's Health Counsel is presented by Paula Clayburg, who is the chief Counsellor at Liverpool's famous pain clinic: The Wilton Clinic. Paula ...

PAULA CLAYBURG

Do you know what Prince Charles, Seve Ballesteros and Elizabeth Taylor have in common? They all suffer from chronic back pain. In fact, bad backs are one of the most common health problems today, affecting people in all walks of life. The most recent available figures show that about a quarter of a million people are incapacitated with back pain every day. And many sufferers don't know the cause or the solution to their problem.

The majority of our patients at the clinic tend to be women. They are especially vulnerable because of pregnancy but also because of osteoporosis, which I personally believe to be the major cause of problems for women. I have many women patients who say they have completely given up exercise because the pain makes them so miserable. But of course that starts up a vicious circle. Bed rest, giving up exercise and pain killers are traditional responses to back pain but, although there are many excellent drugs on the market, at our clinic we are beginning to realise the unique benefits of relaxation therapy. Other specialists in the field make a strong case for certain types of exercise, but in our experience they are easily mishandled and can lead to more harm than good.

Now, let's look at some of the reasons why back pain is developing into such a unique menace. In general, the body is pretty good at self-repair. A strain or a blow to a limb, though painful at the time, generally resolves itself. But the body's response to back injury can be very counterproductive. When pain strikes, we attempt to keep the back as immobile as possible, which makes the muscles tense up. Research shows that they often go into spasm, which causes further twisting of the spine. A vicious circle is underway. The second mistake we often make when stricken with extreme back pain is to go to bed and stay there. Although at the clinic we recognize that a short rest in bed can be helpful ... up to two days ... any longer makes our back muscles become weaker and unable to hold up our spine. The pain therefore becomes worse.

Another problem is being overweight. Anyone a stone or more over-weight who already has back pain is not doing himself any favours: though it won't actually set it off in the first place, the weight will increase the strain and make things worse. The British diet could be partially to blame for the increase in back pain: over the last ten years the average weight of men has risen by 11 lbs and of women by 9 lbs. So much for the causes and aggravations of pain. But what can WE do to help?

There are many ways in which simple day-to-day care can make all the difference. The first point to watch of course is weight. If you are overweight, a diet will make all the difference. Also, studies have shown that just one hour sitting in a slouched position can strain ligaments in the back which can take months to heal. At

the clinic we have come to the conclusion that the major cause of the problem is not with the design of chairs, as some have suggested, but in the way WE sit in them. It can be useful to get special orthopedic chairs, but remember the most important improvement should be in OUR posture. Another enemy of your back is, of course, your beds. If your bed doesn't give enough support, back muscles and ligaments work all night trying to correct spinal alignment, so you wake up with a tired aching back. Try out an orthopedic mattress or a spring slatted bed. Research shows that both can be beneficial for certain types of back pain.

Another hazard for your back are the shock waves which travel up your spine when you walk, known as heel strike. A real find for our patients has been the shock-absorbing shoe insert. A cheap but very effective solution. And you might be better off avoiding shoes with heels higher than YA inches. Though absolutely flat shoes can be a solution for some, others find their posture suffers. Finally a word about the state-of-the-art relief - the TENS machine -a small battery-powered gadget which delivers subliminal electrical pulses to the skin. Our experience indicates that your money is better spent on the more old-fashioned remedies. (Taken from: http://www.ielts-exam.net/practice_tests/61/IELTS_Listening_Section_4/573/#AB)

Интерв'ю, тема "Medicine and health" How to treat a cold

LISA: I'm Lisa Birnbach. What do you do when you catch a cold? Stay in bed, drink plenty of fluids and eat chicken soup? Do you go to the doctor? Luckily for us Dr. Jordan Josephson, top ear, nose, and throat specialist has paid a house call to help us with these questions. Dr. Josephson how do you know you're catching a cold?

JORDAN: Well when you're catching a cold you just feel run down, sniffly, congested. You just don't feel yourself. You'll have a runny nose, a post nasal drip, maybe a cough. You may feel a little tight in your chest and you may have a fever. Overall you're feeling just plain lousy.

LISA: Is there any way to avoid catching a cold?

JORDAN: Absolutely. People should eat right. In cold weather they should stay warm, bundle up when they go out. They should avoid changes in temperature which are drastic if they can. And we certainly know that eating right and staying well hydrated are very helpful. And maybe some vitamins: a multivitamin or vitamin C.

LISA: What about hand-washing?

JORDAN: Hand-washing is extremely important. Hand-washing wipes all the germs from your hand and you're shaking hands, you're touching things during the day, so there's tons of germs on your hands. So hand-washing is extremely important.

LISA: Once you do have a cold, should you go to bed. Should you be with other people? Should you be taking aspirin around the clock?

JORDAN: Well most colds are due to viruses and we don't have any anti-viral agents that you treat these colds with, but certainly stay well hydrated. A lots of fluids, the more fluids the better. Number two get into bed, bundle up, warm up and make sure you get plenty of rest through that cold period. That's probably the quickest way to get through your cold.

LISA: And chicken soup--is that just what grandmother's suggest or is there really some real value to it?

JORDAN: Grandma always knows and they didn't studies out in Nebraska and they showed that chicken soup actually shortens the time of your cold and improves your symptoms.

LISA: There is a whole shelf or a whole aisle now at the drugstore dedicated to over the counter cold products. What do you like?

JORDAN: Many of them are very, very good. Certainly vitamins are good, vitamin C, multivitamins. Second of all irrigation, or saline spray, is wonderful. They wash out the infection from your nose, the virus, decreasing the amount of your virus, shortening the length of your cold, improving your symptoms. Hot water, honey, and throat lozenges are wonderful to relieve your sore throat. And then they have decongestants if you're really congested, you may want to take a decongestant. I'm not very for decongestants except for if you really can't breathe or you can't sleep.

LISA: Why don't you like decongestants?

JORDAN: Well, decongestants have been shown to have effects on the heart. They've actually taken decongestants and they've had a warning recently, the FDA made a warning that decongestants should not be used in children, in younger

children. I think decongestants have their risks and I think in most cases you can do well without a decongestant.

LISA: Okay well let's say you are feeling some of those symptoms. How do you know it's a cold and not a flu?

JORDAN: What you really want to do is know that my cold's lingering for more than five to ten days--hey I have more than a cold here. Maybe I have a sinus infection, maybe it's my allergies. And you want to be able to decipher what's a sinus infection and what's a cold.

LISA: Right. And you need a doctor to help discern that right?

JORDAN: Well if your symptoms are lasting for more than five days, you may want to go see your primary care doctor or an ear, nose, and throat physician.

LISA: Do you treat a chest cold differently from a head cold?

JORDAN: The answer is no. Most of them are treated similarly. If it's a cold and virus in your chest and in your nose, then again, supportive care will treat both of those. If it's a bacterial infection that causes a sinus infection that drips into your lungs, and now you have a nose infection and a lung infection, then similar antibiotics treat both of those problems.

LISA: And finally I've noticed you haven't mentioned the use of analgesics.

JORDAN: Certainly non-steroidal anti-inflammatories such as aspirin and Tylenol will help, especially if you have a fever. It will also help if your achey and it will also bring down the inflammation and swelling.

LISA: Thank you so much Dr. Josephson.

(Taken from: <http://www.howdini.com/video/6651442/how-to-treat-a-cold>)

Оголошення, тема "Theatre"

Good evening, ladies and gentlemen. Welcome to The Globe. Tonight we will bring you Ibsen's famous play A Doll's House. I request all our guests to take their seats so that we can begin on time. Ladies and gentlemen, we present Henrik Ibsen's A Doll's House. (Taken from: <http://www.colorelt.org/module/unit/3-active-listening-communicating-public-situations>).

Додаток ДЗ

Транскрипт аудіотексту повідомлення

"Man's Life Saved After Tapeworm Removed from Brain"

A California man who was feeling sick almost died recently from a shocking cause. 26-year-old Luis Ortiz went to a hospital because of a headache and **nausea**. When doctors examined him, they were shocked to find a tapeworm larva in his brain. The story gets stranger. The larva was still alive.

The creature had caused a **cyst** to form inside his head. The cyst was restricting the flow of liquids to different areas of his brain. The situation was so serious that doctors said they had to perform an emergency operation to remove the larva. The Associated Press reports that a doctor who operated on Ortiz told him he had only 30 minutes to live. The California man told ABC News that when the doctor pulled the worm out of his head, it was still moving.

Luis Ortiz was a student at California State University in Sacramento. He began experiencing headaches in late August, he told a local newspaper. But Ortiz said he did not think the headaches were serious. In September, he visited a friend and his parents in another city. That is when the pain got worse. His mother reportedly saw Ortiz throwing up. She took him to a hospital emergency room. Ortiz told ABC News that he was "shocked." He said he "couldn't believe something like that would happen" to him. He said he did not know there was a parasite trying to ruin his life. The doctors saved Ortiz's life. However, the surgery also affected it. According to ABC News, Ortiz had to drop out of school and move back home. It said, for now, he is not permitted to work or drive a vehicle. Tapeworms and other parasitic worms usually infect a person's **intestinal** system. In rare cases, they infect the brain.

Doctors suspect Ortiz ate something containing the tapeworm. You can get a tapeworm from food that is unclean, and **contaminated** with tapeworm eggs. People can get them from eating infected, undercooked or uncooked pork. Another type of tapeworm can infect beef. The U.S. Centers for Disease Control and Prevention says the U.S. has about 1,000 reported cases of tapeworms each year. The CDC adds that tapeworms are more common in developing countries with poor public health systems.

According to CDC officials, signs of infection with a parasitic worm include stomach pain, nausea, loss of **appetite** and weight loss. Others signs are a lasting headache and vomiting. The best way to avoid a tapeworm infection is to wash fruits and vegetables. Also, make sure meat is cooked thoroughly. The CDC suggests cooking all meats to an internal temperature of at least 63 degrees Celsius. Separately, the CDC says tapeworms could spread cancer. This comes after studying the case of a Colombian man who died after "catching" the disease from a tapeworm that had infected him.

Anna Matteo wrote this piece for Learning English based on reports from VOA News, ABC, USAToday and CBS. George Grow was the editor. (Taken from: <https://learningenglish.voanews.com/a/3051633.html>)

Додаток Е
Щоденник аудіювання
(Listening Comprehension Diary)

Name

Last name

Group

Topic	Name of the Audio text	Downloaded from / listened at (site)	Issues raised in the audio text	Applied Listening Comprehension Strategic Actions
Mass Media				
Theatre				
Medicine and Health				

Додаток Ж

**Приклад опитувальника самооцінки знань стратегій аудіювання
(Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire)**

Description	Score
I can apply the strategy easily	3
I can hardly apply the strategy	2
I don't understand how to apply the strategy	1

№	Listening comprehension strategies	Strategy content	Score
1.	Educational	I can apply conjecture.	
		I can activate my mental processes quickly.	
		I can hypothesize.	
		I can compare facts, phenomena.	
		I can summarize information well.	
		I can select relevant listening comprehension skills.	
		I can analyze the results.	
2.	Communicative	I am aware of the speaker's communicative behaviour.	
		I can deal with communicative barriers.	
		I can overcome language and social difficulties.	
		I can identify stereotypes.	
3.	Cognitive	I can search for necessary information.	
		I can identify main ideas of the audiotext.	
		I can recognize and use language patterns.	

		I can make a plan of what is heard.	
		I can understand the text well, memorize its contents and advance a thesis.	
4.	Metacognitive	I can plan my listening by deciding which combination of listening strategies will be the most effective.	
		I can monitor my comprehension and the effectiveness of the selected strategies.	
		I can evaluate the applied strategy by determining whether I have achieved my listening comprehension goals.	
5.	Individual	I can do critical search and find listening material on the Internet according to the criteria (see 2.1.).	
		I can comprehend the audio messages by replaying the tracks, using pauses and subtitles, slowing the tempo down.	
6.	Socially-affective	I can comprehend every other audio message more successfully than the previous one. This understanding provokes my listening comprehension confidence, better realization of the speaker's emotions, mood and behaviour.	
7.	Developmental	I can perceive and comprehend oral messages naturally.	
		I can overcome psychological obstacles via coherence of my personal characteristics such as stability, optimistic anticipation, value attitude.	
8.	Constructive	I can use imaginative anticipation of speech models and unfinished statements.	

9.	Audio-visual	I can analyze intonation and meaning of the message by enabling speech hearing, articulation, hearing memory, generating visual and acoustic images.	
10.	Compensatory	I can apply verbal and non-verbal means of communication, language and contextual conjecture, to compensate low or imperfect level of knowledge, to increase listening comprehension effectiveness.	
		I can disable optic canal, focus on aural perception enabling compensatory functions.	
11.	Mnemonic	I can optimize receiving, fixing, storing and producing the heard message at the right moment.	
12.	Top-down	I can use my background knowledge of the topic and interpret what is heard.	
		I can anticipate what will come next.	
		I can listen for the main idea, draw inferences and summarize.	
13.	Bottom-up	I can rely on the language in the message, the combination of sounds, words, and grammar.	
		I can listen for specific details recognizing cognates and word-order patterns.	

Додаток 3

Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагменти лекцій, новини, оголошення), використаних у підсистемі вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів

Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів для навчання пошукового аудіювання оголошень

MOODLE 1 Audience Member, Video

Many of you are experiencing changes in your body – you may have sweaty palms or rapid breathing. Some of you are experiencing a tingling sensation. This is due to something we call "anticipation". You are feeling this way because the show is about to begin.

To prepare, for this exciting new phase of your day, we recommend taking the following steps: prepare to listen, smile and laugh. During certain points of the production you may experience an inexplicable desire to do something with your hands. We recommend slapping them together in a rhythmic fashion. An activity is called "Applause". It's exciting to do this in large group setting.

A little shy about how to react to this sensation? Then wait for a neighbour to start. And join in! You'll both be glad you did.

But remember – when not laughing or applauding at the appropriate times.

Loud noises are to be avoided. Don't talk during the performance. Whistling and exuberant humming are also discouraged not to mention a little weird.

Fancy new fangle doodad should be turned off and put away, otherwise, you and your neighbours will be distracted. This can result in feelings of confusion, frustration and sometimes rage.

And we don't want that, do we? Leave the photography to the professionals.

Bright flashes from your camera could temporarily blind our actors resulting in tragedy. Tragedy is bad, unless it is a well-acted Shakespearean tragedy which can be quite good.

Confused? Don't be! Hungry? You'll find delicious morsel in our lobby at intermission.

Please enjoy this in moderation. Nobody has fun watching a show when they have a tummy ache. We would like to learn more about your theatre experience today. Please fill out our survey form found in your program.

THE MORE WE LEARN FROM YOUR INPUT the better we'll be able to provide an exciting educational and safe experience for future audience members.

And remember – each completed survey enters you into a drawing for free tickets to our next production.

Finally, we know that it's dark, and the seats are comfortable but this is no time to sleep. Try to watch the lighted area of the theatre off the stage. There should be an affection and excitement to keep you awake for these 45 minutes. You should be ready to begin your exciting journey into audiencehood. (Taken from: <https://www.youtube.com/watch?v=yxgNn4DjyTE>)

MOODLE 2 Voiceover sample

Welcome to G2, the Art Center!

In the event of any emergency during tonight's performance the alarms will sound and you'll be let from your seats.

First performance will include an interval of 10 minutes.

Please be aware that tonight's performance contains scenes of an adult nature that some may find offensive and that cigarettes will be smoked on stage for reasons of artistic integrity.

We would like to remind you that flash photography is not permitted in the auditorium. I would ask that all mobile telephones are turned off. We hope you enjoy this performance in G2. (Taken from: <https://www.youtube.com/watch?v=8lGGUzluBnQ>)

MOODLE 3 Pre-show announcement

Ladies and gentleman! Welcome to Mundow! (hilarious text)

Before the production begins, we ask you to take a moment to silence your cell phones. This is the courtesy to the performers as well as the rest of the audience.

Also take a brief moment to look at your exits.

There is one on the right and one on the left.

In case of an emergency

Now sit back, relax and enjoy the show!

(Taken from: <https://www.youtube.com/watch?v=zCPCADM2Cxg>)

MOODLE 4 Blood donation

There is a great need for blood donations around the world, and you can be the means of saving lives. According to the American Red Cross, over 40,000 blood donations are needed every single day in the United States alone, and without the help of volunteers like you, it is impossible to fill this need. About 9.2 people donate every year in the US, and although approximately 38% of the population is eligible to donate, less than 10% of them actually do.

Sometimes people don't donate out of fear, but the process is relatively simple following a four-step process: registering, getting your medical history checked, donating, and having some refreshments. And once you donate, you have the ability to donate red blood cells every 56 days.

So, carefully consider becoming a donor. You can save lives.

(Taken from: <http://www.esl-lab.com/blooddonations/blooddonations-rd1.htm>)

MOODLE 5 Internet access

Tired of waiting for a webpage to download?

Then, sign up for the hottest broadband highway to the Internet from Impact Solutions. We provide you unlimited monthly access, 24/7 technical support, 30 MB of free webspace for your personal or business site, and content filters to protect your family from objectionable material. Pricing starts at 29.95 a month. And with no set-up fees, you'll be roaring through the corridors of cyberspace . . . well, in time for when you really should be asleep.

(Taken from: <http://www.esl-lab.com/access/accessrd1.htm>)

MOODLE 6 Hospital message

Hi Eric, it's Katie. I thought I'd probably get your machine at this time of day. I just wanted to leave you a message about Auntie Allison. She's in room 18 on the

fifth floor of Memorial Hospital. Her hip is sore, but the doctors expect her to have a full recovery. We had a nice visit today and she was able to sit up and have a cup of coffee with me. When I asked her if there was anything she needed she said more visitors. If you do pop by don't bring flowers. Patients aren't allowed flowers on the fifth floor.

(Taken from: <https://www.englishclub.com/listening/dictations-1-recorded-message.htm>)

MOODLE 7 Eulogy to Diana

I stand before you today, the representative of a family in grief, in a country in mourning, before a world in shock. We are all united, not only in our desire to pay our respects to Diana, but rather in our need to do so, because such was her extraordinary appeal that the tens of millions of people taking part in this service all over the world via television and radio who never actually met her feel that they too lost someone close to them in the early hours of Sunday morning. It is a more remarkable tribute to Diana than I can ever hope to offer to her today. (Taken from: <http://www.bbc.co.uk/news/special/politics97/diana/spencerfull.html>)

Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів для навчання критичного аудіювання інтерв'ю

MOODLE 1 Is Shakespeare better in plain English?

A Shakespeare festival in Oregon has commissioned 'translations' of his plays into plain English. Of course, the language of Shakespeare's plays can be difficult, but is it a good idea to change his plays into simple English? Listen to experts talking about Shakespeare and learn new vocabulary.

This week's question

What was the first language that Shakespeare's plays were translated into?

- a) French
- b) German
- c) Portuguese

Finn

Hello and welcome to 6 Minute English. I'm Finn...

Neil

... and I'm Neil. Hello. Today we are talking about Shakespeare.

Finn

Oh yes... to be or not to be, that is the question. Whether 'tis nobler...

Neil

Yeah. OK, thank you. Thank you very much, Finn. But what does that famous Shakespeare line actually mean, Finn?

Finn

Yeah, well... it's quite hard to explain actually. The English in Shakespeare's work is quite difficult.

Neil

Well, a Shakespeare festival in Oregon in the United States wants to change all of that. They want to pay writers – they want to commission – what they call 'translations' of Shakespeare's plays. Now we usually use the word translation of course to talk about changing words and sentences from one language to another. But these writers have been commissioned to translate Shakespearean English into plain English.

Finn

So Shakespeare in easy, plain English... You know, I'm not sure I really like that idea.

Neil

Well, you're not the only one, Finn. We will talk about that in a moment, but first, as usual, we have our quiz question and it's about Shakespeare and translation. What was the first language that Shakespeare's plays were translated into? Was it:

- a) French
- b) German or c) Portuguese

What do you think?

Finn

You know, I really have no idea on this one. I'm going to say b) German.

Neil

We'll see if you're right at the end of the programme. But now we're going to hear from two Shakespeare experts speaking to the BBC. First, Andrew Dickinson. He is the author of 'Worlds Elsewhere: Journeys Around Shakespeare's Globe'.

Finn

In his travels around the world – around the globe – did he find many translations of Shakespeare?

INSERT Andrew Dickinson, the author of 'Worlds Elsewhere: Journeys Around Shakespeare's Globe'

Someone's translated Hamlet into Klingon. You know, he exists in all of these different places and all of these different forms and I suppose that what really struck me while working on my book and travelling around the world talking to people about Shakespeare is that he is so multifarious - he exists in all of these places. It feels sometimes that we in the English-speaking world are only just catching up with this.

Finn

Shakespeare expert Andrew Dickinson, who has travelled the world for his new book and knows about many translations, even one from out of this world!

Neil

Yes, he says someone has even translated Hamlet into Klingon. Now that's the language spoken by aliens in Star Trek, which is of course a science fiction TV series, it's not a real language.

Finn

Let's get back to the real world, Neil. Andrew Dickinson says that what really impressed him – what really struck him – while working on his new book and travelling around the world talking about Shakespeare is that Shakespeare is so multifarious. Multifarious - that's quite a difficult word.

Neil

Yes, it is. Well in plain English it means that there are many different types. There are many different translations, many different kinds of Shakespeare.

Finn

He's multifarious.

Neil

Finn! We're using plain English in this programme, like the people in Oregon who want to translate Shakespeare into plain English. That will make his plays easier to understand.

Finn

And that's a good thing. But there has also been strong criticism about this from academics who study Shakespeare as well as from people on social media – on Facebook and Twitter. They think it's a bad idea.

Neil

Our next Shakespeare expert is Greg Doran. He is the Artistic Director of the Royal Shakespeare Company. He's done productions outside Britain. Where did he do a production of the Shakespeare play, Merchant of Venice? Here he is talking about the difficulty of translation.

INSERT

Greg Doran, Artistic Director of the Royal Shakespeare Company

I think the difficulty with a translation is that it simply translates the sense and there's a lot more going on in the language of Shakespeare's plays. I remember once doing a production of Merchant of Venice in Japan and I was asked – we were having a new translation done - and I was asked if I wanted the translation for meaning, for pace or for poetry and that's the difficulty. You've got to find all three somehow together.

Finn

Greg Doran, Artistic Director of the Royal Shakespeare Company. He was doing a Shakespeare production in Japan. He says that the difficulty with translation is that it only translates the sense – it is only the general meaning. But he says that there's more than that.

Neil

They were having a translation done and he was asked if he wanted the translation for meaning or for pace – that's about the speed of the lines in the play – or was the poetry of the words important?

Finn

And his answer was that you've got to find all three somehow together. It is not just one thing.

Neil

He says that there is a lot going on – there is a lot happening – in the language of Shakespeare's plays.

Finn

And so a simple translation of the words into plain English isn't really... Shakespeare. And I think it's time to answer our quiz question.

Neil

Yes, if you remember, it's about translations of Shakespeare. What was the first language that Shakespeare's plays were translated into? Was it:

- a) French b) German
- c) Portuguese

Finn

I said b) German, which I'll admit was a guess.

Neil

And that is the right answer.

Finn

Fantastic!

Neil

Apparently Shakespeare's plays were translated into German as early as the first decade of the 17th Century. And that's all for now. Please do join us again for 6 Minute English.

Finn

To be or not be...

Neil

Yes, OK. Thanks, Finn.

Both

Bye.

(Taken from: <http://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/6-minute-english/ep-151029>)

MOODLE 2 Newspaper

Todd: Hey, so Ruth, how do you get your news?

Ruth: Oh, I buy a newspaper.

Todd: Oh, really, what paper do you read?

Ruth: I always read the Guardian.

Todd: The Guardian. Is that conservative or liberal?

Ruth: Oh, it's labor.

Todd: Labor. So the Labor newspaper, the Guardian, what angle do they have? Like in the States you'd say it's either conservative, like the Wall street Journal, or it's liberal, like the New York Times.

Ruth: OK, it would be more like the New York Times.

Todd: Oh, like the New York Times.

Ruth: Yeah.

Todd: Actually, I don't even read papers anymore.

Ruth: What!

Todd: I mean, I read them online, but I just prefer to get everything on the internet.

Ruth: So, you just read the newspaper on the internet?

Todd: Pretty much. Yeah, I never pay for a paper paper anymore.

Ruth: What! Don't you think that is really anti-social, looking at a screen all day?

Todd: Yeah, but how much more social is it looking at a paper?

Ruth: Well, I don't know. I guess it's not much more social, but I don't know, at least if you read a newspaper, you can read it outside in the fresh air, for example.

Todd: Well, that's true. I guess so, but it's free, and I know how you're always saving money.

Ruth: Well, that's true but, I think the Guardian is a good newspaper so I like to support them.

Todd: I have to admit I do like to go out on Sunday and get a paper and a coffee. Yeah, it's nice.

Ruth: Yeah, even like just walking to the shop to get the newspaper is quite nice.

Todd: Yeah, the thing is though, I don't like how the print media, or newspapers that you buy, have such limited space, and on the internet you can get such a wider range of information that it's just a lot better I think, cause these days I don't know if you can really trust what they put in the newspapers.

Ruth: Yeah, I'm not sure that you always can, but I think TV is the same and I think the internet is exactly the same.

Todd: Yeah, that's actually why I like radio news, cause I think radio news is a lot more in depth. You can actually hear the person talking, and unlike TV that has very short clips, radio news usually has longer segments, so I am a big fan of that.

Ruth: Yeah, I like the radio, but you can't see the pictures and I don't have a very good imagination, so I like to see the pictures.

Todd: Ah, I just love the voice. I love when they go, "And now to our correspondent in blah-blah-blah." It just sounds cool.

Ruth: No, you're right, it does sound good. And it's free as well.

Todd: Well, I have the internet in my apartment so anytime you want to read the internet news just come on over.

Ruth: Oh, thanks very much. Also, I have a newspaper in my apartment and I get a subscription so, come along and read the newspaper at my flat.

Todd: Oh, cool, I'll definitely take you up on that.

Ruth: OK

(Taken from: <http://www.elllo.org/english/0451/484-Ruth-News.htm>)

MOODLE 3 Long life

Todd: So, Monica, a minute ago we were talking about Tai Chi and about how it helps longevity, helps you live a long life. One time when I was in Bangkok, I met a guy and he was doing Tai Chi and he looked really young, but he said the secret to his old life ... he said the secret to looking young, was Tai Chi and cold showers. He took a cold shower every morning.

Monica: Oh, wow!

Todd: Could you do that?

Monica: No, I don't think I could actually.

Todd: Yeah, you know, I actually tried it for awhile and I tried it for about a week and I did feel so energized and it was easy in Bangkok, cause it's really warm but I couldn't keep it up, especially not that I'm in the cold climate. There's no way.

Monica: Yeah, I remember when I was young, my mother used to teach me to splash my face with cold water in the morning because she believed that helped wake you up, and I remember as a child not liking that at all because I found it too cold. I preferred to splash my face with warm water.

Todd: So, have you heard about any other secrets to having a long life?

Monica: Yeah, I've heard of quite a few different secrets to having a long life. I guess one secret that a lot of different cultural groups seem to share is diet. If you take the Japanese as an example, and Japanese people do have a long life expectancy in comparison to other people from other countries. I think the Japanese eat a diet that's quite low in fat and reasonably low in salt as well, and I think their fluid intake is quite healthy because they drink a lot of green tea which has antioxidants in it, and they drink a lot of miso soup which has a lot of vegetables in it, and is made from fermented barley, so I think that's very healthy.

Todd: I've also heard that people in the Mediterranean, they also often have a long life span in certain regions and maybe the combination of wine, just a little wine, not too much, but wine and olive oil, and then a lot of fish, seafood is also maybe beneficial to a long life.

Monica: Yeah, that's true. I've heard French people for example live a long life and that has often been said due to a glass of red wine a day, and I know people think differently about alcohol and it's affect on the body these days.

Todd: Right.

Monica: Yeah, because alcohol used to be considered quite a bad thing and discouraged in all forms but now people tend to think that a glass a day is actually quite beneficial to your health.

Todd: I've also actually heard that laughter, that people that laugh a lot tend to live longer.

Monica: Yeah, I've heard that too, actually, because laughing releases natural endorphins, and I think that helps you physiologically, and also I think psychologically

you're happier if laughing so. Yeah, I think that long life is related to how you are feeling, and I think a lot of it is psychological as well as physical, for example, how much you are eating and what types of food you're eating.

Todd: Yeah, I guess, I'm kind of in the same boat, but I just don't know if I laugh that much. Maybe I'm in trouble. (Taken from: <http://www.ello.org/english/0951/T992-Monica-LongLife.htm>)

Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів

ДЛЯ НАВЧАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО І ДЕТАЛЬНОГО АУДІОВАННЯ ФРАГМЕНТІВ ЛЕКЦІЙ

MOODLE 1 Banana Protein May Be Virus Killer

Bananas are often called the perfect food.

They are nutritious, a good source of all kinds of vitamins and minerals. They can help fight depression and ward off muscle cramps. They can lower blood pressure and protect against heart attacks. To most people, bananas taste great. They add natural sweetness to some baked goods and health drinks. And bananas come in their own protective, biodegradable packaging. So, there are many reasons to eat bananas. And now there is another. Bananas, it turns out, have a secret weapon. And this secret weapon could protect against viruses. Scientists are now taking a protein found in bananas and turning it into a drug that may someday fight viral infections. The secret weapon is called banana lectin, or BanLec. BanLec is a protein that attaches to sugar molecules and keeps viruses out of cells. A virus cannot infect what it cannot enter. The team of researchers published their study in the journal *Cell*. In their article, the researchers say it could be one of the first antiviral agents to treat a wide-range of viruses. These viruses include HIV, hepatitis and even the common flu virus.

Senior co-author of the study is David Markovitz at the University of Michigan in Ann Arbor. He warns that you can't get the benefits of BanLec simply by eating a bunch of bananas. Stomach acids, he explains, will chew up the protein before it has a chance to fight infections in the body. BanLec is a modified, or changed, protein.

Markovitz explains. "Remember, when you are eating the banana, then the protein which, by the way, is not our modified protein, it is an actual protein; it is probably going to be chewed up by the stomach acid. So, we very much doubt that eating

bananas will help you." Discovery by accident Markovitz says researchers investigated the banana protein for a very special use. Women could use a type of the protein before sex to protect them against HIV infection. But the researchers found that the protein fought off a number of viruses. Viruses simply die if they can't infect cells.

At this point, Markovitz says, there are no plans to test the BanLec protein on humans. He says he and the other researchers are ambitious, meaning they want to be successful with this drug. But, Markovitz adds, they also need to be careful, or be cautious, to avoid doing any harm. It's early days, he says. "We're trying to help people with their health, not harm them. And so it's good to be cautious about where we are going. You know, we're also very ambitious to make things work well, but we're not there. You know, we're early on still." It may be early on, but these researchers may want to hurry. The world's banana supply is currently in serious trouble.

A deadly fungus, now called Tropical Race 4, has been killing banana crops around the world. TR4 started in Malaysia in the 1990s and in 2013 moved across Southeast Asia and into Australia. Now the fungus has moved into Africa and is killing banana crops in Mozambique. A fruit seller arranges bananas at his stall along a road in Jammu, India November 2011. Today, bananas are grown in more than 100 countries.

As of 2013, many websites rank India as the world's top producer of bananas. Bananas are ranked fourth among the world's food crops in monetary value. Mozambique officials say bananas bring in more than \$70 million per year. We Americans eat more bananas than apples and oranges combined. (Taken from: <http://learningenglish.voanews.com/a/banana-protein-may-kill-viruses/3037212.html>)

MOODLE 2 How mobile phones power disaster relief

The humanitarian model has barely changed since the early 20th century. Its origins are firmly rooted in the analog age. And there is a major shift coming on the horizon. The catalyst for this change was the major earthquake that struck Haiti on the 12th of January in 2010. Haiti was a game changer. The earthquake destroyed the capital of Port-au-Prince, claiming the lives of some 320,000 people, rendering homeless about 1.2 million people. Government institutions were completely decapitated, including the presidential palace. I remember standing on the roof of the Ministry of

Justice in downtown Port-au-Prince. It was about two meters high, completely squashed by the violence of the earthquake.

1:06 For those of us on the ground in those early days, it was clear for even the most disaster-hardened veterans that Haiti was something different. Haiti was something we hadn't seen before. But Haiti provided us with something else unprecedented. Haiti allowed us to glimpse into a future of what disaster response might look like in a hyper-connected world where people have access to mobile smart devices.

1:34 Because out of the urban devastation in Port-au-Prince came a torrent of SMS texts – people crying for help, beseeching us for assistance, sharing data, offering support, looking for their loved ones. This was a situation that traditional aid agencies had never before encountered. We were in one of the poorest countries on the planet, but 80 percent of the people had mobile devices in their hands. And we were unprepared for this, and they were shaping the aid effort.

2:07 Outside Haiti also, things were looking different. Tens of thousands of so-called digital volunteers were scouring the Internet, converting tweets that had already been converted from texts and putting these into open-source maps, layering them with all sorts of important information – people like Crisis Mappers and Open Street Map – and putting these on the Web for everybody – the media, the aid organizations and the communities themselves – to participate in and to use.

2:35 Back in Haiti, people were increasingly turning to the medium of SMS. People that were hungry and hurting were signaling their distress, were signaling their need for help. On street sides all over Port-au-Prince, entrepreneurs sprung up offering mobile phone charging stations. They understood more than we did people's innate need to be connected.

3:02 Never having been confronted with this type of situation before, we wanted to try and understand how we could tap into this incredible resource, how we could really leverage this incredible use of mobile technology and SMS technology. We started talking with a local telecom provider called Voilà, which is a subsidiary of Trilogy International. We had basically three requirements. We wanted to communicate in a two-way form of communication. We didn't want to shout; we needed to listen as well. We wanted to be able to target specific geographic

communities. We didn't need to talk to the whole country at the same time. And we wanted it to be easy to use. (Taken from: https://ted2srt.org/#/talks/paul_conneally_digital_humanitarianism)

MOODLE 3 Elizabethan Theatre

Theatre in Shakespeare's day was sophisticated, plentiful and hugely popular. Everyone from Queen Elizabeth and after her King James the First to the aristocracy to the lowliest commoner attended and appreciated the place.

Theatre for Londoners of the Renaissance was an equivalent of our plays, movies, television and in YouTube all rolled into one.

Shakespeare was not the only famous playwright of that time.

The two whose names you should be familiar with because their fame continues to today are Christopher Marlowe who seems to have been a friend of Will's and Ben Johnson who wrote mostly comedies.

Neither of these fellows was about getting into a brawl now and then. In fact, Johnson killed an actor in a dual and Marlowe was killed in a bar fight finding himself on the pointy end of a knife in the eye.

As far as we know, Shakespeare confined his fights to the law courts.

The playhouses that most people attended were the public theaters. There were several and the competitions for the audiences was stiff.

The most famous public theaters were there straightforwardly named – The Theatre as well as The Curtain, The Rose, The Swan, The Fortune. And for our purposes the most important – The Globe.

The Globe was Shakespeare's theatre and like many other public theaters it was located on the south bank of the river Thames. Although there were slight differences in the construction of Elizabethan public playhouses, they shared a great many similarities. To begin with, they were built with a circular footprint like a giant letter O.

In fact, Shakespeare often refers in his plays to this wooden O.

Next, there were almost entirely open air - clearly open to the elements.

There was no way to darken the theatre and there was no way to protect from the weather.

Plays were produced during the daytime between the months of May and October, rain or shine. Companies flew a flag about the theatre to indicate there was a performance on that day. The audience sat around the outside edge at the ring in three levels.

The higher up one sat the more expensive the seat was. Partly this is because the closer one was to the roof the better the cover on rainy days. But the far more compelling reason to sit higher up was that the elevation gave you a little distance from the five hundred or so folks who for the price of a single penny could stand in the yard or the area in front of the stage and watch the play. They were less than affectionately known as the "penny stinkers". Then after 1600 as the "groundlings", a term coined by Shakespeare in reference to their resemblance to gate-mouthed fish.

The atmosphere in the pit was more like a modern baseball game that we might consider to be polite audience behaviour today. Orange girls made their way through the crowd selling snacks, oranges, hazelnuts, wine, beer, sometimes themselves.

Audience members talked freely to each other and to the actors. Legend has it – they sometimes threw things at the characters they didn't like. The stage itself was raised and partially covered by a kind of canopy known as the heavens. The canopy was supported by wooden pillars painted to look like marble, topped with actual gold leaf. The underside of the heavens was also brightly painted with the sun, the moon and the signs of the Zodiac. Gold leaf decorated the edges of the ceiling coffers. Traps were cut into the floor at this stage to allow for certain appearances or disappearances, for example, ghosts or fairies.

The stage extended into the pit. So that the audience could surround it on three sides. The back wall of the theater was also brightly painted. The two smaller doors on the left and right allowed for entrances and exits while the centre doors could open wide to reveal a surprise. Above the doors was a balcony - perfect for the balcony scene in Romeo and Juliet. Musicians were also positioned here to provide music throughout a play. It became popular among young nobleman to sit here. So they could not only see the play but be seen themselves. 4:14

(Taken from: https://www.youtube.com/watch?v=z_cTCdkCAcc)

Транскрипти аудіо- та відеоматеріалів

ДЛЯ НАВЧАННЯ ДЕТАЛЬНОГО АУДІЮВАННЯ НОВИН

MOODLE 1 Thousands Arrested after Failed Coup in Turkey

President Erdogan announced a three-month state of emergency for Turkey following a failed military coup attempt last Friday. A state of emergency makes it easier for the government to arrest people. The government can also bypass parliament in order to create laws. Erdogan defended his decision, saying it was necessary to preserve democracy. More than 7,000 people have been detained in relation to the attempted coup, including a third of the nation's top military officials. Thousands of teachers, judges, and police officers also lost their jobs after being linked to a cleric who promotes government dissent. (Taken from: <https://www.englishclub.com/efl/listening-news/turkey-coup/>)

MOODLE 2 Paris "an act of war."

French President Francois Hollande has called the deadly attacks on Paris "an act of war." The French leader spoke after the Islamic State militant group said it was responsible for the violence in the French capital Friday. Six coordinated attacks killed at least 129 people. The French president blamed the Islamic State group for the night of horror. He promised to hunt down the attackers. Hollande said "France will triumph over this barbarity." Islamic State said it acted in response to air strikes against IS fighters in Iraq and Syria. It said France and its supporters "will remain at the top of the list of targets of the Islamic State." The online message appeared in Arabic and French with the Islamic State logo. French officials have not confirmed the authenticity of the statement. However, terrorism experts have not disputed its validity. A nationwide state of emergency is in place in France. The president deployed 1,500 soldiers in Paris for the "highest level" of security. Eight terrorists died in the six simultaneous attacks on Friday night. Police continue to search for possible accomplices. French officials identified one of the attackers as a young Frenchman with links to Islamic extremist activity. A Syrian passport was also found with the body of a suicide bomber. Many of Paris' attractions, including the Eiffel Tower, are closed. The country's borders are also closed but the main airport is open. The French president urged residents of Paris to stay inside. But hundreds lined up outside a

hospital near the Bataclan concert hall to donate blood. Others walked by the building. Many flowers have been left there in honor of the victims. At least 1,000 people attended the concert at Bataclan on Friday night. Three attackers entered the theater, opened fire and took hostages. An American rock band, the Eagles of Death Metal, was performing at the time. The Paris police chief said the attackers exploded bombs as police came near. All three attackers were killed. (Taken from: <https://learningenglish.voanews.com/a/dead-in-attacks-paris/3057170.html>)

MOODLE 3 Italian opera soloists performing at food market

Opera singing at a usual provincial market for promoting the high art. Numerous Italian opera singers performed among the food stalls at the market in the city of Kamianets-Podilskyi in Khmelnytsky region in western Ukraine. Thus they invited people to attend an international opera festival that is currently unfolding in the city. Moved by the flash mob, the saleswomen sold their goods cheaper, some of them granted for free. The visitors in turn carefully watched the improvised concert, in the end everyone applauded. Emanuele Servidio, opera tenor singer: "We try to promote the Italian opera in general and Puccini in particular. This composer created a lot of masterpieces, mainly for women, for his beloved woman. We are delighted that classical music becomes trendy and appreciated by vast audience." (Taken from: <https://www.youtube.com/watch?v=Ksn4MK6Nj8I>)

MOODLE 4 Who Declares Zika Virus a Global Emergency

The Zika virus, which is carried by mosquitos, is spreading through Latin America, and has become an international public health threat according to the World Health Organization. In most people, Zika symptoms are mild or non-existent. However, there is growing concern that the Zika virus is connected to microcephaly, a serious medical condition that causes babies to be born with an underdeveloped brain and a small head. American officials have warned pregnant women and those who are planning on getting pregnant to stop travelling to Brazil at this time. There is no known prevention aside from avoiding mosquito bites. (Taken from: <https://www.englishclub.com/efl/listening-news/who-calls-zika-virus-a-global-emergency/>)

Додаток II

Вправи для навчання аудіювання оголошень (пошукове аудіювання)

MOODLE 1 Audience member

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення, сприяти розвитку нисхідних, навчальних, комунікативних стратегій аудіювання.

Інструкція: To understand the Answer the following questions. Use "Відповідь онлайн" to place your answer.

1. *How often do you go to the theater?*
2. *How do you feel while visiting a theatre?*
3. *What was the last performance you have seen? What theater was it?*

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі.

Інструкція: Match the parts of word combinations you are going to hear in the announcement.

1	a tingling	A	humming
2	an inexplicable	B	at the appropriate times
3	laughing or applauding	C	sensation
4	Whistling and exuberate	D	at intermission
5	Fancy new	E	into a drawing
6	delicious morsel	F	desire
7	survey entering	G	fangle doodad

1c 2f 3b 4 a 5g 6d 7e

Exercise 3

Мета: перевірити вміння студентів сприймати лексичні одиниці, розвивати вміння використовувати мнемічні стратегії, вчити концентруватися на ключових словах.

Інструкція. Imagine you are visiting a theatre soon. Make a list of Theatre Etiquette rules (5-7) using the vocabulary from the previous exercise. Send your answers in "Відповідь онлайн".

Exercise 4

Мета: зняти лексичні і граматичні труднощі сприйняття аудіо тексту, сприяти розвитку конструктивних стратегій.

Інструкція: Try to predict the context in which the following words might appear. Write down short phrases, word combinations or sentences with the words from the announcement in "Відповідь онлайн":

Sweaty, rapid, a tingling sensation, a rhythmic fashion, applauding, whistling and exuberate humming, confusion, frustration and rage, bright flashes, temporarily blind, a tummy ache, a drawing for free tickets, try to watch the lighted area, exciting journey into audiencehood, a pro.

Exercise 5

Мета: розвивати специфічні аудитивні перекладацькі вміння студентів утримувати в пам'яті декілька лексичних одиниць із наступним їх відтворенням, сприяти формуванню метакогнітивних і конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. To develop your memory skills, and with the aim to create acoustic images in your imagination, listen to the set of words and phrases, then repeat them as quickly as possible without changing the order. You have two attempts. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

Tingling, humming, rage, blind, tummy ache, intermission.

While-listening activities

Exercise 6

Мета: розвивати вміння концентрувати увагу на специфічній інформації, виділяти головне від другорядного, вчити застосовувати висхідні, когнітивні, конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Interpreters possess an incredible ability to memorize the details of the audio or video message, analyze it, making necessary links between the ideas

or facts. Taking into consideration the vocabulary list given to you in the previous exercises, listen to the Audience Member Instructional Video and complete the table for Do's and Don'ts given below.

Audience Member Instructions

Do's	Dont's
Prepare to listen, smile and 1..... .	Never laugh or 3. .... at the inappropriate times
2. .... your hands together in a rhythmic fashion.	Always avoid loud 4. ....
Try some 7. ....at intermission.	Talking, 5. .... and humming are forbidden.
8. ... out our survey.	Fangle 6. ... shouldn't be on.
Watch the lighted area not to 9	A little preparation will help you be like a 10 .... .

1. laugh 2. Slap 3 applaud 4. noises 5. whistling 6. doodads 7. morsel 8. fill 9. sleep 10. pro

Post-listening activities

Exercise 7

Мета: розвивати вміння концентрувати увагу на специфічній інформації, ігноруючи другорядну, тренувати пам'ять, сприяти розвитку аудіо-візуальних і мнемічних стратегій.

Інструкція. For any interpreter, the ability to reproduce the details matters much. Answer the questions on the theater announcement in "Відповідь онлайн".

Do you remember:

- What is sweaty? (palms)
- What is exciting to do?(slap hands)
- What is tragic? (bright flashes of cameras)
- What is natural?(to be nervous)

Exercise 8

Мета: розвивати вміння поєднувати мнемічну і логіко-сміслову діяльність.

Інструкція. Organize the sentences into a logical order according to the announcement.

1	A If you feel shy, you can wait for your neighbor to start slapping.	
2	B Shakespearean tragedies are amazing.	
3	C If your palms are sweaty, you're experiencing anticipation.	
4	D If you complete a survey, you have a chance to get a free ticket.	
5	E You'd better avoid loud noises.	
6	F If you're experiencing a desire to use your hands, slap them together rhythmically.	

1C 2F 3A 4E 5B 6D

Exercise 9

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, спостережливість.

Інструкція. Fill in a part of the script of the announcement with 1-2 words. Listen to the recording once again and cross-check your notes. Correct the mistakes.

Many of you are experiencing changes in your 1..... – you may have 2. .... or rapid breathing. Some of you are experiencing a tingling sensation. This is due to something we call "3.....". You are feeling this way because the show is about to begin.

To prepare, for this exciting new phase of your day, we recommend taking the following steps: prepare to listen, smile and 4..... During certain points of the production you may experience an 5..... desire to do something with your hands. We recommend slapping them together in a 6. ....fashion. An activity is called "Applause". It's exciting to do this in large group setting.

A little 7. .... how to react to this sensation? Then wait for a neighbour to start. And join in! You'll both be glad you did. But remember – when not laughing or 8. ....at the appropriate times. Loud 9. ....are to be avoided.

Don't talk during the performance. 10. .... and exuberate humming are also discouraged not to mention a little weird.

1 body 2 sweaty palms 3 anticipation 4 laugh 5 inexplicable 6 rhythmic 7 shy about 8 applauding 9 noises 10 Whistling

MOODLE 2 Voiceover sample

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: розвивати вміння уважно слухати, орієнтуватися в ситуації спілкування.

Інструкція. Answer the questions about visiting a theatre.

1. What kind of problems can you face being inside a theatre?
2. What is "an interval"?
3. What artistic tricks can be offensive for the audience?
4. Why is flash photography not allowed during a performance?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі, вчити підбирати синонімічні вирази, спільнокореневі слова з метою лексичної антиципації аудіо тексту.

Інструкція: Explain the following phrases from the announcement in your own words. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

The alarm sounds, to be let from smb's seat, scenes of adult nature, artistic integrity.

Exercise 3

Мета: розвивати специфічні аудитивні перекладацькі вміння студентів утримувати в пам'яті декілька лексичних одиниць із наступним їх відтворенням, сприяти формуванню метакогнітивних і конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. To develop your memory skills, and with the aim to create acoustic images in your imagination, listen to the set of words and phrases, then repeat them as quickly as possible without changing the order. You have two attempts. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

Emergency, the alarms, an interval, tonight's performance, scenes of an adult nature.

While-listening activities

Exercise 4

Мета: розвивати вміння вилучати специфічну інформацію з аудіотексту.

Інструкція. Listen to the announcement and complete the notes as you listen.

Write no more than two words and/or a figure for each answer.

Pre-show announcement

Name of the Art Center	1. ....
In emergency case	– the alarms 2.... – the audience will be 3..... their seats
Duration of the interval	4. ..
The performance contains	5. scenes that are .....
Cigarettes are smoked	To create 6. ...

1 G2 2 will sound 3 let from 4 10 minutes 5. offensive 6. artistic integrity

Post-listening activities

Exercise 5

Мета: формувати граматичні навички впізнавання, диференціювання, розуміння і побудови речення.

Інструкція. For the interpreter, it's very important to build grammatically correct sentences. Read the sentences with the jumbled words. Rearrange the words to make the sentences sound as the announcement. You have four minutes to do the exercise.

1. any emergency event of In the sound the alarms will.
2. performance First include an will interval.
3. performance Tonight's contains nature of an scenes adult.
4. smoked Cigarettes be on for will stage of artistic reasons integrity.
5. is photography not auditorium permitted Flash in the.

6. I turned ask that mobile would all telephones are off.

Answers:

1. In the event of any emergency the alarms will sound.
2. First performance will include an interval.
3. Tonight's performance contains scenes of an adult nature.
4. Cigarettes will be smoked on stage for reasons of artistic integrity.
5. Flash photography is not permitted in the auditorium.
6. I would ask that all mobile telephones are turned off.

Exercise 6

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, спостережливість.

Інструкція. Fill in the script of the announcement with 1-2 words. Listen to the recording once again and cross-check your notes. Correct the mistakes.

Welcome to G2, the 1. ....Center!

In the event of any 2.....during tonight's performance the alarms will sound and you'll be let from your 3..... First performance will include 4.....of 10 minutes.

Please be aware that tonight's performance contains 5..... of an adult nature that some may find 6. ....and that cigarettes will be smoked on stage for reasons of 7.....

We would like to remind you that 8. ....photography is not permitted in the auditorium.

I would ask that all mobile telephones are 9.....

We hope you enjoy this performance in.....

Answers:

1. Art 2. emergency 3. seats 4. an interval 5. scenes 6. offensive 7. artistic integrity 8. flash 9. turned off 10. G2

MOODLE 3 Pre-show announcement

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: зняти лексичні труднощі.

Інструкція. Match the words on the left with their explanations on the right.

1.	production	A	to stop smb/smith speaking or making a noise.
2.	hilarious	B	politeness, respect, and consideration for others.
3.	To silence	C	a play, opera, or other show that is performed in a theatre.
4.	courtesy	D	an unexpected and difficult or dangerous situation
5.	emergency	E	extremely funny and makes you laugh a lot.

1C 2E 3A 4B 5D

Exercise 2

Мета: розвивати вміння орієнтуватися в ситуації спілкування на основі ілюстративного матеріалу та ключових слів, перевірити вміння використовувати лексичні одиниці теми.

Інструкція. Look at the photo and describe it using the words from the exercise above. Write down your description.

Exercise 3

Мета: розвивати специфічні аудитивні перекладацькі вміння студентів утримувати в пам'яті декілька лексичних одиниць із наступним їх відтворенням, сприяти формуванню метакогнітивних і конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. To develop your memory skills, and with the aim to create acoustic images in your imagination, listen to the set of words and phrases, then repeat them as quickly as possible without changing the order. You have two attempts. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

The production, silence your cell phones, the courtesy, take a brief moment, sit back.

Exercise 4 – strategy

Мета: підготувати до сприйняття оголошення за допомогою стратегій аудіювання.

Інструкції. (In addition to the previously given tips) Be focused and while listening to the announcement, try to repeat every phrase to yourself silently.

While-listening activities

Exercise 5

Мета: розвивати вміння виділяти ключові слова аудіоповідомлення, розвивати здібності до синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків.

Інструкція. Listen to the announcement and write down the key words.

Post-listening activities

Exercise 6

Мета: розвивати вміння порівнювати синонімічний зміст оголошення з оригінальним, розвивати вміння відтворювати ключові слова за їх синонімами, тренувати пам'ять, спостережливість, увагу.

Інструкція. Rewrite the transcript of the announcement replacing the synonyms with the words from the announcement.

Before the performance begins, we ask you to have a moment to silence your cell phones.

This is the politeness to the performers as well as the rest of the public.

Also take a short moment to look at your exits.

There is one on the right and one on the left.

In case of an danger

Now sit back, relax and enjoy the show!

Answers:

Before the production begins, we ask you to take a moment to silence your cell phones.

This is the courtesy to the performers as well as the rest of the audience.

Also take a brief moment to look at your exits.

There is one on the right and one on the left.

In case of an emergency

Now sit back, relax and enjoy the show!

Exercise 7

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, спостережливість.

Інструкція. Fill in the script of the announcement with 1-2 words. Listen to the recording once again and cross-check your notes. Correct the mistakes.

Ladies and gentleman! Welcome to Mundow!

Before the 1..... begins, we ask you to take a moment 2. ....your cell phones.

This is the 3. to the performers as well as the rest of 4. ....

Also take a brief moment to look at your 5.....

6. ....one on the right and one on the left.

In case of an emergency

Now sit back, 7. ....and enjoy the show!

Answers:

1. production 2. to silence 3.....courtesy 4. the audience 5. exits 6. ....There is 7. relax

MOODLE 4 Blood donation

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: розвивати вміння орієнтуватися в ситуації спілкування.

Інструкція. Answer the questions about donating blood to be ready for further listening tasks.

1. What is the process of donating blood?
2. Who is able to give blood?
3. What are the requirements for donating blood?
4. Why do people donate blood?
5. Have you ever donated blood? Do you know anyone who has already done this? What was it like?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі.

Інструкція. Prepare for new words you can come across while listening to the announcement by matching the words on the left with their explanations on the right.

1.	The means	A	the smallest part of an animal or plant that is able to function independently
2.	To donate	B	a method, instrument, or process
3.	eligible	C	qualified or able to do it
4.	refreshments	D	To give
5.	A cell	E	food and drink that you are given right after you donate to replenish your fluids and energy
6.	To register	F	to think about smth.
7.	To consider	G	to sign up for something

1B 2D 3C 4E 5A 6G 7F

Exercise 3

Мета: активізувати вміння сприймати нові лексичні одиниці, дотримуючись граматичних правил вживання дієслів, іменників і прикметників.

Інструкція. Interpreter's ability to get the details matters much. Train yourself completing the sentences with the words given below. Remember to change their grammar forms if necessary.

To donate, to consider, to register, eligible, refreshment, means

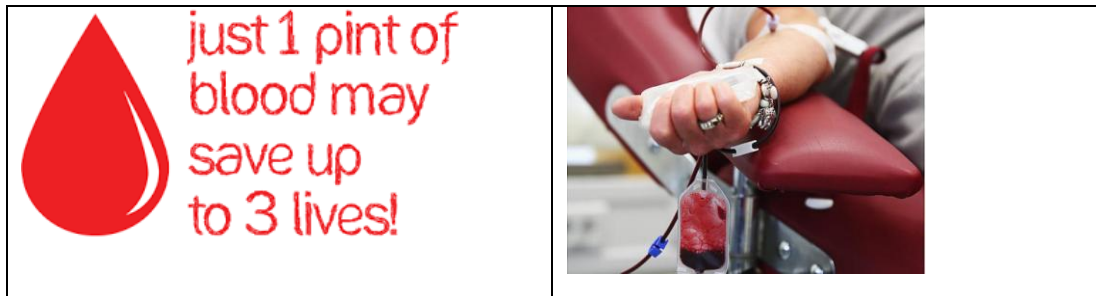
1. Who is _____ to receive free breakfasts at school?
2. Being kind to strangers is one of the most effective _____ of helping others.
3. My neighbours _____ a lot of their wealth to the poor before they died.
4. They offered liquid _____ which was very nice of them.
5. Have you ever _____ traveling to a foreign country to teach Chinese?
6. I'm going to _____ for this Drawing class later today.

1 eligible 2 means 3 donated (had donated) 4 refreshments 5 considered 6 register

Exercise 4

Мета: розвивати пам'ять, вміння орієнтуватися в ситуації спілкування на основі ілюстративного матеріалу та ключових слів, перевірити вміння використовувати лексичні одиниці теми.

Інструкція. Look at the photos and describe them using the words from exercises 1-3. Write down your description in your online answer.

Exercise 5

Мета: розвивати специфічні аудитивні перекладацькі вміння студентів утримувати в пам'яті декілька лексичних одиниць із наступним їх відтворенням, сприяти формуванню метакогнітивних і конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. To develop your memory skills, and with the aim to create acoustic images in your imagination, listen to the set of words and phrases, then repeat them as quickly as possible without changing the order. You have two attempts. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

The American Red Cross, eligible to donate, out of fear, some refreshments.

Exercise 6

Мета: навчити студентів прогнозувати зміст оголошення на основі інформації, отриманої з попередніх вправ, розвивати вміння застосовувати конструктивні і метакогнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція: Suggest the aim and the issues that might be covered in the announcement. Note your suggestions down.

While-listening activities

Exercise 7

Мета: розвивати вміння вилучати специфічну інформацію під час аудіювання, стимулювати розвиток таких психічних процесів, як пам'ять, увага, уява, мислення.

Інструкція. Look through the words, geographical names and figures below. While listening to the announcement about blood donation, choose those which you hear.

American Red Cross, American Red Association, 40,000, the United States, the UK, 9.2, 83%, 38%, 6.2, 10%, 56, 60.

Post-listening activities

Exercise 8

Мета: розвивати вміння розуміти і визначати певні деталі фактичного змісту аудіоповідомлення, розвивати вміння використовувати навчальні, комунікативні, когнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція. To understand the details of the audio text better, read the sentences about blood donation and choose the correct answer.

1. How many blood donations are approximately needed every day in the United States?
  - A. 400,000
  - B. 40,000
  - C. 34,000
2. Who can help to fill this need?
  - A. students
  - B. volunteers
  - C. all adults
3. According to the announcement, how many people donate blood every year?
  - A. 9,200,000
  - B. 920,000
  - C. 92,200
4. Why don't some people donate blood?
  - A. Because they are afraid of the process.
  - B. Because it isn't always convenient to allocate time.
  - C. Because they are concerned about their privacy.
5. How many steps are there in the process of donating blood?

- A. 2
- B. 3
- C. 4

6. Which step for donating blood was not mentioned in the recording?

- A. signing up for a time
- B. reviewing your medical history
- C. eating food before you donate

7. You can donate blood every _____ days.

- A. 46
- B. 56
- C. 76

Answers:

1. B 40,000   2. B volunteers   3. A 9,200,000   4. A they are afraid of the process
5. C four   6. C eating food before you donate   7. B 56

Exercise 9

Мета: формувати граматичні навички впізнавання, диференціювання, розуміння і побудови речення.

Інструкція. For the interpreter, it's very important to build grammatically correct sentences. Read the sentences with the jumbled words. Rearrange the words to make the sentences sound as the announcement. You have four minutes to do the exercise.

1. saving can the You means of lives be.
2. blood 40,000 donations day are single needed Over every.
3. 9.2 About people US every donate the year in.
4. population Approximately of donate the is eligible 38% to.
5. ability have days the to cells donate You 56 red blood every.

Answers:

1. You can be the means of saving lives.

2. Over 40,000 blood donations are needed every single day
3. About 9.2 people donate every year in the US.
4. Approximately 38% of the population is eligible to donate.
5. You have the ability to donate red blood cells every 56 days.

Exercise 10

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, спостережливість.

Інструкція. Fill in the script of the announcement with 1-2 words. Listen to the recording once again and cross-check your notes. Correct the mistakes.

There is a great need for blood 1..... around the world, and you can be the 2.....of saving lives. According to the American 3....., over 40,000 blood donations are needed every single day in the United States alone, and without the help of 4. ....like you, it is impossible to fill this need. About 9.2 people donate every year in the US, and although 5. ....38% of the population is 6. .... to donate, less than 10% of them actually do.

Sometimes people don't donate out 7....., but the process is relatively simple following a four-step process: 8....., getting your medical history checked, donating, and having 9. .... And once you donate, you have the ability to donate red 10.....every 56 days.

So, carefully consider becoming a donor. You can save lives.

1. donations 2. means 3. Red Cross 4. volunteers 5. approximately 6. eligible
7. of fear 8. registering 9. some refreshments 10. blood cells

MOODLE 5 Internet access

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: розвивати вміння уважно слухати, орієнтуватися в ситуації спілкування.

Інструкція. Answer the questions about the Internet.

1. How often do you use the Internet?
2. Are you happy with your Internet Service Provider (ISP) assistance?
3. What factors should clients take into account when selecting an ISP (Internet Service Provider) for Internet service?
4. What can getting high speed Internet connection improve?
5. What ISPs do you know? Can you compare their services and fees? Which would you recommend?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі.

Інструкція. Match the words on the left with their explanations on the right.

1.	Broadband	A	extremely offensive and unacceptable.
2.	Webspace	B	a method of sending many electronic messages at the same time, using a wide range of frequencies.
3.	objectionable	C	a system or way of organizing something.
4.	set-up	D	the notional environment in which communication over computer networks occurs
5.	cyberspace	E	computer memory that you can use to create web pages.

Answers: 1B 2E 3A 4C 5D

Exercise 3

Мета: розвивати специфічні аудитивні перекладацькі вміння студентів утримувати в пам'яті декілька лексичних одиниць із наступним їх відтворенням, сприяти формуванню метакогнітивних і конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. To develop your memory skills, and with the aim to create acoustic images in your imagination, listen to the set of words and phrases, then repeat them as quickly as possible without changing the order. You have two attempts. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

Broadband highway, unlimited monthly access, business site, set-up fees, the corridors of cyberspace.

While-listening activities

Exercise 4

Мета: розвивати вміння вилучати специфічну інформацію під час аудіювання, стимулювати розвиток таких психічних процесів, як пам'ять, увага, уява, мислення.

Інструкція. Look through the words and figures below. To improve your memory, while listening to the announcement about internet access, tick those which you hear.

Perfect Solutions, **Impact Solutions**, 27, 4, web space, **24/7**, **30**, 200, 13, **29.95**, 29.99, Cyberspace Incorporation.

Post-listening activities

Exercise 5

Мета: розвивати вміння розуміти і визначати певні деталі фактичного змісту аудіоповідомлення, розвивати вміння використовувати навчальні, комунікативні, когнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція. To check how well you understand the detailed information from the announcement read the sentences and choose the correct answer.

1. How many hours of Internet access a month does this company provide?
  - A. less than 120 hours
  - B. between 121 and 200 hours
  - C. more than 200 hours
2. What are the calling hours for technical support?
  - A. from 6:00 a.m. to 12:00 midnight
  - B. from 12:00 midnight to 12:00 midnight
  - C. from 12:00 midnight to 6:00 p.m.
3. How much free webspace does the company provide for your personal or business site?
  - A. 40 MB

- B. 30 MB
  - C. 34 MB
4. What does Impact Solutions provide to protect you from unpleasant material?
- A. free e-mails
  - B. cookies
  - C. content filters
5. How much does basic Internet access cost?
- A. \$9.95
  - B. \$29.59
  - C. \$29.95
6. What additional benefit was NOT mentioned in the announcement?
- A. free email
  - B. content filters
  - C. no start-up fees

Answers:

1. more than 200 hours
2. from 12:00 midnight to 12:00 midnight
3. 30
4. C content filters
5. C \$29.95
6. A free email

Exercise 6

Мета: формувати граматичні навички побудови речення.

Інструкція. Read the sentences with jumbled words. Rearrange the words to make the sentences sound as the announcement. You have five minutes to do the exercise.

1. hottest Sign for the broadband Internet highway to up the.

2. unlimited We you monthly provide access.
3. objectionable Content protect will your from family filters material.
4. starts Pricing at month 29.95 a.
5. corridors You'll be roaring the of cyberspace through.

Answers:

6. Sign up for the hottest broadband highway to the Internet.
7. We provide you unlimited monthly access.
8. Content filters will protect your family from objectionable material.
9. Pricing starts at 29.95 a month.
10. You'll be roaring through the corridors of cyberspace.

Exercise 7

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, спостережливість.

Інструкція. Fill in the script of the announcement with 1-2 words. Listen to the recording once again and cross-check your notes. Correct the mistakes.

Tired of waiting for a webpage to download?

Then, sign up for the hottest 1..... to the Internet from Impact Solutions. We provide you unlimited, 2. ....24/7 technical support, 30 MB of free webspace for your personal or business site, 3. .... and to protect your family from 4..... material. Pricing starts at 29.95 a month. And with no set-up 5....., you'll be roaring through the corridors of 6..... . . well, in time for when you really should be asleep.

Contact Impact Solutions today to get the most out of your online experience.

Answers:

1. broadband highway
2. monthly access
3. content filters
4. Objectionable
5. ....fees
6. cyberspace

MOODLE 6 Hospital message

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: розвивати вміння уважно слухати, орієнтуватися в ситуації спілкування.

Інструкція. To be ready for the listening to the announcement better, answer the questions about visiting a patient in a hospital.

1. Have you ever visited anyone in hospital?
2. What did the person need? How did you help him/her?
3. How do you need to prepare before such a visit?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі.

Інструкція. Match the words on the left with their explanations on the right.

1.	hips	A	painful or aching
2.	sore	B	A return to a normal or healthy condition
3.	recovery	C	To move quickly or unexpectedly; appear abruptly
4.	pop	D	the two areas at the sides of your body between the tops of your legs and your waist

Answers: 1D   2A   3B   4C

Exercise 3

Мета: розвивати специфічні аудитивні перекладацькі вміння студентів утримувати в пам'яті декілька лексичних одиниць із наступним їх відтворенням, сприяти формуванню метакогнітивних і конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. To develop your memory skills, and with the aim to create acoustic images in your imagination, listen to the set of words and phrases, then repeat them as quickly as possible without changing the order. You have two attempts. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

Memorial Hospital, sore, a full recovery, pop by, the fifth floor.

While-listening activities

Exercise 4

Мета: розвивати вміння вилучати специфічну інформацію під час аудіювання, стимулювати розвиток таких психічних процесів, як пам'ять, увага, уява, мислення.

Інструкція. Look through the words and figures below. To improve your memory, while listening to the hospital message announcement, tick those which you hear.

19, 18, the fifth, Memorial Day, Memorial Hospital, the 16th.

Post-listening activities

Exercise 5

Мета: розвивати вміння розуміти і визначати деталі фактичного змісту аудіоповідомлення.

Інструкція. To check how well you understand the information from the announcement read the sentences and choose the correct answer.

1. Who wanted to get a machine:
  - A. Katie
  - B. Eric
  - C. Auntie Allison
2. The sick person is in:
  - A. room 19 on the fifth floor
  - B. room 18 on the fifth floor
  - C. room 18 on the sixth floor
3. The doctors expect her to
  - A. recover
  - B. suffer for 10 more days
  - C. feel pain in her hip for some time
4. Auntie Allison wants:
  - A. more flowers
  - B. more people to bring her coffee
  - C. more people to visit her
5. Patients can't bring

- A. medicine
- B. food and drinks
- C. flowers

Answers:

1. A 2. B 3 A 4 C 5 C

Exercise 6

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу.

Інструкція. Fill in the script of the announcement with 1-2 words. Listen to the recording once again and cross-check your notes. Correct the mistakes.

Hi Eric, it's Katie. I thought I'd probably get your machine at this time of day. I just wanted to leave you a message about Auntie Allison. She's in 1..... on the fifth floor of 2.....Hospital. Her hip is 3....., but the doctors expect her to have a full 4..... We had a nice visit today and she was able to 5..... and have a cup of coffee with me. When I asked her if there was anything she needed she said more visitors. If you do 6..... don't bring flowers. Patients aren't allowed flowers on the fifth floor.

Answers:

1. room 18 2. Memorial 3. sore 4. recovery 5. sit up 6. pop by

MOODLE 7 Eulogy to Diana

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: розвивати вміння уважно слухати оголошення, орієнтуватися в ситуації спілкування.

Інструкція. To be ready for the listening to the announcement better, answer the questions below by clicking "Answer online".

1. What is a funeral?

2. What is a eulogy? (A eulogy is a speech, usually at a funeral, in which a person who has just died is praised.)

3. Have you ever heard anyone delivering a eulogy? Where was it?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі.

Інструкція. Match the words on the left with their explanations on the right.

1.	grief	A	unusual or special in a way that makes people notice them and be surprised or impressed.
2.	mourning	B	a quality that it has which people find attractive or interesting.
3.	appeal	C	something that you say, do, or make to show your admiration and respect for someone.
4.	remarkable	D	a feeling of extreme sadness.
5.	tribute	E	behaviour in which you show sadness about a person's death.

Answers: 1D 2E 3B 4A 5C

Exercise 3

Мета: розвивати вміння орієнтуватися в ситуації спілкування на основі ілюстративного матеріалу та ключових слів, перевірити вміння використовувати лексичні одиниці теми.

Інструкція. Look at the photo and describe it using the words from exercises 1-2. Write down your description in "Відповідь онлайн".

Exercise 4

Мета: розвивати специфічні аудитивні перекладацькі вміння студентів утримувати в пам'яті декілька лексичних одиниць із наступним їх відтворенням, сприяти формуванню метакогнітивних і конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. To develop your memory skills, and with the aim to create acoustic images in your imagination, listen to the set of words and phrases, then repeat them as quickly as possible without changing the order. You have two attempts. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

In grief, a country in mourning, to pay our respects, service, a more remarkable tribute.

While-listening activities

Exercise 5

Мета: розвивати вміння виділяти ключові слова аудіоповідомлення.

Інструкція. Listen to the announcement and write down the key words. Send your list of the key words by "Відповідь онлайн".

Post-listening activities

Exercise 6

Мета: розвивати вміння порівнювати синонімічний зміст оголошення з оригінальним, розвивати вміння відтворювати ключові слова за їх синонімами, тренувати пам'ять, спостережливість, увагу.

Інструкція. Read the transcript of the announcement. Replace the underlined words with the synonyms from the announcement. Insert the correct word in a gap on the right of the given synonym.

1. I stand before you today, the **member** of a family in grief.
2. We are all united, not only in our desire to pay our **honour** to Diana, but rather in our need to do so.
3. The tens of millions of people taking part in this **ceremony** all over the world via television and radio.
4. Those who never actually met her feel that they too lost someone **nice** to them in the early hours of Sunday morning.
5. It is a more remarkable **debt** to Diana than I can ever hope to offer to her today.

Answers:

I stand before you today, the representative of a family in grief.

We are all united, not only in our desire to pay our respects to Diana, but rather in our need to do so.

The tens of millions of people taking part in this service all over the world via television and radio.

Those who never actually met her feel that they too lost someone close to them in the early hours of Sunday morning.

It is a more remarkable tribute to Diana than I can ever hope to offer to her today.

Exercise 7

Мета: розвивати вміння поєднувати окремі слова у значеннєве ціле.

Інструкція. Read the sentences with jumbled words. You have three minutes to rearrange the words to make sentences like in the eulogy.

1. before mourning I stand you in a in country.
2. pay We all not respects in our are desire to our to united Diana only.
3. tens The taking of of television world people are in service all over the via and radio millions this part.
4. Diana It a more tribute today to then I can is remarkable ever to offer to her hope.

Answers:

1. I stand before you today in a country in mourning.
2. We are all united not only in our desire to pay our respects to Diana.
3. The tens of millions of people are taking part in this service all over the world via television and radio.
4. It is a more remarkable tribute to Diana than I can ever hope to offer to her today.

Exercise 8

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, спостережливість.

Інструкція. Fill in the script of the announcement with 1-2 words. Listen to the recording once again and cross-check your notes. Correct the mistakes.

I stand before you today, the representative of a family 1....., in a country in mourning, before a world in shock. We are all united, not only in our desire to pay 2. .... to Diana, but rather in our need to do so, because such was her extraordinary 3. ....that the tens of millions of people taking part in this 4. .... all over the world via television and radio who never actually met her feel that they too lost someone close to them in the early hours of Sunday morning. It is a more 5. ....to Diana than I can ever hope to offer to her today.

Answers:

1. in grief 2.our respects 3. ....appeal 4. ....service 5. remarkable tribute

Вправи для навчання аудіювання інтерв'ю (критичне аудіювання)

MOODLE 1 Is Shakespeare better in plain English?

Pre-listening

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення.

Інструкція. Answer the questions about Shakespeare's works to understand the interview better.

1. *Have you ever read Shakespeare's plays? What are they?*
2. *Have you ever watched Shakespeare's productions? Where was it?*
3. *How much can you understand reading the original Shakespeare's language?*
4. *What is the Globe?*

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі.

Інструкція. To understand the interview better, focus on the key words of the audio text by matching the words with their explanation.

1	commission	A	world
2	plain	B	tempo
3	globe	C	easy, simple
4	strike	D	various
5	multifarious	E	a sum of money paid to writers for their work
6	pace	F	impress, affect

Answers: 1e 2c 3a 4f 5d 6b

Exercise 3

Мета: перевірити лексичну готовність студентів до сприймання інтерв'ю.

Інструкція. Your ability to comprehend the audio message depends much on the stock of words you know and are able to differentiate. Match the parts of word combinations you are going to hear in the interview.

1	plain	A	the sense
2	They want to	B	criticism about
3	Shakespeare is	C	English
4	strong	D	of the lines
5	to translate	E	multifarious
6	the speed	F	commission

Answers: 1C 2 F 3E 4B 5A 6D

Exercise 4 – strategy

Мета: розвивати вміння прогнозувати запитання, які звучатимуть під час інтерв'ю, стимулювати розвиток пам'яті, уваги, спостережливості, сприяти розвитку нисхідних стратегій аудіювання.

Інструкція. Having analyzed the words and phrases from exercises given above, try to predict the questions the interviewer will ask the interviewee in "Is Shakespeare better in plain English?" Complete "Відповідь онлайн" with your predictions and send them to your teacher.

Exercise 5 – strategy

Мета: розвивати вміння прогнозувати відповіді за ключовими словами запитань, сприяти розвитку комунікативних, навчальних, нисхідних стратегій аудіювання.

Інструкція. The faster you predict the question of the interviewer, the more prepared you are for the further interpreting. Read some questions asked in the interview. What are the possible answers to the questions? Write your guesses in "Відповідь онлайн".

1. What was the first language that Shakespeare's plays were translated into?
2. What does that famous Shakespeare line actually mean?
3. Are there many translations of Shakespeare?
4. Where was a production of the Shakespeare play, Merchant of Venice, by the Artistic Director of the Royal Shakespeare Company, Greg Doran, done?

While-listening

Exercise 6

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на змісті аудіоповідомлення з метою подальшого аналізу.

Інструкція. While listening to the speaker, interpreters must be able to elicit all the necessary and essential information they need. Look through the following statements. Then listen to the interview and tick those ideas which you hear.

1	The English in Shakespeare's work is not quite difficult to understand.	
2	Due to a Shakespeare festival in Oregon in the United States Shakespeare's works will be easier to understand.	+
3	The author of 'Worlds Elsewhere: Journeys Around Shakespeare's Globe' Andrew Dickinson has been commissioned to translate Shakespearean English into plain English.	
4	Andrew Dickinson says that Hamlet has been translated into Klingon.	+
5	Andrew has travelled a lot for his new book.	+
6	Hamlet has been turned into a science fiction TV series.	
7.	Social media and academics support the idea of translating Shakespeare into plain English.	

Post-listening

Exercise 7

Мета: розвивати вміння використовувати стратегії запам'ятовування на основі нових лексичних одиниць задля подальшого критичного аналізу аудіотексту.

Інструкція: One of the significant skills the interpreter should acquire is their ability to relate the key words and phrases from the audio message with the ideas the interviewee is trying to express. Using the words and phrases given below, make up and write down 5-6 true sentences based on the interview in "Відповідь онлайн".

Multifarious, the globe, plain English, social media, to do production.

Exercise 8

Мета: розвивати вміння висловлювати власні думки.

Інструкція: In writing, express your own opinion on the following issues related to the interview you have listened to in "Відповідь онлайн".

1. Do you think that the English in Shakespeare's work is quite difficult? Why? What is taken into account?
2. Why do you think the writers have been commissioned to translate Shakespearean English into plain English?
3. In your opinion, was translating Hamlet into Klingon senseless?
4. What do you think is more important: the poetry of the words or the sense?

MOODLE 2 Newspaper

Pre-listening

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення.

Інструкція. Answer the questions about newspapers.

1. How do you get your news?
2. What paper do you read?

3. Do you prefer an online or printed copy?
4. What is The Guardian?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі аудіювання, сприяти розвитку когнітивних стратегій аудіювання.

Інструкція. Read the words and word combinations trying to guess their meaning. Match the words and word combinations with their explanation.

1	a conservative	A	very detailed
2	a liberal	B	a person who wants maximum individual freedom
3	anti-social	C	a person who maintains traditions
4	in depth	D	something that is a minute or longer
5	a short clip	E	a person who can't communicate and interact with other people in a friendly way
6	a longer segment	F	a few seconds of the video

Answers: 1c 2b 3e 4 a 5f 6d

Exercise 3

Мета: перевірити вміння студентів використовувати нові лексичні одиниці, розвивати контекстуальну здогадку, вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція. To predict the context of the interview, be ready to perceive the new words in different word combinations. Complete the sentences with the key words from the box.

conservative	in depth	anti-social
longer segments	liberal	short clips

1. A ..... person likes to keep things as they are.
2. A ..... person is open to change.
3. Is looking at a screen all day really .....

4. I like radio news because I think it's a lot more .....
5. The original videos were a bunch of short clips, and we put them together into a .....
6. This website only lets you put up .....

Answers: 1 conservative, 2 liberal, 3 anti-social 4 in depth 5 longer segments 6 short clips

Exercise 4

Мета: розвивати вміння орієнтуватися в ситуації спілкування на основі ілюстративного матеріалу та ключових слів, зняти лексичні труднощі.

Інструкція. Look at the photo and describe it using the given words. Write down your description and send it in "Відповідь онлайн".

A conservative, a liberal, anti-social, in depth, a short clip, a longer segment, a printed copy.

Exercise 5

Мета: розвивати пам'ять, вміння прогнозувати запитання, які звучатимуть під час інтерв'ю, сприяти розвитку комунікативних стратегій аудіювання.

Інструкція. Try to predict the questions the interviewer will ask the interviewee basing your answer on the vocabulary mentioned in the exercises above. Type in your predictions (3-4) and send them in "Відповідь онлайн".

Exercise 6

Мета: розвивати вміння прогнозувати відповіді за ключовими словами запитань, розвивати вміння використовувати когнітивні стратегії.

Інструкція. Your exact prediction of the interviewee's answer will promote your faster comprehending of the whole message. Read some questions sound in the interview. What are the possible answers to the questions? Type in your assumptions in "Відповідь онлайн".

1. How do you get your news?
2. What paper do you read?
3. Is the Guardian conservative or liberal?

4. Do you read any newspapers on the internet? Why?

5. How social is it looking at a paper?

While-listening

Exercise 7

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на змісті аудіоповідомлення з метою подальшого критичного аналізу, сприяти розвитку навчальних, когнітивних, метакогнітивних стратегій аудіювання.

Інструкція. You are going to listen to the interview. While listening to the interview, decide if the statements agree with the information you hear. Choose "Так" if the statement agrees with the given information, "Ні" if the statement contradicts the information.

1	Ruth buys a magazine.	Ні
2	The New York Times is conservative.	Ні
3	Todd reads the newspaper on the internet.	Так
4	Reading a paper paper is more social than reading an online copy.	Так
5	Todd doubts whether the paper newspapers are trustworthy.	Так
6	There's the Internet connection in Todd's apartment.	Так

Post-listening

Exercise 8

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на ключових положеннях аудіоповідомлення з метою подальшого критичного аналізу, визначати деталі фактичного змісту.

Інструкція. To be ready for critical analysis of the interview, choose the correct alternative:

1) What is the angle of The Guardian?

a) Liberal

b) Labor

c) Conservative

2) Todd reads the paper _____.

- a) at home
- b) at work
- c) on the Internet
- 3) One thing Todd doesn't like about real newspapers is _____
- a) there is limited space
- b) there are too many ads
- c) the ink comes off on your hands
- 4) Todd likes radio _____.
- a) voices
- b) faces
- c) contests
- 5) Ruth says that she has a _____ to a newspaper.
- a) prescription
- b) subscription
- c) encryption

Answers: b c a a b

Exercise 9

Мета: розвивати вміння вживати нові лексичні одиниці з опорою на згадані в аудіотексті ідеї, спиратися на почуті під час інтерв'ю висловлювання задля вираження власного ставлення до теми розмови.

Інструкція: Relate the words and phrases mentioned in the text you've just listened to. Write down 5-6 true sentences based on the interview summarizing the main points of the conversation.

A conservative, a liberal, anti-social, in depth, a short clip, a longer segment, a printed copy.

Exercise 10

Мета: розвивати вміння висловлювати власні думки, користуючись метакогнітивними стратегіями і стратегіями автономного навчання.

Інструкція: In writing, express your own opinion on the following issues related to the interview you have listened to.

1. According to the interview, what are the reasons for reading news online? Add some more reasons.

2. Is it worth reading a paper paper? Why?

3. Which medium can you trust: the Internet, the TV, the newspapers? Prove your point of view.

MOODLE 3 Long life

Pre-listening

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення на основі ілюстративного матеріалу, сприяти розвитку нисхідних стратегій аудіювання.

Інструкція. Look at the photo and answer the questions about living a long life to be ready for making a critical opinion on the topic.

1. What are the people doing?
2. Do you think they live a happy and long life? Why?
3. Why is it recommended to do morning exercises?
4. What are the secrets of being young for years?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі аудіювання, сприяти розвитку когнітивних стратегій аудіювання.

Інструкція. Read the words and word combinations trying to guess their meaning. Match the phrases you are going to hear in the interview with their explanation.

1	Keep up	A	a grain that is used to make food, beer, and whisky

2	life expectancy	B	to continue
3	barley	C	having lost confidence or enthusiasm
4	life span	D	favorable
5	discouraged	E	the length of time a person, animal, or plant are normally likely to live.
6	beneficial	F	physical life
7	splash	G	something that has been stored for a period of time causing a chemical change
8	fluid intake	H	a fast movement of our hands with water
9	fermented	I	having the same problem or situation as others
10	in the same boat	J	how much water, or in this case tea, we drink

Answers: 1b 2e 3a 4f 5c 6d 7h 8j 9g 10i

Exercise 3

Мета: навчити розуміти основну тему інтерв'ю за ключовими словами, сприяти розвитку когнітивних стратегій аудіювання.

Інструкція. Read the keywords below trying to guess the main idea of the text. What do you think it is? Put your suggestions down (2-3 sentences in) "Відповідь онлайн".

A shower, splash with cold water, the Japanese, laughing, antioxidants, a little wine.

Exercise 4

Мета: розвивати вміння прогнозувати зміст аудіоповідомлення за ключовими словами стверджень, розвивати вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція. Critical analysis of the text requires thorough understanding of the ideas and suggestions the speakers make. Read some statements mentioned in the interview. Which of them do you agree with? Why? Type in your answer in "Відповідь онлайн".

1. The secret to looking young, was Tai Chi and cold showers.

2. Japanese people do have a long life expectancy in comparison to other people from other countries.

3. I think that long life is related to how you are feeling.

Exercise 5

Мета: формування фонетичних навичок аудіювання.

Інструкція. Mind the pronunciation of the key words and phrases the interview contains. Listen to some of them and repeat the phrases you hear after the announcer. Make a list of the phrases you've just pronounced and sent it to your teacher using "Відповідь онлайн".

Keep it up, splash my face, life expectancy, fluid intake, fermented barley, in the same boat.

Exercise 6

Мета: ознайомити з нисхідними стратегіями для подолання труднощів аудіювання.

Інструкція. Taking into account your life experience, knowledge and the ability to analyze the information you hear, explain what the following phrases mean. Type in your answer in "Відповідь онлайн".

Tai Chi, antioxidant, miso soup, natural endorphins.

While-listening

Exercise 7

Мета: розвивати стратегії подолання труднощів аудіювання, пов'язаних з умовами сприймання аудіотексту, мовними особливостями тексту, специфічні аудитивні здібності синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків, сприяти розвитку стратегій автономного навчання.

Інструкція. In order to free your inner speed for accepting, comprehending and anticipating the audio message, try to abstract and focus on the structure of the interview, the interviewer's questions and the interviewee's answers. Listen to

the interview attentively making notes of key ideas the interviewee highlights. Make use of the supplementary material prepared for you. Present your notes in your online answer.

Post-listening

Exercise 8

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на ключових положеннях аудіоповідомлення з метою подальшого критичного аналізу, розвивати вміння застосовувати когнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція. To have a clearer idea about how to live long and be prepared for the critical analysis of the topic the interview raises, review the information you've just heard and answer the following questions about the interview choosing the best answer.

1) What do the interlocutors say about cold showers?

- a) They both have them.
- b) They have mixed views.
- c) They avoid them.

2) What contains fermented barley?

- a) green tea
- b) vegetable soup
- c) miso soup

3) Todd says he has heard wine is _____ .

- a) harmful
- b) beneficial
- c) alcohol free

4) Monica thinks wine is _____ .

- a) bad for health
- b) good for health

- c) a bad example to follow
- 5) Laughter can release _____ .
- a) endorphins
- b) anti-oxidants
- c) melatonin

Answers: c c b b a

Exercise 9

Мета: розвивати вміння критичного аудіювання, висловлюючи власну точку зору до почутої інформації, стимулювати розвиток метакогнітивних та нисхідних стратегій аудіювання.

Інструкція. Interpretation of the text requires both objective and subjective opinions. Answer the questions expressing your attitude to the issues raised, agreeing or contradicting them.

1. What are the secrets of having a long life?
2. What is the secret of longevity in the Mediterranean region?
3. How can laughing contribute to a long life?

Вправи для навчання аудіювання фрагментів лекцій (глобальне і детальне аудіювання)

MOODLE 1 Banana Protein May Be Virus Killer (глобальне)

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання на основі ілюстративного матеріалу, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення, розвивати вміння застосовувати нисхідні стратегії аудіювання.

Інструкція: Look at the photo and answer the following questions. Send your answers in "Відповідь онлайн".

1. Why do people eat bananas?
2. Are they nutritious?
3. In your opinion, what is this secret weapon of bananas that the scientists have found out?
4. The title of the lecture is "Banana Protein May Be Virus Killer". What do you think the speaker to talk about?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі, формувати навички здогадки значень незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати конструктивні та метакогнітивні стратегії.

Інструкція: Here are the key expressions selected from the lecture you are going to listen to. First, guess what they mean. Then match the words with their explanation.

1.	biodegradable	A	caused by a virus
2.	HIV	B	very carefully in order to avoid possible danger
3.	to ward off	C	breaks down or decays naturally without any special scientific treatment, and can therefore be thrown away without causing pollution
4.	viral	D	bite and work (food) in the mouth with the teeth, especially to make it easier to swallow
5.	chew	E	a virus which reduces people's resistance to illness and can cause AIDS
6.	cautious	F	to prevent it from affecting you or harming you

Answers: 1c, 2e, 3f, 4a, 5d, 6b

Exercise 3

Мета: розвивати вміння передбачати контекст лекції, розвивати вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція. Predict what is said about each of the expressions in the context of banana protein. All the phrases are taken from the lecture. Type in your answers in combination of figures and letters (3-4 sentences) in "Відповідь онлайн".

Vitamins, lower, biodegradable, infections, lectin, stomach acids, HIV, cautious, supply, banana crops.

Exercise 4

Мета: підготувати до ефективного розподілення часу протягом прослуховування лекції і одночасного ведення нотатків, розвивати когнітивні та нисхідні стратегії аудіювання, стратегії запам'ятовування.

Інструкція. Try to remember what the key words and expressions were used in the previous exercises and make a list of them. Read the words and phrases carefully bringing up context associations. Opposite each word or phrase write a short form to be used during note-taking of the lecture (see examples in "Supplementary material"). Type in your answers in "Відповідь онлайн".

While-listening activity 1

Exercise 5

Мета: розвивати вміння виділяти і записувати ключові слова аудіоповідомлення, розвивати здібності до синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків.

Інструкція. Listen to the lecture and write down the key words. Make use of the short forms you've come up in the pre-listening exercise. Present your answer in "Відповідь онлайн".

Post-listening activities 1

Exercise 6

Мета: вчити визначати головну думку аудіоповідомлення, аналізувати і порівнювати відомості, розвивати метакогнітивні, когнітивні, компенсаторні стратегії аудіювання.

Інструкція. To hear and to listen are different things. Be attentive enough to define the key message the lecture produces. Read the summaries, choose the one which corresponds to the audio message best.

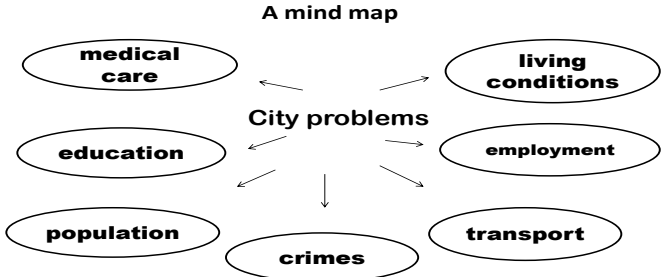
1. Bananas, being a good source of all kinds of vitamins and minerals, can prevent heart attacks. A protein found in bananas may someday fight viral infections. +
2. Bananas are not considered to be perfect food. However, the biodegradable packaging bananas come can lower blood pressure and protect against viruses.
3. The researchers have proved that bananas are antiviral agents to treat a wide-range of such viruses as HIV, hepatitis and even the common flu virus.

While-listening activity 2

Exercise 7

Мета: розвивати вміння аналізувати записані ключові слова аудіоповідомлення, розвивати здібності до синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків, стратегії запам'ятовування, соціально-афективні стратегії.

Інструкція. Interpreters' ability to be ready to understand the details of the audio message can be developed by a focused listening to the same text for a few times. Listen to the lecture again having analyzed your notes before. While listening to it for the second time, make either linear notes or a mind map:

Linear notes (example)	A mind map (example)
3. Walking: 3.1.advantages; 3.2.disadvantages; 3.3.equipment. 4. Cycling: 4.1.places; 4.2.clothes; 4.3.time.	A mind map <pre> graph TD CP[City problems] --> MC[medical care] CP --> LC[living conditions] CP --> ED[education] CP --> EMP[employment] CP --> POP[population] CP --> CR[crimes] </pre>

Present your notes in "Відповідь онлайн".

Post-listening activities

Exercise 8

Мета: розвивати вміння вилучати деталі повідомлення, фокусувати увагу на лаконічно підібраних відповідях, співставляти записи із завданням.

Інструкція. Being laconic and precise proves your high level of mental development as such abilities require excellent analytical skills, quick reaction and good knowledge of vocabulary. Complete the "Answer" column with one word only for each of the questions 1-7. Use only small letters in your answers.

#	Questions	Answers
1.	What can bananas help you fight?	
2.	What could banana secret weapon protect you against?	
3.	What are scientists turning a protein found in bananas into?	
4.	Except for HIV and hepatitis, what virus can this antiviral agent treat?	
5.	What is BanLec?	
6.	Who will the BanLec protein not be tested on?	
7.	What has been killing banana crops around the world?	

Answers: 1 depression 2 viruses 3 a drug 4 flu 5 protein 6 humans 7 fungus

Exercise 9

Мета: розвивати вміння класифікувати зрозумілу інформацію за заданою ознакою, використовувати інформацію з нотатків для складання конспекту лекції.

Інструкція: Support the main ideas taken from the lecture by providing more detailed information from the lecture. Present your answer in "Відповідь онлайн".

	Main idea	Details
1.	Bananas are the perfect food.	
2.	Bananas have a secret weapon.	
3.	You can't get the benefits of BanLec simply by eating a bunch of bananas.	
4.	Researchers investigated the banana protein for a very special use.	
5.	The world's banana supply is currently in serious trouble.	

Exercise 10

Мета: розвивати вміння вилучати специфічну інформацію і розуміти деталі аудіоповідомлення, поєднувати слухові операції з мнемічними.

Інструкція: Prove or refute your predictions made in a pre-listening activity and define in which context these words and phrases were used in the lecture. Write down your answers in a combination of figures and letters in "Відповідь онлайн".

Vitamins, lower, **biodegradable**, infections, lectin, **stomach acids**, HIV, **cautious**, supply, banana crops.

MOODLE 2 How mobile phones power disaster relief (глобальне, детальне) Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення, використовувати нисхідні та розвивальні стратегії аудіювання.

Інструкція: Answer the following questions. Send your answers in "Відповідь онлайн".

1. What is an earthquake? What are its consequences?
2. Where is Haiti? Have you heard of the earthquakes there?
3. How can media help those who suffered from an earthquake?
4. What does "humanitarian model" mean?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку про значення незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати метакогнітивні стратегії.

Інструкція: The words shown below are taken from the lecture. Match each word with the correct definition.

1.	render	A	those who have had so much experience of something bad or unpleasant that they are no longer affected by it in the way that other people would be

2.	to decapitate	B	to give someone help
3.	(disaster)- hardened	C	use (something) to maximum advantage
4.	to scour the Internet	D	a state of extreme sorrow, suffering, or pain
5.	distress	E	attempt to undermine (a group or organization) by removing its leaders
6.	leverage	F	make a thorough search of the web to try to find what you are looking for

Answers: 1b, 2e, 3a, 4f, 5d, 6c

Exercise 3

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення, використовуючи ілюстративний матеріал і нисхідні стратегії аудіювання, стратегії запам'ятовування.

Інструкція: Being ready for the listening to the lecture about the roles of mobile phones means being attentive enough to get the main message and the details. Analyze the pictures and the map, describe them (5-6 sentences) trying to predict what the topic of the news is. Send your answers in "Відповідь онлайн".

Exercise 4

Мета: формувати навички контекстуальної здогадки, навчити прогнозувати зміст лекції за цифровими даними, абрєвіатурами і власними назвами:

Інструкція: Read the figures, abbreviations and proper names. Try to predict in which context they will appear in the episode. Make up sentences of your own with them. Send your answers in "Відповідь онлайн".

20th	1.2 million	2010	320,000	SMS	TERA
74%	tens of thousands	Voila provider	Trilogy International	Port-ua-Prince	Haiti

FIRST listening (for gist)**While-listening activity 1**

Exercise 5

Мета: розвивати вміння виділяти і записувати ключову інформацію лекції, розвивати здібності до синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків, когнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Listen to the lecture and write down the most important information. Make use of the short forms of the words and phrases you define as essential. Present your answer in linear notes using "Відповідь онлайн".

Post-listening activity

Exercise 6

Мета: розвивати вміння визначати головну інформацію лекції, вчити концентрувати увагу студентів на основному змісті аудіоповідомлення, сприяти розвитку навчальних, когнітивних, метакогнітивних стратегій аудіювання, стратегій запам'ятовування.

Інструкція. You've just listened to the lecture. Check if you understood the main information discussed by deciding if the statements agree with the message you listened to. Choose "Так" if the statement combines with the given information, "Ні" if the statement contradicts the information.

1	The earthquake destroyed the capital and several villages around.	Hi
2	Because of the devastation people sent a lot of SMS texts.	Так
3	About 80% of the people used mobile telephones asking for help.	Так
4	The Trilogy Emergency Response Application provides the casualties with money.	Hi
5	About 70% of those who received the TERA data shared it.	Так

SECOND Listening (детальне)

While-listening activities

Exercise 7

Мета: розвивати вміння відтворювати зміст лекції за занотованими ключовими словами аудіоповідомлення, розвивати здібності до синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків, стратегії запам'ятовування, соціально-афективні стратегії.

Інструкція. Interpreters' ability to be ready to understand the details of the audio message can be developed by a focused listening to the same text for a few times. Listen to the lecture again having analyzed your notes before. While listening to it for the second time, add details to your notes where necessary and make a mind map. Present your notes in "Відповідь онлайн".

Post-listening activities

Exercise 8

Мета: вчити визначати головну думку аудіоповідомлення, аналізувати і порівнювати відомості, розвивати метакогнітивні, когнітивні, компенсаторні стратегії аудіювання.

Інструкція. To hear and to listen are different things. Be attentive enough to define the key message the lecture produces. Read the summaries, choose the one which corresponds to the audio message best.

1. It's a surprising fact but it has been proved that even in the poorest countries about 80% of the population use mobile phones. With the help of the Trilogy Emergency Response Application the aid effort is supported. +

2. People in Haiti have never turned to the medium of SMS before. In spite of the fact they were hungry and hurting, they didn't know how to signaling their distress, their need for help.

3. The TERA system will be developed soon by the American engineers for humanitarian good. The Trilogy Emergency Response Application will be used for public health awareness campaigns such as the prevention of AIDS, hepatitis, plague.

Exercise 9

Мета: перевірити вміння співвідносити цифрові дані, абрєвіатури і власні назви зі змістом лекції, розвивати висхідні та конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція: Check how well you have understood the lecture. Match the figures, abbreviations and proper names with the listening context they were used in.

1	Haiti	A	the number of volunteers scouring the Internet
2	the 12th of Jan 2010	B	the number of people who received the data
3	320,000	C	the date the disaster happened
4	1.2 million	D	a subsidiary of Trilogy International
5	Port-ua-Prince	E	the medium people were turning to
6	SMS	F	the place the major earthquake struck
7	tens of thousands	G	the number of homeless
8	Voila provider	H	the Trilogy Emergency Response Application
9	TERA	I	the number of casualties
10	74%	J	the number of people who found the data useful
11	96%	K	the capital of Haiti

Answers: 1f 2c 3i 4g 5k 6e 7a 8d 9h 10 b 11j

Exercise 10

Мета: вчити визначати деталі змісту, розвивати вміння використовувати стратегії запам'ятовування, розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу.

Інструкція. Understanding the lecture means excellent anticipating skills, high attention and the ability to memorize information quickly. To succeed in this, complete the table. Write no more than three words and/or a number for each answer.

How mobile phones power disaster relief

Name of disaster	1. ....
Decapitated places	Government institutions including the 2. ....
A local telecom provider	3. ...
Our requirements	To communicate in a 4. ....form of communication, to aim at specific geographic 5 . .... , to use it 6. ....
TERA is used	to support the 7.....effort, to signal early warning in advance of 8. ....disasters

Answers: 1. earthquake 2. presidential palace 3. Voila 4. two-way 5. communities 6. easily 7. aid 8. weather-related

MOODLE 3 Elizabethan Theatre (глобальне, детальне)

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: зняти лексичні труднощі, розвивати вміння студентів прогнозувати інформацію, використовувати комунікативні, конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція. You are going to watch a video lecture about Elizabethan Theatre. Before you watch it think about topic vocabulary making a list of 8-10 words and phrases on the topic "Theatre". Present your notes in "Відповідь онлайн".

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку про значення незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати метакогнітивні та нисхідні стратегії.

Інструкція: The words and phrases given below are taken from the lecture you are going to watch. Match each word with the correct definition to be familiar with the topical vocabulary.

1	penny stinkers or groundlings	A	a round brown hard-shelled nut that is the edible fruit of the hazel
2	A brawl	B	a decorative sunken panel in a ceiling
3	hazelnut	C	those who for the price of a single penny could stand in the yard or the area in front of the stage and watch the play
4	A pit	D	a decorated cover, often made of cloth, which is placed above something such as a bed or a seat
5	A canopy	E	a rough or violent fight
6	A coffer	F	an area reserved or enclosed for a specific purpose

Answers: 1c 2e 3a 4f 5d 6b

Exercise 3

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати спостережливість, вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення, використовуючи ілюстративний матеріал і актуалізовану лексику з теми аудіювання, застосовувати нисхідні, розвивальні стратегії аудіювання, стратегії запам'ятовування.

Інструкція. To be well-prepared for watching and listening to the lecture about Elizabethan Theatre, look at the pictures, describe them in a written form answering the questions. Make use of the vocabulary given to you in the previous exercise. Use "Відповідь онлайн" to place your answer.

1. *What is it?*
2. *Where is it?*
3. *What are the people doing?*
4. *Why are they here?*

Exercise 4

Мета: вчити прогнозувати зміст лекції, зняти лексико-граматичні труднощі, розвивати конструктивні, розвивальні, соціально-афективні стратегії аудіювання.

Інструкція. The structure and atmosphere in the Elizabethan theatre was different in comparison with the modern theatre. Try to continue the sentences predicting the information and describing the parts of the theatre, the atmosphere inside the place, the people performing on its stage. Make use of the essential vocabulary. Send your answers in "Відповідь онлайн".

1. The audience sat .....
2. The atmosphere in the pit was .....
3. Orange girls made their way through the crowd selling ....
4. Audience members talked freely to .....
5. The stage itself was raised and partially covered ....
6. Gold leaf decorated the edges of the .....
7. Traps were cut into the floor at this stage to .....
8. The back wall of the theater was .....
9. Musicians were also positioned here to ....

Answers:

1. The audience sat around the outside edge at the ring in three levels.
2. The atmosphere in the pit was more like a modern baseball game.
3. Orange girls made their way through the crowd selling snacks, oranges, hazelnuts, wine, beer, sometimes themselves.
4. Audience members talked freely to each other and to the actors.
5. The stage itself was raised and partially covered by a kind of canopy known as the heavens.
6. Gold leaf decorated the edges of the ceiling coffers.
7. Traps were cut into the floor at this stage to allow for certain appearances or disappearances, for example, ghosts or fairies.
8. The back wall of the theater was also brightly painted.
9. Musicians were also positioned here to provide music throughout a play.

While-listening activities

Exercise 5

Мета: вчити прогнозувати зміст лекції під час перегляду відео сюжету із вимкненим звуком, спираючись на екстралінгвістичні засоби спілкування та зважаючи на написи і заголовки, подані на екрані, вчити використовувати компенсаторні, комунікативні, когнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Watching a video lecture with the sound off will contribute to your better and quicker understanding of the message. Watch the video about Elizabethan Theatre with the sound off. While watching it, mind the headings, notices, headings and captions presented to you on the screen, make use of the photos, pictures, graphs too. Make notes of the data you've understood. Use "Відповідь онлайн" to place your answer.

Exercise 6

Мета: розвивати вміння виділяти і записувати ключову інформацію лекції, розвивати здібності до синхронізації слухового сприймання з веденням нотатків, когнітивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Watch the lecture with the sound on and compare the information you are listening to and watching with the guesses you've done before. Write down the most important information making use of the short forms of the words and phrases you define as essential. Make use of the short and contracted forms given to you in the section "Supplementary material". Present your answer in linear notes using "Відповідь онлайн". Take advantage of the following headings:

Historical facts:

—

—

Names of the theaters:

—

—

Parts of the theater:

—

—

etc.

Post-listening activities

Exercise 7

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на головному змісті відео лекції, сприяти розвитку метакогнітивних, висхідних, конструктивних стратегій аудіювання.

Інструкція. You are already familiar with the Elizabethan Theatre and some of its peculiarities. Decide if the statements agree with the information you've heard and watched. Choose "Так" if the statement agrees with the given information, "Ні" if the statement contradicts the message.

1	Shakespeare was the only famous playwright of that time.	Ні
2	The names of the most famous public theaters were too sophisticated.	Ні
3	The theatre couldn't be darkened and protected from the weather.	Так
4	A flown flag indicated there was a performance on that day.	Так
5	The most expensive seats were at the top.	Так
6	Audience members sometimes threw things at the characters they didn't like.	Так

Exercise 8

Мета: вчити визначати деталі фактичного змісту шляхом порівняння і зіставлення почутої інформації, сприяти розвитку нисхідних, висхідних стратегій, стратегій запам'ятовування.

Інструкція. Listening for gist gives you a general idea of what the lecture is about. However, there are some details which matter much when listening to and watching a lecture. A detailed text understanding can be achieved with the help of excellent anticipating skills, thorough attention and the ability to distinguish different combinations of the words, figures and sounds, in particular. Try to remember the details of the lecture you've watched and complete the gaps in the table. Write no more than two words for each answer.

Theatre in Shakespeare's day	
Visitors	Queen Elizabeth, 1. ....James the First, the aristocracy, the lowliest 2. ....
Famous playwrights of that time	William Shakespeare, Christopher Marlowe, 3.....Johnson

The most famous public theaters	The Theatre, The Curtain, The Rose, The Swan, The Fortune, 4. ....
Location of the Globe	the 5. .... of the river Thames.
Construction of the theatre	A giant 6. ....O
Plays were produced	From May to 7. ....

Answers: 1. King 2. commoners 3. Ben 4. The Globe 5. south bank 6. letter 7. October

Exercise 9

Мета: вчити відтворювати текст відео лекції використовуючи стратегії запам'ятовування, аналізувати і порівнювати раніше занотовану інформацію, розвивати метакогнітивні, когнітивні, компенсаторні стратегії аудіювання.

Інструкція. Do you remember the ideas which you used to complete the sentences about the parts of the Elizabethan theatre, its actors and atmosphere? Match the parts of the sentences in the left column with the right answer in the right column.

1	The audience sat	A	provide music throughout a play.
2	The atmosphere in the pit was	B	by a kind of canopy known as the heavens.
3	Orange girls made their way through the crowd selling	C	more like a modern baseball game.
4	Audience members talked freely to	D	ceiling coffers.
5	The stage itself was raised and partially covered	E	each other and to the actors.
6	Gold leaf decorated the edges of the	F	also brightly painted.
7	Traps were cut into the floor at this stage to	G	in three levels.
8	The back wall of the theater was	H	allow for certain appearances or disappearances, for example, ghosts or fairies.
9	Musicians were also positioned here to	I	snacks, oranges, hazelnuts, wine, beer, sometimes themselves.

Answers: 1. g 2. c 3. i 4. e 5. b 6. d 7. h 8. f 9. a

Вправи для навчання аудіювання новин (детальне аудіювання)

MOODLE 1 Thousands Arrested after Failed Coup in Turkey

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення.

Інструкція: You are going to listen to the news about a coup in Turkey. Before you listen to the news answer the following questions. Send your answers in "Відповідь онлайн".

1. What is the name of Turkey's President?
2. What is the political and economic situation in Turkey now?
3. What is this country famous for?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку про значення незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати метакогнітивні стратегії.

Інструкція: Familiarize yourself with the following words that you are going to come across in the news by matching the words with their explanation.

	A		B
1	a coup	A	to take action to save it or protect it from damage or decay
2	to bypass	B	a priest or religious leader, especially a Christian or Muslim one
3	to preserve	C	a group of people seize power in a country
4	to detain	D	strong disagreement or dissatisfaction with a decision or opinion
5	cleric	E	to go around rather than through it
6	dissent	F	to keep somebody in a place under control

Answers: 1C 2E 3A 4F 5B 6D

Exercise 3

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку щодо утворення словосполучень з незнайомими лексичними одиницями, розвивати вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція: Anticipating every other word or phrase the presenter pronounces requires your thorough attention and linguistic intuition. Match the words on the left with those on the right to make word combinations which are used by the news presenter.

1	military	A	people
2	bypass	B	coup
3	to preserve	C	cleric
4	to detain	D	dissent
5	linked to a	E	parliament
6	government	F	democracy

Answers: 1b 2e 3f 4a 5c 6d

Exercise 4

Мета: зняти граматичні труднощі аудіювання, розвивати вміння граматично-правильно продовжувати думку, керуючись правилами граматики англійської мови, розвивати вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція: If you can predict the grammatical structure of a sentence, you are well-prepared for the whole message and can understand the text easier. Match the phrases with the grammar notions, analyzing the structure of each phrase and applying the grammar rules.

1	President Erdogan announced a	A	infinitive
2	A state of emergency makes it	B	numeral
3	The government can also	C	adjective
4	saying it was necessary	D	noun
5	More than	E	Bare infinitive

Answers: 1 d 2c 3e 4 a 5 b

While-listening activity 1

Exercise 4

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на основній думці аудіоповідомлення з метою подальшого детального сприйняття аудіотексту, сприяти розвитку метакогнітивних та навчальних стратегій аудіювання.

Інструкція. You are going to listen to the news. While listening, decide if the statements combine with the information you hear. Choose "Так" if the statement combines with the given information, "Ні" if the statement contradicts the information.

1	Emergency for Turkey will last for two month.	Ні
2	A military coup was on Friday.	Так
3	To make laws, the government will ignore the parliament.	Так
4	The President confirmed that he wanted to preserve dictatorship.	Ні
5	About 7,000 people of different jobs are related to the coup.	Так
6	However, nobody lost their jobs.	Ні

Post-listening activities

Exercise 5

Мета: вчити визначати деталі фактичного змісту шляхом порівняння і зіставлення почутої інформації.

Інструкція. To check how well you understand the details of the news, read the sentences and choose the correct word or phrase to finish it.

1. A military coup attempt was: a) successful; b) unsuccessful.
2. The government can arrest people easier because of:
  - a) a state of emergency; b) democratic regime.
3. The President thinks that democracy should be: a) destroyed b) supported.
4. Lots of people lost their jobs because of being linked to:
  - a) a religious leader; b) a top military official.

Answers: 1 b 2a 3b 4a

While-listening activity 2

Exercise 6

Мета: вчити визначати деталі фактичного змісту шляхом порівняння і зіставлення почутої інформації.

Інструкція. A detailed text understanding means excellent anticipating skills, high attention and the ability to distinguish different combinations of the sounds. To succeed in this, listen to the piece of the news again and complete the gaps with the words you hear.

President Erdogan announced a 1. _____ state of emergency for Turkey following a **failed** military 2. _____ **attempt** last Friday. A state of 3. _____ makes it easier for the government to arrest people. The government can also 4. _____ parliament in order to 5. _____ laws. Erdogan **defended** his decision, saying it was **necessary** to preserve democracy. More than 7,000 people have been 6. _____ in relation to the attempted coup, including a third of the nation's top military officials. Thousands of teachers, 7. _____, and police officers also lost their jobs after being 8. _____ to a cleric who promotes government dissent.

Answers: three-month, coup, emergency, bypass, create, detained, **judges**, linked

Exercise 7

Мета: вчити застосовувати когнітивні, метакогнітивні, висхідні та конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Make use of all the information from the previous exercises to relate the given words to the piece of the news about a failed coup in Turkey. Try to recall in which context these phrases were used in the news and make sentences (3-4) using the essential vocabulary with or without changing the forms of the words. Send your answer in "Відповідь онлайн".

A **failed** military coup, bypass parliament, to preserve democracy, military officials, a cleric.

MOODLE 2. Paris “an act of war”.

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення використовуючи нисхідні стратегії аудіювання.

Інструкція: The piece of the news on Mass Media you are going to listen to is much longer than the previous one. So be attentive enough to get the main message and the details. Analyze the pictures and describe them (5-6 sentences) trying to predict what the topic of the news is. Use "Відповідь онлайн" to place your answer.

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку про значення незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати метакогнітивні стратегії.

Інструкція: Familiarize yourself with the following words that you are going to come across in the news by matching the words with their explanation.

	A		B
1	barbarity	A	move (troops) into position for military action
2	authenticity	B	to try hard to persuade someone to do it
3	deploy	C	extreme cruelty or brutality
4	an accomplice	D	someone who has been captured by a person or organization and who may be killed
5	urge	E	the quality of being authentic
6	a hostage	F	a person who helps someone to commit a crime.

Answers: 1C 2E 3A 4F 5B 6D

Exercise 3

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку щодо утворення словосполучень з незнайомими лексичними одиницями, розвивати вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція: Anticipating every other word or phrase the presenter pronounces requires your high attention and linguistic intuition. Match the words on the left with those on the right to make word combinations which are used by the news presenter.

1	militant group said it was	A	1,500 soldiers in Paris
2	president blamed the group	B	responsible for the violence
3	officials have not confirmed	C	to Islamic extremist activity
4	president deployed	D	in honor of the victims
5	a young Frenchman with links	E	for the night of horror
6	Many flowers have been left there	F	the authenticity of the statement

Answers: 1b 2e 3f 4a 5c 6d

Exercise 4

Мета: зняти лексико-граматичні труднощі аудіювання, стимулювати здогадку щодо змісту усного повідомлення, розвивати вміння використовувати комунікативні, конструктивні і компенсаторні стратегії.

Інструкція: Try to recall the key words and phrases mentioned in exercises 2 and 3, make a list of them in "Відповідь онлайн". Analyze and predict the possible context the phrases can be used and guess what the main idea of the text is. Send your answers in "Відповідь онлайн".

Exercise 5

Мета: зняти фонетичні труднощі розуміння власних назв та формувати навички їх правильної вимови.

Інструкція: Listen to the proper names you are going to come across in the news. Mind that they are recorded one by one without any pauses. Repeat them after you've listened to all of them. How many of the phrases have you memorized? Pronounce the names and type the words you've heard in "Відповідь онлайн". You have two attempts. French President, Paris, the Islamic State, Iraq and Syria, Arabic, the Eiffel Tower.

While-listening activity 1

Exercise 6

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на певній інформації, розвивати вміння уважно слухати новинне повідомлення, вилучати специфічну інформацію під час аудіювання сприяти розвитку метакогнітивних, соціально-афективних та навчальних стратегій аудіювання.

Інструкція: Listening for the detail means taking into account the slightest facts and items. To get this, start with looking through the following statements. While listening, tick those which you hear in the message.

1.	The Islamic State group is blamed for at least 129 killed people.	+
2.	The French President says France will suffer from the Islamic State.	-
3.	Islamic State threatened France.	+
4.	The online message of Islamic State appeared in seven languages.	-
5.	The President pacified the population.	-
6.	Paris' zoo is closed.	-
7.	Residents of Paris help the victims by donating blood.	+
8.	All three attackers who were killed were from Syria.	-

Post-listening activities

Exercise 7

Мета: розвивати вміння критично оцінювати почуте аудіоповідомлення, інтегрувати смисл почутого, вчити застосовувати когнітивні, метакогнітивні, висхідні та конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Make use of all the information you've understood to relate the given words to the piece of news about the attacks on Paris. Try to recall in which context these phrases were used in the news and make sentences (3-4) using the essential vocabulary with or without changing the forms of the words. Send your answer in "Відповідь онлайн".

Responsible for the violence, triumph over barbarity, to search for possible accomplices, to donate blood, the attackers exploded bombs.

While-listening activity 2

Exercise 8

Мета: вчити визначати деталі фактичного змісту шляхом порівняння і зіставлення почутої інформації, розвивати мнемічні і логіко-смислові спеціфчні вміння.

Інструкція. To understand the news in detail, listen to it again and define who said or did or what was said or done.

<i>Who or what said or did this?</i>	
1. blamed the Islamic State group for the night of horror;	a) French President
2. France will triumph over this barbarity;	Francois Hollande
3. acted in response to air strikes against IS fighters in Iraq and Syria;	b) Islamic State
4. identified one of the attackers as a young Frenchman with links to Islamic extremist activity;	c) French officials
5. urged residents of Paris to stay inside;	d) The Paris police chief
6. the attackers exploded bombs as police came near.	

Answers: 1 a 2a 3b 4c 5a 6d

Exercise 9

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу.

Інструкція. A detailed text understanding means excellent anticipating skills, high attention and the ability to memorize information quickly. To succeed in this, complete a part from the news episode (1 word for each gap) with the words from the news.

French President Francois Hollande has called the deadly attacks on Paris "an 1. _____ of war." The French leader spoke after the 2. _____ State militant group said it was responsible for the 3. _____ in the French capital Friday. Six coordinated attacks killed at least 129 people. The French president 4. _____ the Islamic State group for the night of horror. He promised to hunt down the attackers. Hollande said "France will triumph over this 5. _____." Islamic State said it acted in response to air strikes against IS fighters in Iraq and 6. _____. It said France and its supporters "will remain at the top of the list of targets of the Islamic State." The online message appeared in Arabic and French with the Islamic State logo. French 7. _____ have not confirmed the authenticity of the statement. However, terrorism experts have not disputed its 8. _____.

Answers: act, Islamic, violence, blamed, barbarity, Syria, officials, validity.

MOODLE 3. Italian opera soloists performing at food market

Pre-listening activities

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення використовуючи нисхідні стратегії аудіювання.

Інструкція: You are going to listen to the news about unusual flash mob. Before you listen to the news answer the following questions. Send your answers in "Відповідь онлайн".

- 1. What famous opera singers worldwide do you know?*
- 2. Have you ever heard them sing? If yes, what was it like?*
- 3. Is there any difference between listening to recorded operas or live? Describe both ways.*

Exercise 2

Мета: стимулювати ймовірнісне вербальне і контекстуальне прогнозування змісту аудіоповідомлення, нисхідні і конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція: Being prepared for listening to the short piece of news means taking into account any information relevant to the message. Read the headline "Unusual flash mob to boost International Opera Festival and classical art". What do you think the video message is going to be about? Send your answers in "Відповідь онлайн".

Exercise 3

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку про значення незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати метакогнітивні стратегії.

Інструкція: Familiarize yourself with the following words that you are going to come across while listening to the news by matching the words with their explanation.

	A		B
1	provincial	A	to develop and become known or understood

2	a stall	B	connected with the parts of a country away from the capital city
3	to unfold	C	a public gathering of complete strangers, organized via the Internet or mobile phone, who perform a pointless act and then disperse again
4	flash mob	D	an extremely good painting, novel, film, or other work of art
5	a masterpiece	E	a large table on which you put goods that you want to sell, or information that you want to give people

Answers: 1B 2E 3A 4C 5D

Exercise 4

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку щодо утворення словосполучень з незнайомими лексичними одиницями, розвивати вміння використовувати конструктивні стратегії.

Інструкція: Anticipating every other word or phrase the presenter pronounces requires your high attention and linguistic intuition. Match the words on the left with those on the right to make word combinations which are used by the news presenter.

1	singers performed	A	the improvised concert
2	Khmelnysky region	B	among the food stalls
3	to attend	C	the Italian opera
4	The visitors in turn carefully watched	D	classical music becomes trendy
5	to promote	E	in western Ukraine
6	we are delighted that	F	an international opera festival

Answers: 1b 2e 3f 4a 5c 6d

Exercise 5

Мета: розвивати специфічні компенсаційні вміння правильно інтерпретувати жести, міміку мовців під час сприймання відеоповідомлення, компенсаторні, комунікативні, нисхідні і конструктивні стратегії аудіювання.

*Інструкція. Professional skills to interpret the information you comprehend depends on your ability to interpret the gestures, facial expressions of the speakers. Watch the video about an unusual flash mob **with the sound off**. Make comments on what you see at the market. Why do you think the people are singing? Who are they? Send your answers in "Відповідь онлайн".*

While-listening activity 1

Exercise 6

Мета: розвивати специфічні аудитивні здібності студентів синхронізувати слухове і зорове сприймання повідомлення з веденням нотатків, стратегії запам'ятовування.

Інструкція. Watch the news and write down the key words. Send your list of the key words by "Відповідь онлайн".

Post-listening activity 1

Exercise 7

Мета: розвивати вміння інтегрувати смисл почутого, стимулювати мнемічну діяльність, вчити застосовувати когнітивні, метакогнітивні, висхідні та конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Make use of all the key words you've understood while watching to the video to relate them to the piece of news about opera singing at the market. Try to recall in which context these phrases were used in the news and make sentences (3-4) using the essential vocabulary with or without changing the forms of the words. Send your answer in "Відповідь онлайн".

While-listening activity 2

Exercise 8

Мета: вміння розпізнавати елементи аудіотексту з наступним аналізом змісту почутого тексту, його лінгвістичних особливостей, розвивати компенсаторні стратегії навчання аудіювання.

*Інструкція. Listen to the news episode again **without video**. While listening, mind the synonyms, antonyms which are used in the script instead of the original words. Correct the text and send your answer in "Відповідь онлайн".*

Opera singing at a usual provincial market for promoting the high art. Numerous Italian opera actors performed among the food stalls at the market in the city of Kamianets-Podilskyi in Khmelnytsky region in western Ukraine. Thus they offered people to attend an international opera festival that is currently unfolding in the place. Moved by the flash mob, the saleswomen sold their foods cheaper, some of them granted for free. The buyers in turn carefully watched the improvised concert, in the end everyone yelled.

Emanuele Servidio, opera tenor singer: *"We try to advance the Italian opera in general and Puccini in particular. This composer created a lot of masterpieces, mainly for women, for his beloved woman. We are happy that classical music becomes trendy and appreciated by vast audience."*

Answers: The original script: Opera singing at a usual provincial market for promoting the high art. Numerous Italian opera **singers** performed among the food stalls at the market in the city of Kamianets-Podilskyi in Khmelnytsky region in western Ukraine. Thus they **invited** people to attend an international opera festival that is currently unfolding in the **city**. Moved by the flash mob, the saleswomen sold their **goods** cheaper, some of them granted for free. The **visitors** in turn carefully watched the improvised concert, in the end everyone **applauded**.

Emanuele Servidio, opera tenor singer: *"We try to **promote** the Italian opera in general and Puccini in particular. This composer created a lot of masterpieces, mainly for women, for his beloved woman. We are **delighted** that classical music becomes trendy and appreciated by vast audience."*

Post-listening activity 2

Exercise 9

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, вміння зосереджуватися на деталях тексту.

Інструкція. A detailed text understanding means excellent anticipating skills, high attention and the ability to memorize information quickly. To succeed in this, use your memory to complete the sentences with one word from the original script.

1. Opera singing at a usual provincial market for promoting the high _____ .
2. Numerous Italian opera singers performed among the food _____ .
3. Thus they invited people to attend an international opera _____ .
4. Moved by the flash mob, the saleswomen sold their goods _____ .
5. In the end everyone _____ .
6. We try to promote the Italian opera in general and Puccini in _____ .
7. We are delighted that classical music becomes _____ .

Answers: 1. art 2. stalls 3. festival 4. cheaper 5. applauded 6. particular 7. trendy

MOODLE 4. Who Declares Zika Virus a Global Emergency

Exercise 1

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення використовуючи нисхідні стратегії аудіювання.

Інструкція: You are going to listen to the news on Medicine and Health. To understand the topic better, answer the following questions. Send your answers in "Відповідь онлайн".

1. What is a virus?
2. How are the viruses spread?
3. What viruses do you know?
4. What preventive measures can you take to avoid getting a virus?

Exercise 2

Мета: зняти лексичні труднощі, стимулювати здогадку про значення незнайомих слів, словосполучень, розвивати спостережливість, вміння використовувати метакогнітивні стратегії.

Інструкція: Familiarize yourself with the following words that you are going to come across in the news by matching the words with their explanation.

	A		B
1	non-existent	A	abnormal smallness of the head, a congenital condition associated with incomplete brain development

2	a threat	B	absent
3	microcephaly	C	the action of stopping something from happening or arising
4	prevention	D	an injury or a mark on your body where an animal, snake, or small insect has bitten you
5	bite	E	a danger that something unpleasant might happen to them

Answers: 1B 2E 3A 4C 5D

Exercise 3

Мета: актуалізувати фонові знання студентів з теми аудіювання, розвивати вміння адекватно сприймати ситуацію мовлення, використовуючи ілюстративний матеріал і нисхідні стратегії аудіювання.

Інструкція: Being ready for the listening to the piece of the news on Medicine and Health means being attentive enough to get the main message and the details. Analyze the pictures and the given statistics data, describe them (5-6 sentences) trying to predict what the topic of the news is. Send your answers in "Відповідь онлайн".

Microcephaly

- Symptoms include below-average head size
- Often caused by failure of brain to grow at normal rate
- Head circumference measuring **less than 31.5-32cm** at birth
- Affects **25,000 children** in US each year

Source: ADAM, WHO

Exercise 4

Мета: розвивати вміння прогнозувати зміст аудіоповідомлення за ключовими словами відповідей, вчити застосовувати когнітивні, метакогнітивні, висхідні та конструктивні стратегії аудіювання.

Інструкція. Well-developed anticipating skills ease the listening comprehending process. Make use of all the information given in "Answers" to predict what the headings are. Send your answer in "Відповідь онлайн".

	Headings	Answers
1.		Zika Virus
2.		mosquitoes
3.		Latin America

4.		mild or non-existent
5.		pregnant women and those who are planning on getting pregnant
6.		to avoid mosquito bites

While-listening activity

Exercise 5

Мета: вчити концентрувати увагу студентів на змісті аудіоповідомлення з метою виділення і аналізу деталей, сприяти розвитку метакогнітивних стратегій аудіювання.

Інструкція. You are going to listen to the news. While listening, decide if the statements agree with the information you hear. Choose "Так" if the statement combines with the given information, "Hi" if the statement contradicts the information.

1.	The Zika virus, which is carried by mosquitoes.	Так
2.	Zika symptoms are severe.	Hi
3.	There is hardly any concern that the Zika virus is connected to microcephaly.	Hi
4.	Pregnant women have been warned to stop travelling to Brazil now.	Так
5.	Mosquito bites shouldn't be avoided.	Hi

Post-listening activity

Exercise 6

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі тексту за ключовими словами, сприяти розвитку стратегій запам'ятовування, розвивати вміння осмислювати почуте і об'єктивно сприймати усне повідомлення.

Інструкція. Try to remember the information you've predicted before listening to the news and the sense of the audio text itself. Read the headings and type in the answers in "Відповідь онлайн".

	Headings	Answers
1.	Name of the virus	
2.	Carried by	

3.	The territory the virus is spread in	
4.	Characteristics of the symptoms	
5.	The category of people who are warned to stop travelling to Brazil	
6.	Preventative measures	

Answers: Zika Virus, mosquitoes, Latin America, mild or non-existent, pregnant women and those who are planning on getting pregnant, to avoid mosquito bites.

Exercise 7

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, вміння зосереджуватися на деталях тексту.

Інструкція. A detailed text understanding means excellent anticipating skills, high attention and the ability to memorize information quickly. To succeed in this, complete the sentences with one or two words from the original script choosing the alternatives from the list. You have 2 minutes to complete the gaps.

List of the words to complete the sentences: avoiding, non-existent, officials, microcephaly, Latin America.

1. The Zika virus, which is carried by mosquitos, is spreading through _____.
2. In most people, Zika symptoms are mild or _____.
3. _____, a serious medical condition that causes babies to be born with an underdeveloped brain and a small head.
4. American _____ have warned pregnant women and those who are planning on getting pregnant to stop travelling to Brazil.
5. There is no known prevention aside from _____ mosquito bites.

Answers: 1. Latin America 2. non-existent 3. Microcephaly 4. officials 5. avoiding

Exercise 8

Мета: розвивати вміння відтворювати деталі повідомлення по пам'яті, враховуючи граматичні і лексичні зв'язки між частинами аудіоповідомлення, увагу, вчити використовувати стратегії запам'ятовування.

Інструкція. A detailed text understanding means excellent anticipating skills, high attention and the ability to memorize information quickly. To succeed in this, complete a part from the news episode (1 word for each gap) with the words from the news.

The Zika virus, which is carried by 1_____, is spreading through Latin America, and has become an international public health 2 _____ according to the World Health Organization. In most people, Zika symptoms are 3_____or non-existent. However, there is growing concern that the Zika virus is connected to 4_____, a serious medical condition that causes babies to be born with an underdeveloped 5 _____and a small head. American officials have warned 6 _____women and those who are planning on getting pregnant to stop 7 _____to Brazil at this time. There is no known 8_____aside from avoiding mosquito bites.

Answers: 1. mosquitoes/mosquitos 2. threat 3. mild 4. microcephaly 5. brain
6. pregnant 7. travelling 8. Prevention

Додаток К

Пам'ятки

How to succeed in listening to the announcements

Initial stage

1. Analyze all the possible situations related to the topic (where and under what circumstances you can hear the definite announcement).
2. Brainstorm topical vocabulary on the topic of the announcement (make a list of 20-30 widespread words that you may hear in the message).
3. Practise repeating the brainstormed words to yourself aloud. Make a few partnerships with them.
4. Practise speed repeating 5-6 words you hear one by one without changing their order.
5. Answering questions in pre-listening activities, always give details, using as many key words on the topic as possible. It'll help you understand the announcement better.
6. Be totally focused on the figures, abbreviations, proper and geographical names to be completed. Make associations, visualize to remember them better.
7. Before doing pre-listening activities, scan all the tasks in all three sections (pre-, while- and post-listening), highlighting key words and phrases, picking widespread synonyms of them.
8. Remember that peculiar characteristics of any announcement are its length (they are short), conciseness and laconism. So be focused and self-disciplined to catch all the necessary information after the only listening.

Advanced stage

1. After you have accomplished all Pre-listening tasks, read carefully the instructions and the text of the exercises in while-listening and post-listening parts.
2. Mark the figures and dates you can see in the while-listening and post-listening exercises.
3. Highlight key words and write them out on a separate piece of paper. Translate them, find synonyms, make word combinations with them to understand the announcement better.

4. In order to be ready for filling in the script of an announcement, be attentive to the details, to the way the words are combined into word partnerships: analyze what parts of speech can suit the gaps, what attributes are used, what particles, prepositions, conjunctions follow the verbs, nouns etc.
5. Reading the instruction, focus on the number of words you need to write for each answer, try to predict what questions will probably need a) a figure b) time, c) days of the week.
6. Read the heading and try to predict the answer before you listen to the announcement.

How to be an expert in listening to the interviews

Initial stage

Keep to the following strategic actions to succeed in comprehending interviews.

1. Make a list of 20 - 30 essential words on the subject of the conversation.
2. Analyze the topic of the interview brainstorming any information relevant to the topic using the topical vocabulary.
3. Learn as much as possible about the interviewee (their background, hobbies, interests, political views, views on different things in life);
4. Try to predict the questions the interviewer will ask during the interview (constructive strategy).
5. Try to predict the answers the interviewee will give by analyzing the hypothetical questions the interviewee could be asked. Do this exercise in writing providing possible versions of the answers (constructive strategy).

Advanced stage

1. While listening to the interview, catch the keywords of the questions the interviewer asks. Try to keep them in memory and predict the possible answer to the question comparing this answer with the one you have anticipated before.
2. Make notes of the key phrases of the interviewee's answer.
3. Focus on the interviewee's vocabulary.
4. Mind the speakers' extra linguistic communication which comprises an array of activities like gestures, drawings, melodies, rhythms etc. Try to interpret the speakers'

laughter, nodding, chuckling, groaning, paralinguistic phenomena (prosody, intonation), facial or postural manifestations of emotions, associating them with the verbal form of both speakers.

Best advice on listening to the news

Initial stage

1. To succeed in listening to the news be precise and self-disciplined. Remember that the news is delivered at high speed, the topics of the news are changed quickly, the vocabulary is various (special terms, notions, dates, figures), grammar constructions (infinitive, gerund, passive voice, inversion) are difficult to differentiate and comprehend at once. So abstract yourself from the surrounding circumstances and be ready to perceive and comprehend a piece of news. Listening for the detail requires your 100% presence.
2. Having read or heard the headline, brainstorm any relevant information to the topic: try to remember what you know about the place where the event happened, the recent actions which took place in this region, the list of influential people (politicians, celebrities, members of the Royal family) that have been or were at the venue, their intentions and result of their visits etc.
3. Brainstorm the topical vocabulary on the topic of the news (make a list of 20-30 the most widespread and relevant words that you may hear in the message).
4. Practise repeating the brainstormed words to yourself aloud. Make a few partnerships with them. Remember that pronouncing words and word combinations aloud will prepare your ear for aural images composed while listening to the TV or radio presenter.
5. Choose 5-6 words on your list, practise reading and speed repeating them afterwards one by one without changing their order.
6. While accomplishing the tasks in pre-listening activities, try to memorize the key words of the exercises, give detailed information on the questions related to the topic of the news.
7. Before doing pre-listening activities, scan all the instructions to the tasks and the tasks themselves in all three sections (pre-, while- and post-listening), highlighting key words and phrases, picking widespread synonyms of them.

8. To be ready for keeping in mind figures (dates, prices, time) abbreviations, proper and geographical names, draw mind maps with all the specific information.
9. Predict the current news by analyzing what might happen in the place, what the TV or radio presenter is going to speak about. Make use of the generated vocabulary list while making your news predictions and assumptions.

Advanced stage

1. Listening to the news requires your thorough attention to the paralinguistic means of communication the presenter uses. Learn how to be sensitive enough to do guess work and anticipate the sense of the message by the presenter's emotions, gestures, intonation. To achieve this, while watching the news in the silent mode, practise predicting the content of the news, making conclusions by the short information given in the headlines, by analyzing the speaker's manner of delivering the message.
2. In the while-listening exercise always keep track of all the figures (dates, prices, time) abbreviations, proper and geographical names. Correlate this information with the context.
3. Comprehending the news means applying your inner pronouncing the phrases of the message you hear. Repeating the words after the presenter is a successful way to develop your inner speech, understand the peculiar features of the speaker's pronunciation, differentiate and recognize speech patterns, linking words.
4. Accomplishing pre-, while- and post-listening exercises take advantage of such listening comprehension strategies as cognitive, metacognitive, constructive, top-down and bottom-up (check how to improve the usage of the strategies in the section "Supplementary").

How to make the best listener to the lecture

Initial stage

1. By structure, lectures are divided into such parts: an introduction, a main part with principal statements and examples, conclusions. Thus, follow the lecturer moving from one part of a lecture to the other one defining what strategy to use. Be flexible while choosing a strategy – keep in mind that educational strategies involve comparing facts, activation of the mental processes, usage of language and speech guesswork;

cognitive strategies help you define the main topic of the message, make a plan, a mind map, support the thesis, choose synonyms; metacognitive strategies influence your ability to self check and control your listening comprehension activity, socially-affected strategies are aimed at ensuring your confidence in successful comprehending of every other recording; developmental strategies are focused on overcoming psychological obstacles via coherence of your personal characteristics such as stability, optimistic anticipation, value attitude; audio-visual strategies can assist in analyzing intonation and meaning of the message by enabling speech hearing, articulation, hearing memory, generating visual and acoustic images; top-down strategies mean usage of your background knowledge on the topic, your experience; bottom-up strategies are applied with the purpose to understand language in the message, the combination of sounds, words, and grammar, recognize cognates and word-order patterns.

2. Learn or review as much as possible on the topic the lecture is going to be about. Boost your background knowledge, try to recall any relevant examples, situations.
3. Try to catch the main idea of each part of a lecture. Keep in mind that listening for gist requires your thorough attention to the headings, details given in the pictures, photos, presentations.
4. Be ready to accomplish different types of tasks such as multiple choice, matching, answering the questions, labeling etc. They require your different mental skills and abilities.
5. Taking into account the fact that the vocabulary of any lecture is specific, don't try to differentiate and recognize every other word you hear, learn how to ignore secondary information. Make hypotheses when you aren't sure of the meaning of an unfamiliar word or expression. Be focused enough to comprehend the main idea of the message you hear, however, don't ignore looking up synonyms to the key words.
6. Keep chronological track of the facts and data given in a lecture, establish logical links between the notions, names, dates and other figures mentioned by a lecturer. Remember to use your background knowledge on the topic and connect geographical, economic, political, ethnic, agricultural and manufacturing issues to the problems raised in the lecture.

7. To be ready for completion a table, a graph or a diagram, make sure you have read all the headings and notices in it. Correlate the figures or other data with the possible answers, which you should predict beforehand. Mind the number of words for completion. Read carefully all the questions or statements in a while-listening activity. Keep to the following steps:

1) find the key words in each line or phrase and write them out on a separate piece of paper;

2) try to predict the answers according to such criteria:

- what part of speech the answers are;
- whether they are singular or plural;
- countable or uncountable;
- proper or common nouns;
- offer synonyms to the probable answer.

8. While doing Pre-listening activities, define who is speaking, what the setting is.

9. Make use of the visual aids the lecturer uses, learn the notes and inscriptions which accompany the speaker's explanation.

Advanced stage

1. It is listening and taking notes at the same time that makes comprehending a lecture troublesome. To ease the process, define what the message means and if the information you've heard is important. If it is so note the ideas down using note-taking techniques (short forms, abbreviations, symbols, icons, individually-designed signs or drawings). What matters much while note-taking is to do it in a time-efficient way.

2. Relationships between the notes can be represented in two styles: by creating linear notes or mind maps. It's up to you which way to choose to memorize the information better.

3. To succeed in completing questions in multiple choice tasks, be sure you've managed to analyze and do the following:

- read the instruction and the question carefully;
- highlight the key words in the question;
- paraphrase the key words;

- read the alternatives to choose from;
- paraphrase the alternatives;
- predict the correct answer before listening to the text;
- don't be in a hurry to mark the answer - be ready to be given all the offered options in the recording so keep listening up to the end;
- don't expect that the correct alternative will sound in the audio message as it is – remember that the correct option can be paraphrased or presented with synonyms
- the words "but" and "however" mean that some contradiction, negation or contrast are coming next.

4. Listening and reading are closely connected, especially while doing while-listening and post-listening exercises. That's why practise how to read and find key words quickly, without any delay, learn how synonyms can differ from the original words, how to form word families.

Додаток Л

Сайти для вивчення стратегій аудіювання (Listening Comprehension Strategies Sites)

Remember to read and analyze

- <http://www.nclrc.org/essentials/listening/stratlisten.htm#topofpage>
- <https://www.linkedin.com/pulse/20140805121004-5815444-six-strategies-for-effective-listening>
- <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/five-essential-listening-skills-english-learners>
- http://www.slideshare.net/glady_sambuyat28/strategies-for-developing-listening-skills
- <http://www.edutopia.org/blog/training-the-brain-to-listen-donna-wilson>
- <http://www.cambridge.org/elt/blog/2016/01/teaching-listening-5-listening-strategies/>
- <http://newsmanager.commpartners.com/tesolc/issues/2014-06-01/3.html>
- <http://www.real.gold.ac.uk/listening/strategies.htm>

Додаток М1

Способи розвитку стратегій аудіювання
(Ways of listening comprehension strategies improvement)

№	Listening comprehension strategies	Strategies problems	Methods to resolve the strategies problems
1.	Educational	I can't apply conjecture.	Develop your guesswork.
		I can't activate my mental processes quickly.	Train your memory, reasoning, attention.
		I can't hypothesize.	Visualize, develop your imagination.
		I can't compare facts, phenomena.	Practice opposing things, objects, processes,
		I can't summarize information well.	Differentiate main and secondary ideas.
		I can't select relevant listening comprehension skills.	Learn what listening comprehension skills can be applied while perceiving information.
		I can't analyze the results.	Learn how to contrast, compare things.
2.	Communicative	I am not aware of the speaker's communicative behaviour.	Be attentive and observant when listening to your speaker.
		I can't deal with communicative barriers.	Listening to the text, feel free but focused.
		I can't overcome language and social difficulties.	Master your language, be socially active.
		I can't identify stereotypes.	Compare, analyze, contrast language patterns.

3.	Cognitive	I can't search for necessary information.	Improve your vocabulary and grammar skills to understand the text quickly, learn how to analyze the text.
		I can't identify main ideas of the audiotext.	Make questions to the text, analyze the actions of the characters.
		I can't recognize and use language patterns.	Activate your vocabulary and grammar.
		I can't make a plan of what is heard.	Learn how to structure your listening comprehension notes.
		I can't understand the text well, memorize its contents and advance a thesis.	Develop your linguistic skills, train your memory, learn how to compress a message.
4.	Metacognitive	I can't plan my listening by deciding which combination of listening strategies will be the most effective.	Learn what listening strategies can be used to ease the process of listening comprehension.
		I can't monitor my comprehension and the effectiveness of the selected strategies.	When applying the selected strategies, take into account your feelings (irritation, embarrassment, serenity, confidence).
		I can't evaluate the applied strategy by determining whether I have achieved my listening comprehension goals.	Analyze the result of applying your listening strategies, compare various approaches.
5.	Individual	I can't do critical search and find listening material on the Internet according to the criteria (see 2.1.).	Study the criteria (2.1.)

		I can't comprehend the audio messages by replaying the tracks, using pauses and subtitles, slowing the tempo down.	Be technically savvy.
6.	Socially-affective	I can't comprehend every other audio message more successfully than the previous one.	Practice listening more often, notice your audio progress.
7.	Developmental	I can't perceive and comprehend oral messages naturally.	Be relaxed while listening, visualize what you hear.
		I can't overcome psychological obstacles via coherence of my personal characteristics such as stability, optimistic anticipation, value attitude.	Work on your positive attitude to the contents of the message, be ready to differentiate each idea or statement, practice finishing the beginning of the sentences.
8.	Constructive	I can't use imaginative anticipation of speech models and unfinished statements.	Activate your vocabulary by selecting synonyms, antonyms, cognates.
9.	Audio-visual	I can't analyze intonation and meaning of the message by enabling speech hearing, articulation, hearing memory, generating visual and acoustic images.	Listen to messages recorded by various age groups, both males and females, make notes of the visual images and patterns you have created in your consciousness.
10.	Compensatory	I can't apply verbal and non-verbal means of communication, language and contextual conjecture, to compensate low or imperfect	Be watchful and careful to the details in the orator's speech, improve your level of English.

		level of knowledge, to increase listening comprehension effectiveness. I can't disable optic canal, focus on aural perception enabling compensatory functions.	Remain focused, learn how to separate yourself from ambient noise, and other stimuli.
11.	Mnemonic	I can't optimize receiving, fixing, storing and producing the heard message at the right moment.	Work on your memorizing, practice keeping lots of facts, images, figures in mind.
12.	Top-down	I can't use my background knowledge of the topic and interpret what is heard.	Review actual information on the listening comprehension topic.
		I can't anticipate what will come next.	Visualize, create mind plans.
		I can't listen for the main idea, draw inferences and summarize.	Differentiate main and secondary words in a sentences, choose key ideas in the text, ask questions.
13.	Bottom-up	I can't rely on the language in the message, the combination of sounds, words, and grammar.	Revise your lexical, phonetic and grammar notes.
		I can't listen for specific details recognizing cognates and word-order patterns.	Make a list of derivatives, synonyms, antonyms. Practice word-forming.

Додаток М2

**Індивідуальні стратегії для покращення аудіювання оголошень,
інтерв'ю, лекцій, новин**

**(Individual strategies aimed at improving listening to the
announcements, interviews, lectures, the news)**

Remember to compile

ANNOUNCEMENTS: - -	LECTURES: - -
INTERVIEWS: - -	NEWS: - -

Додаток Н1

Завдання передекспериментального зрізу

Жанр	Змістовий модуль, підтема	Назва аудіотексту, електронна адреса	Вид аудіювання
Новини	Я і моя родина, сімейні проблеми.	China Shifts to Two-Child Policy: https://www.englishclub.com/efl/listening-news/china-two-child-policy/	детальне
Лекції	Студентське життя, навчання.	The 9 best Scientific Study Tips: https://www.youtube.com/watch?v=p60rN9JEapg	глобальне
Інтерв'ю	Дім, квартира	Cities of the future: http://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/6-minute-english/ep-160714	критичне
Оголошення	Погода, пори року. Місто та село.	National Express Safety announcements in English. Посилання: https://www.youtube.com/watch?v=VILPymhsfG8	пошукове

Дата _____ Група _____ Ім'я і прізвище _____

PART 1. THE NEWS "China Shifts to Two-Child Policy"

Listen to the news and complete the sentences.

The government of China has announced that married couples in China will be **1** _____ allowed to have two-child families as of March 2016. China's **2** _____ policy, which has been in effect since 1980, has **3** _____ approximately 400 million births. In the past **4** _____ years, many Chinese couples have faced **5** _____ for having a second child while others have been **6** _____ to have abortions. A relaxed

family planning policy does not mean that couples will jump at the chance to have larger families. **7** _____ families are the social norm in China, and many couples cannot **8** _____ to have more than one child **due** to the high cost of living.

Score _____/8

PART 2. LECTURE Video "The best scientific tips".

You will hear a lecture "The best scientific tips". For questions 9 – 18, choose the best answer (A, B or C).

9 Students prefer studying: A longer; B in a more intelligent way; C harder. 10 To get excellent grades, you need to: A memorize short parts of information; B review the material regularly; C cram from time to time. 11 Spreading study sessions out into twenty or thirty minute sections over a few weeks: A is unhelpful; B can hardly be helpful; C helpful. 12 Cramming leads to: A high results; B low results; C loss of concentration. 13 After studying at night, memory may suffer for up to: A a fortnight; B four days; C four hours.	14 Rereading notes or highlighting a textbook turns out to: A be effective but for a short time; B be useless and harmful; C draw your attention to key points. 15 Flash cards can: A can intensify your memory; B are detrimental; C can have negative effect. 16 Teaching someone you can: A present material in a logical way due to your brain abilities; B make fewer mistakes; C have more practice. 17. Doing practice tests will: A train your brain; B decrease your confidence; C help you learn what you don't know. 18. Concentration can be bettered by listening to: A rhythmic music; B tax and social media notifications sounds; C classical melodies.

Score _____/10

PART 3. INTERVIEW "Cities of the future"

In writing answer the questions, expressing your own opinion about the issues related to the interview you have listened to.

19. What issues might urban planners face when designing a city?

---

20. Which city is called utopian? Which is not? Why?

---

21. What kind of city is going to be the model for the future?

---

22. Why do people build their own houses on unoccupied land?

---

23. If you were an urban planner, how would you improve the infrastructure of the shanty towns mentioned in the interview?

---

24. Can smart cities be easily built? Why?

---

25. What percentage of the world's population will be living in cities in 2050? Why?

Score _____/7

PART 4. ANNOUNCEMENT "National express safety announcements in English"

You will hear a national express safety announcement. For questions 26 – 33, complete the sentences with 1-3 words for each gap.

Customers can find their information cards 26 ..... of them.

The announcer says that people should 27..... themselves with the information on the cards.

The law says you have to 28 .....

You may not 29 ..... and ..... anywhere on this bus.

In case of emergency you can leave the transport at 30 ..... and ..... of it.

On your return after using the facilities remember to 31 ..... your .....

It's not forbidden to 32 .....

If you need some extra information, the 33 ..... will help you.

Score _____/8

Додаток Н2

**Результати передекспериментального зрізу рівня сформованості
вмінь майбутніх перекладачів в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій,
новин, оголошень (ЕГ1)**

Студент	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
	Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Сума набраних балів	Середній коефіцієнт навченості
1. Аб-ова О.	3	5	3	0	11	0,33
2. Баб-ко О.	1	5	3	2	11	0,33
3. Г-ко С.	6	4	5	5	20	0,60
4. Гр-ук Д.	2	3	2	2	9	0,27
5. Єд-ак Ю.	7	3	1	4	15	0,45
6. К-ар І.	6	4	6	7	23	0,84
7. Л-чик В.	4	4	7	7	22	0,66
8. О-ук А.	0	3	2	1	6	0,18
9. Сам-ко Н.	3	3	3	0	9	0,27
10. С-ка Я.	4	6	4	1	15	0,45
11. С-ур Д.	0	4	3	1	8	0,24
12. Т-ко Н.	8	4	7	3	22	0,66
13. Ш-ко М.	6	4	3	1	14	0,42
14. В-ва Д.	2	3	1	2	8	0,24
15. М-ик В.	3	4	0	0	7	0,21
16. Нас-ко Ю.	4	4	0	3	11	0,33
17. Р-ко К.	3	3	2	1	9	0,27
18. Я-ко Л.	8	4	4	4	20	0,60
19. Піч-ко М.	6	3	4	6	19	0,57
Середнє арифметичне	76 (4,01)	73 (3,84)	60 (3,15)	50 (2,63)	259 (13,63)	7,92 (0,41)
Максимальні показники	8	10	7	8	33	

Додаток НЗ

**Результати передекспериментального зрізу рівня сформованості вмінь
майбутніх перекладачів в аудіюванні
інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (ЕГ2)**

Студент	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
	Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Сума набраних балів	Середній коефіцієнт навченості
1. Ак-вич Ю.	6	7	2	4	19	0,57
2. Бер-ка А.	7	8	0	3	18	0,54
3. Виш-ка Е.	2	4	1	1	8	0,24
4. Г-ва А.	6	5	3	2	16	0,48
5. Жик-на В.	6	7	3	2	18	0,54
6. Ле-ко А.	5	4	1	0	10	0,3
7. Мин-ко А.	6	4	3	2	15	0,45
8. Нес-ко І.	8	9	4	5	26	0,78
9. Пав-ва М.	2	6	2	2	12	0,36
10. Р-та Д.	4	6	1	0	11	0,33
11. Фір-на К.	1	3	0	0	4	0,12
12. Юх-ць Д.	4	5	1	1	11	0,33
13. Вас-ва М.	4	7	2	3	16	0,48
14. Гор-к М.	2	2	0	2	6	0,2
15. Л-ко О.	2	3	1	1	7	0,23
16. П-ов А.	2	2	0	2	6	0,18
17. С-ко В.	4	8	5	5	22	0,66
18. С-ик К.	4	7	3	3	17	0,51
19. Яц-к С.	4	5	2	3	14	0,42
Середнє арифметичне	79 (4,15)	102 (5,36)	34 (1,78)	41 (2,15)	256 (13,47)	7,72 (0,40)
Максимальні показники	8	10	7	8	33	

Додаток П1

Завдання післяекспериментального зрізу

Жанр	Змістовий модуль, підтема	Назва аудіотексту, посилання	Вид аудіювання
Новини	Засоби масової інформації	Ukraine Uncovered: Iconic Odesa Opera House shows majestic history. Посилання: http://uatoday.tv/society/ukraine-uncovered-iconic-odesa-opera-house-shows-majestic-history-395350.html	детальне
Лекції	Медицина і здоров'я	Pain Clinic Посилання: http://www.ielts-exam.net/practice_tests/61/IELTS_Listening_Section_4/573/#AB	глобальне
Інтерв'ю	Медицина і здоров'я	How to treat a cold Посилання: http://www.howdini.com/video/6651442/how-to-treat-a-cold	критичне
Оголошення	Театр	Public announcements Посилання: http://orelt.col.org/module/unit/3-active-listening-communicating-public-situations	пошукове

Дата _____ Група _____ Прізвище _____

PART 1. THE NEWS "Ukraine Uncovered: Iconic Odesa Opera House shows majestic history"

Listen to the news and complete the sentences.

The world best voices sang in the theatre throughout its history.

Odesa Opera House is almost as 1. _____ as Odesa itself. The building dates back to 2. _____, just over two decades after the foundation of the Ukrainian Black Sea port city.

Originally designed by 3. _____ architect Francesco Frapolli, the building has undergone several major renovations of the past 4. _____centuries, but has remained one of Odesa's most recognizable and celebrated landmarks.

Odesa Opera House 5. _____the Bolshevik Revolution and the Nazi occupation of WWII. According to local legend, in 1944 retreating 6. _____ commanders planned to blow the building up, but were thwarted by the untimely arrival of Red Army 7. _____.

Over the years, some of the biggest names from the world of classical music have graced the stage of Odesa Opera House, including 8. _____and Caruso.

Score _____/8

PART 2. LECTURE "Back pain".

You are going to hear a radio talk on back pain given by Dr. Paula Clayburg, the chief Counsellor at Liverpool Wilton Clinic. For questions 9 – 18, choose the best answer (A, B or C).

9 The celebrities mentioned at the beginning of the talk suffer from: A chronic back pain; B chronic stomach pain; C chronic ear pain.	14 Bed rest is advised: A for pain lasting more than two hours; B for a week; C for a maximum of two days.
10 About ....: A hundreds of thousands; B a quarter of a million; C five million; ....people feel back pain every day	15 Being overweight: A worsens back pain; B is a major source of back pain; C reduces the effectiveness of exercise.
11 The main cause of back pain in women is: A pregnancy; B lack of exercise; C osteoporosis.	16 To ease your back pain you need to: A buy an orthopedic chair; B sit less; C keep to a diet.

12 As treatment for back pain the Clinic mainly recommends: A exercise routines; B relaxation therapy; C pain killers. 13 The back is different from other parts of the body because: A its response to injury often results in more damage; B a back injury is usually more painful; C it is usually better at self-repair.	17. What can be beneficial for certain types of back pain is: A orthopaedic sheet; B orthopaedic pillow; C orthopaedic mattress. 18. Wearing flat shoes is: A recommended; B not recommended; C not a solution.

Score _____/10

PART 3. INTERVIEW "How to treat a cold"

In writing answer the questions, expressing your own opinion about the issues related to the interview you have watched.

19. How to avoid catching a cold?

---

20. What about hand-washing?

---

21. Once you do have a cold, should you go to bed or be with other people?

---

22. Why should you be taking chicken soup?

---

23. What medicine is recommended to take?

---

24. Why should decongestants not be used?

---

25. How do you know it's a cold and not a flu?

Score _____/7

PART 4. ANNOUNCEMENT 1:24 "Welcome to the Globe"

You will hear an announcer speaking about the welcoming visitors to the Globe. For questions 26 – 30, complete the sentences with 1-3 words for each gap.

The announcer welcomes 26. .... and 27. ....

Tonight's performance is A 28. .... House.

The performance will begin as soon as the guests 29. ....

The play is written by 30. .... Ibsen.

Score _____/5

Додаток П2

**Результати післяекспериментального зрізу рівня сформованості вмінь
в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (ЕГ1)**

Студент	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
	Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Сума набраних балів	Середній коефіцієнт навченості
1. Аб-ова О.	6	8	5	5	24	0,8
2. Баб-ко О.	5	8	6	5	24	0,8
3. Г-ко С.	5	5	6	5	21	0,7
4. Гр-ук Д.	5	9	6	4	24	0,8
5. Єд-ак Ю.	5	5	6	5	21	0,7
6. К-ар І.	7	8	7	5	27	0,9
7. Л-чик В.	7	5	7	5	24	0,8
8. О-ук А.	5	5	6	5	21	0,7
9. Сам-ко Н.	7	5	4	5	21	0,7
10. С-ка Я.	5	6	5	5	21	0,7
11. С-ур Д.	6	9	5	5	25	0,83
12. Т-ко Н.	6	4	6	5	21	0,7
13. Ш-ко М.	6	8	6	5	25	0,83
14. В-ва Д.	6	5	5	5	21	0,7
15. М-ик В.	5	5	6	5	21	0,7
16. Нас-ко Ю.	6	9	6	5	26	0,86
17. Р-ко К.	7	8	5	5	25	0,83
18. Я-ко Л.	6	5	5	5	21	0,7
19. Піч-ко М.	7	9	7	5	28	0,93
Середнє арифметичне	112 (5,89)	126 (6,63)	109 (5,73)	94 (4,95)	441 (23,21)	14,68 (0,77)
Максимальні показники	8	10	7	5	30	

Додаток ПЗ

**Результати післяекспериментального зрізу рівня сформованості вмінь
в аудіюванні інтерв'ю, фрагментів лекцій, новин, оголошень (ЕГ2)**

Студент	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
	Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Сума набраних балів	Середній коефіцієнт навченості
1. Ак-вич Ю.	7	9	7	5	28	0,93
2. Бер-ка А.	7	9	4	5	25	0,83
3. Виш-ка Е.	7	8	5	5	25	0,83
4. Г-ва А.	7	8	6	5	26	0,86
5. Жик-на В.	7	9	7	5	28	0,93
6. Ле-ко А.	7	7	6	5	25	0,83
7. Мин-ко А.	7	9	7	5	28	0,93
8. Нес-ко І.	7	8	7	5	27	0,9
9. Пав-ва М.	7	9	7	5	28	0,9
10. Р-та Д.	7	7	5	5	24	0,8
11. Фір-на К.	6	5	5	5	21	0,7
12. Юх-ць Д.	6	9	6	5	26	0,86
13. Вас-ва М.	5	9	5	5	24	0,8
14. Гор-к М.	6	8	5	5	24	0,8
15. Л-ко О.	7	7	6	5	25	0,83
16. П-ов А.	7	8	6	5	26	0,86
17. С-ко В.	6	10	7	5	28	0,93
18. С-ик К.	6	8	7	4	25	0,83
19. Яц-к С.	7	7	7	5	26	0,86
Середнє арифметичне	126 (6,63)	154 (8,10)	115 (6,05)	94 (4,94)	489 (25,72)	16,21 (0,85)
Максимальні показники	8	10	7	5	30	

Додаток Р**Післяекспериментальний опитувальник (Post-experiment questionnaire)**

1. Did you like doing the listening comprehension exercises?
2. How often did you do the exercises?
3. What genres were the easiest for you to understand (the news, announcement, interview, lecture)?
4. Which exercises were the most difficult to accomplish: pre-listening, listening, post-listening?
5. What did you like most about the experiment?
6. What didn't you like about the experiment?
7. How would you like to improve the listening comprehension course?
8. What can you advice/recommend to the author of the listening comprehension course?

Додаток С

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації

Список публікацій здобувача за темою дисертації

1. Мартиненко, О. Є. (2014а). Дистанційне навчання іноземних мов з використанням програми Skype. *Іноземні мови*, 3, 45-47.
2. Мартиненко, О. Є. (2014b). Психолінгвістичні передумови формування англомовної аудитивної компетентності у майбутніх перекладачів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету, Серія: Педагогічні науки*, 119, 181-184.
3. Мартиненко, О. Є. (2015а). Аналіз доцільності розробки дистанційного курсу з навчання аудіювання англійською мовою для майбутніх перекладачів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*, 28, 80-86.
4. Мартиненко, О. Є. (2015b). Сучасний стан навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету, Серія: Педагогіка та психологія*, 24, 46-55.
5. Мартиненко, О. Є. (2016а). Критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англомовного аудіювання в умовах заочної форми навчання. *Іноземні мови*, 2, 40-47.
6. Мартиненко, О. Є. (2016b). Процедура відбору англомовних аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Серія: педагогіка*, 1, 95-100.
7. Мартиненко, О. Є. (2016с). Стратегії подолання труднощів англомовного аудіювання у майбутніх перекладачів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, Серія: Педагогічні науки*, 141, 113-116.

8. Мартиненко, О. Є. (2017а). Експериментальна перевірка ефективності методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*, 26, 123-135.

9. Мартиненко, О. Є. (2017б). Система вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання. *Іноземні мови*, 2, 23-33.

10. Martynenko, O. Y. (2017). Organization of a distance listening comprehension course for future interpreters. *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology*, V (51), 112, 43-46.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

11. Мартиненко, О. Є. (2015с). Аналіз доцільності застосування системи управління навчанням Moodle для навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. А. Щербина (Ред.), *MoodleMoot Ukraine 2015. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle*. Збірник матеріалів Третої міжнародної науково-практичної конференції (с. 52). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного університету будівництва і архітектури.

12. Мартиненко, О. Є. (2015d). Аналіз сучасного стану навчання аудіювання англійською мовою майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 01-03 квітня 2015 р. (сс. 600-602). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.

13. Мартиненко, О. Є. (2016с). Відбір англомовного матеріалу для навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 30 березня - 01 квітня 2016 р. (сс. 633-634). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.

14. Мартиненко, О. Є. (2016d). Стратегії навчання англомовного аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання. В О. А. Мацнева (Ред.), *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти*. Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, Чернігів, 29 березня 2016 р. (сс. 43-45). Чернігів, Україна: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка.

15. Мартиненко, О. Є. (2017с). Використання методичних пам'яток для навчання стратегій англомовного аудіювання майбутніх перекладачів. В О. А. Мацнєва (Гол. ред.), *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, Чернігів, 28 березня 2017 р. (с. 54). Чернігів, Україна: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка.

16. Мартиненко, О. Є. (2017d). Зміст стратегічного компоненту навчання аудіювання майбутніх перекладачів. В О. В. Матвієнко (Гол. ред.), *Україна і світ: діалог мов та культур*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 29-31 березня 2017 р. (сс. 601-603). Київ, Україна: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.

17. Martynenko, O. Ye. (2015). The problem of listening comprehension Moodle courses development for future interpreters. In *Modern Communicative Methods of Teaching English*. All Ukrainian Scientific and Methodological Conference, Zhytomyr, October 30, 2015 (pp. 53-55). Zhytomyr, Ukraine: Zhytomyr State Technological University.

18. Martynenko, O. Y. (2017b). A model of a Moodle listening comprehension course for prospective interpreters. In L. F. Mogelnytska (Ed.), *Current Trends in Young Scientists' Research*. IV All Ukrainian Scientific and Practical Conference, Zhytomyr, April, 12, 2017 (pp. 257-260). Zhytomyr, Ukraine: Zhytomyr State Technological University.

Участь у конференціях:

1. "Україна і світ: діалог мов та культур" (Київський національний лінгвістичний університет, 2015–2017), очна форма;

2. "Проблеми міжкультурного спілкування в епоху глобалізації" (Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015), очна форма;

3. "MoodleMoot Ukraine 2015. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle" (Київський національний університет будівництва та архітектури, 2015), очна форма;
4. "Проблеми іншомовної освіти в епоху глобалізації" (Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2016), очна форма;
5. "Modern Communicative Methods of Teaching English" (Житомирський державний технологічний університет, 2015), очна форма;
6. "Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти" (Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2016, 2017), заочна форма;
7. "Current Trends in Young Scientists' Research" (Житомирський державний технологічний університет, 2017), заочна форма.

Додаток Т

Акти впровадження в навчальний процес

016835

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

58002, м.Чернівці, вул. М.Кошобинського, 2, тел. (0372) 584810, 584811, факс (0372) 552914, e-mail: rector@chnu.edu.ua

19.02.2017 № *14/15-1848*

На № _____

АКТ

впровадження у навчальний процес
 результатів дисертаційного дослідження
 Мартиненко Олени Євгенівни

з теми «Методика формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 - теорія і методика навчання (германські мови)

Методику формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання, розроблену аспіранткою кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету О.С.Мартиненко, було впроваджено у навчальний процес на кафедрі комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2016-2017 навчальному році. Упровадження здійснювалось серед 19-ти студентів заочної та 83-ох студентів денної форм навчання другого року за освітнім рівнем «Бакалавр», напрям підготовки 6.020303 «Філологія (англійсько-український переклад)».

Використання розроблених авторкою комплексів вправ для навчання студентів аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій) сприяли здобуттю знань про різні жанри аудіотекстів, види стратегій та стратегічні дії для подолання труднощів аудіювання текстів різних жанрів, а також формуванню лексичних, фонетичних і граматичних навичок аудіювання. У процесі впровадження було підтверджено раціональність використання запропонованих методичних рекомендацій і пам'яток-порад щодо навчання студентів стратегій аудіювання текстів різних жанрів.

Розроблену методику навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів вважаємо ефективною та доцільною для подальшого використання в навчальному процесі.

Упровадження розробленої методики ухвалено на засіданні кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 7 від 12.06.2017 р.).

Проректор з наукової роботи
та міжнародних зв'язків
професор, д. філ. н.

Завідувач кафедри
комунікативної лінгвістики та перекладу
професор, д. філ. н.

П.М. Фочук
П.М. Фочук

В.Д. Бялик
В.Д. Бялик

Кооперація: взаємодопомога, демократія та мир!

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

36014, м. Полтава, вул. Ковалів, 3
Полтавському головному регіональному Управлінню ПАТ КБ «Приватбанк» м. Полтава, МФО 331401, код 01597997
тел. (0532) 50-91-70, факс (0532) 50-02-22, e-mail: cap@iccu.org.ua

№ 32-38/122 від «27» 06 2017 р.
на № _____

АКТ

про впровадження результатів дисертаційної роботи

Мартиненко Олени Євгенівни

з теми: «Методика формування у майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання»

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.02 – теорія і методика навчання (германські мови)

Методику формування в майбутніх перекладачів англomовної компетентності в аудіюванні (заочна форма навчання), розроблену аспіранткою кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету Мартиненко О. Є., впроваджено в навчальний процес Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» в 2016–2017 навчальному році на матеріалі комплексів вправ і методичних рекомендацій (протокол засідання кафедри української та іноземних мов № 10 від 16 червня 2017 р.).

Розроблена методика впроваджувалася серед 24 майбутніх перекладачів другого року навчання (20 студентів – денна форма навчання, 4 студенти – заочна форма навчання).

Результати експериментального навчання підтвердили ефективність розробленої методики; у запропонованому комплексі міститься достатньо вправ для здобуття знань, формування навичок, розвитку вмінь, здібностей і стратегій аудіювання. Отже, зафіксовано підвищення аудитивного рівня майбутніх перекладачів текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій).

Підтверджено раціональність використання методичних рекомендацій і пам'яток-порад, підготовлених експериментатором, щодо навчання студентів стратегій аудіювання текстів різних жанрів.

Зважаючи на зазначене вище, вважаємо впроваджену методику ефективною для використання в навчальному процесі на заняттях з практики усного і писемного мовлення.

Проректор з наукової роботи
д. т. н., проф.

Бобух
50 91 72

С. В. Гаркуша

Міністерство освіти і науки України
**Житомирський державний університет
 імені Івана Франка**
 Вул. В. Бердичівська, 40,
 м. Житомир, 10008
 телефон /факс (0412) 43-14-17
 E-mail: zu@zu.edu.ua Web: www.zu.edu.ua
 код ЄДРПОУ 02125208

Ministry of Education and Science of Ukraine
Zhytomyr Ivan Franko State University
 40, Velyka Berdychivska Str.,
 City of Zhytomyr Ukraine, 10008
 Tel/Fax (0412) 43-14-17
 E-mail: zu@zu.edu.ua Web: www.zu.edu.ua
 USREOU 02125208

Від 27.06.2017 № 1/436
 На № _____ від _____

АКТ

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Мартиненко Олени Євгенівни з теми
 «Методика формування у майбутніх перекладачів англомовної
 компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання» на здобуття
 наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 -
 теорія і методика навчання (германські мови)**

Розроблена аспіранткою кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій КНЛУ Мартиненко О. Є. методика формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в аудіюванні в умовах заочної форми навчання була впроваджена у навчальний процес ННІ іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка у 2016-2017 навчальному році на матеріалі комплексів вправ і методичних рекомендацій. В експериментальному навчанні взяв участь 51 студент другого року навчання – майбутній перекладач.

Система вправ розроблена відповідно до прийнятих у методиці викладання етапів навчання аудіювання. Запропонована підсистема вправ містить достатню кількість груп і видів вправ для навчання аудіювання майбутніх перекладачів текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій) за визначеними авторкою трьома етапами навчання: початковим, основним, просунутим.

У процесі навчання аудіювання доведено доцільність навчання студентів стратегіям аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій) за допомогою методичних рекомендацій і пам'яток-порад, підготовлених експериментатором.

Результати експериментального навчання свідчать про ефективність і раціональність розроблених комплексів вправ.

Акт про впровадження затверджено на засіданні кафедри англійської філології та перекладу імені професора Д.І. Квеселевича Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 11 від 09.06.2017 року).

Проректор з наукової та міжнародної роботи,
 доктор педагогічних наук, професор

 Н.А. Сейко

Завідувач кафедри англійської філології та перекладу
 кандидат філологічних наук, доцент

 Н.Д. Борисенко